

R.M.K.I.

335

PAZMAN
PETER
ELELET

FELELET
AZ MAGIARI
ISTVAN SARVARI PRÆ-
DICATORNAK, AZ OR-

zag romlasa okairul; irt

köniwere.

Catholico

Fratot Salongit 1721

PAZMANI TETER ALTAL.

Isa: 60. v: 11.

Aperientur portæ tuæ iugiter, die ac no-
de non claudētur, ut afferatur ad te for-
titudo gentium, & reges earum addu-
cantur: GENS ET REGNUM QVOD NON

SERVIERIT TIBI, PERIBIT, &

gentes solitudine va-
stabuntur:

NA GYSZOMBATBA,

Anno M, D. CIII.

REVERENDIS-
SIMO DNO. DNO. FRAN-
CISCO FORGACZ DE GHYMES

EPISCOPO, COMITIQUE NITRIENSI
Sac. Cæsareæ Maiestatis Consiliario: &
Aulæ Cancellario &c. Domino
colendissimo.

*Auspiciis quæ capta tuis, opibusque
recusa,*

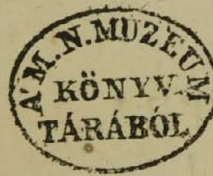
*Fas, referant nomen, ceu sacra sig-
na, tuum.*

*Sic sic nempè suos, repetunt tua flumi-
na, fontes,*

*Dum caput agnoscunt te, mea scrip-
ta, suum.*

*Et quamvis laboro Imperii, te, infixâ
volucris (mea sunt.*

Extulit, haud spernes, quæ tua, non

SPECTABILI AC
MAGNIFICO DOMINO D. FRAN-
CISCO NADASDI, Comiti perpetuo terræ Fos-
garas, & Castriferrei: Sacræ Cæsareæ Regiæq; Ma-
iestatis Consiliario, & vltra Danubium Su-
premo Capitaneo, Comiti Sos-
pronienfi, &c.

Salutem à salutis Autore.

Ota tibi est uir Illustris, ueterum tribunali-
bus inuicta sententia, AVDI ALTERAM
PARTEM: Notum illud quoq; hostes de
hoste grauiſſime loqui, dictaq; eorum, male-
dicta esse: Atq; idè probi, ſynceriq; iudi-
cis officium eſſe, iudicium, ſententiamq; ſuam, utriuſq; de-
mum partis cognito iure pronunciare,

Qui ſtatuit aliquid, parte inaudita altera,

A Equum licet ſtatuerit, haud equus fuit.

Accuſauit nuper Religionem Catholicam, Catholicosq; u-
niuerſos, de grauiſſimo Idololatriæ crimine, Vitiligator
quidam, & ſciolus litterio, Stephanus Magiarinus; Accu-
ſauit ſacraſſimum Imperatorem, Reges, & Principes
Catholicos, Accuſauit bonam orbis Chriſtiani partem, Ac-
cuſauit auos, atauos, proauos tuos. Hos omnes Idololatrias,
hoc eſt, grauiſſimo omnium, quæ excogitari poſſunt, ſcelere
commaculatos, adeoq; penè gentiles fecit: Nuperam ſuam,
nouitiamq; ſectam, corniculæ inſtar, penniſ uenerandæ anti-

Seneca in
Mede

EPISTOLA

quiritatis tegere, canam uetustate religionem, uelut altera Medea recoquere, iuuenemque facere, uerborum praestigis est conatus.

In hac uero tam atroci, accusatione dicam, an criminatione? te unicum suae causae iudicem delegit: Sub tui nominis luce, in lucem dedit, obscurus uir, obscuram suam scripturam: Quam ego ut primum legi, uehementer miratus sum, ueteres ac putentes naenias, toties iam protritas merces, Agyrtam istum effrontem, iterum producere, dissimulatis interim ijs, quibus hac talia iam pridem sunt ab orthodoxis conuulsa stirpitus, & pessundata: Quamobrem (dicam quod res est) librum hunc, non modo responsione, sed lectione quoque indignum iudicabam: arbitrabarque non tantum ex ignorantia, uerum etiam de industria ineptè scriptum, plurimarumque rerum incondita uarietate factum, ut eo facilius à nobis contemneretur, & si responsum nullum acciperet, facillius autor ipse Epinicion canere posset. Sciebam etiam, eiusmodi esse uanitatem Praedicantium istorum, ut etiam cum reprehenduntur, modò publicè nominentur, crescant: Atque ideo, si Magiarini tantum rationem haberem, hominem prorsus missum facerem.

Verum enim uero, quoniam non solum indignum iudicabam, si Iuda non dormiente, altum sterterent custodes ouilis domini, sed uerebar etiam, ne causae desperatio silentium nobis indixisse uideretur, neue tu, qui pro tua aequitate inaudita aduersa parte, sententiam ferre non soles, si taceremus, ad unius partis instantiam decernere cogereris: Visum est ad ea quae Magiarinus adfert respondere, & uelut situlam adferre:

DEDICATORIA.

ferre ad hoc, quod excitare conatur, impietatis incendium restinguendum, ut si cui fascino suo imposuisset, si quem amentato iaculo lassisset, eum uelut porrecta manu, è tenebris in apricam lucem deducerem, ostenderemque, eminentes istos noui Euangelij praedicones, meros esse praedicones, uerbiuendulos, rationes ac firmamenta illorum, meras ampullas, meras nugas, fumosque leuissimos.

Sub tuo autem nomine libellum hunc emittere uisum, non solum quia celebris tua fama, & uirtus, quae bello, quae pace conspicua, auita nobilitas, labor inexhaustus pro patriae salute susceptus, iam pridem in tui admirationem pariter & amorem me rapuere: Verum etiam (quantum bonitati caue, ac tuae integritati tribuam, uides) ut te iudicem, utriusque partis scriptio deligeret.

Vt autem operis ordinem, in ipso uestibulo breuiter aperiam: In primis, non percurram singula, quae Magiarinus affert, bona enim ac salubria quaedam noxijs admiscet, baud multò secus, ac Venefici, qui spissos uenenosi pulueris grumos, non inspergunt patinis, ne fraus propaleatur, sed lautioribus cibis inferciunt, ac permiscunt, uenena melle illita propinant: Quòd ergo uitia insectatur, quòd scelerum ultori Deo clades ascribit regnorum, quòd disciplina castrensium dedecora, luparum exercitum, detestatur, probè id: sed è nostro pænu.

Solum igitur, uirulentam in Catholicam Religionem, eiusque Antistites conultia: Imposturas manifestas, puerilem mendaciam Magiarini breuiter percurram, ita tamen, ut quae perturbatum ipsius ingenium, uelut arenas sine calce, sine ordi-

EPISTOLA

ne, sine firmamenti rationum, temerè sparsit, in ordinem redigam, cum illis ac formam addam, nec morem Doctorum noui Euangelij sequar, qui uel falsè eludendo, conuicijs ac dictarijs, uel callidè dissimulando, fūco ac uerborum lenocinijs, firmissima nostrorum argumenta eludunt, sed nodos omnes, in quibus uis argumentorum Magiarini delitescit, aperiam, & ad uerā Theologiam amissim renocabo: Nec agam litigiosè, sed quāu potero placidè, Quod si interdum, maledicentissimum hominem (ne sibi nimium sapere uideatur) asperius compellaui, id fateor, inuitus feci, sed non alio fine, quāu solent chyrurgi ferro & igni emarcidum uulcus tangere, neq; enim mihi certamen est cum Magiarino de palma Maledictis destinata, hanc enim & ipsi, & reliquis praedicatoribus, libens uolensq; concedo:

Vnum modò illud te, per animam tuam, per patriam, (quam fuso etiam sanguine iam pridem sustines) salutem, per quicquid tibi charum, oro, obtestorq; uir Illustris, ut tantisper iudicium, sententiamq; tuam suspendas, dum meas quoq; commentationes perlegeris, & si quae fortè praedicta animo tuo insederint, ea nunc, ad tempus, dum utriusq; partis iura peruestigas, seponito, non ante sententiam de re tota feras, quāu momenta rationum utrinq; ponderaris: AEquum non est, te, utrum tanta prudentia, tanto rerum usu, ac tractatione celebratissimum, uulgi morem sequi, quod statim ac uidet dissidentis à se scriptionem esse, damnat ante, quāu quid illud sit quod damnat, penitus inspiciat. Te uerò, cum ad Magiarini dogmata, animum reflectis, meminisse decet, Originem esse saeuissimi erroris, in suspectis autoribus amare

DEDICATORIA.

amare totum, & sine iudicio defendere, quod inuenias: Itaq; ne erres uir Illustris, praedictum omne remonesas, grauem & liberam di iudicationem adhibeas, & ut Augustinus monet, Rem cum re, Causam cum causa, rationem cum ratione conferas, Importunè enim, & imprudenter faciunt hodie pleriq; Euangelici, qui opinioni suae praedictae tantum tribuunt, ut contra id, quod ipsorum cerebro insedit, nihil posse, non modò uerè, sed ne probabiliter quidem dici, arbitrentur, susceptamq; semel opinionem, omnibus modis, quā iure, quā iniuria defendunt obstinatè.

Scito difficile esse, animum suo pondere eò ferri non sinere, quò iam pridem obfirmata rapere consueuit opinio, At tamen, qui animo imperare soles tuo, pro tua singulari humanitate id impetraturum me confido: Areopagitas itaq; iudices, hac quidem in re, imiteris, etiam atq; etiam rogo, ut enim, clausis omnibus, quae lucē refundere possint, spiraculis, in obscuro loco, causas cognoscebant, ne personae, quas inter illis uersabatur, conspici possent, sola rationum momenta, auris perciperet. Tu similiter fac, causamq; ipsam nudam consideres, Ita Deus nobis, ac patriam sospitem uelit. Vale:

Radosnia Pridie Idus octob M. D. CII.

EPINICIUM
A NOBILIBVS ET ERV-
DITIS IUVENIBVS REVEREN-
DISSIMI DOMINI FRANCISCI FORGACZ
EPISCOPI NITRIENSIS, ac Cancellarij,
Alumnis Selliensibus,

OBLATVM

Stephano Magiarino:

IN MAGIARINVM.

Qui se, in praefatione Summaria Augurum, Fatidiorum, Diuino
flamine doctum, uocat.

Præco, Augur, Vates, quanto diaphragmate
distant?

Quanto Diuinum flamen, & Augu-
rium?

Cuncta hæc collegit Magiarinus, qui, simul Augur
Est, Vates, Verbi Præco, Sophista simul.

Quatractat Diuina fide, qui sponte fatetur
Auguris hoc scriptum? Ex NOMINE, & OMEN,
habe:

IN EVNDEM.

Recoquentem instar Medæ canam fidem?

Quid mirum AEsônij gelidum iuuenescere corpus?
Arida si in utridem uersa senecta utrum?

∴

Pubescit

Pubescit tibi cana fides, Magiarino, recocta,

Nec satis est: Iuuenis, cana fit arte tua.

SEcula PRAECONES VERBI, si prisca talis sensus

Nullum figmentis orbe fuisset opus:

ALIVD.

Dum coquis, & recoquis tua dogmata, quid facis? audi:

Vt fidei cocta, non sit in orbe fides.

STEPHANVS MAGIARINVS

Anagramma.

PVS IN HARIS MANAT: SVGE:

Non ego sic foetere in haris, pus aestimo foedum.

Verba tuis foetent, ac Magiarine libris.

Cum tua scripta igitur, cum tu, pus atq; mephitis

Spiretis, Tua quod protulit urna, Bibe:

Sibibere haud ualeas spissum pus, quod tibi, de te

PVS IN HARIS MANAT: SVGE; Sapitne? Tuum est:

IN FALSVM ANAGRAMMA

MAGIARINI.

Oblatum à Frontisterio, in quo litera, M: adsciscitur.

SAPIT HERVS MAGNANIMVS:

Pus in haris manans sugendum, cum tibi, felix

Nomen & agnomen dent Magiarine: quis hlo

Ingenij sublimis apex, qui est stercore tali

Gemmam, (MAGNANIMVM te uocitando) legit?

M. falso adiectum tolle, & sis **AGNANIMVS**, cui

Ceu pecudt, grandis sit stupor ingenij:

IN

IN FRONTISTERIVM

*Qui Magiarium, uocat Senlorem in Ecclesia Christi
Primum*

Certasti, certatis adhuc duo fulgida mundi

Lumina, de primo sedis honore Petri.

Roma tuum dicis, proprium Bizantium adoptas,

Vtraq; primatum poscis honore frui.

Inalita tam refecate soli duo lumina litem,

FRONTISTERIACIS cedite iudicijs:

Prima tibi cedat **MAGIARINE** haec gloria terre.

Pontificum extremus (SIC PLACET) esto locus:

INDEX.
EZ KÖNVECKE

Foglalt, Fő Fő Dolgoknac ro-
uid Sommaia:

- AZ MAGIARI IRASANAC ES AZ FELE-
LETNEK SOMMAIA fol: 7.
HOGI AZ LUTERISTAC VALLASA vy. fol: 8.
Minemű fogásokkal akarja Hunnius el hitetni, hog
nem vy az Luter tudomani 14.
Hogi az Luteristakkal senki az Apostoloc utan egi
vallasba nem volt, sem a zent Atiac közzül 16.
sem az Görögök közzül 27. sem az reghieret-
nekek közzül 29. sem VVicleff: sem Hus lanos
&c. 31.
Zent Gergeli ideiebe mit vallottac az hiuec 18.
AZ ROMAI PAPAT mint böciüllette az Chal-
cedomi gőlekőzet 19. 56. 67. meli böciüllete sen-
zollianac ő felőlle az regiec 56. 69. Mint gőlöltec
regen az Eretnekek 116: Ez vilagi feiedelmeken
minemű hatalma legien 142. 143: Hogi mi őtet
Isten gianant nem tartiuc 79. & 165. Zent Berna-
ard ő felőlle mit tanicion 140.
AZ CHRISTVS ECCLESIAIA soha le nem nio-
mathatot 15. & 35.
CALVINVS heaba akarja az ő tudomanianac vy
sagat meg Auitani 42.

MAGIARI

INDEX.

- MAGIARI ISTVAN ellen meg mutatom, hogi
sem az reghi Profetac, 48: Sem az Negiellő kö-
zönseges gőlekőzet 51. Sem az első Romai Pa-
pac 54. nem eggieztetec az Luteristakkal, hanem
ezekkel ellenkeztec:
Syluester Papa utan az Romai Eccle: ugian azon-
vallotta a mit az előt 59.
Magiari Istuannac ennihani zep hazugsagi 78. 47.
Amaz TAXA SACRAE PENITENTIAERUL
valo hazugsaga 119.
ESZTERHAZ TAMAS meli mod nekül akarja
a Luter hitet, az regiec tollaba őltőztetni 61.
HOGI AZ MI VALLASVNR NEM VY 74.
Az aldozatba bort es vizet egjelitetec regenten
76. & 84.
Az viazbol cinalt Agnus Deirul 77.
A zentelt vizrul 78: 167: 168.
A Bodogazzoni Innepirul 81.
Az kerezteni Caremoniac regiec, 83. ezt Caluinu-
sis nem tagaggia 88.
Zabad az Aniazentegihaznac rend tartasokae
zabni melliec az irasba nincienec 82. 86. 157. Zaba-
nac az Luteristakis 87. 90: 1:
AZ GIANOS regi dolog 92. AZ BÖITIS 93.
AZ PAPOK NÖTELEN VOLTARVL 95.
AZ Egihazi emberek gonoz elete nem art az igaz
tudomaniac 111. 127. AZ vytoc latorlagirol, 120.
AZ

INDEX.

Az Egihazi Emberec Gazdagagarúl	132.
Az ó Bőciülletes melosagokrul	133.
Az teueligöket zabad az igaz hitre kenzeriteni	144.
Hogi Mi Baluaniozoc Nem Vagiunc:	150.
Magiari Istuan baluaniozo	151. & 152.
Micioda Legien Az Baluaniozas	153.
Az oltari zentsegbe tartozunc imadni az Christust	161.
Az Bermalas, es Cæremoniakrul	106.
Az Istennec serkegető malasztia nekül semmi űduőő segesiot nem cieledkedhetunc 171. az töruent sem tarhattiuc meg	200.
Ez az malaszt ingien, erdemunc nekül adatic	174.
Milegien ez az malaszt	177.
Az meg zentelő malaszt, es az bűnnec' bocianattia ingien erdemunc nekül adatic	177.
Micioda az Meritum de congruo	184.
Az meg zentelő malaszt vetelere mint kezzitteflec az ember 179. Es hogi ez az kezület nem chiac az puzta hitet foglallia magaba 279. & seq:	
Az meg igazult ember io cieledkedetynec erdeme vagian	185.
Ket dolog zűkseg az mi erdemunkhoz	185. 187.
Mit erdemellien az igaz ember munkala	191.
Az hiuec cieledketi nem utalatosoc Istene löt	197.
Minniaian Verkezunc Az Töruen Gellen	203.
Eggic vetec nagioh az maliknal	204.
Az	

INDEX.

Az Istén segítsegeuel meg tarhattia ember az pæ ranciolatot, noha nem az ő maga ereieből 200. 205.	
A Concupiscentia nē bűn, ha kiellene tusakodic	212.
Az Emberbe Zabad akarát vagion	214.
Tartozzeke minden kerezien bizonnial el hinni maga felől, hogi ő űduőzül	219.
Az Meg Holt Zentec Tizteletirul	235.
A Zent Agoston Zerzetiből ki vgrot Barat irasac rul melliet Magiarra fordita minap az 42 Gal goci Prædator	236.
Miert karhoztattiac az vy atiasiac à zenteknec va lo kőniörgeft	240.
A meg holt zentec mint tuggiac az mi dolgainkat	242.
A zenteknec valo esedezes, nincz gialazatiara az Christus közbe iarasanac	244.
Az imadas mi legiē, es mint imadhassuc az terempo tet allatot	248.
A zenteknec senki közzülinc ugi nem kőniörög mint az Istennec	252.
Az meg holt zentec kőniörögnec mi ertunc az Z. Iras tanitasa zerent	256.
Az kepec tiztelitibe nincz semmi baluaniozas	260.
Az orzag Ivezedelmenec okai, nem mi vagiunc, hanem az vytőc	277.

AZ KEREZTIENI OLVA

SONAK.

Ket dologrul akaralac kereztieni oluaso, ez
kóniüuec elein, inteni:

Előzzör, hogi soc helien az niomtatásba fogiat
kozasoc este, az igiknec, es börtüknecei változta-
tasaba, megzagatásaba, őzue foglalásaba, elhagias-
saba, hozza adalásaba: Kinec okalon, nem chiac hog,
az kóniü niomtato Magyar nieluet nem tud, de
azis, hogi en magam tauul leuen az Typographu-
stul, nem vigaz battam ugi rea à mint akartam vol-
na: Ennec okaert, miuelhogi vöttem ezembe, hogi
igen hazontalan dolog, az kóniüben törtent fogiat-
kozasokrul hozzá, laistromot cinalni, holot ezt sen-
ki meg sem tekinti, chiac kéz irással corrigaltatam
meg az Derec fogiatkozasokat, soc aprolec vetke-
ket, mellieket akar kñs ezebe vehet, helien hagiuan:
Masodzor Ne ciudalkozzal, ha az regi zent Dos-
ctoroknac, soc Deac sententiait latod, Mert ezeket
hogi Deakul irnam, az ketelenseg mieltete, tuduan,
hogi nagio b ereie, es böcütletti legien, mikor azon
zokat oluassuc, mellieket az regiektül vöt-
tinc, hogi sem, ha mi magunc mas nielüre
forditanoioc:

I. ELSÖ REZE.

*Az Magiari Istuan irasanac, es az
feleletnek Summaia.*

NEm heiaaba itottak vala meg regen az Athe Arist: I Rhe
nasbeli itilö mesterek, hogy á kinec valami cor:
dolga volna előtök, elhagiuan az exordiomot,
vagy előiarobezedet, mingiart az derek dologhoz
szolna, es azt erősiteneie meg bizonsaghual: mert
iol vezik vala ezekben, hogi effele exordiomok-
ba, sok heaba valo, hízeltedő, es az ellenseg gyű-
löstetesere valo hamissagokat zoktak vala az em-
berek, minden bizonsag nélkül elősamlalni, ezek-
kel akaruan meghaborítani az Birac ertelmet.

Vgyan ezen töruent szabhátnác méltán az mo-
stani v y tanitoknakis, kic mikor valamelly köny-
uet niomtatnac, minec előtte az derec dologrul kez-
gienec zollani, az elől iaro leuelbe, iszoniu, oktalan,
kezes labos szitkokat, es hazuglagokat, fűznec egi
hoszu koszoruba: mellieckel az Papa, es az igaz
tudomani gyalazattiaual, még az harc elöt, chiac
könyü chiataual, le akariac tapodni az ellenseget:
Es mikeppen az kigio minden merget az fulakia-
ban bohattia, mikor valakit megh akar ferteni,
azonkeppen ezekis az ő artalmas mergeket, szidala-
mazo es karos hazuglagokat, az Præfatioban ta-
zittiac.

B

Ez

2 **ELSŐ RÉZE AZ MAGIARI ÍRASA,**

*Hun: prefat:
de Becl: & de
Indulg:* Ez hogy igi legien, künien eszebe veheti akar
kíjs, ha, nem chiac az Hunnius, de az Magiari lštuā
írásának is kezdetit megh tekinti: meliben (miuel-
hogi bűdös, es nyulo bornac, poshat kaposta czé-
géré) tapaztalható hamisságokat hord nagy rakas-
ba, hogi innen eszünkben vehetsük minemű legien
az tudomani, melinec ily czegert émel.

Hogi pedig iob rendel, ez kőniiben foglalt dol-
gokat megh rostalhassuc, lassuc Summaba mihioz-
da vyfagot hoz Africabol, az fertő mellieki tanito.

Az Orzag veszedelmenec okat mutattya meg
ez könyueczkebe: es rövid szoual meg monduan,
Azt tanittia, hogy az romlatsnac nem egieb az oka,
hanem az bűn, mellyert ostoroz lsten bennünket:
De az bűnök közöt leg nagyobnac mongia lenni
az mi hitünkön valóknac hamis tudomaniokat: Es
annak okaert azt mongia hogi nem őc, hanem mi
vagiunc ez orzag veszesenec okai: Sőt őc mint
egi Atlasoc vallokön tartottaceddigis az eget, mert
regen niakunkba szakat volna, regen mind el uez-
tűnc volna ha őc nem oltalmaznanac.

Ezeket hogi el hitethesse az embereckel, Negi
rendben dolgot akar meg mutatni.

ELŐSZÓR. Hogi meltatlan mongiac ő rőlőc,
hogi az ő vallasoc vy. Mert ez vgimond, igen regi,
es nem mostan tamodot vallas, kit azzal bizonyit,
hogi őc semiben el nem szakattac amaz regi Negi
zent

*In Epistola
dedicatoria
fol.*

ES AZ FELELET, SUMMAIA. 3

zent Conciliumoktul, semmit ezecellen, tudni illic
az Nicæa, Constantinapoli, Ephesom es Chalce-
donbeli gőlekezet, vagi à zent Athanasius vallasa, *Dedicat: fol: 5*
ellen nem tanitnac. Annak fölőtte, azóktul az har-
minczegi Romai Pispókóktul (kiket vgimőd, most
Papaknac hinac) kie Linustul fogua, Melchiades
fig voltac, nem külömbőznec, hanem ezeckel őc
eggiert ertnec, Ezektul pedig, el szakattac vgimőd.
az vtan köuetköző Romai Pispókóc: Vegezetre *Fol: 2.*
Adam, Seth, Noe, Abraham, es az Prophetac,
vgian azon hiten voltac, vgimond, mellien őc, es
annakokaert az ő tudomannyoc vy nem lehet.

MASODSOR. Azt mongia, hogy az Papi-
stac hiti Vy, es az Papaktul egiczeris, maszoris ta- *Fol: 2.*
tarasztatot, es faragtatot. Mert vgimond az Mise
Vy talalmáni: Hogi chiac egi szin alat adatnec az
Vr vachioraia Innocentius talalta: Hogi maszor-
rais megh tartassac az Vr vachioraia belienier, In-
nocentius tertius paranchiola: Honorius tertius
gondola hogi az Miseben az ostia fel mutattatnec:
az vtan Innocentius quartus azt paranchiola hogy
az emberec akkor terdre esnenec: Az hetedic Ale- *Fol: 3.*
xander gondola hogi az miseben az borhoz vizet
öntenenec: Az Papoktul az hazassagot Siritius,
Pelagius secundus, Gregorius septimus tiltta megh.
Az első Gergeli Papa zerze hogy bõit napokon
húst es teiet ne egienec az emberec, az Apostol el-
len,

B 2 len,

4. ELSŐ RÉZE AZ MAGIARI IRASA:

1. ad Tim. 4. len, kiezti ördögi tudomannac mongia lenni. Az harmadic Innocentius talala az sugua valo gionast, melliet Nectarius Constantinapoli Patriarcha meg tilta. Az negiedic Felix szerze az halakra beteg üls tek nec olajjal valo kenesseket. Ennec fölötte az Lelec valtsagot, es halottakert valo Misetis, az Misefarago Papoc szerzec vgimond, hoga több pinzt nierhetnenec. Ezen kiüul egieb rend tartasokat, es aytatos szokasokat hoz elő, mellyec az hitet nem illetic, tudni illic, az viasbul czinalt barany kepek, az zentelt vizet, az szolosmat: Az Bodog az zoni es több zentec innepe illeset: es ezeket minden napi vysagoknac mongia lenni.

Fol. 2.

Fol. 5.
Fol. 31.
Fol. 25.

HARMADSZOR. Az Papac, es több Egihazi emberek nec eletet, es magoc vizeletet hozza elő, es ragalmazza: Az Papoc vgimond magoc felöl az t hirdetic hoga őc nem emberek, hanem Istennek kik nec az Apostoloc elléis szabad akar mit czelekedni, es az természetis elualtoztatni, es az hamissagbol igazat chinalni: Sokan közzülöc faitalanoc, ördöggel tarsalkodok: szentseggel kufarkodoc voltak, es annakokaert az Salisburgi Eberhard Ersec, Antichristusnac hyia az Papat. Az papoc, es egyhazi emberekis az gonossagnac, es fösuensegnec, es több zodasnac attac magokat, miuel hoga az valtsagotis pinzen aggyac, mert egy könyü vagyon, TAXA sacra penitentialia, mellyben meg vagion irua,

ES AZ FELELET, SUMMAIA:

irua minden bünt, menni pinzen kellien meg valtaní.

Az Egihazi emberek gazdagsagais igen áal Fol. 131. giomran Magiari Vramnac: Zent Peter, vgimod, halorat el hatta, es mindenet, nem volt orszaga, es harom rend koronaia, mind az Papapanac, Az Fesiedelmekkel labat nem chiokostatta, tehat bizo Fol. 19. niara Szent Peterül nem vette az Papa, azeo biro 1. Pet. 5. u. 3. dalmat, es ural kodasat, mellyet tilt nem chiak Zent Lu. 22 u. 15. Peter, de Christus Vrankis: Sot Szent Pal Mat. 6. u. 24. Theff. 2. v. 10. Effele vrankodast Antichristus ieles Lib. 4. de coi siderat. nek mongia lenni: Es ez okon Zent Bernard (kit Magiari fol. 143. Zentnek hy) Eugenius Papanak igit ir: Petrus nescitur aliquando processisse, uel gemmis ornatus, uel sericis, non tectus auro, non uectus equo albo, nec stipatus milite &c. In his successisti non Petro, sed Constantino, consulo tolleranda pro tempore, non affectanda pro debito, Es ez előt egikeuesse igi irtuala: Inter hac tu Pastor procedis deauratus, tam multa circumdatus uarietate, oues quid capiunt? Si auderem dicere, Daemonum magis, quam ouium pascua hac, scilicet sic factitabat Petrus, sic Paulus ludebat, &c. Masuttis igi szol, Zent Bernard: Factum te superiorem, dissimulare non possumus, sed enim ad quid, omnimodis attendendum, non enim ad dominandum opinor, Nam & Propheta cum similiter leuaretur audiuit, ut euellas & destruas &c. Quid horum factum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor

Inf fol 139

Lib. 2 de
considerat.

6 ELŐ REZE: AZ MAGIARI IRASA.

bor spiritualis expressus est, Es egi keues szo utan, szole uan ez vilagi urasagrol: *Esto ut alia quacunq; ratione hæc tibi uendices, sed non Apostolico ture, nec enim ille tibi dare, quod non habuit, potuit, quod habuit hoc dedit, sollicitudinem super Ecclesiâs: Nunquid dominationem? audi ipsum, Non dominantes in Clero. Vox domini est, Reges gentium dominantur, uos autem non sic. Planum est Apostolis interdictum dominatum. I ergo tu, & tibi usurpare aude, aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus dominatum, planè ab alterutro prohiberis, si utrumq; simul habere uoles: perdes utrumq;.*

Fol. 30.

Azonni törödik Magiarinus Deak, hogi meg visgallia, honnan került legien, az Papa kezében az vrasag: Mert Constantinus azt nem atta neki, miuelhogi affele donatiorol nem emlekezet sem Eusebius, sem Soerates, Theodoretus, Ruffinus, Eutropius, Orosius, Zonaras, Nycephorus &c. Sõt nemis adhatta Syluesternek, mert immar megis holt uolt Syluester mikor Constantinus kereztien ne lôt, es az Nicomediabeli Eusebius Püspöktül meg keresteltetet, az mint sok regi fő Doktorok meg mutattiak.

Fol. 39. &

137.

Fol. 41.

& Fol. 102.

Azonni panazolkodik, hogi az Catholicusok üldözik, es kergetik az Lutheristakat, Meg az földbölis ki állak, ugimond, tetemünket, maga az hitert nem kellene egimast fel mezarlani, mert Christus nem azt paranchiolta, hogi a ki az Euangeliumot nem uezi, azt öllyed, uagiad.

Negied-

ES AZ FELELET, SVMMAIA.

7

NEGIEDSZER. Azt mongia hogi mi baluanyozok vagiunk, Istentelen hamissagokat tanitunk, es ezt tizeket dologgal bizonyittia, mellieket ez koniünek ^{ötödik} negiedik rezebe elo zamlalok: Ez rendi, es rövid Sommaia az Magiari irasanak.

Ezekre Isten segítsegebül, illien rendel felelek meg.

Ez kóniünek masodik rezebe szem latomast meg mutatom hogi az tollünk el szakat Lutheristak, es Caluinistak vallasa, olly vy, hogi soha chiak egi ember sem volt, az Apostoloktul fogua Lutherjes Caluinusig, ki azt vallotta volna à hit dolgaibã, à mit ezek, vgi ertette es magiarazta volna az Zent irast, mint ezek, Arra kötuen magamat, hogi egez ezer ött zaz tizen het eztendeig, az Apostolok utan, chiak egi Embert sem mutathatnak, à ki vellek eggiet ertet legien.

Az Harmadik reszeben azt mutatom meg, hogi az mi hitünk nē vy, es nem emberi talalmani.

Az Negiedik rezeben meg bizonytom, hogi az egi hazi emberek gonoz elete, semmit nem art az igaz vallasnak, Az Lutheristaknak pedig önön magok irasibul meg mutatom, hogi sokkal gonozb, es fessletteb életük eök, az regi hiten valo keresztieneknel.

Az Otodik rezeben, meg mutatom hogi mi baluaniozok nem vagiunk.

Vege

ELSŐ RÉZE: AZ MAGYARI ÍRASA:

Vegezetre az Hatodikba meg mutatom, hoga nem mi, hanem az Lutheristák okai minden nyomorúságunknak es karuallásunknak.

MÁSODIK RÉSZ.

*Hogi az Lutheristák hiti es vallása,
vy hit, es vy vallás legien.*

Chiuda meli igen áal giomrokon ez mostani vutoknak, hoga azt vetiük szemekre, es bae tran ez világ hallására mongiuk, hoga az Apostoloktul fogua, Ezer öt száz tizen het eztendeig soha egi Zent Martyr, egi Doktor, egi lelki pastor, egi kéréztien, sőt soha egi eretnek ember sem volt, ki olyan vallásban let volna, mineműbe vannak az Luther es Calvinus követői. Soha egi geóke kozet, egi varas, egi falu, egi háaz, egi személy nem talaltatott kiezekkel eggiezet volna: Egi könyű, egi szentegiház kőfala, egi embernek emlékezeti, bizonyságot nem tezen arrul, hoga valaha, valaki ollian vallásban lőtt volna, olyan kaptara ütőtte volna velekedeset mineműre ütőttek ez mostani vy attiafiak.

Ennek okaert mikor rea szorittiak, ő magoknak megjel vallaniok, hoga az Apostoloktul fogua

ES VALLÁSA VY.

fogua Luther Martonig senki az Euangeliumot, es az hit dolgait, ugi nem ertette, es magarazta mint ők, Es ez az oka hoga oli igen vytattiak minian, hoga az Aniazentegiház eretneklegbe eshetik es teuelgesbe: Hoga az hamisságtol az Antichristustul, tellieslegel le nyomathatik, el reitethetik es hoga az Aniazentegiház, meg esmerhetetlen legien.

Ezeket chiak azert tanittiak mert lattiak ő magok hoga az Luther Marton páart ütese előt, az ő vallásoknak, sohut még chiak hiret sem hallottak az Emberek, nem hoga valaki azt, köuetie volna, Nem egiebertszidalmaznak es karomliak az regi Zent Atiakat, hanem azert hoga ezeknek uallásoktol elszakattak. Nem egiebertszol imigien

Vitakerus, Patres omnes errauerunt: fatemur quosdam errores Papisticos antiquos esse & a Patribus defendi: Es ismeg: Quiquid post Christum & Apostolos proferunt, etsi ex Polycarpo, Ignatio, Irenaeo, Iustino Martyre & similibus proferant, nos id antiquum esse negabimus: Es vi. Montag: Doctissimi Patres & sanctissimi Episcopi, errores suos posteris tradiderunt, Quis enim negabit Hieronymum & Gregorium, pios Patres fuisse, quos tamen multa absurde docuisse constat, & scripturas peruerse interpretatos. Es amint masut meg bizonytom, ő magokis giakorta azzal dichiekednek, hoga az Apostoloktul fogua, soha oli tizta Euangelium nem hirdettes

Vitaker de Eccl. qu. 1. c. 7. fol. 470. Ibid. fol. 389. Similia Calvinus lib. 4. c. 17. u. 39. et 43. Quest. 3. c. 1. Fol. 229.

tet ez vilagó mint ő ideiekben. Nē egiebert zol igit Melanthon in 1. ad Cor. cap. 3. *Statim in isto Ecclesie scriptores obscurauerunt doctrinā de Iustitia fidel, auxerunt caeremonias, duriores sunt in calibatu præcipiendo, misce- runt mortuorum inuocationem.* Ezeket mikor valoba rea szoritiak, nagí szemtelen merességgel, niluan mongiak: Mind az által, valamig az ketelenseg rea nem viszi, soha azt nem merik mondani, hogi az Apostolok ideietül fogua Luther Martonig, min- nian teuelgők, Antichristus rabiay, baluany ima- dok, eretnekek voltak.

Mert leg előfför iol tuggiak, hogi az Istennek erős fogadása tartya, hogy az Christustul fundal- tatot Aniazetegihaz mind vilaguegeig tart, es az Zent Pal mondása szerent, minden üdőben Dos- tories Pastorileznek, kik az teuelgestül meg ol- talmazzak. Tuggiak hogi az Istennek haza, az Aniazetegihaz, nem főuenien, hanem erős kő- sziklan vagion eppitue, melliet az őrdögöknek ereie le nem onthat, Az igaz tudomannak egó lam- pasat, az veka ala nem reitheti, az hegi teteien ep- pült varast pad ala nem dughattia, semmi niaualia, es üldözes, amint niluan le nyomta volna, meg- giőzte, es el fogaatta volna, ha mingiart az Apo- stolok után, ugi el puztult volna, hogi chiak egi ember, chiak egi tanito, chiak egi Martyr ne talal- tatnek

Isa 61. u. 9.
Eze. 37. u. 26
Ioan. 14. u. 16
Ad Eph. 4. u.
12.

tatnek melli baluani imadasban, Antichristus zol- galattiaban, eretnekseggben nem eset volna.

Masodfor azúis iol lattiak, hogi ha Luther Martonig teueliget ez vilag, ebből à kőuetkőzik, à mit illyen szokkal ír Lyrinensis: *Necesse est, ut om- nes omnium ætatum fideles, omnes sancti, omnes casti, conti- nentes, uirgines, omnes Clerici & sacerdotes, tanta Confes- sionum millia, tot Martyrum exercitus, tanta urbium, tanta populorum celebritas, & multitudo, tot Insulae, Prouinciæ, Reges, Gentes, Regna, Nationes, totus postremo iam terras rum orbis, per catholicam fidem, Christo capiti incorporas- tus, tanto seculorum tractu, ignorasse, errasse, blasphemasse, nesciuisse quid crederent, pronuncientur.* Tuggiak hogi ha őkis azt mongiak à mit Manichæus, es Monta- nus, hogi az igazságot, mely sok eztendőtül fogua az kutban eset volt, ők hozak az nap fenyere, mel- lyet egi Tanito sem tudot ő előttők: Melian mit ő- link azt hallyak, à mit Tertulianus, Nazianzenus, Hieronimus, Cassianus, Hilarius mond, eff. l. vy- toknak: *Ecquid (ugimond Tertulianus) uerisimile est, ut tot ac tantæ Ecclesiæ in unam fidem errauerint? Vart- asse debuerat error doctrinæ Ecclesiarum. Caterum quod apud multos unum inuenitur, non est erratum, sed traditum. Scilicet aliquos Martionitas & Valentinianos (Luthera- nos &c.) liberanda ueritas expectabat: interea perperam Euangelizabatur, perperam credebatur, tot millia mil- lium perperam tincta, tot opera fidei perperam admis- trata, tot uirtutes, tot charismata perperam,* C. 2. operata,

Vinc. Lyrin.
contra pro-
phanas Nouit
cap. 33.

Apud August.
Tom. 6. lib.
con: Epist.
Fundam. c. 12

Tertul de
Prescription
cap. 29.

operata, tot sacerdotia, tot ministeria, perperam functa, tot
deniq; Martyria perperam coronata, Hoc si ita est, neglexit
officium suum uillicus Dei, Christi uicarius, spiritus S. sciens
interim aliter credere quam ipse per Apostolos predica-
bat. Si non perperam, quale est ut ante haereses fuerint,
quam uera doctrina? in omnibus ueritas imaginem antecede-
dit, postremo similitudo succedit, & satis ineptum est ut
prior in doctrina haeresis habeatur. Es ez utannis, Reuer-
tor, ugimond ad principalitatem ueritati, & posterioris
tatem, meditati deputandam, ex illius parabola patrocio-
nio, quae bonum semen primo à Domino seminatum constitus-
it, auenarum autem sterilibus fani adulterium, ab inimico Diabo-
lo postea superducit. Ita ex ipso ordine, manifestatur id esse
dominicum & uerum, quod fuit prius traditum, id autem ex-
traneum & falsum quod sit posterius immissum. Nazian-

Nazian. Epist.
2. ad Chelid.

zenusis, Absconditam post Christum sapientiam nobis
annunciant, (ugmond) rem Lachrymis dignam, si enim
triginta his annis fides origenem habuit, cum quadringenti
ferè anni ab eo tempore fluxerint, quo Christus palam con-
spectus, inane toto tempore fuit Euangelium, inanis fides no-
stra, & Martyres quidem frustra Martyrium subierunt,

Hieron. Epist.

ad Pammach.

& Oceanum,

de Erro. Ori.

Cassia. lib. 7.

de incarnat.

cap. 30.

frustra tales tantiq; Antistetes populo praefuerunt, Hiero-
nymus pedig igitur szol, Cur post quingentos Annos do-
cere nos niteris, quod ante nesciuimus? usq; in hanc diem
Mundus Christianus sine hac doctrina fuit. Cassianus
penig Nestoriusnak igitur szol: Et tu o impudentissime,
Catholica plebis exitiosa contagio, sacerdotes semper illae

sa fidei

sa fidei infamās? Magistrorum priorum uitio, plebem Con-
stantinopolis errare? Tu ergo emendator priorum Antisti-
tum? Tu condemnator ueterum sacerdotum? Tu Grego-
rio excellentior? Tu Nestario probatior? Tu Ioanne, om-
nium orientalium sacerdotum praestantior? Hilarius, Hilar. lib. de
vegezeire, Cogitemus tot sacerdotes sanctos iam quiescen-
tes, quid de nobis dominus iudicabit si nunc anathematizen-
tur à nobis? Synodis.

Ezeket azert, es fok tób effele dolgokat, lattiak
az mostani vytok hogi mijs mind szemekre vet-
hettiuk az regi zent Attiakkal, ha azt kezdik mő-
dani hogi az ő tudomaniok vy, es az Apostolok
ideietül fogva sohult nem volt Luther Martonig.

MIT MONGION HVNNI- us ez dologhoz.

ERtem io Magiari vram hogi, Hunniusnak az
Ecclesiarul irt kőniuet magiarra forditottad, es
in mar niorntatodis. Ennek okaert noha az te kőni-
uedre valo feleletr e szik seges nem volna, mind az
altal, im előbben adom à mit ez dolog felől mond
Hunnius, abban az kőniueezkebe.

Hun. prefat.
lib. De Eccle.

Ennek okaert Hunnius, es az vele egy porazon
futo tanitok, azon mesterkednek, hogi az ő talal
maniokat ioua regiek, es annak okaert azt mongia

folio 80.
Flaccus in Ca-
talogo Testi-
um Verit;

C 3

Hunnius,

Hunnius, hogi voltak sokan Luther előtis, kik azt tanítottak a mit ők, kiket elő számlaluan.

LEG ELŐS ÖR azt mongia, hogi az regizent Atiak között (kiknek egnihani homalios mondas sokbul akar, mint Adam az fűgefa leuelből, berhet chinalni, az ő rutlagok földözefere) sokan vellek eggiet erinek. Ezeket elő számlaluan szent Bernardot, Panormitanust, Vdalricus vagi Vlricut Augstabeli püspököt, Mantuanust, Petrarchat, Az Chzasarok között az masodik Friderik, es Henricus Chiasart hozza elő, kik az Papat szidalmaztak, es karhoztattak.

MASODSZÖR hozza elő az Görög Ecclesiast, melly az Romai vallastul el szakaduan, az Papat karhozatta.

HARMADSZÖR: az regen karhoztatot Ereteket, Iouinianust, Vigilantiust, Valdenset, Vicleffet, Huft, kiket mind szenteknek neveznek az Lutheristak.

NEGIEDSZER: Ha senki ezek között nem volt volnais az Papa birodalma alatt (azt mongia) az Istennek Aniazentegihaza, az meg keresztele, artatlan Gyermekekből volt őszueszedue, kik az Papa birodalma alatt igaz Christus tagiay, igaz Aniazentegihaza valanak.

ÖTÖDSZÖR vegre azt mongia, hogi az Istennek sok el reitet titkos szentei voltak, kik tellies szíu: l

uel szolgaltak Istennek, noha ezekről nincsen semmi, emlekezet az regieknel, mert az Papa hatalmát szolny nem mertek, hanem lappangottak es el reitue voltak

EFFELE eszes feleletit Hunniusnak mikor olvasom iut eszemben egy Szasznak historiaia, ki mikor az hadbol meg ione, es kerkedniek, hogi ő szaz Törököt vagot volna le, mondanak neki, had alab io Szasz: Es ő viszontag, Bizony ha szaz nem voltis, vagion őtuen, de addig mondanak neki, Had alab io Szasz, hogi chiak egire iuta: vegre azt monda, hogi az erdön által futuan, az kópiat hatra tartotta, es azt bizonyal tudgia, hogi erőssen szuhogot az kopia, es valami beleis ütközöt, alittia hog Török volt. Szinten így chielekeshzik a mi Szazunkis Hunnius: Leg először igen fén kezd, az regizent Atiakat emlegeti, vegre meg az bölchiöbeli Giermeczekkelis meg elegednek: Minden oltalmat es bizodalmat az poliaban helheztteti, az artatlanokra bizza az ő hiti oltalmat, de ezektől is elhasgátuan, oly tanut, oly bizonyzagot keres, kit szohaszenki sem latot, sem hallot, sem eszmert, hanem ha Hunnius az Saxoniay temerdek lér után, homalios almaban latta volna ezeket.

De mind azon által, rostelluk meg rendszerent ezeket az feleleteket, mert iol tudom en, hogi valamit Hunnius ki fechieg, mind aranyas nemelly magyarok-

giaroknal, kik talam azt alittyak neuehez kepest, hogi Hunnius, Hunnus legien.

AZ REGI, Z. ATIAC felől bizuast mondom, Soha senki közülők nem volt ki Lutherrel, vagi Caluinussal eggiet ertet volna azokban az dolgokban mellicben ezek tollunk ell szakattak, szót nincsen senki közülők, ki ezek tudományat nem karhoztatta volna, es chiak egi regi Zent Doctort sem mutathatnak az mostani vytok, kiaz hitben Lutherrel es Caluinussal eggiet erchien.

Nem mondom hogi az szent Atiaknak nemely homalios mondasit, magok oltalmara elő nem hozzak, mert mikeppen még az Christus tagadokis, az szentirast hozzak oltalmokra, es annak valamely homalios mondasual, mint egi halioggal akariak az Embernek szemet be kötny, noha ez nylyan ellenkezik velek, Azonkeppen ezekis, az Zent Atiaknak nemely homalios mondasit elő hozhattak, mert vgianis ez minden tenuölgőknek az ű ő szokások, vgimond Vincencius: *Hæretici captant plerumq; ueteris cuiuspiam scripta, paulò in uoluitus ædita, quæ pro ipsa sui obscuritate, dogmati suo quasi cōgruant, ut illud nescio quid, quod cunq; proferunt, neq; primi neq; soli sentire uideantur.* Melli dolognak elegseges iele chiak azis hogi à minap az Ratisbonai colloquiumba, Hunnius, meg az Pererius lesuita iraszaualis bizonytani akara, az ű teuelgeset, es szinte ezenkeppen

Lyrin. con;
Prophanas
Reliquitates
cap. II.

pen bizonytnak az zent Atiakkalis. De chiak aze kiuannam tülők, kössék arra magokat, hogi à mit zent Agoston, Hieronymus, Chrysostomus, Ambrosius, Cyprianus, Gregorius, Bernardus, &c: Vallottak ökis vgian azont akariak vallani, es vgi tekinchiük meg à mit ezek, nem eggi auagiket helien, à hol más dologrul szoluan valamit homaliosson citettek, hanem à mit, gikran, es olyhelen tanitnak, ahol szanszandekkel meg magiaraztak az őertelmeket, es vallassokat ez dolgokrol: es meg latiak meily nylyan meg mutattiuk hogi ezek eggiet ertettek mi velünk, különböztek ő tollók.

Z. Agoston. Z. Hieronymus. Z. Ambrus: Chrysostomus Cyprianus es többennis, az Purgatorium felől, Az zenteknek valo imadság felől, Az vr Vacioraiarul, Az miseben valo aldozatrul, az több dolgokrul mellicket ti mi benpünk karhoztatok vgian azont, es azon zokkal hittek, es tanítottak, à mit mi, mint igen zepen meg mutatia Iodocus Coccus, in *Thesauo Catholico*: Pistorius Epist. 3. contra Pappum, Es ha restelled Z. Agostont, Hieronymust, es Ambrosiust, meg tekinteni, chiak tekincz meg az Augustiniana, Hieronymiana, Ambrosiana confessiot, meg latod hogi igaz à mit en mondok: Enis ez vitan ennihani dologban meg mutatom, meli igen eggiezzenek miuelünk ezek az zent Doctores, meli igen különbözzenek tolletek:

D

Z. Bern.

Z. Bernardot, noha Hunnius erőuel Lutheris
staua akaria tenni, mint te is, mind az által, à ki chiak
bele tekintet volna is valaha az Z. Bernard irasába,
azt zemptelen segnekül nem mondhatta volna:
Mert ez kőniűnek negiedik rezebe, bőuen meg
mutatom, hogi soha zent Bernard az Romai pap
pak vallasatulel nem zakadot: De miuel hogi ti
közönzeges keppen azt mongiatok, hogi Z. Ger-
geli papaig Antichristus is nem lőttek volt meg az
Romai papak, hanem az vtan esiek teueligesbe: Im
keduedert chiak ez egi Z. Gergeliből meg mutat-
tom, mit vallot legien ő azokrul az dolgokrul
mellieket ti most mi bennunk sialmaztok.

Z. Gergeli azert niluan tanittia: Hogi sok meg
holt embereknek lelke, à Purgatoriumba tiztittas-
tik. lib. 4. dialog. cap. 25. & 39. lib. 2. in 1. Regum cap. 3:
in fino, & in 3. Psalm panit. initio: Hogi az meg holt
zentek segellienek minket. lib. 2. dial. cap. 38. ubi querit
Cur plus in uno, quam alio loco iuuent lib. 3. cap. 24. & 25.
lib. 4. Epist. 34. Hogi az negiuen napi bōitót meg
kellien illeni hom. 16. in Euang. lib. 3. in 1. Reg. cap. 4.
subfinem lib. 5. cap. 1. in medio: Hogi az Papoknak
hazassag nekül kellien elniek lib. 1. Epist. 47. & babe-
tur 1. dist. 28. cap. nullum: & ad Interrog. Aug. c. 2: Az
Apaczak es baratok zerzetit iauallia. lib. 1. Epist. 23.
lib. 3. Indict. 12. Epistol. 12. ubi prohibet iuenculas Abba-
tissas creari lib. 1. dial. c. 4. lib. 2. c. 4. lib. 4. c. 51, Et in Decree

is quæ habentur Tomotz si quis ait, Monacham in uxorem
duxerit. si quis: præsbyter uel Diaconus uxorem duxerit.
Anathema sit: Az zentek tetemet tizteli. lib. 3. Epist.
50. lib. 5. Epi. 14. & 50. lib. 7. Epist. 11. & 85. lib. 8. Epist.
62. lib. 9. Epist. 73. lib. 11. Epist. 18. Hogi Bodog az-
zoni segellie züksegebe az embert. 1. dial. c. 8. ubi re-
fert Bonifacio datos à B. Virgine aureos necessarios. Az
zentelt vizzel betegetek giogitottak ő ideiebe lib. 1.
dial. c. 10: Az gionast, melliel ember bűnet meg
vallia, igen dichiri hom. 40. in Euang. lib. 8. in lob. c. 11:
Az oltari zenis g felől igi zol lib. 4. dial. c. 58. Debe-
mus carnis & sanguinis eius hostias immolare, qui pro nobis
licet amplius non moriatur. in hoc mysterio sacra oblationis
iterum immolatur & sanguis eius, non iam in manus infide-
lium, sed in ora fidelium funditur. &c. Aztis mongia
hogi meg nap keletrűlis, ha valameli derek dolog
tortenneiek az egihazba, ő eleibe kellien annac
iutni lib. 2. Indict. 11. Epist. 46. Es hogi valamit az Ro-
mai Papael vegez, azt minniaian helien hagyak
lib. 7. Epist. 115 sok helien aztis mongia. hogi az
Romai Ecclesia feie minden Ecclesianak, mind az
Custantinapolinak, Alexandrianak, Antiochenum
es Hierusalembelinek à mint sok zoual meg mu-
rattia à föllyul neuezet Pistorius: Es vegre azt
mongia Z. Gergeli. lib. 4. Epist. 32. 36. 38. Hogi az
Chalcedonbeli zent gólekőzet az Romai Papat
Vniuersalis Patriarchanak neuezte, De vgimond
D 3 Epist.

Epist. 32. Nullus tamen Romanorum pontificum, hoc singularitatis uocabulum assumpsit, ne honore debito priuarentur, uniuersi alij: Vagi à mint az utan mongia. Epist. 36. Ne si unus Patriarcha Vniuersalis dicitur, ceteris Patriarcharum nomen derogetur, Ne sibi (Epist. 38) in Pontificatu gloriam singularitatis accipientes, hanc omnibus fratribus denegasse uiderentur: Es à ki igi akarna ezt az ne uet maganak tulaidonitani, hogi az tób püspökök meltsagat telyeffeggel le niomodna, ez illen ember felől, iollehet azt nem mongia Z. Gergeli, hogi Antichristus legien (mert Z. Gergeli azt iuli hogi az Antichristus egi bizonios ember lezen, ki az vilag vegekor el io, à mint zepen meg mongia lib. 14 in lob. c. 11.) Hanem chiac igi zol lib. 4. Epist. 34: In hac eius superbia, quid aliud, nisi propinqua iam Antichristi tempora designantur, Mert à mint az utan meg mongia Epist. 38. Dum cupis te uocabulo elationis, ceteris praeponere, eorumque nomen, tui comparatione calcare, quid aliud dicis, nisi in caelum conscendam, similis ero altissimo: Es bizoniara, miuelhogi Z. Gergeli libro 2. Indist. 11. Epist. 10. az Negi zent göleközetet (melléck kozzul leggie az Chalcedoni vala) vgi hociulli, mint az negi Euangeliumot, nem iulem hogi Antichristus tudomanni nac tanitsia lenni, ha ki az Romai Papat, közönseges Pastornac neu zi, miuelhogi ő maga azt monnia, hogi az Chalcedoni göleközet, igi neuze. Hanem chiac azt monnia Z. Gergeli

Z. Gergeli, Hogi hasonlo az Antichristushoz valaki magat ugi tezi közönseges Pastorra, mintha az tób püspökök nem volnanak Pastori az ő nia ioknac, Mert igaz à mit Z. Bernard mond, még az Romai Papanakis. Erras, si ut summam, ita et solam institutam à Deo, uestram Apostolicam potestatem existimas. Lib. 3. de cons

Szidalmazzac Petrarcha, Mantuanus &c. az Romai Papac gonoz eletet, azonkepen nemeli Czasarokis? Nem tagadom: es anniraelis menec benne, hogi az ő gonoszagokert azt mongiac, hogi őket meltabban hibarnak Antichristusoknak, hogi sem mint Christus helitartoinak: De ezt nem az Papac tudomaniert, melül ezec el nem szakatsac vala, hanem magoc viszeleert mongiac. Es ugi an ollian ertelemmel, minemüuel Z. Bernard mongia hogi Antichristus az, valaki eleteuel Christus ellen chielekelszic, minemüic vgimond sokan vannac az Papi fejedelmek között. Vdalricus Augustai Püspök leueletis hozza elő, meliben az első Miklos papához iruan, panazolkodic az Papoc &c. gonoszagarol. De soc szoual meg mutatja Bellarminus, es Pistorius, hogi ezt az leuelet vyonnai irta Illyricus, es hogi az első Miklos Papa soc eztendöuel holt meg az Vdalricus születése előtt, es hogi vgim ezen Vdalricus Catholicus volt, es nem karhoztatta az Papa vallast, kit az Bernard Seru
1. de Conuers.
5. Pauli.
Bell. lib. 1. de
Clericis c. 23
Pistor. Epist.
3. con: Pappu
Fol. 116.

Aniazentegihaz feienec neuez vgian ottan, azon keuelben.

Az Sarisberienfis Ianos, vgiuagion, szidalmazza az Romai egihazi emberec gonossagat, de ő maga meg mongia lib. 5. c. 16. pag. 269. hogi ő chiac az latrarol szol, mert iamborokis vgimond van nac szokan között: Es masut lib. 6. c. 24. pag. 330: *Vnum audacter conscientia teste profiteor, nusquam bonos fiores Clericos uidi, quam in Ecclesia Romana, aut qui magis auaritiam detestentur.*

Az Chiaszaroc, es Kiralioc mellicet elő hoz Hunnius, vgiuagion panazolkodnac az Romei Papara, az ő főszuensegerül, keuelisegeröl &c. de az kinec keueliszeget, es gonoz eletet feddetec, soha annac vallasatol el nem szakattak, mint az regi historicusokbul Marianus Scotusbul in Chronico Anno 1075. Lambertus Schafnaburgensisbol Ant: 1073. Kransiusbol lib. 5. Saxonia c. 26. lib. 8. c. 8. 9. 10. Meg tetczie, lollehet az Negiedie Henricus Chiasar felöl igi ir Abbas Vespergensis in Chronico Anno. 1106. *Hic finis Henrici, illo sub uocabulo Quarti, Romanorum Imperatoris, à Catholicis uero, idest, cunctis B. Petro, suisq; successoribus, fidem, & obedienciam lege Christiana conseruantibus, Archipyrata simul & Haresiarcha, nec non & Apostata persecutorq; plus animarum quam corporum, competenter dicebatur.*

Haraguttac azért lokan az Chiaszaroc es Kiralioc

ralioc közzül, sz Romai Papara, miuelhogi ő, mint igaz Paztora az Christus Iuhainac, az artalmas farkasokat, ha szinten Chiaszaroc voltakis, meg zablazta, szekekből ki vetette, es (mint Azarias 2 Paral. 23. Oziaz Kiralit, loiadas Ataliat) meg büntette, es ef. 4. 1. cap. 26. fele haragiokbol, az Papakat szittac es gialaztac, 20. 4. Res 11. # 4. noha az hitben töle el nem szakattanac.

Hogi penig mind ez vilag eszeben vegie, melly esztelenül hozza elő Hunnius ezeket, kie az Romai Papat szidalmaztac, az ő teuölgesenec bizony sagara: Harom dolgot kerdec Hunniustul:

ELŐSZÓR AZT KERDEM, azt itelie, hogi az ki, valakinec magauiselet, erkölchiet, eletet, karhoztattia, es ez okon, pogannac pogannalisalaba ualonac mongia, noha vallasa es hitiellen semmit nem szol, szót őmagis azon a hiten vagion, Azt itelie mondac, hogi effele karhoztattal az hitet karhoztassa? Mikor Luther Marton, mikor az ő vtannaualo tanittoc, karhoztattiac az Lutheristac gonoz eletet, azt itelie Hunnius hogi ezek nec vallastis karhoztattiac? Hogi ha azt nem iteli, mi az oka tehat hogi nemeli Püspököc, es Chiaszaroc, az egihazi emberec ellen valo zugolodasokbol, azt akaria meg bizonyítani hogi azoc karhoztattac az regi vallastis? meg kellene mutatni Hunniustnac, hogi ezec, nem chiac magoc viselet, karhoztattac az Papaknac, de tudomaniokat es vallassokat is: Kie

Kit soha meg nem mutathat, mert ezec mind hol-
tig az regi vallalon voltac.

MASODSZOR AZT KERDEM Hunniustul,
követ közike abból, hogi ezec, kie az Papat szidal-
maztac (ha szinte az hit dolgaban töle el szakatta-
kis) Lutheristac, vagi Caluinistac voltac? Netalan-
tan sidoc, vagi Poganioe voltac? Mionyaian bi-
zonlagie az igazszágnac, Minnyaian Lutherista-
ke, valakie az Papat szidalmaztac? Valakie az ő
keuelliseget, fősuenseget, gonoz eletet ragiac?
Nylyuan igi az Caluinistac es Arianuszokis, Luth-
eristac leznec, mert ezekis gialazzac es ziggia az
Papat.

HARMADSZOR, ha szinte valaki ezec köz-
zülégi vagi ket dologban, eggiet ertet volna ez
mostani Lutheristakal, következneke innet hogi
ez Lutherista lot volna? Niluan ha mind Luth-
erista à ki Lutherrelégi, vagi ket dologban eggiez,
mind Arrius, Sabellius, Pelagius, es mind Maho-
met Lutherista volt. Haegi vagi ket dologert ezec
Lutheristac voltac, mi az oka, hogi az töb dolog-
ban valo igaz tanitasokert, mellikkel miuelunc ego-
gietertenec, melttabban azt nem mondhatiuc, hogi
Catholicusoc voltac?

Vegezetre ha szinte ezec az bizoniszagoc, mel-
lieket előhoz Hunnius, tudni illie eginhani eretnec,
ket vagi harom Chiazar, meg anni Püspöc, Luth-
eristac

ristac lottec volna is (noha sem ezec, sem soha egieb
Luther elöt az nem volt) megis ezec elegtelen bi-
zoniszagoc volna is, mertezec felöl azt monhatta
iuc, hogi az ő tudomanioc nem volt ő elöttöc, es ő
utannoc, sem volt, Luther Martonig. Ezec köz-
zül eggie soc üdöuel elt az masic utan es az ő köz-
töc valo időben, senki nem volt az ki azt vallotta
volna à mit ök, Az igaz tudomaniac penig es az
Aniaszentegihaz Pasztorinac, mindenkor meg
kellet maradni, az Christus igereti szerent.

De haly szep dolgot: Nem tagaggia hogi az
regi Z. Atiac, az Aniaszentegihaz Paztori, minnia-
ian tellies eleteben velunc eggiet vallottac, es ez az
oka hogi az mint meg mutatom masut, oli igen
güülölic az Zent Atiakat, de è mellet azt mongia,
hogi halaloc oraian meg eszmertec az igazszagot:
Sot azt mongia Luther Tom. 5. Germ. Ienens. fol. 457.
hogi szent Bernard az ő halala oraian, az ő szaniaru
eleterül azt monta volna: Omnia frustra sunt, & ad
Diabolum pertinent, Kit az hazug Ember, vyabul
szopot, mert soha senki Luther elöt azt nem irta
Z. Bernard felöl.

örömeft ertenem bizoni honnan tuggiak hogi
az regi zent Atiac halaloc oraian az Luther valla-
sara allottac, almokban lattake? az zent irasban
oluastake? Soha eggie felölis az zent Atiac felöl
nem oluassuc, hogi halala oraian vytaft töt volna
E hitiben,

Luth. lib. de
abusibus mis-
sa. Fol. 28.
Heshusius lib.
1. de Eccles.
pag. 60. Vi-
takerus qu. 3.
de Eccl. cap.
2. Fol. 257.
et. 263.

hitiben, soha az ő tanitványioknac kic jelen valanac,
az ő voniagó agioknal, külömbet annal nem mon-
tac, a mit eletekben tanítottac vala, maga ha meg,
ismertec volna az igazságot, es az ő tanítványioknac ha-
mis voltat, tartoztat volna velle, hogi az kiket ele-
tekben meg chialtat vala, halaloc oraian az teuelie-
gesből ki vinneiec: de azoc az kic jelen voltac sem
effele vytafrol nem emlekeztek mostez világnac
föpreien, mintha jelen löttec volna az Lutheristac,
oly batran iriác az el must dolgokat auagi inkab az
önnön saját almokat.

Talan azon Lelec sugta eztis füleiben. Luther-
nec, mely az Miser karhóztata velle? Hi ki azt
mondana hogi Luther, halala oraian ismet Baratta
löt volna, es azon irással bizonytana meg, melliel
Luther meg bizonyítja, hogi az regi zent Atiác
halaloc oraian Lutheristaka löttec, mint teczeneiec
Hunniusnac?

Mieinc tehat minnyaian az Regi zent Atiác:
ezek közzül senki soha chiac egi dologbanis, meli-
ben mi köztűnc es az vytoćközöt versenges va-
gion, ő vellec eggiet nem ertet, Es annak okaert mys
meltan azt mongiuc az mit zent Agozton: Tales
quippe ac tanti uiri hæc uera esse confirmarunt, ut uestra
fragilis & argutula nouitas, sola auctoritate conteratur
illorum. Nos paratiores sumus cum istis uiris, & cum Eccle-
lesia Christi in huius fidei antiquitate firmata, qualibet
maledicta

Aug. Tom. 7.
lib. 2. con:
Iulian c. 9.
Tom: 7. lib:
2. de Nuptijs
e. 29.

maledicta, & conuitia perpeti, quam Pelagiani (Lutherani)
cuiusvis eloquij prædicatione laudari. Iterum ergo te ad-
moneo, iterum rogo, aspice tot, ac tantos Ecclesie defenso-
res, itq; doctores, uide quibus tam grauem, tamq; nefariam
irrogaris iniuriam. Ab his ergo qua teneo edoctus sum, his
immedicabiliter imbutus. Et ignosce Omnipotens DEVS
quia in his nec emendari possum, sed commori possum.

Hilar: lib. 6.
de Trinit.

Az GÖRÖGÖKET chiudalom hogi emli
Hunnius, tuduan mit felele az Constantin polibeli
Patriarcha az Lutheristac leuelere, kic örömest az
Görögökhöz akariác vala kötni magokat: Es mi-
u lhogi őmagais Hunnius, meg vallia, hogi az
Görögöc (oc dologban hamissat tanítac, ketelen
velle, hogi aztis meg vallia, hogi az Görögök nec
nincz sem közőc az Lutheristakhoz: Röuid szo-
ul meg monduan panig. Az Görögöc mitőlűnc
chiac ezekben az dolgokban külömböznec: E L Ő
sz ŐR azt mongiuc hogi az zent Lelec lsten, chiac
az Atiálstentül izarmazic, nem az Futulis: Ma
sz ŐDSZOR aztitilic, hogi Christus Vruc az
veg vachiorat kouafzoskenier szine alat ada, az ő
Tanitványinac, es őkis vgiaggia. HARMADSOR
az valliac, hogi az Romai Papa, feie az napriugo-
ton lkozo Püspökök nec, mikeppen az Constanti-
noli, feie az nap keleten valoknac, de az Con-
stantinoli Patriarchan azt mongiac, sem hatal-
ma nincz az Romai Papanac, hanem ezzel egiens

Hun: lib. de
Ecc: s. 81.

E z

lő melo

lő meltsága vagion. NEGIEDSZOR meg engedie hogi pappa lehessen az hazas Ember, de az ki nec mikor pappa lő, felesége nem volt, auagi az vtan megholt, nem engedie hogi ismet meg nőzzec. Az Püspököt pedig, soha ő köztől hazafőc nem lehetne, sem az Barátoc: Es mind ezekben az Lutheristakul is különbözne. Otódzör az vr vachieraiat ket szemeli alat oztogattiac, de ebben nem különbözne tőlőne, mert nem itilie szükségese lenni, hogi Ember ket szemeli alat kommunikallion, es annac okaert nem chiac az nagi hetben, de az beteg Embernek is, chiac egi szemeli alat oztogattiac az vr testet, es nem karhoztatnac ebbe bennünket hogi közönseges keppen mi chiac egi szemeli alat aggiuaz vrat, noha nehult engedelemből ket szemeli alattis szolgaltattiac. Az Purgatorium dolgában nem különbözne tőlőne, mert imatkoznac, es Misset mondnac ökis az Halottakert, es azt hiszie, hogi hasznal nekie, chiac azt nem akariac mondani, hogi tűz által tisztulljanac az lelke, kit miszem vittattunc felőtteb, mert chiac az Isten tuggia mi módon kenzattassanac az lelke Purgatoriumban, es pokolbais: chiac azt tuggiuc ugimond zent Agoston *quod miris sed ueris modis cruciantur*. Ezeken kiül, nem iut essemben hogi az hit dolgaiban különbözzenec valamibentőlőne az Görögöt, maga en eleget beszelletem velec,

Aug: Tom: 5.
lib: 20. de Ci:
cap: 10.

lec, oluastamiseginihany Patriarchanac irasit. Es az Hieremias Patriarcha iraszaban Karhoztattiac az Lutheristac, es Caluinistac teuelgeseket. Ezt az irast oluasta az szemtelen Hunnius, es megis lelki esmereti ellen, öröc gyalozattia az Görögöket, Lutheristak, Vbiquistaka, akaria tennierőuel.

AZ REGEN KARHOZTATOT ERETNEKEKKEL, nem tagadom, soc dologban eggieznec az vytoc, Meltan chielekezie, hogi ezeket Attioknac valliac: Szac meg lete foltyat: De mind az által, azt mondom, hogi soha senki ezek között Lutherista, vagi Caluinista nem volt. Egi vagi ket dologban eggiez valamellie Lutherel: huszba különböz, ha pedig mind Lutheristac az kiegi vagi ket dologban velec eggiet hisne az Töröt, sido es meg mys mind Lutheristac vagiunc, szöt az Lutheristak, sidoc, es Törököt vallásokban, mert nem egi hanem soc dologban eggiet ertne az sidokkal.

Bolond okoskodas effele Hunni, esztelen dzekedes, Azt kellene meg mutatni Hunniusnac, hogi valaki ezek között, nem egi, vagi ket dologban, hanem az tudomaninac minden agazattiban, velec eggiezet, es igi dicieketneie hogi az regen karhoztatot eretnekec Lutheristac voltac, hogi az Lutherismus nem most, hanem az elöt ezer esztendőuel karhoztatot, vgian azon Aniaszent egiz hazul, mellitül az szent irast vőttic, melyben az

E 3. regi

regizent Atiac eltec, es holiac. De most aual nem keuelikedhe nec: L. s. meg az regi-eretnekszegőket Epiphaniusba, zent Agostonban, Damascenusba, Philastriusba, kic elő szamlallyac, miben szakkattac el az regi teuöligöc, az Aniaszentegihaznac meg rögzöt vallaszatul, meg latod hogi eginebari keues dologban szakkattac el, az töb dologban, mellicet Luther bennünc karhozottat, igazat vallottac, es annac okaert ha mind eggiertettec volnais az Lutheristakkal azokban az dolgokban mellicert eretnekek nec itiltettec, megis sokkal töb dologban eggieztec volna mi velünc, hogi sem ö vellec, es igi effele dolgokert mellicet be tollöc ös lomböznec, nem vehetic öket tellisfeggel magcc melle.

Aerius leggiertert nec nemelly dologban az Lutheristac, es Caluinistac, a mint masut meg mondom: De Aerius, Arrianus volt, es igi az ö itilek. Szerentis, eretnec emberrelertettec eggiert: Iouinianussal eggieznec, de Iouinianus azt monta hogi, az keresztseg vitan az Ember bünben nem eszhetic, akarmit miuellienis, kit az Augustana Confessio eretnekszegnec itel: Copronimussal az kepeket rontiac, az vytoc közzül nemellyec, de Copronimus Nestorianus volt, Bodeg Azzont Isten Anianac nem hitteleñi, venusnac aldozot, az mint Suidas mongia. Abailardussal eggieznec, de az zent

Late ostendit
hoc Iodocus
Cocius Tom:
1. Thesauri
Catholici lib:
8. art: 3.

Ex Epiphanio
heres 75.

Au: her: 82.

Suidas in
Lexico.

zent Haromsag felöl soc hamissagott tanitot, Abailardus, es hogi az regi eretnekszegökrül, most többet ne szolliac: Bernardi Epi. 188. 46. 99.

Vicleff Lutherista nem volt, es ezt Luther ö magis eretneknec hyia, mert noha Lutherrel azt vallotta, hogi az vr vachiaraiaban az kenier es bor az vr testuelegietembe meg merad, mind az által aztis vallotta, hogi az keresztseg haszontalan, es erötlen, mikor oly Pap keresztel meli bünben vagion.

Valdenses nemeli dologban Mesteri Voltac Luther nec, de ez mellet aztis vallottac, Quod omnis commissio carnalis sit licita, kiraliokat, Birakat, nem akartac a keresztienec közőt szenuedni, nem akartac hogi semmi okon szabad legien az keresztien emb. r. necsküdni, es töb effele bolondszagokat vallottac, mellicet eretnekszegnec itelnec az vy Atiac fiac.

Hus lanos emlekezetiben gönörködic Luther, söt azt iria hogi halalakor ö felöle Prophetalt Hus lanos, es azt monta, Anserem occiditis, ueniet Cygnus: Ezt pedig az kis vyabul szopta Luther, mert soha senki ö előtte effele iöuendöleset Hus lanosnac nem irta. Es iöllehet Hus lanos soc dologban különbözöt az Romaiegi hazul, mint Cochleus lib. 5. hist. Hussitarum, meg iria, de főkeppen ezekben, I. Hogi minden ember tartozic ket szemely alatt.

Luth: Tom:
3. Ger: Fol:
485. Philip:
in Locis cap:
De potestate
Ecclesie.

Ita refert
Prateolus de
Heresib.

Ita VVitar 2
5. de Ecclesi:
Fol: 392.

Testatur Gui:
do Carmelita,
lib: de heresi:
bus.

Confes: Aug:
art: 16.

Luther in
glossa contra
Edictum Imperat:
perat.

alat venni az vrat, noha azt monta, hogi az kenier meg nem marad az aldozat utan, mikeppen az víz meg nem marad minekutanna borra változoc. z. Hogi az egyhazi embereknek nem szabad iofzagot birnioc, hanem Apostoli szegenisegbe kel elniec. 3: Hogi az Romai Papa Christus helitartoia, de ha gonoszul el, ezt az megtöszagot el veszi. 4. Hogi az Indulgentiac, noha ő magokban ioc, es bochiülletessc, de miuelhogi az Emberec nem iol elnec ezzel, el kel hadni. Ezekben nem chiac mitöllunc, de az Lutheristaktulis külömbözöt Huslanos, ezeken kiüül pedig, inkább minden dolgokban melliesket mi bennünc karhoztatnac az vytoc, ugian azt vallotta Hus, à mit az Aniazentegihaz: Es beuen negi articulust szede őszue Pistorius, az Huslanos irasabul, melyekbe külömböz Luthertöl es Caluinustol, eggiez miuelunc: Iodocus Coccius tom. 1. thesauri lib. 2. art. 4. hatuan öt articulust hoz elő Huslanosbol melliekben velunc eggiez, es külömböz az Lutheristaktul. Annac okaert ezec az kikeret bizonyiszagulelő hozanc, az ő magoc itiletek szerintis Eretnekc voltac es sokkal több dologban külömböz nec töllőc hogi sem vellec eggiezuenec.

Pistorius in
Parallelis Hus
& Lutheri.

Luther in
asser. art. 30.
da mriat Hus.
sum.

Hun: 1. parte
de Eccles fol.
80. & Lu-
ther Tom: 5.
Ger. fol. 145.

AZ ARTATLAN GIERMEKEKRE appella-
lal, az giermec eszü Hunnius, es igi szol: Sub Papa
tu fuit uera Ecclesia, non fuit tamen Papa cum suis, sed in-
fantes, mortui tunc, ante usum rationis: Esegikeuelle az
utan: Petunt Papistæ ostendi sibi superiori atate ueram
Ecclesiam,

Ecclesiam, Impudens postulat, sat est nouisse infantes:
Azt alittia azért hogi, az papista emberek bölchiő
beli giermeki Luther előt, mind Lutheristac voltak,
őronest ertenem ki montaneki, honnan tudgia hog
ezek Lutheristak, nem Calvinistak, nem papistak
voltak: Melly könyube oluasta: kitül hallotta:
kiuel bizonyittia ezt meg: Az keresztsegh által az
giermechikek, az igaz Aniaszeteghaz tagia y lőte-
tek, iol tuggiuk: de abbul mint köuettezik hogi
Lutheristak lőttek: meg kellene előb bizonytani
hogi az ő eszeueszet Sinattok, christus akla, es nais-
ia, igaz Ecclesia legien. Annak fölőtte mikor az ec-
clesiarul zollunk, arrul az geőlekőzetrül szollunk
melyben az isten igeie, az igaz tudomani, az szente-
segek igazan szolgaltanak, mellybe az isten igereti-
zerent mindenkor Doctorok, es pastorok uannak
kiket minden Ember halgathasson &c. ezeket penig
az giermekek bölchiőbe fel nem talallia Hunnius
akarmint hannia szemet, es hannia eszet. mert noha
az giermekek tagiai az Aniaszentegihaznak, de nē
chiak ők az Aniaszentegihaz.

1sa: 62. u. 6.

Ier: 33. u. 18.

21.

Eph: 4. u. 12.

De hald az Hunius eles élmeie houa megien:
niluan ő rollais meltan mondhatnaiak az Calui
nistak, amaz Asinus Auist, melliet az Lutheristak
Caluinus feiehez suitottak: nē tagadhattiak ugimōd
az papistak hogi az Lutheristak keresztsege, igaz
keresztsege legien, az által Istennek fiaikat zuliōn az

F

Luther

Hun: fol: 340

Luther göülekezeti: tehát vgi mond igaz Ecclesia az ő giülekozete, mert chiac az szokot igazan keresztelni: *Perstat vgi mond in omhem aternitatem immotum axioma: Quod Baptismus extra Ecclesiam non administratur.* Alla elő, smonda ezt: mintha szinten igi akarmelli teuölgefi, meg nem mutat hatna, hog ő is az Christus aklaban, Christus iuha legien: Lelki ismereti ellen mongia Hunnius hogi chiac az igaz Aniaszentegihaz tagjai keresztellienec igazan, mert ha az Anabaptista, Arrianus, Töröc, sido, Pogani az Christustul rendelt modon valakit meg keresztelne, azt akaruan chielekedni à mit az keresztienec, vgian erős es igaz keresztleg volna, sőt Luther azt mongia, hogi meg az Ordögis keresztelhet, szinte vgi mintegi Luther Prædicator: Kibül szepen meg mutattia Hunnius hogi az ordögis az ő Ecclesiaokban vagion.

Luth: Tom: 6.
Ger: Ienē:
fol: 99. &
180.

Aug: Tom: 3.
de fide ad
Petrum c. 36
Et de Baptismo
con: don:
lib: 3. c. 15.

De nem igi kelerrül gondolkodnod Hunni, hanem zent Agostonnal azt kel vallani, hogi az keresztleg, az Aniaszentegihaz kiüülis hasznos, mert noha az Aniaszentegihaznac adatot ez az Sacramentum, es ő kinchie, akarkinel legienis, mind az által az eretnekek el lopiak: De mint, az lsten zekrenie, noha az Philisteusok kezebe vala, vgian az sidoc kinchie vala, nem az Philisteusoke: azonkeppen az keresztlegis az Aniaszentegihaz kinchie, ha szinte az Oruinal vagionis: Nem igaz tehát hogi vala.

valaki igazan keresztel, az igaz tagia az Aniszentegihaznac, hanem à mint zent Agoston mongia, mi keppen Sára az ő zolgaloleania által magzatot züle Abrahamnac, azonkeppè az Aniaszentegihaz, az ő partos szolgai altalis, magzatokat zül az lsten, nec: Es ő magas vegre azt mongia Hunnius hogi az Antichristus zolgañs nem az Antichristusnac, hanem Christusnac szolgálnac, mikor Keresztel nec.

Aug: Tom: 9.
Tract: 12 in
Ioan. & Tom:
7. lib: 1. de
Baptis: cont:
Donat: c. 15.

fol 166

VEGRE LAT VAN Hunnius hogi sem Gőrög, sem Deac, sem kichyn, sem nagi, nem talaltat kinec arniekaba meg nyughassac: Mivel hogi Christus vrunc niluan mongia, hogi az ő Nyais, mind vilag uegig meg marad, minden üdöben, azt tagadni nem meruen: azt mongia, Hog voltac mindenkor sokan Lutheristac es Calvinistac, de az Romai Papatul valo felelem miat titkon voltac, nem mertec, irasoc vagi tanitasoc által uallasokat meg ielenteny, hanem ökis az üdöhöz zabuan magokat, Romaban Romai modon eltec, es halgatuan lap-pangottac:

Idem Caluin:
lib. 4. Inst. c. 2
in fine.

Az törueniben sem lehet iob, es kőnieb az nemà, vac, es siket bizonisagnal, de Az lathatatlā bizoniszag kit soha senki nem latot, senki nem hallot, még ezeknelis iob: Zinte illien igassagnac bizonisagiual kel uala az Lutherista igassagot meg mutatni. De ved eszedben keresztien oluaso ebbül en mit hozoc ki:

Testes Veritatis
Lutherana.

F z

Leg

Legh előszer latod temagad hoga meg enged
dic immar, hoga soha senki, chiac egi Martyr, egi Z.
Atia, egi ember sem talalkozot, ki az ő vallások ot
irafa, vagi tanitafa által, iaualta volna, hanem valas
ki zaiat fel tathatta, valaki írnia tudot, valaki valla
saert veret ontotta, valaki az hiueket tanitotta, az mi
vallafunkon volt, es az výtok iteleti szzerent, Baluas
ni imado, Antichristus rabia volt, es chiac magoc
gondolattiabol bizoniszag nélkül mongiac, hoga
ezeken kiüül voltac valami vakondac szabassu Lu
theristac, vagi Caluinistac. kik az föld kereksegek
méli giomraban lakoztak, Es igi meg engedik hog
az Doctorok es Martyrok, közzül senki Luther
ista nem volt. Z. Agoston Z. Hieronymus &c ök
abban ninchenek. Eleg volna immar ha chiac azt
mondanam nekik: bizonyczatok meg, hoga vol
tak effele szetetszegben lakozo emberek, es hoga ez
ek Lutheristak nem Caluinistak, vagi Caluinistak
nem Lutheristak voltak: Historiakat. köniueket
forgassanak rea, szentegihazakat, varosokat hoz
zanak bizonyfagol, mert en azt mondom nekik
Z. Agostonnal: *siquis dixerit sunt aliqua oues Dei, nes
tioubi, quas Deus curat, et illas non nouit: absurdus est nis
mis humano sensui qui talia cogitat: De azzal bizonytiac*
hoga voltak, mert Istennek Ecclesiaia mindenkör
meg marad, Kellemes bizonisag: Tudgiuk hoga
az meghmarad, de azt akariuk tunni ha az ti val
lastok.

„Es hoga a
méli vallások
volt

Aug: Tom: 9
lib: de omni
ouibus. cap. 16.

lastok mindenkör meg maratte: Es miuel hoga azt
mongiatok hoga meg marat, azt kiuannuk hoga
1317. eziendeig chiac egi emberi mutasatok az ap
ostolok vtan az ki veletek egi et vallot volna, Has
valami Nemzetnek regi genealogiaiat megh akars
nad mutatni, es noha az őli közzül, nem tudnal sen
kit neuezni, chiac azzal vinned ueghez minden ge
nealogiat, hoga ez az Nemzetseg porbol nem zars
mazot, hanem emberektül, nemde bolond Geneas
logistanak itiltetnele az ^{ez}egén emberektül: De akar
mit mongion Hunnius uagi Caluinus mind arannia
valk szaiokba:

Touaba miuel hoga masut böuen meg biszoni
tom, hoga az Anniaszentegihaz soha meg nem giö
zethetet, soha az veka alaa nem reitetet, soha teueli
gesben nem eshetet, mindenkör niluan volt, es fen
let mindenkörön mint az hegien eppetet varos,
mint egö giertia, mindenkör Doctori, es tanitoi
voltanak, kik az teuelgesre nem bochiattak az
Christus iuhait, es az igassagot oltalmaztak az far
kasok ellen, mindenkör az szentsegek, es az Isten
igeie igazan zolgaltatot ő benne: oly varos mely
be minden nemzet ek foliamnak Esai. 2. u: 2. Mich. 4.
u. 1. Melinek az Kiraliok daikalkodnak Esai. 49.
u. 23. Mellinek bastyain szüntelen kialtnak Esa. 62.
V. 6. Melliet minian meg esmernek Esai. 61. V. 9.
Melinek kapuia nitua mindenkör Esai. 60. V. 11.

In libro con
tra VVitha
kerum. De
Ecclesia.

Melliet az Vrsóha setetsegebe nem hagi *Esaí. 60.*
V. 1. 2. 3. Melibül az Isten zava zengese, sóha meg
 nem szünik *Esaí. 59. V. 21.* Miuel hogi az mint
 mondam mindezeket beuen meg mutattam masut,
 nem volna szükség most ez felelet ellen sokat zol-
 ni. De rövideden mostis *megis* küniü ennek hamis-
 sagat meg mutatnom.

Matt: 10. 4.

32.

Ro: 10. 11. 10.

Luc: 9. 4. 26

Mar: 8. 4. 38

Ita late

Thomas 21.

quest: 3. 47. 2

Leg előzzör tartozic minden keresztien ember,
 hogi az ű hitirül niluan valo vallast tegien, mikor
 szügleges á Christus tiztessegere, Tartozic az ő
 el teueliedet attiafiat, az igaz vtra vezerleni, nem
 chiac mikor maga kara nélkül, de meg mikor testi
 halálaua segethetys felebarattia Lelket. Hogi
 lehet tehat hogi igaz keresztienec voltac ezec az
 sappangoc, kic sóha az ő hitekről vallast nem tót-
 tec, sőt az baluani imadoc közöt, (annac neueztec
 minket, az Istenelen Emberec) ökis vgi eltec mint
 azoc, semmi rend tartasba, semmi maga vifelesben,
 semmi chielekedetben, es vallastban, külömbseget
 nem mutattac: Es annac okaert vagi meg tagattac,
 vagi szegienlettec Christust. Az Christus iuhai az
 idegen szauat az Romai Papat halgattac, Misset hal-
 gatac, es Halottakert imatkoztac, mind addig meg
 Luther az Zent Agofton, Bucerus az Zent Das-
 mankos, Pellicanus az Zent Ferencz, ócolampadius
 az Zent Brigitta, Martyr az Cartusianus, Ochinus
 az Capucinus Zerzetibül ki nem ugranac, Meg
 Zuinglius

Zuinglius az Megies Papi tiztet, Calvinus az Cas-
 nonokfogot, Beza az Priorfogot, farba nem rugac.
 Bizoniara nem igi szoktac az Christus tanituan
 chelekedni, hanem batran es bizuast tanitottac, me-
 reszen karhoztattac az hamissagot, semmi hata-
 lom, semmi üldözes benem dugta szaiokat, le nem
 rapotta gülekezeteket. Mert az mint szepen mon-
 gia Zent Leo *Non minuitur persecutione Ecclesia, sed au-*
getur, & semper dominicus ager, segete ditore uestitur, dum
grana, quae singula cadunt, multiplicata nascuntur &c.
 Kit az Tertulianus, Zent Basilius, es Zent Ago-
 fton mondasibolis masut böuen meg mutatoc.
 Zinten olian volt tehat ez Christustul fundalt gö-
 leközet, mint az palma fa, mely, mentül töb terhet
 raksz rea, annal inkab nem haiol ala, hanem fel eröl-
 kedic az mint Plinius iria: es igi lattiu hogi az
 rettenetes üldözesekkor, az Pogani Chaszaroc ide-
 ieben, az hiuec közöt Martyroc, Tanitoc, Güleke-
 zetec voltanac, sokat irtac, batran Prædicallottac:
 Mentül inkab tehat az Papac birodalma alat ba-
 ran kellett volna zolnionc ha voltac volna effele lap-
 pango keresztienek? Mentül inkab tartoztak vol-
 na az igazsagot kiellenteni? Fökeppen tuduan hogi
 az Romai Papac igen ritkan soktac vala effele vy,
 es ő tülöc külömbözö tanitokat fegiuverrel büntet-
 ni? Igen hanniac az Antichristus kegyetlen seget,
 verszomihozaszat, az mostani vytoc, de ha meg
 tekintic

Leo Serm: 1.
de SS. Pet & Paul.

tekintic menni szantalan eretnekségek voltak, kik az Papa ellen tamattak, igen keves embert találnak kiket meg öletet volna regenten az Romai Papa az hitert. Nestorius, Sabellius, Pelagius &c. ellene tamadanac az Romai Papa vallasanac, kerem az Lutheristakat szamlalliac elő haniezert, hani szazat, öletet meg az Papa effelec közzül: Vallion többet, es nagjok kegyetlenseggel öletette meg, hogi sem mint Nero az kőreztieneket: Igen bolond Emberrel hitethetik ell Lutheristac, es Calvinistac, hogi oly erőtlenne valt volna, az Euangelium, hogi senki a mellet szaiat sem merte uolna fel tatani, nem hogi veret ontani: hogiez testi halál oly rettenesnek teczet volna azoknak kik hallottak vala, hogi nem kel felni azoktól az kik meg ölik az testet, hogi attul valo felelemben az Christus gyalazattat halgatua, el niegtek volna, az ő felebarattiok lelke veszedelmet latuan, nem tanetottak volna az igassagot: En vele sem soha el nem hitethetitek, mert iol tudom minemű ereje legi az Euangeliumnak, melly minden ket elű pallosnal hathatosb, chiuda dolog volna ha amaz eretnekek Arrius, Eutyches az Romai Papa ellen, hamissag mellet fel mertek tamadni, ezek penig az setetsegben heuerő Lutheristak az igassag mellet, nem mertek volna: chuda hogi ezekről soha senki nem emlekezet, chiuda hogi né szegenlik mondani, hogi az Antichristus ereje, le

niomta

niomta, meg giőzte, az Christus Ecclesiát, tuduan hog Christus nem azt igeri, hanem hogi az Pokloc kapui az meg nem giőzie: Kiből niluan meg tanulhatnaia hogi chiac az, az igaz vallas mely mindenkor giőzedelmes, hamissag pedig az, mely meg giőzetic, Bizoniara meltan azt mondhatuoc mys a Lutheristaknac a mit Z. Agoston a Donatistaknac, kik vgian azont mongiac vala a mit a Lutheristac: *Non timetisne vobis dicant iudaei ubi est, (quod Aug: Ep: 48. Paulus uester de uestra Ecclesia intelligit) quod dictum est, Gal: 4. 27 latere sterilis quia multi filij desertae magis, quam eius quae habet uirum, praeponens multitudinem Christianorum, multitudini iudaorum, si Christi Ecclesia est, paucitas uestra? Non attenditis eos responsuros, quodlibet uos esse dicatis, non tamen estis illi, de quibus dictum est: Multi filij desertae, &c.*

Hihetetlen dolog azert, es bolondsag azt itilni, hogi az regi Zentec kik nec irasi nallunc vadnac, mind Istentelenec, baluani imadoc, Antichristus rabiai voltak, hogi egi nema gölekezeti volt Christus Vrunknac, meli az vakendakokkal az földbe lakot, vgi hogi azokat senki nem latta, senki nem hallotta soha.

Helien marad tehát az mi mondasunc, hogi soha Christus vtan, ezer őt szaz eztendeig, Egi Martyr, egi Doctor, egi lelki Pastor, egi kereztien ember sem volt, ki azt vallotta, es tanította volna a mit

G
a Lus

Es így Zent Ireneus, Zent Agoston, Zent Ambrus, Zent Basilius, Zent Cyprianus es több Zent Doctoroc, es Martyroc mint tudatlanoc, teüölge az Apostoli tudomantul elszakattac, az igaz Aniaszentegihaztul szakkiutetec, mind eretnekec voltak, Amit ti az Apostoloc irasiban lattoc, ezec az szegeny vakoc, nem lattac, tinektec most nem kienczednapra, hanem tizen öt szaz eztendöre nyit meg szemetec. Az Apostoloc irasa ertelmeben tinektec kel hinnunc inkab hogi sem azoknac, kic az Apostolokkal eggyüt eltec, kic az ő tanituanitul tanultac, kic almokban sem lattac azt az mit az Apostoloc irasaba lattoc, szinten oly keppen mint az reszeg ember kettőt lat, a hol mas iozan, eggyet. Az ti mondas tokert az Apostoli tudomannac aruloiuakel tennunc valakic ezerotzaz eztendeig eltec, es gongiokat viseltec az Christus iuhainac, most vilagosb az Apostoloc irasa, finyesb az ti szemetec, hogi sem regen, mert az ti itiletitec szerent, igen könyű az Zent iras, igen nyilvan tanit minden dolgokat, mellieket, kel hinnunc, chiac az Luther elöt valo Doctoroc nem lattac azt, a mit ma meg az vargaisiol lat, chiac azoc voltac tompa es otromba elmeűc, mint Adamnac szemet meg nita az alma etel, szinte ugi az Luther, es Caluinus tudomanniac veszedelmes etele, meg nita az parazt emberec szemetis, ugi annira, hogi egy varga, egy Baba, egy ollian

ollian socze Prædicator mint Magiari Istuan, kichiac alig gazolt be terdig az Philippi Gramaticasba, alig tud magyar irast, alig lepet vitembergaba, es mingiart oly dolgokat, oly nyilvan lat az Zent irasban, melliekrül Zent Agoston, Zent Cyprianus, Zent Athanasius &c. Ingien sem gondolkottac.

Mys azt mongiuc azert Caluine, hogi valamell tudomani ellenkezie az Apostoli irasokkal, azt karhoztani kel, de a mellet aztiz mongiuc hogi az te magyarazatod nem Zent iras: Nem bizzuc te read az Zent iras igaz magyarazattiat es ertelmet. Ha te az regi Zent Doctorokrul azmondod hogi Emberec voltac, el teüolietec, mys azt mongiuc felolletec hogi tys Emberec vattoc nem Angialoc, auagi meg testefult ordogoc es annac okaert ne chiudalokozzatoc raita, ha mys tinektec olyan fontal merunc, mint ti az szent Attiaknac: Es soha miuelunc el nem hitethetitec, hogi akar kys ti közzülletec szemesb legien, többet lasson, hogi semmint az regi böchiülletes Zent Attiaknac tanachia: Hogi chiac ti erchiec az Zent irast, chiac ti hordozzatoc az Zent Lelket az tarsoliba:

Mit mondanal ha enis, mas, harmadis ezent tulajdonitana maganac? Forgatod az zent irast: Enis: Könyörgez Istenec hogi vilagosito Zent lelket aggyon: Enis: Kivanod lelked üduölleget: Enis: Te magias

magiarazod az Zent irast. Enist Honnan tuggiam
mellykünk magiarazza iobban? igazban? Nē de az
igaz magiarazatot kelle előb bizonnial meg ismers
nem mellyk legien, es az utan oztan latni mellic tu
domani eggiezen ezzel? Honnan tudhatom ezt
az igaz ertelmet mellic legien? az te techesedböle?
Miert nem az enymből? Nem tudode mit mond
Aristoteles *etiā stultis multa uidentur*: Nē tudode hog
kinec kinec az ő teczesi igen teczenec? chiac az en
auag te teczeseden fondaliuke az mi űduössegünk
szükséges tudomant? az mi lelkünk űduössaget,
az mi vallasunkat?

Rőuid szoual azert, azt kiuan nyuc Először, az
vytoktul, mutassanac chiac egi embert az Aposto
loc utan az ki vellec egi hiten lőt volna. Masod
sor ha azt akariac meg mutatni hogi az ő tudoman
nioc eggiez az Apostoloc irasual, mutassac meg
honnai kellien meg ismernünk mellic legien
igaz ertelme az Zent irasual, honnan lehessac en,
auagy mas bizoniosz hogi igazan ertē es magiaraz
som az Zent irast? Auagi ha minden dolog oly
niluan meg vagion az Zent irasban, mi az oka
hogi senki az regi tanitoc közzül kic az Christus
ban valo hiteket, verekkelis be pechietlettec azt, nē
lattac az Zent irasban, à mit ez vy tanitoc? vallion
szemesbeke őc mind ez vialagnal?

MAGIAR

MAGIARI ISTVAN MIT Mongion Ez Dologban.

Veue eszeben Magiari vram, hogi az ő Zerele
mes lstenfő attia, Hunnius (kit chiuda mint
diczier) az Ecclesiarius lrt kőniube, elegge meg nem
odhatta ezt az chiomot: Annakokaert magais
hossa zoluan az dologhoz: Azt mongia, hogi az
Lutheristac vallasa regi, mert ezen az hiten volt re. ^{In Epist. De}
gen Adam, Abraham, Noe, es az Profetac: Ma- ^{cat}
sodszor mert őc az Negi első gölekozettekkel min
denben eggiet ertnec, vgimint az Nicæa, Constanc
rinapoli, Epheson, es Chalcedonbeli gölekozettel.
Harmadszor mert az Romai Papaktulis, kic Linus
stul fogua, Melchiadesig Romaban űltenec, semmi
dologban nem különbözne. Ezeket minden bizo
niszag nélkül, nagi meressleggel pattogattia Magiari
Istvan deac.

Magiari vram, tiztelességgel monduan, el ueted
az nyarfa Sulikot: harom niluan valo hamissaggal
akarad be kőtni az te undoc vysagodat, de le von
szomezennel ezt az allorchat rollad. Hogi pe
dig iobban meg szamlalhassad hazugsagodat az
kőniu szelire rea irom ennihani hazugsagodat
Zamatiol meg oluasd: el ne uetzd.

Először az Adam, Abraham, es az Profetac.

rac, ti ueletec egi hiten voltac, vgian azon dolgokat hiszitec tehat tys, ~~az~~ mellieket oc hittec: es az miket oc nem hitec, ti sem hiszitec: Mert hogi ha ti külömböztöc, ha azt nem hizitec az mit oc hittec, ha hiztec valamit az mit oc nem hittec, niluan valo dolog, hogi nem egi az ti tudomantoc, es vallaftoc, az o tudomanniokkal, hanem külömb, es azzal el-lenkezo: Niluan valo dolog pedig hogi noha nemeli dolgot, melliet hittec az Profetac, nem chiac ti hanem mijs minniaian hizunc (ugi mint az Istent, az Christust, az gonoszoc büntetefet, es az ioknac iustalmat, es több effele dolgokatis) Mind azon által soc dolgokat hittec oc, mellieket most az kereszties nec közzül senki sem hiszen: tudni illic: Hogi környül kellien metelkedni, Hogi az Istennec, okatan allatokkal kelleftec aldozni, Szombatot kelleftec illeni, Az husueti Barant souan pogachiaual kellien meg enni, es soc effele dolgokat, mellieket hittec az Profetac hogi tartozic minden ember meg tartani: Az keresztseg felöl pedig, az vr vacchioraia felöl, hogi Zent Pal az Romai beliekhez leuelet irt legien, es effele soc több dologoc felöl, oc semmit nem tuttac, nem eggieztec tehat ti az hit dolgaiban az regi Profetakkal. Mert a mint ez elöt meg mutatom, ha szinten ket auagi három dologban eggiekis valameli vallas, az masikkal, mind az által ha chiac egi dologban külömbözis tölle, ugian

nem

nem mondhattiue hogi ez egi vallas legien: Mert Arriusis maid chiac egi dologban külömböz vala az igaz vallaftul, tudni illic az Christus. Istensegebe: Azonkeppen Eutiches, Nestorius, es több cretnekekis, egi egi dologba külömböztec ~~vala~~ főkeppen töllunc, Az több dolgokban eggiet ertnec vala v. lunc, de azért vgian nem valanac egi vallason miuelunc. Annac okaert ha telliesseget Sidoua nem akar szlenni, ha mindenekben chiac szinte puztan azt nem akarod hinni a mit az Sidoc, soha meg nem mutathatog hogi az te tanitasod, es tudomaniod ugian azon tudomani legien, melliet az sidoc Profetai tanitottac.

Ennec felötte ha chiac egi dolgot mutathaczis, az meliben te külömböz mitüllunc, hogi abba ti veletec eggiet ertet volna vagi Adam, vagi Sét (kik nec tudomanniokrol igen keues dolgot talalsz fel az irasban) vagi az Profetac közzül valaki: Am meg engedem (noha az szüksleges nem volna, a mint mondam) hogi az te hited, meg az Noe Barakaianis euezet, az Profetakbanis körniül meteltet. De soha hizoni chiac egi effele dolgot sem mutathacz: Hand fel az Bibliat, szed o zue valamit abban talalz az Adam, Sét, Noe, Abraham hiti felöl, sohult sem azt nem talalod fel, hogi chiac köniü szerrel, az egi puzta hittel kellien, az menniorzagban igekezo Ember nec fel puzdrazni, sem hogi az

H

Augias

Angialoknac, vagi az meg holt Zenteknec magunkert, vagi az meg holt hiuekert, ne legien szabad kőniörögni, sem egieb rendbeli dolgot fel nem találz az kiben teueled eggieznenec, miuelűnc ellenkezenec az Regi Patriarchac.

Ha pedig semmit effelet nem mutathatz, miszűk seg vala, ezzel gialaznod az regi Zent Patriarchakat hogi őkis Lutheristac voltac? Hittec őkis az Christusban, minnien ebből az kőszalbol ittanac az hit által, az mint Zent Pal mongia, es annak okaert az Christusruvalo hitnec agazatti ban (az mint az deakok szoktac mondani, *implicitē*) hittec mind azokat az miket Christus vrunc, es az ő Apostoli rendeltenec az vtan, noha azt őc nem tuttac minez mü rendelesec lennenec, ezec. Ennec fölőtte az is bizonios dolog, hogi az regi Zent Profetakban es az kereztienekbenegi természetű, es az mint az deakoc mongiac, vnus specie, volt ez hitnec az ő habitussa, mert à felől zoluā Zent Pal niluan mongia, hogi az hit chiac eggi, kinec az ő természeti abba aal, hogi az Istentől meg ielentet dolgoknac tekelles tes vallasara indiczion.

Es ennec okaert melten azt mondhattiuc, hogi *fides habitualis Patriarcharum & Apostolorum una fuit, specie*. De mind azon által, ezekből azt ki nem hozhatod, hogi az Patriarchac tudomaniual eggiez az tudomantoc, ha meg nem mutatod hogi valamit őc kittec,

őc hittec, tys azt hízttec, valamit ti hízttec őkis azt hittec, valamiben ti velűnc ellenkezttec az Patriarchakis abban ellenkezttec mi velűnc, eggiet ertettec veletec: Mert hogi vgian azon természetű habitus fidei legien tibennetec mely őbennec volt, egiebűnen meg nem mutadhatod, hanem ex Actibus, miuelhog (az mint talam teis hallottad hírrel) *habitus ex actibus cognoscitur*.

Masodszor, auagi tudatlan, auagi zemtelen haszugsa az, hogi tiaz Negi előszamlalt gölekozesekkel egiet vallotoc. Iol tudom az Nicæabeli gölekozettel valliatoc Arius ellen, hogi Christus igaz Isten, es nem teremtet allat: Az Constantinapoliual, valliatoc Macedonius ellen, hogi az Zent lelec nem teremtet allat, hanem teremő: Az Ephesombeli gölekozettel azonkeppen valliatoc Nestorius ellen, hogi Christusban egi szemeli legen, nem kető, Az Chalcedonbeli gölekozettel Eutyches ellen, valliatoc hogi ket természet legien az mi lduőzitonkbe, iollehet (à mint masut meg, mutatom) nem minniaian jeggieztec ezekbenis, az Zent Gölekozetekkel. Mind az által ezeken kiүүл soc dolgokban külömbözők azoktul, meliekben mitőlünk is külömbözők Peldaul chiac eginihany dolgot hazok elő.

Az Nicæabeli Gölekozetnec harmadic Canon így szol: *Omni bus modis interdixit Sancta Synodus, neq; Episcopo, neq; Presbytero, neq; Diacono, neq; ulli Clericorum* *Conci Nicæan: 3. Cur non excipit uxorem sicut matrē, si licuit uxorem habere?*

ricorum omnino licere habere secum mulierem extraneam,
 Ambr: Epist: nisi forte Mater, aut soror, aut auia, aut amita &c. sit. Es
 82.
 Ad Titum. 1. az mint Zent Ambrus szol, Qui iterauerit Coniugiu
 um, prerogatiua iexultur sacerdotis, Nec solum hoc Apo
 stolus de Episcopo & Presbitero statuit, sed etiam Patres
 in Concilio Nicano addiderunt, Neq; Clericum quemquam,
 debere esse qui secunda coniugia sortitus sit. Nem chiuda
 pedig hogi az az Zent Ambrustul elo hozot ve
 gezes most az Nicæabeli Gölekozet vegezessikős
 zót illien zokkal nem talaltat, mert a mint bouon
 meg mutattia Sanderus szoc tób vegeze seis voltac,
 Sander libro
 7. de Visib:
 Monarch:
 anno 339.
 fol: 292.
 Can: 5.
 ennec az gölekozet nec mellieket most az o vegezessik
 közöt fel nem talalunc: Az negiuen napi böitötis,
 mint szokot dolgot emliti az Nicæabeli gölekozet
 es nem chiac az elo hozot harmadic Canonba, de
 az niolczadic, es tizenegjedikbenis, az Püspök,
 Pap. es Diaconus közöt külömbseget mond lenni,
 es azt mongia az Diaconus felöl, Can. 14. quod offe
 rendi sacrificij non habeat potestatem: Az papoc felöl pe
 nig: offerant corpus Christi: Es minec vianna azt ve
 gezte volna, hogi az Diakonussoc az Papok ol
 vegiec az Christus testet, igi szol: Quod si non fuerit
 in presenti Presbiter, tunc ipsi proferant & edant. Kiböl
 nyluan meg teczie, hogi az Nicæabeli Gölekozet
 vallasa szerint, az vr testet az zentegihazba kellien
 tartani, es hogi az Christus testet meg aldasa igaz
 aldozat legien: lauallia vgian ezen gölekozet,
 vgimond

vgimond Sozomenus az Papnutius tanachiat, tud: Sozom libro
 ni illic, hogi az ki pappá löt, meg ne hazosodnec: de 1. cap: 22.
 ha az Papsag elöt hazas volt el ne vallianac egi Socrat libro
 mastol Papnutius (vgimond Sozom: es Socrates) licet 1. cap: 8.
 ipse coniugij expers suasisse satis esse, ut secundum ueterem
 Ecclæ traditionem, qui calibes gradum sacerdotalem conse
 cuti essent, postea minime uxorem ducerent, qui uero cum la
 icus esset, uxorem duxerat, ab ea minime separaretur: Cuius
 sententiam approbavit concilium.

Vgian ezen dolgokat vegeze az Chalcedon
 beli gölekozetis, mert can. 1. igien szol: Regulas san
 ctis Patribus in unaquaq; synodousq; nunc prolatas, propri
 um robur obtinere statuimus. Meli canonba valamic
 az elötualo Gölekozetec szerzetec vala, mind helien
 haggia, es annakokaert ha tys helien haggiatoc az
 Chalcedoni Gölekozet vegezessik, helien kel hadno
 toc, valamic az Gangrense, Arqatense, Carthagi
 nense, Romanum, Mileuitanum, es tób helieken va
 lo Conciliomokban vegeztec vala, az Chalcedon
 beli gölekozet elöt, az az, Luthert elhagiuán, az mi
 hitunkre kel ternetec, melitül elzakattatoc: Vgian
 ezen Chalcedonbeli Gölekozet igi zol can. 16. Si
 qua Virgo se dedicauit Deo, similiter Monachus, non licet eis
 iungi nuptijs, si uero inuenti fuerint hoc facientes, maneat
 excommunicati. Es ilmet can. 15. Diaconissa si se nuptijs
 tradiderit, iniuriam faciens Dei gratia, anathema sit: Actio: 11.
 Vgian ezen gölekozet, az meg holt Flauianusul
 H 3 igit

igi zol. *Flavianus post mortem uiuit, pronobis orat:*
Eleg legien ez peldaul Azt alitom latod temagad,
hogi ezec külömböznec az ti vallastoktul, es ige
eszedbe veheted meli tudatlanul mondad hogi
eggiet ertetec ti az regi Conciliomokkal szegien
volna am ez orozanac.

Harmadszor Chiudalom hogi azt mered mon-
dani, hogi az Romai Püspökökkel, az kik Linustul
fogua Melchiadesig eltec, ti eggiet ertetec: Soha
nem lattalac tegedet, de azt alitom igen fekte abra-
zatu Ember vagi, akarmitispirulas nélkül ki mond-
hacz: Soha meg te előtted senkiezt nem merte vala
mondani, sőt inkab sokat azoc közzül az Papac
közzül kie Linustul fogua Melchiadesig voltac,
teuöligök nec neuez nec az te Atiadfiai es hogi az
többirül ne szolliac, Marcellinus Papat (ki Mel-
chiades előtt volt) baluani imado Pogannac neue-
zed, temagad, es az te arani almad Hunniusis, Es
noha egi felöl azt mondog, hogi ti eggiet ertetec
ezec kel, mindaz alal archul chiapod mondasodot,
es azt akaruan meg mutatni, hogi vy az mi hitünc,
azt mondog hogi az zentelt vizet az első Alexan-
der Papa zerze, ez pedig az első Alexander Linus
utannegiedic Papa volt: Vgian ottan Zepherinus,
Fabianus, Urbanus, Calixtus, Papak nac rendelelt
karhozatod mint Papista talalmaniokat, noha
ezec mind amaz harminczegi papac közzül valoc,
kik

Epist: dedica:
fo. 4.
De Marcel-
lino Baron:
Tom: 2.
Annal: anno
302.
Epist: dedica:
fo: 3.

kik Melchiades előtt voltac, az kikkel mondog
hogi ti eggiet ertetec. Esez az te magad ellen va-
lo saiat bizonszagod, eleg legien az te hamissagodo-
nac meg rontasara.

Ennec fölötte tekelletes es lambor Ember leszez,
ha azoknac az 31. Papak nac irasabul meg mutada-
hatod, hogi ezec közzül valaki tiueletec, es mi elles
nunctanitot legien chiac egi dologbanis, meli felöl
ti köztetec, es miköztünc visza uonias vagion: Ha
pedig chiac egi effele dolgot sem mutathacz, hanem
inkab azt talalod meg, hogi valaki ezec közzül em-
lekezetet töt ezec felöl az dologoc felöl, melliet ti mi
bennünc szidalmaztoc, vgian azont tanitotta a mit
mi, niluan vasbul vannac ki meczte az aiakid hogi
illien rut hazugsagtul meg nem szerüttec.

Ha azoknac az Papak nac leueli es vegezefi na-
lad ninchiene, tekinez meg Iodocus Cocciust, meg
talalod ez dolog felöl mit tanitottac ezec az Ro-
mai Papac. Az te Magdeburgai Centuriatorid
Magiari vram, egi keueffe ha nem igazb mondog,
de tudosbac naladnal, mert őc cent. 2. c. 6. niluan meg
valliac hogi Higynus, Anacletus, Euaristus, The-
lesphorus Papa az, Misset es bermalast tanitottac:
Az első Alexanderrül azt mongiac hog az Zentelt
uizet ő iouallotta. Azonkeppen cent. 3. c. 6. esezens
keppen minden Centurianac hatodic reszeben soc
Romai Papakat hoznac elő, kie ti tolletec külömb-
böztec.

Iodocus Coc-
cius in The-
sauro Catho-
co.
ibid: colum:
121.

böztec. Azonkeppen cent. 2. post. c. 4. col. 55. es ez vtan minden Centurianac negiedie részében, im illien titulus alat: *Inclinatio doctrinae, complectens stipulas & errores Doctorum*, Az tetölled elő szamlali Papacközül, sokakat hoznac elő, kic velunc eggiet ertuen, tiuket karhoztattac.

Tom: 3. Con: Ne ciudald pedig zeretö Magiari vram, hogi
fol: 337. Art: az Romai püspököt Papanac hiuc, es neis aliciad,
16. hogi ez vy talalman legien, Mert az Chalcedonbeli
ligölekozerbennis, imigien zolnac az Romai Papa
felöl. *Beatissimus & Apostolicus uir, Papa, hoc nobis pra-*
Tom: 1. Con: cepit: Es az Africanum Conciliomba. *Beatissimo*
parte 1. fol: *Domino, & patri patrum, Damaso Papae.* Es töb effele
232. in Epist: *bociulletes titulusys voltac regen az Papanac, kit ti*
Decret: *most oli igen rutoltoc, Az Chalcedonbeli göleko-*
Acto: 3. fol: *zet nilua igi ir az Papanac. Sanctissimo, & Beatissimo*
234. *Vniuersali Archiepiscopo, & Patriarchae Romano Leoni.*
Kirül Zent Gergeli Papa igi zol lib: 4. Epist: 36. *quae*
est 80. Indict: 13. Sicut ueneranda uestra sanctitas nouit,
mibi per sanctam Synodum Chalcedonensem, Pontifici sedis
Apostolicae, hoc uniuersitatis nomen delatum est. Idem Epist:
38. Zent Agostonis Epist: 29. Beatissimus, sanctissimusq;
Habetur *Dominusnac neuezi az Romai Papat: Es nos*
Tom: 1. Epi: *ha, nem chiac az Romai Papac, ugi mint Damasus*
Decret: pe: 1. *in Epist: ad Concil: Africanum, Zent Gergeli, es az*
pag: 233. *ö vtannoc valoc de meg az töb püspökökis vgi-*
mint Zent Agoston Epist: 121. & 107. ö magokat

Seruos

Seruos seruorum Dei, neuezic es az alattoc valokrul August: 9.
azt mongiac az lstennecc, *Hi sunt serui tui, Domini mei,* Confes: cap:
mind az altal, az Zent Gergeli mondasa zerent, ultimo,
Gregor: libro
Ita humilitatem seruamus in mente ut tamen, ordinis nostri 4. Epist: 36.
dignitatem, seruemus in honore. De aztis ezedbe vegied, Epist: 11. 1. v
18. 30. inter
hogi noha most chiac az Romai püspököt neuezic Aug: Apud
Papanac, mind az altal, regen, minden püspököt Cypri: libr: 2.
Papanac neueztec, es annac okaert Z Hieronimus, Epist: 7.
az öleuelibe, mindenkor Papanac neuezi Z Ago-
stont: Z Cyprianustis Papanac neuezic az Ro-
maiac.

De minec előtte ez dologrul el menniec, ket dol-
got akar nec örömeft tolled erteni zeretö Magiari
Vram: Elözzör, mi legien az oka, hogi chiac Syl-
uester papaig akarz az Romai Papakkal eggiet er-
teni? Mi az oka hogi Syluesterrel, es az vtan valo
Papakkal nem akarz eggiet vallani? Talam akkor
valtoztatac el az igaz vallast, mikor anni zantalan
zent, es tudos Doctoroc valanac az Aniazentegia
hazba, ugi mint Athanasius, Hilarius, Optatus, Bas-
lius, Nazianzenus, Chrysostomus, Hieronymus,
Augustinus, Epiphanius, Cyrillus, Theodoretus, kic
chiac keues vdöuel eltec Syluester vtan: Talam
ezoc nem vehettec ezekbe az Syluester el teueliede-
set? Auagi ha ezekbe vottec, talam nem mertec
meg zolitani teueligeseert? Mert soha senki, chiac
egizoual sem ielenti, hogi Syluester el valtoztatta
I volna

volna az őelőtte valo Papaknac vallásat : Nem merte vala meg soha senki azt mondani, à mit Magiari, tudni illic, hogi Syluester elöt mind igaz valasba voltac az Romai Papac, es Syluester ideiebe el teueliettec, hanem azt montac hogi Zent Gergeli Papa utan estec teueligesbe az Romai Papac, Caluinus azt meri mondani hogi Z Agoston, Optatus Ireneus, Tertulianus es az tob Zent Atiac, az őideiekben valo eretnekec ellen, meltan bizonittiac az Romai hitnec igazlagat, az Papac Successioia bol, mert niluan valo dolog vala (vgimond) hogi az ideig, sem valtoztatast nem tettec vala, az Apostoloktul vö: tudomaniban, *Cū extra controuersia esset, nihil à principio usq; ad illam aetatem mutatum esse in doctrina, sumebant quod omnibus erroribus conficiendis sufficeret, illis oppugnari doctrinam ab ipsis Apostolis constanter, unanimi consensu retentam* hanem à mint mon-
 40 p: 4. u: 3. gia, Gregorij primum tempore, ab antiqua puritate multum degenerauit, Es annac okaert Zent Gergelit mon-
 40 p: 4. u: 3. gia hogi volt utolso igaz Romai Püspöc, es ugian ezent tanittia Pantaleon in Chronologia, Melanton in Apologia Confessionis, VVithakerus lib: de Ecclesia soc helien : Mi az oka tehat hogi te ezekiül el zakatez Magiari? Mi az oka hogi Syluester utan valo Romai papaktul el zakatez. Mi vysagot, micioda valtoztatast tot az őelőtte valoc hitiben Syluester? mutas chiac egi dolgot:

Mao

Masodzor, azt ertenem örömeft tolled, ha te az elő zamlalt negi Zent Gölekozettel eggiet ertez, az hit dolgaiban, mi az oka hogi az Syluester vtan valo Papaktul el akarz zakadni? mert ez negi Conciliom ideieben, egi vallason, egi hiten voltak az Romai Papac, az okkalaz Z. atiakkal, kik ez gölekozetbe voltanac, Mert Christus, zületefe utan, harom zaz, es negi zaz eztendo kozot volt az elő, es az masodic Conciliom, melliel te eggiet ertez. Arrius es Macedonius ellen, Syluester es Damasus Papa ideiebe: Akkor pedig niluan valo dolog hogi az Romai papakat ki nem rekeztettec, mint teuelisgoket, ezec az Zent gölekozetec, Söt Zent Basilus kie z üdöbe elt, igi zol. *Nunquam nos in nouitatem con-*
 72. *sentimus: fides apud nos non alia Constantinapoli, alia Seleucia, alia Roma: Nazianzenusis vgian ezen üdöbe igi ir, Vetus Roma ab antiquis temporibus habet rectam fidem, & semper eam retinet: Ennec vtanna Negi zaz, es öt zaz eztendö közöt, lön az harmadic es Negies dic Conciliom, Nestorius es Eutyches ellen, Caelestinus, es Leo Papa ideieben, akkoris mind az Z. Doctoroc, kie akkor eltec, es mind az gölekozetec az Romai Papaua, mint vellec egi hitē valoua, közösköttec, eggit vegeztec, sot Petrus Chrysologus kie z üdöben elt Eutychest arra intuen hogi az Romai Papatul el ne zakaggion az hit dolgaban, igi zol, Quia Petrus, qui in propria sede uiuit, & praesidet,*
 I z *ante Concilium praestat Chalcedon:*

Nicaea &
Constantina 3Basil: Episto:
72.Nazianz in
Carminc de
sua uita.Ephesin &
Calcedon:Epist: ad Eutycham habetur
ante Concilium
praestat Chalcedon:Caluini 4.
Instic. 2. u: 23.Eodem libro
40 p: 4. u: 3.

praestat quarentibus ueritatem : Ha azert egez őr záz
eztendeig iöl tuggiuc hogi ugian azont vallottac
az Romai Papac, à mit az egez kereztién aniazén
tegi haz mind akkor, es mind az előt tanitot : Mi
az oka hogi te az Syluester vtan valo Papakat kara-
hoztatod : De masut böuebben zolliunc ez dolog-
rul :

Ezekből niluan meg teczic, hogi helien mărăd à
mit ez előt mondec : Hogi soha senki Luther Mar-
ton előt, azt nem vallotta es nem tanította à mit ti
most vallotoc, es tanitotoc, es ennec okaert meltan
vytoknac, vy hitűeknec hihatunc benneteket. Es
miuel hogi az vyfag bizonyos iele az hamis tanita-
nac, à mint az Zent iras niluan mongia, Miuel hogi
az Christus Nyala, es gölekőzeti soha meg nem
szűnhetet, mindenkor meg marat : Azti gölekőze-
tetec pedig, chiac minapi, kezdetet, meltan aztis
mondhattiuc felőletet hogi teüőligőc vattoc, kit
adna az Isten hogi bar ne mondhatnanc. Te felő-
led pedig meltan azt mondhattiuc hogi igen sic
az aiakad, es hogi hazugsaggal akarad az te vyfag
godat regiue tenni.

Es bizoniara igen hasonloc az mostani vyto-
c amaz Gabaonitak hoz losue, kic meg akaruan los-
uet, es az Sidokat cialni, regi zakadozot kőntest
vőnec magokra, meg zarat, es meg azot kenieret tasi-
kaiokba, es azt mondac hogi ők igen mezzunnen

iottec,

iottec, hogi friget zerzenenec az Sidokkal, maga-
bizoni chiac ot kozel laknac vala : Zinte ezenkep-
pen az vytokis, cialardul az regi Zent irasbol, es az
Zent atiac irasbol toldoznac földoznac valami
rongiot az niakokra, imit, amot, el diribolt daras-
bolt, el zaggattatot foltokat kapuan, Es ezzel akara-
iac meg cialni az hiueket, mint regen mondam hogi
meg cialac losuet az Gabaonitac :

AZ ESZTERHAZ THA- mas okoskodasa meg rostaltatic.

EZeket imar Nyomatattiac vala, mikor kezem
Eben akada Hunniusnac az Aniazentegihazrul
irt könyue : melliet magiara forditot nem Magiari
Istuan, (à mint mondā ez kőniűnec masodic rezebe,
hogertettē vala) hanē Eszterhaz Tamas Igazā mon-
dō főlōtte igen ciudalkozā raita, hogi imar az Ma-
giar orzaghi nemes ember giermeki, ki faraduan az
vitezsegbol, az tanitoc tiztiben attiac magokat :
mas ember retin kezdne kazalni Maga az regi
mondas zerent *Fabrilis fabri*, Es niluan ezemben
vőm hogi az mostani vytokra telliesedet amaz
Istennec atka : El vezem vgimond az őreg ezes, ^{Isa: 3. 4. 1.}
tudos embereket, giermekeket tezec igazgato feie-
delmekke : Es ime az emberec az őattiokfiat elő-
ragaggiac,

ragaggia, monduan neki : Nem zep köntőfőd vagion, legy mi feiedelmunc &c: Mert ő kis, egi kis köntőskénec finiessegeert, egi kis deak offagert, mino giart akar kitis az tanito zekben akarnac ültetni:

Ha pedig ez az io lfiu legeni, chiac magiarra fordította volna az Hunnius könyvet, ő maga pedig, amaz igen hozzu, es ektelen, Elöl iaro bezedében nem karomlotta volna az Igaz vallast, es az Romai papat, kit Bestianac, es Antichristusnac nevez, most az ő dolgarul semmit nem zollanec, miuelhogi az Hunnius, es VVitakerus könyvei ellen, Az Aniazentegihazrul, egez könyvet irtam enis, melliet Isten segitsegeből, talam megis latnak az emberek: De miuelhogi, *Et Saul inter Prophetas*, ő magais hozza akart ez dologhoz zolni, Sőt az ő *Dedicatoria Epistolata*, vgian azon dologrúl zol, melliet Magiarinus az ő könyuenec kezdetibe, kakogni kezdet vala, (mert az Eszterhaz Vram mondá szerent, Ezec az kakucoc mindenkör vgian azon kakucolast eneklic chiac az egy Papat ragiac) Enis azert igen rouid zoual meg rostalom ezt az elől iaro bezedet, auagi inkább ezt az ven azzonioknac valo reghet, es azt itilem hogi io neuen vezi Eszterhaz vram, ha enis niluan, es minden halolas nekül, az en teczesemet, meg ielentem, mint ő is niluan meg monda mondoiat: Az egez leuelnec Summaia ebe be vagion; Hogi soha az Christusnac Aniazentegihaza

gihaza el nem fogiot, ki nem giomlaltatot, sőt, az örödg nec minden dühossege ellen, mozdithatatlan meg allot. Elő zamlalusn pedig effe emberek, kic mellet volt eleitul fogua az igaz Luther Aniazentegihaz: Azokat hozza elő kic Tagattac az Papasnac főbseget es elsősegbeli melto sagat, vgi mint Cyprianust, Tertulianust, es Zent Agostont: Ennec utanna hozza elő azokat, kic az Romai papaknac, es az ő vduaranac gonoz, es Istentelen eteket, zidalmaztac, sőt otet, vgian Antichristusnak is neveztec: Vegezetre azokat kic az hit dosgaiba el zakattac a Papatul vgi mint Hustv valdensist &c. Ezeket pedig, mind az Igassag bizony saginac la istromabol zamlallia Hunnius, es Eszterhaz Vram:

Nem volna zükseg, ezekre vyonnan meg felölni, melliekor bőségeffen meg hamissitec nem regen, mint tetouazo ciuargasokat: Es meg mutatam Hunniusellen, hogi ha, mind ezec ellene mondottac volna is az Papa tudomanianac: Sőt ha minniazan egi vagi ket agazatban eggieztec vobnais az Lutheristakkal, vgian nem követkozneiec hogi ezec Lutheristac voltac, es nem Calvinistac, vagi Anabaptiztac: &c. Es igy, ezekből, nem *Catalogum uestre ueritatis*, hanem *Catalogum uestre uanitatis*, kellene zerzeni:

De hogi iobban, meg ismerie minden ember, meli erőten az ti kötes bezedetec; meli mod nekül valoc

*Ita in fine
Epistole.*

valoc az ti bizonyisagtoc, rend zerent, tekin siuc meg,
ezeket az bizonyisagokat.

*Textull: libro
cont: iudee:
9. uers: 105.
libro 3. cont:
Marc: c: 13.
u: 98. iuxta
Pamelium,*

Tertulianust à mi illeti, ő nem egi helien zol így
Babylon apud Ioannem, Romanae urbis figuram portat san-
ctorum debellatrix, de ezt v gimon d Orosius lib: 7. cap:
2. Aretas in cap: 12. Apocal: az regi pogani Romarul
kel erteni, meli az zentec ellen viaskodic vala Mert
az kereztien Romarul azt mongia Zent Hierony-
mus. Scriptam in fronte blasphemiam, Christi confessio-
ne delesti.

*Hieron: lib: 2
cont: Iouin
sub finem.*

Tertulianus pedig az Romai Aniazentegi-
haz, es az Romai Papa felöl, niluan moldattab niels
uel zollot, hogi sem ez vy kereztien atiafiac: Si Ita-
liae adlaces (vgimond) habes Romam, unde nobis quoq; au-
toritas praesto est: Stata felix Ecclesia, cui totam doctrinam
Apostoli cum sanguine profuderunt: Vbi Petrus pas-
sioni dominicae adequatur, ubi Paulus coronatur. Masut
az Romai papat neuzei, Episcopum Episcoporum.
Bonum Pastorem, Benedictum Papam Eleutherius Papat
Benedictusnac biia, es masut Apostolicusnac:

*Tertul: de
prescrip: c:
36. u. 212.
Tertul: de Pu-
dic. c. 1. u: 5.
Et cap: 13. u:
101.
De Prescrip:
c: 29. u: 167
De pudic: c:
21. u: 185.
Epist: 45.
qua est lib: 4.
Epist: 8.*

Cyprianus Hortati sumus (vgimond iruan Cor-
nelius papanac) ut communicationem tuam, id est Catho-
licae Ecclesiae unitatem, probarent firmiter, ac tenerent:
holot latod azt mongia, hogi az közönleges aniaz-
zentegihaz zal chiac az eggies, à kiel nem zakad az
Romai püspöktül: Es vgian ottan, az Romai Eccles-
sia neuzei Ecclesiae Catholicae matricem, & radicem:

Az

Az meli leuelet pedig te elő hoz, es à meliből itiled
hogi odhatarlan ciomot cinalz, alitom bizoni, so-
ha nem oluastad: Mert ot igi zol az Romai egy-
haz felöl: Nauigare audent ad Petri cathedram, ad Eccle-
siam principalem, unde unitas sacerdotalis exorta est, nec
cogitant, eos, esse Romanos (quorum fides Apostolo predi-
cante laudata est) ad quos perfidia habere non possit acce-
sum: Ennec vtanna mingiart azon keri à Papat,
hogi à kic ő hozza futottac vala Africabol, azok-
nac zauara itiletet ne tenne, hanem az ő torueniec ot
lenne, ahol az vädlok es az bizonyisagoc ielen lehets-
nenec, es mingiart utanna veti, Nisi si paucis despera-
tis & perditis minor uidetur autoritas Episcoporum in
Africa constitutorum: Holot Zent Cyprianus, chiac
egi zoual sem ielenti, hogi neki hasonlo meltosaga
volna az Papaual, (à mint te, az teköte-
ben, almodozol) hanem chiac azt mongia, hogi, az
Africaban valo püspökök sem alab valoc az tób
Püspököknel, kic töruent zoktac tenni az ő alattoc
valokrul: Cyprianus azert chiac arra emlekezteti
(vgimond Pamelius) az Papat, à mit Cornelius
előt, Fabianus Papa vegezet vala, illien zoual. Pere-
grina iudicia, salua in omnibus Apostolica autoritate, pro-
bibemus, Quia indignum est, ut ab externis iudicetur, qui
Prouinciales debet habere iudices: Nisi fuerit appellatum.

*Epist: 55. u:
90. iuxta Pa-
melij. alias
lib: 1. Epi: 3.*

*Fabianus
Epist: 3.*

*Vide Bellar-
lib: 2 de Pon-
tifi: c: 15. &*

Holot pedig azt iria az Carthagoban löt göles
közéből, hogi, senki ő köz zülöc, à kik ot őzue giül-
K

tec 31.

tec vala, magat pŭspókók nec pŭspókeue nem tezi,
ne ciudald, mert vgianis ó közzölóc senk it, ez az neu
nem illetet, hanem chiac az Papat. Masut pedig hald
mit mond Cypr: Christus Dicit, Pasce oues meas, Super
illū unū edificat Ecclesiā suā, & illi pascendas mandat oues
suas: Et quamuis Apostolis omnibus post Resurrectionem, pa-
rem potestatem tribuat. & dicat, Accipite Spiritum, quo-
rum remisistis &c. Tamen ut unitatem manifestaret,
unam cathedram constituit, unitatis originem: Hoc erant
utiq; & ceteri Apostoli, quod Petrus, pari consortio pra-
editi, & honoris & potestatis: Sed exordium ab unitate
proficiscitur, Primatus Petro datur, & una Christi Ec-
clesia, & Cathedra una monstratur. Qui Cathedram Pe-
tri, super quam fundata est Ecclesia deserit, in Ecclesia se es-
se confidit: à mint pedig az ó maga mondasabol, nem
regen meg mutatam, Cathedra Petri, az Romai
Egihaz. Esugian ezen dolgot zepen meg magias
raz Irenæusis Maxima est omnium, & antiquissima Ec-
clesia, à gloriosissimis duobus Apostolis Petro & Paulo fun-
data, Ad quam propter potentiorē principalitatem, neces-
se est omnem conuenire Ecclesiam, hoc est omnes qui sunt un-
diq; fideles. In qua semper conseruata est, ea quae ab Apo-
stolis est traditio: Socrateſis igitur lib: 5. cap: 8. Decretum
fuit ut Episcopus Constantinopolitanus, proximē, & secun-
dum Episcopum Romanum, primas obtineret: Az Nic-
ænum Conciliomis ezt vegezte à mint Iulius Papa
iria: Es az regi kóniuekbe (ugimond Pameltus in
Cypr: de Vnit: Eccles: u: 14) az hatodic Canon igitur
zol:

De Vnit: Ec-
clesia n: 11.

Iren: lib: 3.
cap: 3.

Iulius Epit ad
Syno: Antio:

zol: Ecclesia Romana semper habuit primatum, Teneat
autem & Aegyptus, Az Chalcedonbeli gólek ózetis
az Romai Papat Vniuersalis pŭspókók nec neuze, à
mint ez előt Zent Gergeli Papa irasabol meg mu-
tatam, noha ugimond Zent Gergeli libro 5. Epist: 14.
ezt le tórlóttec vala belölle, az Constantinapoli Pa-
triarchac.

Eodem modo
legitur in
Concil: Chal-
cedon: Act: 16.
uide Bel-
lar: lib: 2. de
Pontif: et 13.
& sequenti-
bus.

Zent Hieronymus felöl azt irod hogi Romat
Babylonianac neuzezte Epistola ad Marcellam: De
nem igazan irod: Mert óegi zoual sem emleke-
zic abba az leuelbe Babyloniarul, hanem chiac ezt
mongia: Est quidem ibi sancta Ecclesia, sunt trophea A-
postolorum, Est Christi uera confessio, est Apostolorum
praedicata fides: Sed ambitio, uideri & uidere &c. à pros-
posito Monachorum aliena sunt: Masut ismet az Ro-
mai Papanac igitur zol: Cathedram Petri, & fidem A-
postolico ore laudatam, consui consulendam, apud uos solos
incorrupta patrum seruatur haereditas: Ibi cepite terra
fecundo, Domineci seminis puritatem centeno fructu refert:
Vos estis lux mundi, sal terrae, uasa aurea: Quanquam igitur
tui me terret magnitudo, inuitat tamen humanitas: Ego
nullum primum nisi Christum sequens, beatitudini tuae, idest
Cathedrae Petri, communioni consotior: Super illam pe-
tram edificatam Ecclesiam scio. Quicumque extra hanc
domum agnum comederit, profanus est, si quis in arca Noe
non fuerit, peribit: Masut vizontag. Fidem suā quam uo-
cat. Eamne qua Romana pollet Ecclesia: Si eā, ergo Catho-

Hier: Tom: 1.
Epist: 18.
Epist: 57. ad
Damasc:

Lib: 1. con.
Ruff: cap: 1.

K z

licl

Lib: 3. cont: *stigas non recipere, etiamsi Angelus aliter annunciet, quam*
 Ruff: cap: 4. *semel prædicatum est, Pauli autoritate munitam non posse*
mutari:

Apud Hieron:
 Tom: 1. Epi:
 17. sub finem

Azt pedig à mit te elõ hoz Babyloniarul, nem
 Hieronymus iria, hanem Paula es Eustochius
 holot mind az által ugian azon zokkal meliekkel
 Hieronymus, aztis iriac, hogi Romaba legien az
 igaz hit, es igaz Ecclesia:

Epist: 86.

Euagriusnac pedig chiac azt iria Hieronymus,
 hogi az Püspöki rendbe Egienlõ keppen rezes min-
 den püspöc, es, à mint õ zol, *Eiusdem sunt sacerdotij, De*
azert à mint ugian ottan mongia. In scismatis reme-
dium, unus electus est, qui ceteris præponeretur.

Zent Agoston hogi meritec chiac emlitenijs?
 Nilua õ soc helien niluan mongia hogi Zent Peter
 az à kő zal, mellien az Aniazentegihaz epittetet.
 Tom: 10. Sem: 15. & 16. de Sanctis. Sermon: 124. de Tempo-
 re. Tom: 8. in Psal: 30. Conc: 2. Tom: 7. lib: 2. de Baptis: cont:
 Donat: cap: 1. Tom: 1. lib: 1. Retract: cap: 21. Es ezen az
 utólso helien, niluan mongia, hogi az kő zalon, mel-
 lien Christus eppitè az õ Aniazentegihazat, nem
 chiac az Zent Peter vallafat, de Zent Petertis õ ma-
 gat erthetiue: Mert Zent Peter volt fõ es fellieb-
 v: lo az tób Apostoloc kőzöt, ugimond ezen Z.
 Agoston Tom: 8. in Psal: 108. Enarrat: 1. Tom: 9. Tract:
 56. & 66. in Ioan. Tom: 7. lib: 2. de Baptis: cont: Donat: c: 1.
 Tom: 2.

Tom: 2. Epist: 103. Az Romai Ecclesiarul pedig aze
 mongia Tom: 2. Epist: 162. In Romana Ecclesia, semper
 Apostolica Cathedra ulguit Principatus: Es ismet Tom:
 7. lib: 1. cont: Duas Epistol Pelag: c. 1. Bonifacius Papanac
 igi ir. In Episcopali fastigio ipso præmines, celstore fas-
 tigio: Melchiadest pedig Tom: 2. Epist: 162. Patrem
 Christianæ plebis. Zozimust Venerabilis Papa, Apo-
 stolica sedis Episcopusnac neuezi, Tom: 2. Epist: 157.
 initio: Sor azon kerü az Romai Papat Tom: 7. lib: 1.
 cont: duas Epist: cap: 1. hogi ha valami nem tezie az õ
 iralaba, azt le tőroll e: Es az hit dolgairol valo itis-
 letet, Zent Agoston telliesseggel az Romai Papa-
 tiztinec alittia lenni, à mint meg lathatod in Confes:
 Augustiniana lib: 1. cap: 9. De miuelhogi masut kel-
 az Romai Papanactiztirul, es meltosagarul zolla-
 nunc, most chiac azt akaram meg mutatni, hogi
 azoc az kiket te elo zamlalz, az regi Zent Atiac
 kőzzül nem egi ertelemben voltac ti ueletec, hanem
 az Romai Papanac meltosaga, es rizti felöl, ugian
 azont hittec, à mit hiznec mostis az igaz kereztis-
 enek.

Z. Gergeli mondasit, mint kellien értent, az õn-
 non magiarazattiabol meg mondam nem regen,
 lasd meg, ha nem restelled. Zent Bernard felöl pe-
 dig, zoltam bõsegeffen ez kőniü nec Negiedic rezes-
 be, es niluan meg mutattā, meli niluan valo zemptes-
 lenul.

K s

lenul, akaria Hunnius Lutheristaua tenni, es az Papa ellen tamaztani Zent Bernardot:

Ezekből ezedben veheted io vram, hogi az te kötés ciomod, nem ollian mint az Gordius ciomoi: ezt bizoniara kees neküls, nem chiac Alexander, de akar meli giermekis, meg odhattia: Mert enec nem egiebünnen vagion ereie, hanem chiac az tudatlanagtul, es az mas ember pennaia utan valo irkalasbol:

De, zidalmaztac, ugimond Elzterhaz vram (auagi inkab Hunnius) az Romai papat, es az ő uduara nepet, sok iambor emberec, es azt montac, hogi az Papac, vak ő rallokka, nema tanitokka, cionka harczolokka es az betegseghez semmit nem tudo Doctorokka lestec: Az ő faitalan eleteket, fel fualkodot keueliseket, es fösuenlegeket, zidalmaztac Arnulphus. Rupertus, Zent Bernard, Zent Ersesbet, Zent Brigitta. V Vilhelmus Parisiensis: Henricus, Blesensis: Sarisburi Ianos Carnoti Püspöc: Iosachimus Abbas, Auentinus, es több Tudos Püspökök Ciazaroc, Göleközetec, vgi annira hogi ezec közzül nemelliec, ugian Antichristusnak is neuezic az Papat:

Az Papac gonoz eletet (mikor gonozul kezd nec elni) es az ő uduaranepenec feslet erkölciét, nila ua ez mai naponnis, zinte Romabais, zinte az Papa es Cardinaloc hallattarais, minden nap erossen feddig

dig es dorgalliac az iambor tudos tanitoc: Es chiac enis, oly kemeni zokkal hallottam Romaba, hogi meg feddettec az uduar nepenec vetkeit, hogi soha eggikis ezec közzül, kiket te elő zamlalz, kemenisben meg nem fedhette:

De mind az altal, ebből nem következie, hogi ezec Lutheristac legienec, miuelhogi nem az Papa tanitasat, nem az Romai uduarnac hitit, hanem az ő gonoz eleteket gialazzac, es karhoztattiac.

Luter Marton, es az Luther tanitokis, erőssen gialazzac az ő követőiök nec gonossagat, mint ez köniünec negiedic rezebe meg mondom. De ebből semmi kötes bezeddel ki nem saitolhattiuc, hogi az Luter tanitoc, Lutheristac ne legienec.

Noha azert Z. Bernard feddi az Papac keueliseget, de mind az altal (à mint ez köiünec negiedic rezebe meg mondom) iaualia tanitasat: Noha Z. Hieronymus à mint te elő hozod, az Romaiak nac feslet erkölciét fel fualkodot tiztesseg kiuanasat, az első zekre vagiodasat igen gialazza: Mind az altal, utanna veti, hogi ot vagion az igaz Aniazentegihaz, es az igaz hit: Sarisburi Ianos, noha az gonoz erkölciét es eletet karhoztattia, de (à mint az ő mas ga irasabol meg mutatam ez előt) fölötte igen diciri az iambor Romai papokat: Henricus Ciazar föl zollec ez előt: Petrarcha, Dantes, es az több effele Poetac, zinte oli Catholicusoc voltac, mint zinte az Cardis

Cardinaloc, à mint ezebe uezi valaki oluaffa az ő irafokat, Gialasztac es zittac az Papaverkeit: Vgi vagion: Mi űdönk bennis Sannazarius ieles Poeta, ciudalatos igen gialazta, es zitta, Alexander VI. es az tizedic Leo Papat, de azert ugian kereztie ember volt vallasaban:

Auentinus pedig, es az töb effele Luther kő uazzauat meg sauanittatot, Historicusoc, sokat hazudnac, à mint ez kőniunec negiedic rezebe meg mondom. es oly dolgokat kennec az Papakra, melieket chiac meg sem gondoltac.

Az hetedic Gergeli Paparul pedig, kit Hildebrandusnac hinac vala, akar mit mongion Auentinus, de az regi Historicusoc, bőciulletelen emlekenec, à mint igen zepen meg iria Genebrardus: *Miracula faciebat, inquit Martinus Polonus: Signa prodigia faciebat ait Sebasnaburgensis: Dono Prophetia praditus erat ait Vincentius in speculo Historiali lib: 25. cap: 44. Semper in Ecclesiastico rigore, fuit constantissimus, inquit Ottho Frising lib: 6. cap: 32. Inter omnes Romanos Pontifices fuit precipui zeli, ibidem Ottho cap: 36. Tritem: Nauclerus. Crantius. Sabell: Marianus Scotus. Martinus Polonus, Blondus, Vsspergensis: Bolezlaum regem Polontæ, excommunicat, ob interfectum D. Stanislauum, Imperatorem exturbat imperio, quemadmodum olim Samuel Saulem à se unctum deposuit: Elias Reges Syriæ ungit, & deponit, 3. Reg: 19. Hieremias potestatem accepit super gētes & regna ut eucl-*

lat &

Genebr: in
Chronol: an-
no Christi
1087.

lat & plantet: Et Apostoli constituti sunt principes super omnem terram: Hac ferè Genebr:

Meg teczie tehat, hogi az Papac elete, es magoc viselese ragalmazoi, nem bizonittiac az Lutheristac tudomanniat, hanem az ő tudatlanfogakat, mint bősegeffen ez elöt meg magiarazam: Es megis mutatam az Zent Bernard irasabol, mikeppen kellien erteni azoknac mondasat, kie nemeli Papakat, az ő gőnoz eletekert, vgian Antichristusnakis neueztes nec.

Vegezetre, ennihani regen karhoztatot eretnekeket zamlalz elő. V Viclefet, Hus lanost, V Valdenfest: De ezekröl zollec nem regen bősegeffen, es meg mutatam Nem chiac hogi ezec közzül egi sem volt Lutherista, de aztis hogi ezeket ti magatokis eretnekek nec tartiatoc: Es temagadis meg valod, hogi ezec teueligoc voltac, de azert azt mondod hogi ketseg nekül, lsten meg bociatotta az ő tudatlanfogakat, kit azt alitom, azert tucz ily bizonioson, hogi teis Assessor voltal mikor ezec az lsten nec itilő zeki eleibe vitettenec:

Fol: 13. Epist.
Dedicat:

Az meg igazulatrul valo Articulusis emlited, leuelednec vegebe: De errul bōuon zolloc lsten se gisegeből, ez kőniunec Otodic rezebe, es niluan meg mutatam, hogi ti, noha oly zemesec vattoc mint az bagoliaz hod vilagon, meg chiac azt sem

L

erticec

ertitec, mit tanitsón az Romai Aniazentegihaz az embernek meg igazulasarul:

si mendacijs
liber Hunnij
augendus est:
adde his Te-
stibus illos
quos Hunnifre-
du congerit
in Apologes-
tica Prefati-
one fol: 38.
scilicet Sco-
tum. Okam.
Baconij etc.

Es ez eleg legien io Eszterhaz vram az te, elől iaro bezededre, melliet Hunniusbol vottel, Hunnius pedig *Ex Catalogo Testium Veritatis*: Te read nem panazolkodom hogi effele mod nekül valo dolgokat ily nagi, elreiter boltsefegnek itilz, mert Isu legeni vagi, többet ertez az niulazashoz, es az pohar emelgeteshez, hogi sem az Zent Atiac irasihoz, kiknek olualasara, nem is erkezhettel meg eddig: De, hogi amaz Rabbi Salamonoc, az Luther Zekinec toredelmes giamoli, iobban meg nem gondolliac mit irianac, azon igen ciudalkozom.

HARMADIK RESZE.

*HOGI HAMISSAN HIA
Magiarinus az mi Vallasunkat
vy vallasnak.*

Epist: 79
Grego: Tu-
ron: de glori-
Martyr libro
1. cap: 80:

REgen az Aetianus eretnekek az Catholicusok kat (mint ha az igen gialazatos neu volna) *Antiquariusok* naohiia vala: Az Arrianusoc Romanusoknac. Az mostani vy Attiasiac, Papistaknac neuezne bennunket, de *Antiquariusok* nac nem mernek hiny, tuduan hogi noha az kontosnec az vya,

vya, de az hitnec az Regie, böchiületesb. Nem mondom azt, hogi az Regifeg, bizonios iele legien az igaz tudomannac, mert iol tudom hogi az Baluani imadas, idösb az Euangeliumnal, es az kereztisen göleközetnel. De a mint mas helien bouön meg mutatom, Az Apostoloc utan, a tudomaniban valo vymas, bizonios iele az hamis vallasnac. Ennec okaert Magiari Vram azon mesterkedic, hogi az meg rögzöt, es meg aggot tudomant, meg vytza, el hitesse az Emberekkel, hogi chiac tegnapi legien az, mi hitünc, dö oly modnelkül, oly oktalanul törí abban feiet, hogi chiuda dolog: Előhozam az kontosnec eleibe, az Magiarinus bizoniszagit, melliekkel azt meg akaria bizonyítani. De minec előtte ezekre rendszerent meg felellyec.

ELŐZZŐR azt mondom hog, soc niluan valo hazugsagoc vadrnac, az egi vagi ket kichin leueles chikeben, melliec mind iobban ki techenec. Most chiac harom tapasztalható hazugsagodat hozom elő io Magiari Vram: Eggic az legien, hogi azt irod, hogi a Miseden a viznec borhoz valo egie-
Epist: Dedio
litefer, az Hetedic Alexander zerfzette, es hogi az cat: fol: 3.
zaamban el ne vetkoznec valahogi az nyomtato, nem cisfraual irtad, az Hetet, hanem nagi bottükkal. Soha ez vilagon nem volt hetedic Alexander Pápa. Hatt Alexander neuu Papanal tob nem volt, az volt az hatodic es utolso, melliet te fol. s. pag. z. L z gialasz

+
 Folt: 121.
 Folt: 29.
 Epist: Dedicat. fol: 5.
 gyalasz: Chiudalkoznec ezen más valaki, hoga oly Embertis ismerz az Papac közzül, ki soha nem volt: de en nem chiudalkozom, mert ez nem vylag te nalad: Masuttis tizedic Vespasian^o Chiazart faragal magadnac, maga soha eg Vespasian^o chiazarnal több nem volt: Azonkeppen noha Zent Bernard, chiacöt köniuet irt de consideratione, the mind az által az huzon ötödik köniueből bizonitaz: Masut, niolczadic kelemen regi Papat mondaz hoga hamis agibol valo, es zentleggel kereskedő volt, maga ez az niolczadic Kelemen a ki most Romaban ül, es ez elöt soha más senki niolczadic kelemen Papa nem volt. De mas dologbolis igen meg teczie it, az te eztelen tudatlan sagod, Alexander primus az a kit te neuezni akarz, meli Zent Peter utan ötödik Papa volt Romaban, ez elöt ezer ot zaz eztendőuel: Ez mongia *De Consecr: dist: 2. Cap: Primo*, hoga az Miseben nem chiac tizta bort, sem chiac tizta vizet, hanem vizzel ölgielitet bort kel meg aldan, mert ugimond, az mi Atiainc igi tanitottac minket. Ha te az első harmincz egi Romai Papakkal eggiet ertez, miért zakacz el az első Alexander Papatul? Ha Alexander azt mongia hoga ő ezt az regi atiaktul tanulta, miért mondod hoga Alexander zerzette? Piruli orcza ha boczkor bör nem vagi:

s.
 Eplai Dedicat. fol: 2.

Abban sem igazat mondaz hoga az feier viaszbol cinalt kepec felöl azt mondanoioc, hoga szinte ugi el mossa bűntünket, mint az Christus vrunknac

nac. Zent vere: Soha, Magiari, soha senki ezt mi közzülunc meg chiac almaban sem latta, soha az Christus verene dragalatos erdemehez semmi nem mindolgot nem hasonlitunc: Soha az viaszat oly lsten Baraniianac mi nem mongiuc, meli az vilag verket el mosna, Az Pontificaletis azert, hamissan hozad elő, mert abban soha ezt föl nem talalod. Azt itilliuc mind azon által, hoga haznos effele viaszbol cinalt kepek nec hordozasa, nem azert, hoga en nec ő magaban valmi ereie volna, az lelki iokra, hanem chiac azert, hoga midőn effele kepeket meg aldnac, (iol tudod penig az Zent Pal mondasza zent, hoga az köniöröges, es az lsten nec igeie által meg szentelteric minden teremtet allat, ad Timoth: 4. uer: 4.) Könyörög Istennec az Aniazentegihaz, hoga azokat kic ezt hordozzac, meg oltalmazza menyűtestül es egieb veszedelemtül. Temagad sem tagadod, hoga az első Emberec, es az Aniaszentegihaz nac imatsaga, maselő emberekert hasznos legien, mert teis az Prædicatio utan imatkozol masert. Annakokaert azt sem tagadhatod, hoga ha közönseges imatfaggal köniörög az Aniazentegihaz azokert, kic effele meg aldot viaszat viszel nec, haznos legien en nec viselese: Mert bizoniara ha az Sallamon imatsaga, meliben azt kerü hoga a ki, az ő föl le cinalt Zentegihazban menne, meg halgattat nec, hasznos lön, (a mint ő maga meg mongia az ur lsten)

6. Isten) azoknac, kic ez utan abban az Zentegihaz
 3 Reg: 9. 213 ban imatkozanac: azonkeppen az Aniazentegis
 haz kőniörgeseis hasznos leszen azokert, az kik az
 ő kőniörgese által, meg zentelt marhat, náloc hordozzác.
 Es az mit ez felül mondóc, vgian azont erchied az Zentelt vizről, eledelről, szabliarul, Harangrul, &c. Mert azoknak is egiebec ereiecc ninczien, hanem chiac az Aniazentegihaz imatsagatul, meli kőniörög az Istenec azokert, az kic effele külfő iellekkel, Isteni felelemmel elnec. Es ha meg tekinted az Pontificalba azokat az imatsagokat, mellikkel az kepec, kereztec, harangoc meg aldatnac, meg latod temagadis, hogi ez így legien. De ti az nagi eszesleg miat meg chiac ezt sem erthetitek, maga ha iol meg ertenetec, nem talalnatoc semmi okot, az karomlasra: Mert à mint mondam, mi nem az vialsznac es harangnac, &c. tulaidonitituc à lelki ionkra ualó erőt, hanem az Aniazentegihaz imatsaganc, meli el effele vialsznac, es harangnac, meg szenes telesezkor esedeziec Istenec, ki ualkeppen azokert, kik, affelet hordoznac &c. Ebben nem latom mit talalhatz meltot karomlasra: Mert akar mit kenny mi reankis, de en iobban tudom te nalladnal mit hiszek, es mit valloc, es io lelki ismerettel mondom, es fele vialszbul czinalt kepek nec, es szentelt viz nec, ennel egiebec erőt nem tulaidonitunc: Tudom hog hozzotoc elő valami versket az vialszbol cinalt kepekrul, de

Epist: Dedic:
 folt 2.

de hogi iol meg tuggiad, mi nem gondolunc akar mi hituan versekkel, noha ezeket is ha akarnatoc, io ertelembe magiarazhatnatoc, tudni illic, hogi az vialsz kep, es az zentelt viz, bununket le torli az Christus erdeme, es az Aniazentegihaz imatsaga által.

Vegezetre az sem igaz io Magiari vram, hogi valaha az Papa azt monta volna, hogi ő nem Ember hanem Isten, hogi ő az Apostoloc ellen valamit vegezethetne, hogi az hamissat igazza chinalhatna: Hogi semmiből vallamit teremthetne: Soha semmit effelet az Papa magafelől nem mondott. Annac okaert itt negi dzer botlal:

Az meli helieket, pedig elő zamlalz, à azokba semmit nem talalz effelet. Mert dist: 96. cap: Satis chiac azt mongia à Papa, hogi az földi feiedelmec, az Püspököt meg nem itilhetic, mert Constantinus sis (ugimond) istenek nec neuzeze az Püspököket, ielentuen, hogi mikeppen az Isten az Embertől nem itiltetic, ugi az Püspök sem, az Feiedelmektől. Ezt mongia, es ennel egiebet sem: De sohult azt nem mongia, hogi ő ember nem volna, es nem chiac magafelől szol, hanem minden Püspökről, mert az Püspökök nec közönsegeffen monta vala azt Constantinus, uos Dy estis à summo Deo constituti, æ quum non est, ut homo iudicet Deos, sed ille solū, de quo scriptum est, Deus stetit in synagoga Deorum, in medio autem Deos diu dicat. Erteed ebből ha nem koszo à feied. mikeppen

neueztetnec

7.

8.

9.

10.

11.

Ruffin: lib: 1.

cap. 2.

Gregor: lib:

4. Epist: 75.

Psalm: 81. 4. 12.

neueztetnec Isteneknec az Püspökök, mert nem kü-
 Psa: 81. u. 6. lömben hanem à mint Zent Dávid mongia. Ego
 Exod: 7. u. 11. dixi. Dy estis: auagi à mint Isten mogia Moysesnec:
Constituite Deum Pharaonis. Es annac okaert, mind
 te, smind à ki az *Brutum Fulment* irta, hamissan, es lel-
 ketec is mereti ellen veztec effele dolgokat gonoz er-
 telemben. Vgian ezen forman kel azt is erteni, à
 mit Zent Istvan Kirali *libro 1. Decr: 3.* mond, az Pü-
 pökökrül, *segregauit uos Deus ab hominibus, ac sui nomi-*
nis, & sanctitatis fecit percipies, & ab hominibus inter-
dixit reprehendendos, per Dáuid: Nolite tangere Christos
meos.

12. Hozod elő az után d. 43. can. lect. De abban az
 Distinctioban, ha fel nitod az szemedet, meg latod
 hogi ninchien eggi effele canonis, melínecelei vol-
 na Lect. Az Papa meltosaga felölis az egez distin-
 ctioba, chiac eggi botút sem találz, hanem chiac az
 Prædicator tizti adatic előnkbe.

13. Azonkeppendis. 82. can. Præbyter, melliet elő
 hoz, egy ige sinchien azokban az kiket te mondaz,
 sem az Paparul, hanem az Gangrensis Gólekőzet
 vegezese szerint, az faitalan Egihazi Emberec búna-
 tetese iratic meg: Azonkeppen *causa. 9. q. 3.* sincz
 14. semmi effele dolog. Es igi ísmet negi hazugsaggal
 potolad meg az előbbi hazugsagot. Chiac ezis
 oleg volna Magiari Vram, hogiez után senki szo-
 dat ne hinne, es hogi Nadásdi Ferentz Vram ó Na-
 gisaga,

gisaga, mint illien nylyan való hazugot, hazanal ne
 tartana. Abban sem talalal igazat mondani.

Hogi Nagi bodog, es Kis Azzoni napiat 1273. 17.
 eztendőben Giümölcz oltobodog Azzoni napiat ^{Sophron et}
 821. eztendőbe szerzetec legien: Mert Sophroni ^{Eucherius}
 us 420. eztendőben elt: Zent Ambrus 370. Eu- ^{Serm: de aso}
 cherius Lugdunensis 450. Sergius Papa 688. Beda ^{sumpt.}
 700. Carolus Magnus 790. eztendőben elt: Eze- ^{Ambr: in misa}
 penig Minniaian, es többek is ezekkel egietemben ^{sa diei Assum:}
 Nagi Bodog Asszony innepe napirul emlekez nec: ^{Sergius apud}
 Sőt à mint Bonfinius iria *decad: 2. lib: 1.* Zent Istvan ^{Sigebertū in}
 kirali ideleiben immar az Magiar nemzet, meg illette ^{Chron. anno}
 az Nagi Bodog Azzony napiat: Azonkeppen Z. ^{688.}
 Lalslo Kiralis *lib: 1. decret: c. 38.* Erőssen meg paranc ^{Beda Serm}
 chiollia, hogi Nagi Bodog, es kis Azzoni napiat, ^{de 8. Maria.}
 meg illenec ez orzagba. Azonkepen giümölcz ^{Aug: Tom: 9}
 oltobodog Azzoni inneperül emlekezzenec ^{Serm: de aso}
 Atbanas: *in Euangello de sanctiss: Deipara* ki 340. ezten- ^{sumpt:}
 dőben elt. Chrysostomus *orat. de Annunc. Mariae* ^{Vide Baron}
 ki 400. eztendőben elt. Andreas Cretensis ki 560. ez- ^{anno Christi}
 tendőben elt. *Orat. in Annunc. Sanctis. Domina nostra:* ^{48.}
 Sergius ki 688. eztendőben elt, az mint Sigebertus *in*
Chronico An. 688. bizonisagot teszen rola: Sőt à
 mint Soari⁹ meg mutattia Athā. es az Tolet. Conc:
 azt mongiac, hogiez az inepet az Apostoloc ren- ^{Soar: 3. ps}
 deltec. Vegre kis Azzoni innepetis emleti Damas: ki ^{Tom: 2. dispe}
 730. eztendőbe elt, *in orat: de Nat: B: Maria. Virg: Az* ^{22. Sest: 1.}
 M Luga

Lugdunumbeli Gölekőzet melli 580. eztendőben volt, à mint oluassuc Gratianusnal *de consecr: dist: 3.* Hildephonsus à ki 660. eztendőben elt, *Serm: de nati: BV: Sergius Papa az felliül elő hozot Sigebertusnal.* Ezec kiüül. az tőb innepirulis Bodog Azonnac, meli giakorta emlekeztenec az regi Zent Atiac, à ki nem restelli meg lat hattia in *Thesauro Catholico Ioc doci Cocci: Tom: 1. lib: 3. art: 6. a. fol: 333.* Es Soariusba à felliül meg mondot helien: Eleg ennekem, hogi ezekből mindenember eszebe veheti, meli szömtesenül hazug legien Magiari: Talam ó magais meg tanullia ebből, hogi nem oly kőniü az hazugsagot el palastolni, meli kőniü el vetni. Vgian azon Coccius az regi Zent Atiac felől bōuōn meg mutattia *lib: 2. ar: 8. a. fol: 216. Et lib: 5. a. 14. a. folio 343.* hogi Az Apostoloc ideietül fogua, mindenkoron, szokot dolog volt, az hiuec közöt, hogi az Christus, Apostoloc, es Martyroc innepet meg illiec.

MASZODZOR azt mondom hogi noha ne meli rendtartasoc es caeremoniac, az Papaktul rendeltettec, mind azon által, ebből nem kouetkőziec hogi az mi hitūnc vy legien: Mert effele ceremoniac, es rendtartasoc nem illetic az hitet, hanem chiac az io rendtartast: Es el változtathatnac, vagi meg vytathatnac az Aniazentegihaz Pastoritul. Ti magatokis ketelenec vattoc velle hogi rend tartasokat szabiatoc à Sinatokban, de azért nem itilitec hogi

Vide agendam Mini-
strorum So-
pron. Vasa

hogi ezzel vy hitet faragtoc. Ennee okaert, ha az Canonoc orac, ha az viznec meg szentelesse, ha az misenec deakul valo mondasá, ha az eleuatio, es az Miseben valo Ceremoniac, mind vyac volnanakis, ebbőlugian nem kōuetkez nec hogi az mi hitūnc vy volna, Mert azoc nem hit dolgai, hanem külső rend tartasoc.

Iollehert meg effele rend tartasokis, olly igen nem vyac, hogi az ti Magdeburgi Centuriatoritoc noha szemtelenec az hazugsagba, mind az által soha azt nem mertec mondani, hogi ezec az Caeremoniac vyac legienec: Tudom hogi nem erkezel te ezek nec az Centuriaknac oluasasara, im egnihani dolgot hozoc elő, melliekből tanulhacz. Minec vtanna azért azt mondottac volna: *Admiratione mul & deploratione dignum est, quod tam citò, magna obscurationes, magnorum articulorum fidei, inciderint. Nam doctrina de libero arbitrio, statim hoc saeculo capit uitium, nimiumq; uiribus humanis tributum est, operibus iustificato- rum plus quam debebant ascripserunt, ex errore pseudoprophetarum, de necessitate operum ad salutem &c.* Ez vtan egi illien titulust iranae *Inclinatio doctrinae, complectens stipulas, & errores Doctorum: Holot elő szamlalnac sok affele dolgokat, mellieket te vysagnac itilisz. En- nec vtan capt: 6. colum. 109. azt mongiac, hogi meg szoktac vala az kereztienec olayal kēni azokat, ki- ket meg kerezteltec vala: Sőt Iustinus es Clemens*
M z Alexans

Cent: Prefa
Cent: 26.

Cent: 2. c: 4.
Colum: 55.

Alexandrinus mondasibul aztis meg mutattiac, hog az vr vaczioraiaban az keresztenec vizet egjelit-
nec vala az borhoz : Az mise mondasban valo
rendtartasokatis az Anacletus, Euaristus, Theles-
phorus Papa irasabol elo hozzac. Ezutanis minden
Centuriaban, cap: 4. & 6. vgian ezen dolgot bouen
meg mutatnac. Es ennekokaert it sem igazat mon-
dal, hogi ezer kilenczuen eztendoben talalac az
canonoc orakat : mert ha nem restelled volna meg
talaltad volna Bellarminusba, Valentiaban &c. hog
ezeknec az oraknac, ez elot ezer eztendouelis helie
volt az Aniaszentegihazban. Zent Kelemen Ro-
mai Papa lib. 3. Const: Apost: cap: 40. Cyprian. serm. de
orat. Athanas: lib. de uirginit. Bas: in Regulis fus: q: 37. Hye-
rony: Epist: 22. ad Eustoch: cap: 16. Aug: serm: 35. de temp.
es az tob zent Attiakis, mint o nalloc szokot do-
logrol, ugi emlekez nec az matutinomrul, auagi
veternerul Tertia, sexta, Nona, es vesperasrul, de te
ezeket restelled oluafni.

19. Abbanis el veted az lepest, el ugrad az arkot, hog
Honorius 3. szerzette, legic az Misebe az Vrnac fel
mutataffat, es imadasat a mint meg bizonyittia Be-
llarminus, Zent Basilus penig niluan mongia, hogi
azt az imatlagot, melliet az hiuec szoktac vala
mondani az vrnac fel mutatafakor, az Apostoloka
tul tanultac vala.

Vaiha az hazugsag meg egetne az ember nec a
nieluet

nieluet, niluan nem sokat kialthatal ez vtan az Pa-
pistakra zereto Magiari vram : Meg erted temag-
gad, meli niluan valo hazugsagokat mondal chiac
az te eloiaro leueledbeis, es ezennel bouebben meg
erted. Gondolkoggial temagad rolla, hogi ha az
ot, vagi hat leueleczeben, enni hazugsag vagion,
az derec irasodban menni lehet? En a mint mon-
dam azokat nem akarom elo szamlalnom. Mind
azon altal, hogi credential tegiec az tob irasodba
valo hazugsagokrol, es hamisslagokrulis:

Nem nagi hazugsage mikor az otodic baluan-
niozasodba azt mondog, hogi mi azt hizzuc,
hogi a Zabad akaromnac ereieből az Istenhez ter-
hetunc? es az o kegielmet erdemelliuc? Auagi mi-
kor azt mondog, hogi mi a Zenteknec mongiuc a
Miatiankat? Vagi mikor az harmadic baluanioza-
sodba azt irod, hogi mi, minden bizonnial hizzuc,
hogi az mi erdemunkert, oroc eletunc lezen? Holot
te magad az hatodic baluaniozasodba azt mondad,
hogi a mi itiletunc zerent eretnec, valaki azt tanittia,
hogi minden ember nec bizonniosson kellien hinni
maga felol, hogi o, az oroc bodogsagba rezes le-
zen:

De ezeknec most beket hagiuan, Chiac azt
mondom, hogi valamit te az mi hitunc dolgaiban
vynac mondaz lenni, az nem vy dolog, hanem
regi, gokeres, es meg rogzot igaz vallas:

M 3

Vano

Heb: 13. u: 17

Rom: 13. u:

1. & 2.

1. Petri 2. u:

13.

Ibidem u: 5.

Act: 20. u:

28.

Colo: 3 u: 23

Ester: 9.

1. Mach: 7.

Act: 15. u:

28.

Vannac nemelirend tartasoc az Aniazentegihazba, mellieket az lelki Paztoroc külömb külömb vdöbe zerzetec : De ezek nem illetic az hitneg agazatit, es el valtoztathatnac az Aniazentegihaz vegezeleböl: Mind az által, miig az Aniazentegihaz Paztori köteleznec minket effele rend tartasokra, tartozunc velle hogi ezeket batra ne hagogiuc, hanem az Zent Pal intese zerent Engeggiunc az mielőttunc iaro Paztoroknac, mert, (mielhog minden birodalom, es meltosag az istentül vagion) à ki az meltosagban heliheztetet Paztoroknac nē enged, az Istenec nem enged : Es annac okaert, ha lelki ismeretunc meg nem akariuc serteni (vgia mond Zent Peter) engedelmelek nec kel lennunc az Aniazentegihaz Paztori vegezefinec, kiket à vegre rendelt Isten, hogi biriac, es igazgassac az Aniazentegihazat: Nilua ha megez vilagi vrunc es fiedelmunc vegezetinekis, vgikel engednunc, mint az Isten vegezetinec, à mint Zent Pal mongia, Sokkal melto, hogi az Aniazentegihaz Pazstorinac engeggiunc, mikor az közönseges io rend tatafert valamit vegeznec az Zent Iras küül, de nem à Zent Iras ellen: Es igi lattiuc minden üdöbe, hogi ezt cielemek az hiuec, Mert az ö Torueniben, lnepeket es boitöket rendelenec az Sidoc Paztori: Az vy testamentombannis nem chiac az Apostoloc felöl oluassuc, hog az veres, es foitot alalatoc

latoc etelerül paranciolatot zerzenec, de az vtan valo Zent Göleközetekbeis soc zep rend tartasoc, es cæremoniac zerzetiek: Timagatokis (noha sem mit az Zent Iras küül nem akartoc cielemekni) ezer öt zaz kilenczuen niolez eztendöben, Egi AGENDA zerzetec Sopron varmegiebe, es annac meg tartasara kötelezitec az Tanitokat, noha, abba soc dolgoz vannac à Zent Iras küül, Mert nilua az Z. Irasba fel nem talalod, hogi à kik meg hazafodnac, giurüt valcianac, es meg eskuggienec egi mással: Auagi hogi az Minister igi zollion az hazafoknac En Istenec akarattiböl, es az ö kepeben, özue kötöm öket, Atianac, Fiunac, es Z. zelek nec neuembe: Hon oluastad az Irasba hogi Komakat kellien fogadni az kerezteleskor: Hogi ollian kerdeseket, ollian predicaciokat, es imatlagokat kellien mondani, es annizor esni terdre, menizer ti abba az Agendaba paranciolliatoc: Mellie Apostol rendelte hog az züles, es az el halas vtan, az azzoni alatok be kellien auatni, es oly modon, mint ti abba az köniibe rendelitec: Hon oluastatoc à töb effele rend tartastokat, mellieket (maiom modra, minket akaruan köuetni,) elő zamlaltoc: Ha nektec Zabad, Agendakat, rend tartasokat, Cæremoniakat zabnotoc, miért nem Zabad az Christus iuhai Pastorinac:

Noha azért az Aniazentegihaz rend tartasi közzül

közzül, nemellie az Apostoloc vtan rendeltettec:
Mind az altal az hit dolgaiban chiac egiczikkelli
sincizen, meli vy volna: Te sok dolgot zamlalz
elő, melliekbe mondod hogi mi vysagot tanitunc,
es vgiam emberetis mutatod, à kiezeket zerzette.

Tudni illic az halottakert valo imakozast es.
Purgatoriomot: Hogi boitnap nem kel Hust en.
ni: Az Gionast. Az Egihazi embereknek nõs
telen voltokat: Es az Oltari Zentség felől soc küs
lomb külömbfele dolgokat:

Ezekre en azt alitom elegseges felelet volna ha
azt mondanam, à mit Moyses *Inimici nostri sint iudei*
ces, es Calvinus lanost tamaztanam ellened: ki imia
gien zol az Purgatoriumrul: *Cum mihi obijciunt Ad-*
uersarij, ante mille trecentos annos usu receptum fuisse, ut
precatìones fierent pro defunctis. Eos interrogo, quo Dei
uerbo: *qua reuelatione factum sit.* Im latod niluan uallia
Calvinus, hog ez elõt, Ezer harom zaz eztendõuel
zokot dolog volt az halottakert valo imatsag:
ES meltan valla, mert Zent Agoston oly niluan ta
nittia, hogi az emberek közzül sokan holtoc vtan
purgatoriomba mennec, es õket ez vilagi emberek
imatfagi, es aldozati segithetic, melior niluan tanittia
az Tridentumbeli gõlekõzet: Vgian ezen Calui
nus. lib. 4. c. 17. u. 39. zoluan az oltari zentségrül. *Repo-*
nitio Sacramenti, ut agrotis extra ordinem detur, inutilis est,
sed enim qui id faciunt, habent ueteris Ecclesie exemplum:
Fateor

Fateor: Verum in re tanta, nil tutius, quàm sequi ueritas
tem: Es ismet n. 43. zoluan, az miseben valo rend
tartasokrul: *Si quis uetustate tueri huiusmodi inuentiones*
uelit, nec ipse ignoro, quàm uetustus sit Chrismatis, & exu-
flationis in Baptismo usus, quàm non longe ab etate Apo-
stolorum Cena domini tacta sit rubigine: Sed isthac scilicet
est humane confidentie procacitas, quæ se continere ne-
quit, quin in Dei mysterijs lasciuet:

Ez zinte elegseges felelet volna az te bizonie
sagnekül valo kialtasidra: Eleg volna ha tegedet
az Catholicus Doctorokhoz igiazitanalac, auagi
az Magdeburgi Ceturiorokhoz, kikbõl meg ta
nulhatnad hogi hamissan akarod vyakka teñi, azo
kat az dolgokat, mellieket elő zamlalz: De mind az
altal peldaul im elő hozok rõuideden ennihani
dolgot, melliet te vy talalmanac neuez, hogi ez ke
ues dologbol, (mint az kõrmerul à Farkast) meg
ismeriek az emberek, meli igaz mondo, ostoba tu
dos ember legien Magiari Istuan:

Igazan mondom bõsegesen irtam vala ellened
az Oltari Zentségrül, Es nem chiac az regi Zent
Atiakbõl, de az lsten igiebõlis meg mutattam vala,
mind az ti Vbiquetastoc hamissagat, mind az
Transsubstantiator, Az miseben valo aldozator,
az Egi zemeli, es zinnec, elegseges voltat, es tõb fe
lele dolgokat: Sõt az Purgatoriumrul is irtam vas
la, es à te Hunniusodnac, az Indulgentiakrul irt roz

M

kõniuet;

köniuet, meg rostaltam, es hantam vala: De latuan hogi ez köniueczke fölötté igen meg hozzabodniec, ha ezeket hozza adnam, el kellettök hannom, Talam lsten io modot ad benne rouid üdön, hogi eztis meg lathasd.

Most azért peldaul, chiac azt lassuc, meli igazan mongia Magiari lltuan, hogi az Gionas, à Bóis tóles, es az Egihazi emberek nótelen volta, vy talalmani es lsten ellen valo dolog legien.

HOGI AZ GIONAS, AZ Boit, az Egihazi emberek Nótelen- lelete, nem vy ta- lalmani:

Epist: Dedict
pat9.

AZ GIONAS felől azt mondod, Hogi Innocentius tertius Papa zerze az Sugua valo gionast, melliet meg tilta Nectarius:

Vide Onupha
Genebr:
Socrat: lib16
cap17. & lib1
31:8.

lol vagion hogi te magad meg mutatod niluan valo hazugsagodat, es hogi ingien azt sem tudod mit mondazz: Innocentius tertius Christus zületefe vtan 1198. eztendöben elt, az Negiedic Otho Ciazar ideiebe: Nectarius pedig, à mint Socrates iria, Zent Chrysostomus elöt volt Cusztantinapoli Patriarcha, Honorius ciazar ideiebe, Vranc zülettete,

utau

utan 393.e tendöuel, az az niölcz zaz eztendöuel elöb Innocentius tertiusnal: örömeft ertenem azért hogi tilthatta meg Nectarius, az Innocentius talalmaniat, niölcz zaz eztendöuel Innocentius elöt?

Ha lstenedet, lelkedet zereted Magiari lltuan, effele niluan valo hamissagokkal, ne ciald meg magadat, es halgatoidat, kik felöl meltan amazt mondatiuc Ose: 7. u: 11. Ephraim columba seducta non habens cor:

Hogi pedig iol meg ércied, Nectarius nem az sugua valo gionast tilta meg, hanem az kösség elöt es niluan valo gionast, meli oka lön az botrankozasnac: Innocentius Papa penig nem à gionast szerze, hanem chiac azt paranchiola, hogi senki touab ne halasztana gionasat eztendönel, hanem minden eztendöben egyzer meg gionnec minden kereztien, az Aniazentegihaz szokasa zerent:

Es iollehet nincz szandekom most, hogi böuön zolliac az gionasrol, meg mutatuan à Zent irasbolis, hogi ezt Christus Vranc rendelte legien: Mind azon altal, im keduedert à regi Zent Atiaknac eginihani mondasit hozom elő, hogi ezedbe uehessed magadat, Cyprianus azért igi szol: *Quantò meliores, qui, quamuis nullo sacrificij facinore constricti, quia tamen de hoc, uel cogitarunt, hoc ipsum apud Sacerdotes DEI, do- lenter ac simpliciter confitentes, exomologesi in conscientia faciunt, animi sui pondus exponunt*, Es egi keues zo utan:

N z

Confite

Socrat: lib: 5.
cap: 19.
Sozom: lib: 7
cap: 16.
Tripart: lib: 9. c: 35.
Niceph: lib: 12 c: 28.
Vide Bell: lib: 3.
de panit cap: 13 ad 1.
Valent. 3. p: disp: 7. q: 9.
p: 4. col: 1317.
Ion: 20. u: 23
Matt: 16 u: 19.
Act: 19. u: 18. 19.
2. Corint: 5. u: 19.
Cypr: Serm: de lapsis, na 98. in Edit: Pamelij.

Confiteantur singuli, quaso uos fratres, delictum suum, dum adhuc qui deliquit, in Saeculo est, dum satis factio, & remissio facta per sacerdotes apud Dominum grata est.

Tertull: lib. de Penit: 4. c. 10. n: 59. in Edit: Pamelij. Tertulianus pedig, minekutanna azt monta volna, hogi az Papoc labahoz terdre esuen, meg kellien gionni, Igi ir: Plerosq; tamen hoc opus, ut publicatio- num sui, aut suffugere, aut de die in diem differre, pudoris ma- gis memores, quam salutis, uelut qui in partibus uerecundio- ribus, contracta uexatione, conscientiam medentium uitant, & ita cum erubescencia sua pereunt. Es hogi soc tob effele mondasokat el haggia, mellieket Zent Dies- nesbol, Origenesbol, Tertulianusbol, Cyprianus- bol, Lactantius, Hieronimus, Gregorius, Leo, Basiliusbol elo hoznac borsegessen az Catholikusoc: las- suc a Zent Agoston konyuei kozot mit oluasune ez dologrol: Qui post uxores uestras, uos illicito concu- bitu maculastis, agite penitentiam, nemo sibi dicat, occulte ago, apud DEVM ago, nouit DEVS, qui mihi ignoscit, quia in corde ago. Ergo sine causa dictum, quae solueritis soluta erunt? Ergo sine causa clauis data Ecclesiae? Es masut. In hoc quod per seipsum dicit Sacerdoti, & erube- scentiam uincit timore offensae, fit uenia criminis. Es mikor elo szamlalt volna soc vetkeket: Omnis ista uarietas confitenda est: cautus sit ne uerecundia ductus diuidat con- fessionem, & diuersa diuersis Sacerdotibus uelit confiteri. Masut az beteg ember nec ily tanaciot aad: Ergo ad te uenire roga sacerdotem, & fac illum conscientiarum tuarum

Tom: 9. lib: 2. de Visit: 1. in, firicap: 4.

rum penitus participem, non seducat te somniantium illa su- perstitio, quia saluat sacerdote inconsulto, ad DEVM con- fessio peccatorum: &c. Ez eleg legien mostan.

AZ BOITOLEST temagadis iouallod: Nem pag: 139. szukseg azert meg mutatnom, hogi szabad legien az testet saniargatni boitolessel, es egieb saniarusa- gokkal: Nem igazan mondod pedig hogi az első Gergeli Papa (ki 590. eztendoben elt) zerzette hogi boit nap, hust ne egienec az kereztiene, es hogi ez ordogi tudomani legien, a Zent Pal itileti zerent: Mert azt nem Zent Gergeli szerzette: Hald mit mond Zent Agoston, ki Zent Gergeli elot elt kozel ket zaz eztendouel. Catholici edomandi corporis causa, (non quod illa immunda esse credant) non solum a car- nibus, uerum etiam a quibusdam terrae fructibus abstinent, uel semper, sicut pauci, uel certis diebus ac temporibus, sicut per quadragesimam fere omnes. Vgian ezent mongia Cirillus Catech. 4. Basil. hom. 1. de ieiunio. Epiphanius, Ful- gentius es tobbennis, kiczent Gergeli elot eltec. Sot Nycephorus azt iria, hog mikor az nag ehseg miat, Iustinianus Ciazar, azt paranciolta volna egiezen doben, hogi a negiuen napi boitbe hust vagnanac az Meszarosoc: Nemo eas emebat, nec edebat, mortem sibi potius adeundam censentes, quam ut quidquam de Pa- trijs traditionibus mutarent.

A Zent Pal mondasat mikeppen kellien erten- meg magiarazza Zent Agoston: Hos inquit apero- tiissime.

Aug. lib. con. tiffimè designat Apostolus, qui non propterea temperant à
 Adm: c. 14. cibis talibus, ut concupiscentiam suam refranent. Sed quia ip
 lib. 30. cont. sas carnes immundas putant, & earum creatorem DEVM
 Faust c. 5. esse negant. Es masut: Cessent laudera, uina, carnes, non
 Tom. 10. quod creaturam Dei iudicemus esse damnandam, sed &c.
 Serm. 65. de Temp. Dom.

1. Quarta
 ges.

Bezseg ördögi tudomani az Manichæus, Ebion
 Ebion apud nitac, Eueratitac, Priscillianistac, vallasa, kik azt itil-
 Epiph. heres. tec, hogi effele eledelec gonozoc az ő természetek
 34. zerent, es à ki illien velekedesből hust nem akarna
 Encrat. & enni, ördögi velekedesbe volna, mert io ő magaba,
 Priscill. apud minden teremtet allattia az Istenec, ugimond Zent
 Aug. her. 25. Pal, es à mi be megien az Emberec zaian, az meg
 & 70. nem rutittia az ember lelket, az az, (à mint Zent
 1. Tim. 4. u. 4. Agoston mongia) az ő természetec zerent, meg
 Matt. 15. u. 11. nem rutittiac lelkünket, noha midön mercedetnel
 Aug. de Mo- kúl, auagi az Paranciolat ellen veszzuc effele ter-
 ribus Eccl. c. 33. fufissime emptet allatokat, meg ferteztettuc lelkünket, mint
 Idem Tom 9. à Reszege emberc, es az Adam eszetiből meg tes-
 tract. 73. in czic. Ha ki pedig effele velekedes nélkül, az ő te-
 Ioan. Tom. ste szanarufagaert, bizonios, es szabot napokon,
 3. de fide ad valameli eledele meg nem eszic, soha azt nem mon-
 Petr. cap. 3. gia Zent Pal hogi gonoszul cielekezic, sőt azt
 & 42. mongia, hogi ha szügség soha ő maga sem ezic
 1. Cor. 8. u. hust: Es masut, az Apostoloc meg tiltac az vert,
 13. es az foitot allatot, de azért ördögi tudomant nem
 Act. 15. n. tanitanac,
 20.

Tudom,

Tudom hogi it igen meg üti orrotokat az Pa-
 pok io halainak zaga: de biz onnial, el hid Magiari
 Vram, hogi mikor az Papoc az io halat ezic, ördö-
 mesben (ha az testiküanlagot üzneie) az io velős
 köncz körül kereskednenec: Es ha valami feletteb
 valo mercekletlenség vagion az hal etelben, az
 nem az Aniaszentegihaz tanittia (meli à böit által,
 az testet akaria hogi saniargassuc) hanem az Em-
 berec testiküanlaga. Vallion az ti Lutheristatok olim in modo
 chiac soba söt tehenhussal laknake, midön az Ca- ac tempore
 tholicusoc soba söt cziukat ez nec? Vallion nem ieiunij magna
 döfölnেকে ökis? de ez most am ierion: Ha iam libertas, &
 boroc löttetec volna, az böitben valo abusust kellett diuersitas, ut
 volna karhozatni, nem az böitöt, mikeppen az re- apparet ex
 szegseget karhoztattiuc, nem az bör italt: Hogi pe- lib. 9. Tripa.
 dig tuggiad az Ország törüenie zerent mit erdem- c. 38. Nicen-
 lenel, hald mit vegeze Zent Istuan kirali lib. 12. phoro lib. 12.
 9. & 10. Siquis quatuor temporibus, aut feria sexta, carnes c. 34. & lib.
 comederit, una hebdomada inclusus ieiunet. Zent Laslo 4. c. 39. At
 kirali penig azt rendelte, hogi effele ember, charitate fri-
 tizenket napig vizzel, kenierrel, lakiec, à Kaloda cessarent hon-
 ban. mines, Eccle-
 sie precepto
 stimulandi
 fuerunt:
 La list: lib. 1.
 Decret: cap.
 25. & 37.
 Pag: 146.
 31ricius anno
 390.

A Z E E Y H A Z I emberc hazassag nel-
 kül valo eletekrül, en azt hizem farsangba irtal
 auagi kikeletbe, hogi oly igen nem zenuedheted az
 mas ember maga túrtetefet: Előfő azert azt mon-
 dod, hogi Siricius Papa zerze ezt az törüent: Es
 hogi

hogi mi az házasságot tisztátalan életnek hívjuk. Ma-
 sodzor azt akarod bizonyítani hogi, a Papok köte-
 les az házasságra: Mert Zent Pal böcsülletesnek
 mongia mindenkbe az házasságot, es ördögi tu-
 domannac neuezí az házasság tilalmát: Masut azt
 kiuannia, hogi az Püspökök egy felesegű firfiac les-
 gienec, es hogi kinek kinek felesége legyen, az paraz-
 naság el tauoztatasaert. Az Istenis azt haggia hogi
 szaporoggiunc. Es Vrucnómagais, hazas embe-
 reket valazta az Apostollagra: mert Zent Peter,
 Zent Pal, es Zent Philóp hazasoc voltac, a mint
 Clemens Alexandrinusbul meg mutattia Eusebius
 kit a Zent Pal irasabolis bizonyítani akar. Ezeket
 hogi róuid zoual rendzerent meg rostalliam, es okos-
 meg mutassam hogi minden gondolatod, es okos-
 kodasod io Magiari Vram chiac alom espoliua:
 Leg először, nem igazan mondod, hogi mi az
 házasságot förtelmes életnek itilliuc, mert Zent Hi-
 eronymussal, azt mongiuc. *Nec nos Marconis &
 Manichei dogma sectantes, nuptijs detrahimus, nec Tatiani,
 principis Encratitarum decepti errore, omnem coitum spur-*
cum putamus, lasd meg az Tridentomi Cociliomot ho-
lot azt mongia: sanctares est matrimonium &c. Lasd
 meg Zent Thamaft, es az több Catholicus doctoro-
 kat, es ezedbe vezed, hogi mi az házasságot nem
 karhoztattiuc, tuduan hogi ezt a Zent iras iauallia.
 Sót mi annira tisztelliuc a Zent Hazasságot, hogi
 ezt

ezt Sacramentomnac valliu lenni, kit ti tagat. *Ephes. 5. u: 32*
 toc:

De tudom honnan iutotezedbe, hogi mire
 anc azt fogiad, hogi karhoztattiuc az házasságot:
 A Siricius Papa mondasibul, ki azt írja, hogi a
 meli Egihazi ember meg hazasodic, Isten kedueben
 nem lehet, es fertelmes életbe vagion: Holot Siri-
 cius, nem az Isten zerent valo házasságot karhoz-
 tattia, hanem az Egihazi embernek faitalanságot:
 Mert hogi iole szedbe vegied Magiari Vram, mi
 azt itilliuc, hogi az Pap, minc utanna hitiuel, es fo-
 gadasau al arra kötelezte magát, hogi házasság ne-
 kül, es tisztan el, ha zinte meg akaruan hazasodnijs,
 valameli azzony altathoz köti magát, ugian nem
 lezen ő felesége, sem Matrimonium, hanem Safari-
 naialeszen: Mert mikeppen te, meg esküduen
 feleségeddel, ugi meg kötötted magad, hogi ha zin-
 te mast fogadnal hozzadis, ugian nem lehetne te fe-
 leseged, valamig az mostani feleségeddel valo kötes-
 helien es ereiebe vagion, zinte azonkeppen, az
 Papnakis hitiuel valo kötelessége, soha nem engedi
 hogi valameli szemelt igaz hazastarsul vehessen,
 valamig ez az kötes helien marad: Mert azt his-
 zem nem vagi oli vac, hogi ne lathasd, hogi az
 Papoc hiti, es fogadasa, mellyel Istennek köteleztec
 magokat, nem örötlend az te fogadasodnal, melliel
 te feleségednek kötötted magadat. Es igit nem az

O

hazas-

Distin: 82.

Ita Aug: Tom
4. de bono:
Viduit: cap:
9. ubi illud 1
Tim: 5 u: 11
Nubere vo-
lunt, ponde-
rat, non enim
dicitur Nu-
bunt sed nu-
bere volunt:
Idem Tom: 3
de fide ad
Petici 3

Calix: apud
Gratian: dist.
27. Can: Pres-
byteris. hazasfagot, hanem az Egihazi Embereknek fairs-
lanfagat (meliet effele Emberec hazasfagnac hinac)
karhoztatia Siricius Papa.

Concil: Car-
thag: can: 2. Masodfor, Nem igazan mondod hagi Siricius
Idem Clemens
Rom: can: 27. zerzette az egihazi Emberec notelen voltat: Az
Apostolor. első Calixtus Papa (Ki, ziz, eztendoben elt, es amaz
Hier: cont: vii. harmincz egi Romai Papac kozzul volt, kikkel te
gilant: 8. Epi. eggiet ertez) azt mongia, hagi az regi Zent Cas-
50. ad Pam- nonoc zerent, a Pap, Diaconus, subdiaconus, es az
mach: in fine. Barat, meg nem hazasodhat: Az Cartagenensis
Cyrill: Catech. masodic golekezetis, Apostoli es regi toruennec ne-
12. Epi: 2. uezi ezt az szokast. Ez elottis mikor meg mutas-
refis 59. D: tam hagi ti az negi Conciliomokkal nem eggiez-
Gregor: libro. tec, meg mondam Z. Ambrusbol, hagi a Nyca, 2,
1. Epi: 42. es a Chalcedonbeli golekozetis, ezent rendele.
lib: Epi: 34. Ezent oluassuc az tob Zent Atiak nalis: Quid faci-
August: Tom: unt ugimond Zent Hieronymus Orientis Ecclesia?
9. de honest: Clericor: : 4
Tom: 6. Ser: Quid Aegypti, & sedis Apostolica? qua aut Virgines
37. ad frat in Clericos accipiunt, aut si uxores habuerint Marit esse desin-
Erem: Tom: stunt? Mijs azert valliuc az Tridentinum Concilis
6. lib: 2. de ummal hagi az Aniazentegihaz paranciolattia,
Adult: Coniu. hagi a ki Pappa akar lenni, fel fogadgia lstenec, hog
6. 20. Basil: hagi a ki Pappa akar lenni, fel fogadgia lstenec, hog
Epi: 17. D: hazasfag nelkul, es egieb keppen is tiztan eel, mert
Tom: 2. 9. errul zohult, az lstenec paranciolattiat nem oluass-
884. 11. Val: suc: Es ennec okaert az Romai Aniazentegihaz
37. dist: 9. q: 5. zis, meg engette az Gorogoknec, hog ha az Papsag-
p: 5. co: 1573. elot meg hazasottac, papsagok banis eggijt lakias-
Baron: Tom: nae
1. anno Chri-
sti 58.

nac feleségeekkel. Zent Gergeli Papis, nemeli sub-
diaconusoknac: Az Ancyrantum Concilium az
Diaconusoknac, meg engede, hagi az o Puspokok
akaratiabol meg hazasodhassanac, es a mini Socra-
tesbol es Sozomenesbol meg mondam, ez koniu-
nec masodic rezeben, az Nicabeli golekozetis az
Paphnutius tanaciabol azt vegeze hagi, azoc a Pa-
poc kik immar hazasfagba koteleztec vala, el ne
szakasztassanac tarfoktul, de az papsag utan senki
nec szabad ne lenne meg hazasodni: Sot meg mais
ha az kozonsleges Aniazentegihaznac nagio bia-
uara volna, meg engedhetneie az Aniazentegihaz,
hagi a Papoknak is szabad volna meg hazasodni.

Chiac azt kel tehat immar meg mutatnom,
hagi az Aniazentegihaznac volt arra valo hatal-
ma, hagi senkinec papsagot ne adna, a ki fel nem fo-
gadna, hagi notelen, es tiztan elne. Es hagi elegse-
ges okais volt, miért ezt rendelte:

Azt kel azert ezunkbe vennunc, hagi az Em-
bernec szabad fogadaft fogadni lstenenec, chiac hog
lsten zerent valo, es io dologrol legien az fogadas:
Es annac okaert sok helien oluassuc az lrasba hagi
az Emberek fogadaft fogattac lstenec sot intis
lsten erre bennunket: Niluan valo dolog pedig,
hagi az hazasfagnelkul valo elet, io, es kedues lsten
elot, sot iob az hazasfagnal, ugimond Zent Pal:
1. Corint: 7. u: 38, & 40. Zent Agostonis Sacra-

O z

DEO 14.

Cap: Cum o-
lim, Extr: De
Cleri: Coniu:
Can: Aliter de
37.

Greg: lib: 1.
Ep: 42.
Conc: Ancyr:
can: 10.

Ita Aug: Te:
3. de fide ad
Petr: cap: 3.
Vota facere
etiam Christi-
anis licere o-

stendit Bell:
lib: 2. de Mo-
na: h: 17. ex
1sa: 19. u: 21.
1. Timoth: 5.

u: 12.

Gen: 28. u: 20.

Gen: 31. u: 13.

Leuit: 17. u:

9. Deut: 12. u:

11. & cap: 23

u: 17. 1. Reg:

11. u: 11. Psal:

7. u: 12. Eccl:

cl: 5. u: 31. 1a

rem: 4. u: 25

Num: 30. u:

Aug: Tom: 3 DEO ulrginitati nuptias aquare, non Christianum, sed loo
 de dogmat: uinianum est. Zabad tehát embernek fogadásaual kö-
 Eccl: c: 6 8. v
 Tom: 6 lib: telezni magát effele életre: Es minekutanna erre kö-
 de Sancta tötte magát, nem chiac az Aniazentegihaz, hanem
 Virgin: c: 12 az Isten paranciolattiais, kötelezi embert, hogi meg
 23 24 Tom: ne zegie fogadást, es annakokaert, hogi hazassag
 4 de bonovi- nélkül ellien.
 duitat c: 15.
 Tom: 5 libro Az Aniazentegihaz azért senkit nem erőltet,
 15 Ciuit cap: hog Pappà legien, auagi hogi effele fogadást tegien,
 26
 Idem heresi: főt azt akaria, hogi senki Pappà ne lehessen, huzon
 8 1 lib: 2 Re- őt eztendőne elötte, hogi iol meg proballia magát,
 tract: c: 22 ha oly Isten aiandekit erezze magaban, melliel az ő
 Et Tom: 7 testi kiuanfogat, az Christus erdeme által adot ma-
 lib: 3 de pecc: laztal, meg zablazhatia, Es ha arraualo Isten aian-
 merit: c: 7 dekat nem ismeri magaban, el legien az papságnel-
 Trid: Sess: 23 kül.
 cap: 12

Mikeppen azért ez Vilagi vrac, es feiedelmec,
 bizonios conditiokat, esküveseket, es köteleseges
 ket vetne azok eleibe kiket az Consiliarius sagra,
 Hadnagisagra, Capitan sagra &c. emelnec, vgi hog
 valaki effele tiztet fel akar venni, zükseg hogiezeko-
 re meg esküggie: Mikeppen tys Lutheristac, mi-
 kor valakit prædicator sagra akartoc venni, azt ki-
 uanniatoc leg előzőr tölle, hogi egi Isten Meniecs-
 keuel meg esküggie: Annakutanna hogi erős hit-
 tel kösse magát az ti teueligetekhez, es karhoztas-
 sa az Caluinistakat, mint meg teczie amaz Magyar
 könyű

könyűből, melliet ti zerzettetec az Augustana
 Confession valoknac vizzauoniasirul, melincc ve-
 geben iriatoc az Istenelen esküuesteknek formula-
 iat: E nec fölötte senkit az hazassagra nem bociat-
 toc à ki meg nem esküsic feleségeuel, noha ezt az
 Isten nem paranciolta az Irasba: Ha azért tys effele
 dolgokat cielegeztec, es bizonios conditiokat ki-
 uantoc azoktól, kiket Prædikatorra tetztec: Miert
 nem, zabad az Aniazentegihaznakis, bizonios
 conditiokat vetni azok eleibe, kiket Pappà akar ten-
 ni, ugi, hogi à ki effele lehetséges, es tistefleges do-
 logra nem akaria kötelezni magát, azt Pappà ne
 szentellie?

Nem erőltet senkit az Aniazentegihaz hogi
 Pappà legien, hogi az zűzességrül fogadást tegien
 Istennek, hanem chiac azt kiuannia, hogi à ki Pappà
 akar lenni, előb iol meg proballia, minemü Istennek
 aiandekat erzi magaba (kit huzonót eztendeig,
 mñg forr az ver, meg probalhat) es ha aranza hogi
 Isten zegitsegeből, eleg ember lezen az hazassag
 nekül valo életre, ugi legien Pappà, mert ő senkit
 Pappà nem akar zentelni, à ki effele életre nem köti
 magát.

Ezt pedig nem ok nélkül kiuannia az Aniazentegihaz: Mert Zent Pal azt kiuannia min-
 den keresztien Embertől, hogi mikor imatkoznia, 5
 akar

Vide eleganter hæde re
Augu: Tom: 4 q: 127 no: 1
Exod: 19 u: 15.
1 Reg: 21 u: 5.
Augustinus testam: de se Tom: 1 lib: 1 Soli loq: c: 10 De Ambrosio 6 confess: c: 3
 akar, ne járullion az feleségehez. Ha az ő Tör-
 uenbennis mikor lsten az törüent ada, azt kiüana,
 hogi egnihani napig meg tartoztarnaiac magokat
 az hazasemberekis: mentül iukab melto hogi az
 egihazi emberec, kik szüntelen az imatlagba, es
 lsteni szolgálatba foglallic magokat, hazassag ne-
 kül ellienec. Ha a Zent Pal mondasázerent, a ki
 hazassagba vagion, ket fele zakat, es nem zolgalhat
 lstenec oly szorgalmatoflan, mint a ki hazassag
 nélkül vagion, nem meltoe hogi az Papoc kik tel-
 liesseggel az lsteni zolgalatra attac magokat, ha-
 zassag nélkül legienec. Niltua nem chiac az mi
 üduezitóne, de amaz regi Zent Püspökis Augusti-
 nus, Ambrosius, Cyprianus, Basilus, Chryso-
 mus, es amaz első harminczket Romai Zent Pa-
 pac, kik uerekkel pecietlettec be vallásokat, hazas-
 sag nélkül eltec, kit soha nem cielekettec volna, ha a
 Zent iras azt paranciolta volna, hogi senki nótelen
 ne legien auag ha igen képes, es illendő nem volna,
 hogi az Egihazi Paztoroc ily elnenec.

Luth: Colloq: Mensal: Cap: De Matrim:
 De talam azt mondod, Luther Martonnal,
 hogi zinte oly lehetetlen, hogi az firfiu es Azzony
 allat, egimas nélkül legienec, mely lehetetlen hogi
 viz es kenier nélkül ellünk. Auagi pedig ha
 zinte lehetséges volnais, nem volna zabad az Em-
 bernek magat erre kötelezni, mñg bizonioson
 meg

meg nem tudna, hogi ez fogadafnac meg tartafara
 erö adassec neki az lstenül.

Nem itilem hogi elhitethesd az iambor tiztes
 segbeli zemeliekkal, hogi az firfiu es azzoniallat
 egimas nélkül el ne lehessenec, mert sokan vannak,
 kiknec vroctiz, auagi husz eztendeig foglagba he-
 uer. Kiknec hazas tarsoc sok eztendeig beteg agiok-
 ba feküznec: Sokan ifusagokban özüeggie marat-
 tac, es sokaig ily eltec, de nem mered azért azt
 mondani, hogi ezec tiztatalan zemeliec legienec, es
 az hazassag kiüül fitalankodgianac: Mert ha azt
 mondanad, meg erdemlened hogi az nieluedet ki-
 pöknd. Ennec fölte ha lehetetlen dolog az hazas-
 sag nélkül valo elet, mi az oka tehat hogi Zent Pal
 erreint bennünket. Sőt iobnac mongia az ha-
 zassagnal. Mi az oka hogi Christus Vrunkis ne-
 meliec felöl azt mongia, hogi ugi elnec mint ha me-
 ezettec volnanac, es azokat nem karhoztattia. Mi
 az oka, hogi az Chalcedonbeli gölekezec (az mint
 eköniünec masodic reszebe mondam) az Baratokat
 Apaczakat, kik tiztan nem elnec, ily igen karhoz-
 tattia. Mi az oka, hogi nem chiac Christus Vrun-
 de amaz előzamlalt iambor püspökökis hazassag
 nélkül eltec. *Multa nupta (ugimond Zent Agoston) Tom. 4 de*
recentissima sua coniunctione, in longinqua profectis uiris, Bono Viduit.
reditum eorum expectando grandaue facta sunt: Si ergo
 val

uel spernentibus, uel tardantibus sponsis, uel peregrinantibus maritis, carnalis concupiscentia potuit contineri, Cur contineri non possit, ne sacrilegium committatur? Plus enim ardentius ferunt libidinem, quæ non desperant eiusdem uoluptas-tem, quæ autem castitatem Deo uouent, ipsam spem subtrahunt, quæ fomes amoris est: Masut inueni az en beres ket hogi tiztan ellienec, ezen dolgot hozza elõ, es annac fölõtte az Egihazi emberec peldaiabol mustattia meg, hogi hazassag nekülis tiztan elhet az ember: Egiebüttis sokzor inti Zent Agoston az biucket, hogi az Isten nec fogadast tegienec effele etre, à mit fogattac megis tarchiac: Si nondum uouisses Deo continentiam uidualem, exhortaremur ut uoueres, quia uerò iam uouisti exhortamur ut perseueres: Es masut, iam uouisti, iam te obstrinxisti, aliud tibi facere non licet, priusquam esses uoti reus, liberum fuit, Nunc quia tenetur apud Deum sponsio tua, non te ad magnam iustitiam inuito: Sed à magna iniquitate deterreo: Nec ideo te uouisse paniteat, ipse adiunabit, qui uota tua expetit. Felix necessitas, quæ in meliora compellit: Masut pedig igi zol. Si ad offensionem Christi pertinet, cum membrum eius fidem non seruat marito, quantò grauius offenditur cum illi non seruatur fides in eo, quod exigit oblatum, qui non exegerat effe-rendum, Es minec utanna azt morta volna Lapsus à castitate, quæ uouetur Deo, adulterijs esse peiores: azt nil uan mongia hogi az fogadas utan, nem zabad az hazassag, mert ugimond lib. 1. de adult. Coniug: c: 24, à

Tom: 5 lib: 2
Adult: Coniug:
c: 19

De bon: Vi-
derit: c: 19.
Tom: 2 Epist:
45

De bon: Vi-
derit: c: 11 lib:
1 de adult:
coniug: c: 15

34. à Zent Pal mondasa zerent Habent damnationem quoniam primam fidem irritam fecerunt: Tim: 5 u: 11 12

Latod azert hogi Zent Agoston lehetseges, es zükseges dolognac mongia az fogadas utan valo nõtelen eletet, Mert noha ugimond az bölcz mon- dasa zerent, senki tiztan nem elhet az Isten aiandeka nekül, mind az altal, ha az Istentul malasztot ke- runc, rea segit õ felsege: Az hazassagban valo tizta eletreis igen zükseges az Isten nec malasztia, mert az hazassag tõresis nem igen ritka ez vilagon, söt ugian Problema lehetne, An plura adulteria, quam fornicatio- nes committantur? Es mind az altal, noha senkinec nincz meg sugua mikor meg hazasodic, hog az haszassagnac tiztan vifelesere, erõ adassac neki, ugian arra kõt ember hituel magat, hogi mind holtig tiztan meg tartia az õ agias hazanac tiztesseget, bizs uan az Isten nec io voltaban: Es ha ember nec soc ideig betegsege, auagi felessegetül tauoli lete tõrtie, tartozic az iambor hazas ember, imatlag, es testi saniargatas altal. tufakodni az testi indulatoc el- len, es igi az Isten nec segitsegeböl, meg tarthatia fogadasat: Zinte igi az Egihazi zomelis tartozik magat otalmazni:

De ezt nem cielekezik azt mondod? Zantalan sokan megis czielekezik bizonnial el higgied, de az bölcz mondasa zerent, az bolond, mindent bolondnac itil, az faitalanis mindent faitalannac.

P

Qul

Ita Aug: lib: 2
de adult: Con-
iug: cap: 19
c: 20

Ecc: 10 u: 3

Naxi: orat:
21 in laudem
Athanas:

Qui uero ad uitium minime procliuus est, ugimond Nazia anzenus, is non facile ad male de alio suspicandum mouetur: Tudod te magad hogi az hazasemberec sem minniaian ollianocà mint kellene, es hogi sok hazassag történe, sőt zaz ezerniezerzer többben vannac hazassag történe, hogi sem fitalan Páppoc: De azert, nem az hazassagot, vagi Papi rendet, hanem az lator embereket kel karhoztatni: Es ha mind ez vilag nős volnais, bizonnia higgied, hogi ugian helie volna az latoragnac: Ha Istenes ember vagi, kerlec oluad meg, es iol gondold meg à mit Zent Agoston ír Epist: 137. holot az több dolo

Idem copio.
sius, & ele.
ganter Tom:
8 in Psal 99
in fine: &
Epist: 136
&c.

gockozot igi zol. Quid aliud captant isti, nisi ut quisquis Episcopus, uel clericus, uel Monachus, uel sanctimonialis ceciderit, omnes tales esse credant, sed non omnes posse manifestari: Et tamen etiam ipsi, cum aliqua maritata inuenta tur adultera, nec proijciunt uxores suas, nec accusant matres suas: Es minec utanna elő zamlalta volna hogi mindenkor az ioc es gonozoc elegi voltanac, azt mongia hogi fohult iamborbakat nem latot, mint az Clastromokba, latrabbakat sem latot azoknál, kik az Clastrombol ki zóktec:

Lassuc immar az te bizonislagidnac erősseget, auagi inkab heaba valo erősenleget.

Nem tagaggiuc azert hogi az hazassag böciulletes legien mindenekbe, valakic az hazassagba elnec, de azt mongiuc hogi az egihazi ember, az ő fogada

fogadása utan, ha ezerzer meg esküzikis valameli zemelliel, soha nem lezen igaz hazas ember: Mert mikeppen, ha valameli hazas ember massal meg eskünnnekis, nem lenne bociulletes hazassag ezec közöt, hanem förtelmes latorlag, azonkeppen (à mint Zent Agostonnal mondam) à ki hitiuel kötelezte magat az nótelen eleire, akar mint esküggies kis, soha nem lezen hazassag ő közte.

ördögi tudomannac biia Zent Pal az hazassag tilalmat, de ezt mint kellien erteni meg magiarazza Zent Agoston: Hoc respondeatis uelim, Vtrum omnino uirgines facere, doctrina sit demoniorum, an solum per prohibitionem facere nubendi: Si per prohibitionem, Nihil ad nos, nam & ipsi, tam stultum iudicamus inhibere, uolentem, quam nefas nolentem cogere: Si uero fauere huic proposito, & non reluctari uolenti, doctrinam putatis demoniorum, ipsi, tam timeo, Apostolo, ne demoniorum intulerit doctrinam, cum Theclam oppignoratam iam thalamo, in amorem, sermone suo, perpetuae Virginitatis incendit, &c. Es ismet, Multum interest inter hortantes ad Virginitatem, & prohibentes nubere: Inter abstinentes à cibis, propter sacram significationem, uel corporis castigationem, Et abstinentes à cibis, dicendo quod Deus eos non creauit: Illa doctrina est Apostolorum, hac demoniorum: Ille prohibet nubere, qui hoc malum esse dicit, non qui huic bono, aliud melius anteponit: Roud zoual, azt mongia Zent Agoston, hogi, őrdögi tudomani az, meli az hazassagot karhoz.

1 Tim: 4. 3
Aug: Tom 16
lib: 30. cont:
Faust: c: 4

Ibid: cap: 6

Lib. 30 citat karhoztattia, mint az Manicheusoc, noha à mint
 te c:6 mongia, Multos obedire nolentes, aut non ualentes, Salua
 Lib. 2 de amicittia toleratis, quia illud habetis in doctrina uestri erro-
 Morib: Ma- ris, hoc in necessitate societatis, es azert mongia masut
 nich: c: 18 Zent Agofton, hogi ciac az fò, es valasztot Mani-
 cheusoc nem hazafodnac vala meg:

Ita Ambros: Az Püspökökbe chiac azt kiuanntia Zent Pal,
 Hier: lib: hogi egifelesegeknel tób ne löt legien, mert Mariti
 1 cont: Ieni: duarum (ugimond Zent Agofton) post baptismum, in
 Epiph: heres Clericum non ordinantur, nec ij qui uiduam, aut meretris
 59. cem duxerint, Es ugian ezent mondam ez kóniü nec
 Aug. Tom. 3 masodierezebe, az Nicenum conciliom vegezesez
 lib. de Eccl. ből: Es bizoniara, holot Zent Pal niluan mongia,
 Dogm. c. 7 2 hogi iob hazassag nekül lenni, nem latom miokon
 Vide Baron. an: Chri 58 akarna hogi az Püspökök hazassag nekül ne lenne-
 1 Cor. 7 u. nec: Nilua Zent Agofton, Zent Ambrus, Basilus
 38 40 es az tób regi Zent Püspökök hazassag nekül eltec
 kit nem cieleketec volna, ha Zent Pal ellen volna:
 örömeft ertenem aztis Magiaritul, mikor az Luter
 Predicatoroc felesege meg hal, akkor mingiarast
 meg foztatnake az ő Predicatorlagoktúl, miuel
 hogi Non sunt unius uxoris? Auagi pedig, ha ki ő ma-
 ga, vagi felesege magtalan, mit kellien annac czieles-
 kedni, holot Zent Pal nem chiac azt mongia Vnius
 uxoris uirum, hanem utanna veti, filios habentem, &c.
 Effele magtalan Predicatorokat mint menti meg
 Magiari lltuan?

Az

Aztis mongia Zent Pal hogi az faitalanfagnac
 el tauoztatasaert meg hazafoggiek az ember, mert
 iob meg hazafodni, hogi sem az förtelmességnec
 langiaba egni: De ugian ottan aztis mongia, Hac 1 Cor. 7 u. 6
 non secundum praeceptum, sed secundum indulgentiam dico. u. 27
 Solut⁹ es ab uxore, noli querere uxore: Bonū est homini, mu- u. 1
 lierem non tangere. Non nuptis, & uiduis, bonum est si sic u. 8
 permanferint: Qui matrimonio iungit benē facit, Beattior u. 38
 erit, si sic permanferit secundum meum consilium: Ezekből
 meg teczie hogi Zent Pal, nem paranciollia, hanem
 meg engedi, hogi inkab meg hazafoggiek ember,
 hogi sem egien, az az förtelmesen ellien, de ugi (ugi- Aug. Tom. 6
 mond Zent Agofton) ha meg hazafodhatic, es za- lib. 1 de adul.
 bad az hazassag neki, mert à ki fogadast tot, annac Coniug. c. 15
 nem zabad, es nem haznos az hazassag: Vgian Et Tom. 3 de
 ezen modon magiarazza Zent Agofton, amaz fide ad Pet.
 Zent Pal mondasat, Volo igitur iuniores nubere, filios cap. 3
 procreare: Vallion Magiari Vram, ha valaki hoza Aug. Tom. 4
 zad menne, à kinec beteges vizza aggot felesege de bono vi-
 volna, auagi Budan rablagba volna, es kezdene duit. c. 8
 mondani, hogi örömeft meg hazafodnec, mert mes 9
 lius est nubere quam uri, nem azt mondanade, hogi Z. 1 Th. 5 u. 14
 Pal chiac azokrül zol, à kic köteleffeg nekül van-
 nac? Vgian ezent feleld mi kepünkbeis te magad-
 nac.

Az zaporodasrul adot töruent, mint tarthassac Vide Interim
 meg az maktalanoc: örömeft ertenem tölled, Auagi Di Thomam
 pedig 4. d. 27 p. 2
 art. 2

pedig mikeppen adhata Zent Pal tanaciot az zűs zessegrűl, ha minden ember tartozic zaporitani ez vilagot. Mikor te ezeket meg magiarazod, enis meg mondom mi paranciollion az lsten, mikor azt mongia, *Crescite*:

Hieron: lib: 11

in Iovin: Ter:

de Monog:

Aug: Tom: 6

de grat: 6

lib: arbit: c: 4

Az Apostoloc kőzzűl kiknec volt felesége, nem tuggiuc bizonioson: Hieron: es Tertull: azt mongia, hog chiac z. Peter nec volt: Clemens Alex: and: es Ignatius Epist: ad Philad: Zent Paltis hazas ember nec neuezic, kit Zent Agoston, Hieron: Epiphanius nem hiz nec: De ha zinte valamellik nec felesége voltis, az Apostolsag utan el tauoztac feleségektűl, mert (ugimond Zent Hieron) niluan mongia Zent Peter, *Reliquimus omnia* Matt: 19. u: 27.

Epiph: heres:

58

Clem: 3

strom: 1 Cor:

9 u: 5

es meg magiarazuan ezt Christus urunc, utanna ueti *Qui reliquerit patrem, uxorem &c.* Clemens Alexandrinus pedig abból bizonittia, hogi az Apostolsag utan el tauoztac feleségektűl, mert Z. Pal, az ő feleséget huganac hiia: lollehet Zent Agoston Tom: 3. de opere Monach: c: 4. & 5. Tertull. Hieronymus es töb bennis azt mongiac, hogi Zent Pal ot nem az ő feleségerűl zol, hanem valameli lstenes azzoniallas tokrűl, kie zolgalnac vala neki, mint Christus vrunknakis:

Ladis: lib: 1

cap: 3

Colom: lib: 1

c: 61 lib: 2

c: 4 9 10.

Vegezetre, az mi orzagunc Articulusi zerintis, (noha regen Zent Lazlo kirali, az Nőös papokat el zenuette, *Quousq; ugmond Domini Apostolici Paternitas consulatur*) jerős büntetese vagion az hazassag palastia

palastia alat latorkodo papoknak: Im latod azert Magiari lšťuan, mineműc az te főtő mellieki vy sagid:

NEGIEDIK REZE

MELIBE MEG FELELEK

az Egyhazi emberck elete
ragalmazasira.

AZ Egihazi emberec magoc viseleseuel akarod az embereket el idegeniteni az mi vallasunk tul, Es annac okaert, karhoztatod, Előzzor az ő gonoz eleteket: Masodzor az ő gazdaglagokat: Harmadzor, hogi titeket űldőznec az Euangelio: mert: Ezekre rend zerent, rőuid zoual enis meg feleslec.

Epist: Dedieg

fol: 4 & 24

Fol: 28

Fol: 39 108

137

AZ EGIHAZI EMBE-
rek Gonoz eleterűl.

R Egi szokasoc az Ertnekek nec, hogi ő rő mest rgialazzac, sziggiac, ragalmazzac az egihazi Embereket, es az ő gonoz eletek nec karomlasaua akariac magokat menteni: Hald mit ir Zent Agoston:

Aug: Epist:
137 Et de
Moribus Ec-
cle: 34
35

Tom: 7 lib: 3
cont: liter:
Petil: cap: 1

Hieron: lib: 3
in Ruffin:

Optat: lib: 1
cont: 2 Denat:
tis:
Apolog: pro
Monachis
Syria.

ston: Nil obijctatis Hæreticis, nisi quod non sint Catholici, ne similes illis sitis, qui non habendo quod in causa sua diuisionis defendanti, non nisi hominum crimina colligere affectant, & ea ipsa plura falsissimè iactant, ut cum ipsam diuinam ueritatem scripturæ, qua ubiq; diffusa Christi Ecclesia commendatur, criminari, & obscurare non possint, homines per quos prædicatur adducant in odium, de quibus & finire quicquid in mentem uenit, possunt. Es masut. Hæreticorum proprium est, deserta causa, & relicto negotio publico, priuata quadam similitudine, contumeliosis criminatibus, & opprobrijs, hominum uitam insectari, quasi homo sit causa quæ inquitur. Es ismet. Commemorando, & exaggerando multorum in Ecclesia peccata, quasi apud ipsos Iusti, aut plures, aut omnes sint, ab unius Ecclesiæ ueræ Matris uberibus nos abripere moliuntur. Hieronymus igi ir ez dolog felöl: Ista machina sunt Hæreticorum, ut conuicti de perfidia, ad maledicta confugiant: Sic Athanasius, tertiam Arsenij amputauit manum, duas enim, qui mortuus fingebatur uiuens postea habere monstratus est. Optatus Mileuitanensis: ut crimina in silentium mittant sua, uitam infamare conati sunt alienam. Es vegre Zent Maxentius igi szol: Cum suæ peruersitatis Hæretici nequeant reddere rationē, ad maledicta conuertuntur: Agunt callidè, quò infamando Catholicos, suam ualeant tegere turpitudinem, fingentes etiam aduersus eos quadam scripta, sub eorum nomine, qui uidentur in Ecclesia uiuere, quatenus omnium animos contra hoc ualeant concitare. Igen meg tartyac

tartyac azert minniaian az eretnekek amaz Alexander chiufos ember tanachiat: Audacter mordete, tamen si morsq; consenscant calumnia, cicatrix manet Demiamaz Zent Damascenus tanaciat kőuettiuc lib: 2. Parall: cap: 21. Cum quisptam præphrenesi, mentis errore affectus, contumeliosis uerbis te insectatur, miseratione potius quàm odio dignum cense.

Ha mijs szitokkal, es ragalmazással akarnanc viaskodni, vai ki kőniū volna nekünkis titeket gialaznunc: Es szinten mint Hunnius az Prælatu sokat, Pilatusoknac, az Iesuitakat Iuitacnac neuzei, mijs ugian ugi Luther Martont, Lator Martonnac, az Lutheristakat Lator Istaknac, az Prædicantst, Pædicantnac, az Augustana Confessiot, Confusionac, az Ministert sinister nec, az Superintendest superbiens nec, az Caluinistakat, Vinistak, nac: Hunniust (az Nemet nielū foliasa zerent) ugaro Hundniusnac, vagi Grunniusnac, neuez herndő: Sőt rolla erthetne ioc amaz Zent Hieronymus Mondasat: Miserabilis Grunnius, qui ad calumniandos sanctos utros aperuit os semel, linguamq; suam docuit mendacium.

Vegezetre szinten mint te ennihani ros z uersket hosz elő az Papa gialazattiara, ugi enis ennihaniezert talalac, mellieket Luther ellen irtanac: Minap egire akadec, melibe nem valami Mesterseg nelkül, az Luther Marton Epithetomit, es Neueit

Q

elő szame

Hunn: lib: de
Indulg: fol: 81

Hier: in: 22
Hieremia.

előszamlalliac. Ezt te írtalam soha nem oluastad,
olvasd, es megis tanuld, hogi ha versekkel kel bizonitani,
 mijs talalunc effele bizonfogokat, es uersekben fogó
 lalt szitkokat: iollehet hogi igazan meg mongiam
 soha ennekem az szitokkal valo versenges nem tes-
 czik: De à mint mondam, hogi ezedben ved, hogi
 nem chiac az Papat, de Luthertis zidalmazzac az
 Poetac, peldaul adom ezeket az verseket elődbe.

Epitheta Lutheri:

M agnicrepus,	M endax,	M orbatus,	M orio,	M onstrum,
A mbitiosus,	A trox,	A stutus,	A postata	A gazo,
R idisulus,	R hetor,	R abiosus	R abula,	R aptor,
T abiticus,	T umidus,	T enebrosus	T ransfuga	T urpis
I mpius,	I nconstans,	I mpostor,	I neptus	I niquus
N isticorax,	N ebulo,	N ugator,	N oxa,	N efandus:
V entosus,	V anus,	V ilis	V ulpecula,	V ecors.
S chismaticus,	S tolianus,	S imulator	S imia,	S curra.
L ascivus,	L eno,	L aruatus,	L atro,	L anista,
V entripotens,	V ultur,	V inosus,	V appa	V oluptas,
T artareus,	T orris,	T empestas,	T urbo	T yrannus,
H eresiarcha,	H orrendus,	H ypocrita,	H ydra	H ermaphroditus
E rro	E xecrandus,	E ffrons,	E ffrenis,	E rynnus
R etrogradus,	R eprobis,	R esupinus,	R ana,	R ebellis,
V esanus,	V anus,	V eterator,	V ipera,	V irus,
S acrilagus	S athanas	S entina	S ophyta,	S celestus.

Orig: lib: 1
 cont: Celsum.
 Aug: lib: 3
 cont: lit: Peti
 cap: 1

De miuelhogi az Origenes mondasakint. Super-
 uacuum est respondere uerbis, quæ nihi docent sed tantum
 uituperant: Si ego uellem maledicta pro maledictis re-
 ponere,

ponere, quid aliud quam duo Maledici essemus? Ez ok on
 mi chiac azt felelhettünc effele zitkokra es gialaza-
 tokra, à mint Zent Hieronymus: *Maledictorum panis* Hier: Epi: 7
nos hinc inde consultis, & eorum carpitis uitam, quorum fi-
dei resistere non ualeatis, Num tunc uos non estis heretici,
si nos, quidam, assertionem uestram, credunt peccatores? Et os
impietate factum non habebitis, si cicatricem poteritis in nos-
tra dure monstrare? Quid iuuat uestram ipersfidiam, uel
prodest, pellis Aethiopica, & parduaruaretas, si in nostro
corpore nauus apparuerit? Auagi amazt: Nos carpe Hieron: lib: 2
Heretice, obijce crimina quæ uolueris, argue luxuria, & de- cont: Iouin:
liciarum, magis nos amabis si tales fuerimus, erimus enim de
armento tuo.

Es noha eleg felelet volna ez, effele zitkokra, de
 mint hogi az ördög haioianac kormanios mesteri,
 giakran hanniac zemünkre az Papac gonossagat,
 lassuc mit mond Magiari Istuan, auagi inkab mit
 mond az ő mesteri Hunnius. Azt mongiac azert, Hunn: in The-
 hogi à hol szantalan vetkec uralkodnac, lehetetlen sit: 16.
 hogi ot legien az igassagra vezerlő Zent lelek, mert Pro: coll: Ra-
 az Salamon mondasza zerint az bölchielegnec lel- tis:
 ke, nem lakic az gonoz emberbe. Es ő magais Sap: 14: 4
 Christus ugi Igiri az igassagnac lelket, ha az ő pa- Sap: 7 u. 26
 ranchiolatit meg tartyuc, Es masut azt oluassuc. & 27
 Non intelligunt omnes Impii. Antmalis homo non percipit 104. 14 u. 15
 ea quæ spiritus sunt: Az Papak közöt pedig izoniu Daniel. 12
 bünöc, es vetkec voltanac: mert à mint Magiari 1 Corint. 2
 mongia

Hun. prefat.
lib. de Eccl. &
de Indulg.

Caluin. lib. 4.
c. 5 u. 6

mongia (es ő nallanal bőuebben Hunnius: Es Hunnius előt az Brutum Fulmen: Speculum Pontificum &c.) az Papac közzül ki lsten tagado, ki eretnec, ki őrdöngös, ki Atiafiual uetkező, ki gilkos volt: Az Papoc, Baratoc, Apaczac felől ezen mongiac. Caluinus még ezeknelis több rufagot okad az Papac ellen. Es bizoniara zebben nemzolhatnac ezec felől, ha igaz amaz mondas, *Sicut qui ipse est bonus, difficile aliquem malum suspicatur: Sic difficile suspicatur aliquem bonum, qui ipse est malus.*

Oluastam, hogi az Farkasoc egíszér frigiet akaruan vetni az iuhokkal, el hitetec ezeket, hogi az kotorokat, vagi az komondorokat, el űzneiec tölőc: de mihelt el űzec, mingiart el szaggattatanac az Farkasoktul: Zinten igi akarnac ezekis chielekedni az Christus luhaiual, meg akariac utaltatni az ő oltalmazó fő Pastorit, es kiualtkeppen az Romai Papat, melliet az Regi Nouatianusoc, ugi giűlöltec, hogi meg eskűttec az ő hiteken valokat, hogi soha az Romai Papaua nem közösködnec: Luther Martonis mikor egiezer halakra volna beteg, az ő tanituaninac testamentomban hagia az Papa giűlölleget, akaruan ezzelis mutatni az Christussal ellenkezelet, ki begefeget, nem giűlölleget hagia testamentomban, az ő tanituaninac. Nem tudgia pedig Luther azt, hogi az Papa azt mondhattia meltan à mi Tertullianus: *Talibus damnatoribus nostris,*

Astor: Oper:
Inper: homi: 5

Euseb. lib. 5
c. 35

Niceph. lib. 6
cap. 3

Refert Martini
thesius Con-
cion. II. de
Luthero.

stris, etiam gloriamur, Qui enim scit uos, intelligere potest, non nisi grande aliquod bonum à uobis damnari. Tertull. Apolog. c. 5

Effele karomlasokra, es egihazi emberek gias lazatiara, teneked Magiari Vram, es Hunniusnac harom rövid feleletet adok: lol rea figiélmez.

ELŐZŐR azt mondom io Lelki ismerettel: Nagiobresze azoknac az vetkeknec, mellieket az Papara, es az Egihazi emberekre kentec, tizta haszuglag: Mert akarmitis meg gondol valaki közzületec, es mingiart az Papara fogiatoc: Enni soc gonossagot irtoc az Papac felől, de ha meg kerdie tölletec, honnan tuggiatoc ezeket, nem adhattiatok egieb emberet, hanem Bennot, Balæust, Schleidanust, Vergeuiust, Authorem Apiarij, Simon lapist, az Magdeburgi Centuriatorokat, es több ezen po-
razon futo hazug Historicusokat, kic felől amaz Poeta versit mondhattiuc.

De Bennono,
Vide Bell. lib.
4 de Pontif.
cap. 13
De Balao An-
lanum Dial. 5
cap. 19
Plant. Bachi.

Isti, si illum solem, mihi solem esse dixerint,

Ego illum, Lunam credam esse, & noctem, qui nunc est dies:

ő magoc azért az mi ellenleginc, vadolnac minket, es ő magoc bizonylagoc, maga à Zent Agoston mondasá zerent: *Laudanti amico credendum non est, nec inimico detrahenti:* Vergeuius, Balæus, es többenis effelec, mi tőlünec el partolt Pribekec volta-
nac, kiknecmeg az töruenibē sem volna zabad semibizonis

Aug. lib. 3
cont. lit. Pet.
til. cap. 10

bizoniságokat be venni ellenűnc: Az tizedic Leo Papa felől azt irod, hogi ő az Euangeliumot, bezed nec, regenec neuezte, ha kerdennem tölled honnan tudod? Vallion tudnade ennec vrat adni? senkit egiebet nem mutathatnal kiuel bizonitanad hanem valameli penezes Lutherista historiaiat, valameli cziuklabol kizököt Balæust, kinel ez vilagon hazug ember nem lehet. Azt irod Paulus tercius rol hogi az Cardinalságert keritőue tötte magat: Mind addig tizteffeged vezted, hazug leszes, valamig ezt oli bizoniságokkal meg nem bizonitod, melliet exceptionelkül tartozunc mijs törüeni szarent be venni: Ha az Paulus tertius eleterül akarzigazat erteni, oluazd meg Iacobus Græzerust.

Græc lib. 2
cont. Missen.

c. 5

Bell lib. 4 de
Pontif.

Cocci. Tom.

Thesau. lib

7 art. II

Aug. lib. 2

con. lit. Petil.

cap. 14

Azonkeppen mind addig hazug leszes, mig azokat meg nem hamissitod, mellicet Bellarminus. Coccius, es többennis az te tölled elő zamlalt Papaknac mentsegre beuön elő hoznac, mert en most nem akarō mindenic Papanac dolgat menteni. Es it te mgadra bizō hogi meg szamlalyad men, ni hazugsagot mondottal: Mellickre egi szoual en chiac igi felelec Zent Agostonnal: *Hæc si dicam de talibus quales uos estis, respondebitis: Proba: Quid enim tu probasti? aut si eò, putas probari, quò dicuntur, non opus est eadem repetere: recita illa ipsa tibi, & à nobis, in uos.*

De hogi magadis eszedbe vehesd, meli ektelen hazugsagokat eitez nyha nyha, im eg mondasodot adom chiac elődbe: Azt irod hogi egi könyű niomtatot

niomtatot ki, 1520. eztendőbe: *TAXA SACRÆ POENITENTIARIÆ*: melibe elő szamlaltatic, hany pinzen kellien Romaba minden bűnnec boochianattiat meg nierni, es ugian ezent iria az Brustum Fulnenis: En penig ez világ hallottara) szes memmel latot es probalt dolgot mondoc, meni vegere, es ha ugi nincz, baar en iste hozzad hasomlo Hazug legiec: Ninczen effele *taxa penitentiarla*, Romaba: Egi fillier nélkül, ingien attac, es adgiac, mais minden nemű leueleket az Pænitentiarian, minde nic leuel ala iriac (*Gratis*). Ez chiuda dolognac techic neked? En szememmel latot dolgot, oli dolgot mondoc, meliben forgottam: Nem ez világ vegen vagion Roma, meni vegere baratid altal, es ha ez ugi ninczien, à mint mondom, baar en pirulliac, meni oda temagadis gionnial meg, es nem talalod külömben ennal, à mint mondam.

Vagion az Papa Cancellariaian, Taxaia az Leuelek nec, mert ha az Irodeakoknac, es tizt viselő emberek nec nem fizetnenec, mint egieb Feiedelmec Cancellariaianis, el nem elhetnenec: kie mind az altal, hogi ne szarchioltaffac az embereket, szabot arron tartoznac az leueleket kiadni: De az Pænitentiarianac egi czepe effele Taxaia, egi fillier fizetese nincien, ugian nira hogi meg az hartiatis ingien aggiac, melire az leueleket iriac: Tiirtatoc tehat ezt az *Taxa penitentiarlat*: Ezzel akar-

Mint Magyar
országba, in
Decret. annl

1351 art. I

anni 1435

art. 10 & sc

quent. Anni

1500 art.

39

toc az emberc elöt giulölsegen eiteni: Söt à mint
ertem nem regen, egi Calvinistatul, (noha en soha
nam lattam) maasegi kóniuetis irtatoc az Inquisitio
formaiarol: nemis vy sokas az (à mint nem regen
Zent Maxentiusbul meg mondam) hogi effele
kóniueketirianac az Catholicusoc neuueuel, az Tes
uoligoc.

Orig. lib. 3
cont. Celsus
Bolssecus c. 5
uite Caluini
probat. ex in
strumento
publico à se
uiso.
Idem Contra
dus Schliffer
burguange
licus. lib. 2
Thrologie
Caluiniane.
Bolssec. in ui
ta Beza
scripta ad se
natum Gene
ren fol. 51

MASODSZOR: effele egihazi Emberec szidalmazasara azt felelem, à mit Origenes: Ecclesia
DEI Catholica collata ad uulgares catas Hominum, pla
ne sunt mundi lumina: Quis enim non fateatur, deteriore
Ecclesia nostra partem, collatam cum uulgaribus concioni
bus, praestantior em esse? &c. az az, meg az Sopróieis
az kereztienek nec, tekelletesb életü, hogi sem mint
az egieb göleközet nec tüköri: Magiari Vram à
ki maast akar feddeni, fedhetetlen nec kel lenni: Bo
lond à ki maasember szemeben piskallia az zalkat,
nem latuan maga szemeben az gerendat. Azt alis
tode hogi ti mind iamboroc vattoc? Oluaftade
valaha Calvinus lanos felöl, hogi Nouio dunomba
az természet ellen valo vetekert, à tüzre itilletet, de
irgalmassagbol chiac belieggel szütec meg az hatat,
es hogiezt zegenluenes el budosuan, Carolus Hip
penec hiuata magat? Oluaftade valaha az Beza
versit mellieket 1543. esztendoben nyomtata, eszecz
közöt amaz Audebertus neu lffiu Legenyrül, es
Candidarul (ez ugimond Bolssecus Claudia neu
Azzoni

Azzoni vala, egi Parisi szabofelesege melliel el zök
kek Beza.)

Abest Candida, Beza quid moraris? Es minec
utanna soc szoual meg monta volna, hogi eggie
Aureliaba, masic Vezeliumba volna, es nem tudna
mellikhez kellien előb menni, mert mind az kettöt
igen szereti, igi ir.

Præferam attamen alterum necesse est,

ô duram nimium necessitatem,

Priores tibi deferro Audeberte

Quod si Candida forte conqueretur

Quid tum? basiolo tacebit uno.

Eszekert az versekert, furua szalada, mert meg
egetic vala mestert, ha meg kaphattiac vala.

Tudom hogi effelere azt felelhetitec à mit Zent
Agoston mikor az előbbi gonoz eletet szemere
vetec: Es enis vallom azt, hogi ha zinte valameli tu
domannac mestere gonozul elis, nem köuetközic
innen hogi effele tudomani hamis legien: De chiac
be akarom az Papac ellen kialto torkokat ezzel
dugni Az Luther gonosz, faitalan, lstenelen be
zelgetesit, oluaftad tudom, az ô aztal fölöt valo be
zelgeteseben, mellieket elő hoz Coccius, kifelöl mel
tan mondhattiuc Tertullianussal: Cuius DEVS uen
ter erat, & pulmo templum, & aqualiculus altare, & sa
cerdos cocus, & sanctus spiritus nidor, & condimenta cha
rismata, & ructus Prophetia. Apud quem agape in caca
bis feruet,

Aug. lib. 3
cont. lib. Pe
til: cap. 10
Coccius Tom
Theauris
lib. 8 art. 12
fol. 1125
Tertull: lib
de ieiunio 63
16 infins.

bis feruet, fides in culinis calet, Spes in ferculis iacet, Iuffon
 eszedben mit irtatoc ti amaz kõniueczkebe, melliet
 1596. eztendõbe niomtatatoc Kerezturon, az Au-
 gustana Confession ualoknac viszaunionafokrol,
 meli kõniû ala irtad teis az te neueder: Nem de em-
 lekezele hogi az ti Superintendestec, Bõithi Istuan,
 titeket gilkos faitalan, õrdõngõfõknec neuze: de
 ti erre azt mongiatoc, hogi ezeket mind tellies, meg
 rakot, ki folio, mertekkel az õ kebelekbẽ õnthe-
 tõt, ki õnnon kezeuel õle meg Calmani Deakot,
 mind az altal nem akartoc, ti õ rolla semmi gonozt
 mondani: Magatoc mentsegeben pedig, chiac azt
 mongiatoc, hogi ugianis à Zent iras mondasa ze-
 rent, minden chielekedetec ollian utalatos, mint az
 hauas azzoni ember ruhaja, minnizian el haniat-
 lottatoc, nincz à ki iot chielekeggeg. Meli ment-
 seggel akar meli Latoris zepen meg menekedhet-
 neiec mint szinten ti:

Az ti Prædicatoritoc niluan valo latorfagit en-
 nem akarom mostanaban elõ szamlalni: Az Præ-
 dicatoroc kiuul pedig, tudom, valakik az vy Euang-
 eliomot kõuetic, mind zentec, es iamboroc, soha ti
 kõzõttec semmi paraznasag, rezegseg, szitoc, chias-
 lardsag, ragadozas, zegeni ember kaborlas nem ta-
 laltatic, mind szentec vattoc. Az Adam meg holt
 bennetec, meg fezült az ti testetec, es immar semmit
 nem erez: kõzzüllunc ki menuen chiac az Lelket
 vittetec.

vittetec ki, az testet nallunc hattatoc, maga iol tudõ,
 azt hizitec, hogi az Istẽ paranchiolattiat senki kõz-
 zõttec meg nem tarhattia, hogi minden chielek õde-
 tetec bün, es fõrtelmes undoklag: Ha zent à ki az
 Istent tõrueniet minden resziben meg zeghi, min-
 niaian iamboroc uattoc, meltan mutogattiatoc az
 Papoc Baratoc szemebe à zalkat: Vaiki reg zo-
 kasoc az Eretnenek nec hogi magok iamborsag-
 gat mutogatuan, mast gialazzanac, halhacza mit
 mond Zent Bernard ti felõttec *Serm: 66. in Cantic:*
Non sufficit hereticos esse, nisi & hypocrite sint: Hi sunt
qui ueniunt in uestitu ouium, ad nudandas oues, & spoliandos
arietes. An non tibi utraq; res impleta uidetur, ubi & fide
plebs, & plebibus sacerdotes deprædatti inueniuntur? Qui
nam isti prædones? Hi, oues sunt habitu, actu uulpes, actu &
crudelitate lupi. Hi sunt qui boni haberi, non esse, mali non
uideri, sed esse uolunt. Mali sunt, & boni uideri uolunt ne soli
sint mali, mali uideri timent ne parum sint mali. Etenim
minus semper malitia palam nocuit, nec unquam bonus, nisi
boni qui simulatione deceptus est. Ita ergo in malum bonorũ,
boni apparere uolunt, mali uolunt, ut plus liceat malignari:
Neq; enim est illis curæ uirtutes colere, sed uitta colorare mi-
nio uirtutum.

Hogi pedig eszedbe ved io Magiari Vram
 hogi en nem akarac titeket karhoztatni, ti magas-
 toktul à karom az ti szentsegeteket meg erteni, à mit
 magatoc iamborsagarul mondotoc, el akarom hin-
 ni. Hald mit ir felõttec az ti elõ Atiatoc Luther

a Luth: Col: Marton: **a** Nostri discipuli, maxima ex parte Epicurei sunt.
Mens: 124 Es. masut: **b** Mundus indies fit deterior, sunt nunc homines
b In Pestilla magis cupidi, auari, elati, immodesti, multoq; deteriores.
 Domin: **1** quam sub Papatu. Söt masut azt mongia: **c** hogi ne
 Aduent: met orzag, miuta, az vy Euangeliomot kapa, oliana
c in cap: 23 na lön mint egi ördöngös. Erasmus pedig igi zol:
 Genes: Circumspice populum, istum Euangelicum, profer mihi
 Erasim: ad quem istud Euangelium ex commessatore sobrium, ex feroco
 Vulturium mansuetum, ex rapaci liberalem, ex impudico reddidit uere
 Nouo, com: cundum: Ego tibi multos ostendam qui facti sunt seipsis de-
 Bucer: lib: **1** teriores. Bucerus halliuc: Maxima eorum pars, uisa est
 de regno id solum ex Euangelio Christi petisse, ut iugum qualis
 Chris: cap: **4** cunq; disciplina, Religionis uniuersa, quæ in Papatu reliqua
 fuit, abijcerent, proq; carnis suæ arbitrio ac libidine agerent
 omnia: Non ingratum fuit illis audire, iustificari nos fide in
 Christum, non bonis operibus, quorum nullo studio teneban-
 tur: Nec pauci eorum Euangelij prædicationem eò solum
 receperunt, ut in opes in uaderent Ecclesiasticas. **V** Vigan-
 dus Luther tanituania imigen szol: Rapere Ecclesto-
 astica bona, scortari, inebriari, aliq; id genus innumera pec-
 cata, eò magis inualescunt quotidie, quia libertatem crescens
 di habent. Schmidelinus pedig meg ennelis zeb fe-
 4 in c: **21** stekkel iria az Lutheristac kepet: Vt totus mundus
 Luse. agnoscat eos non esse Papistas, nec bonis operibus quid-
 quam fidere, illorum operum nullum penitus exercent: le-
 iuniij loco, commessationibus, perpotationibusq; uacant no-
 cte dieq; ubi Pauperibus benignè facere oportebat eos deglu-
 buat.

bunt, & excooriant, precatones uertunt in iuramenta, &
 blasphemias, & diuini nominis execrationes, idq; tam perdis-
 te, ut Christus ne ab ipsis quidem Turcis hodie tantopere
 blasphemetur: Atq; hoc uniuersum uitæ genus, ab ipsis Eu-
 angelicum dicitur institutum. Iacobus Andreæ igien ir: **Concione 4**
 Nulla istic morum emendatio, in locum leiunij noctes atq; **de Planetis**
 dies commessandi & pergræcandi consuetudo successit: in **fol: 140**
 locum Eleemosinæ, oppressio & expilatio Pauperum, &c.
 Andreas Musculus pedig igi zol: Eo res redijt, ut si **Muscul: lib: de**
 cui lubeat cætum aliquem nebulonum, Vsurariorum, dissolu- **Prophetia**
 torum, fraudu lentorum, hominum uidere: Is ingressus ciui- **Christi**
 tatem aliquam Euangelicam, eius farina complures inue-
 niat: Vix inter Turcas adeò contumaces inuenias, apud quos
 omnis honestas interierit, neq; ullius peccati ratio habeatur.
 Iten chiac azt mondom à mit Zent Pal hasomlo
 dologban: Verum est hoc testimonium: mert meg az **Ad Titum 1**
 Törüenibennis az Emberec tulaidon vallasanal¹³.
 nincz nagioh bizonisag: Es ha el nē hinnē à mit ily
 fokban mondnac, talam te sem vened io neuen, es à
 Zent Irasbol, amazi vetned elömbe, In ore duorum
 aut trium.

Nem chiudalom pedig ha illienec az Lutheri- **Matt: 18**
 stac, à mint ezec mongiac, söt azt chiudalom, hogi **116**
 talalkozic valaki közzűlök, kiben az ionac valami
 szikraia meg marat, mert (mint masut mond) az
 ő vallasok szterent, ugian igi kel elni à mint ezec
 mongiac hogi elnec az Lutheristac. Es ugian ezent
 R 3 mongia

Coccia Tom: mongia Caluinus az ő tanítványairol á mint meg
I Thesauri: lathatod Cocciusba.

lib 8 art: 12
fol: 1112

Latod azért Magiari Vram, hogi az ti hazatoc
előttis, eleg szemet vagion, noha meg vyac vattoc.
Annakokaert az ki közzülletec vetec nekül va-
gion, az üffe agion az Papat, az pizkallion á mas
ember ganeiban. Es rövid szoual, chiac azt mon-
dom nektec: *Medice cura te ipsum*: es amazt: *Hypo-*
crita ejice primo trabem de oculo tuo &c.

HARMADZORES utolfor miuehogy az Pa-
pakis szinte ollian giarlo emberec mint mi, földte
igen nagy chiuda volna ha soha senki közzül-
gonoz életü nem talaltatott volna: voltac azért az
loc iambor Papac közöt, gonoz életükis: Lehetne-
mostis az Eghazi Emberec közöt nem iamboroc:
voltac az Christus Iskolaiaba, es meg Mennior-
szagbannis, voltac minden göleközethe ioces go-
nosoc. Az Christus szanto földén, mind aratag,
eggit nő az buzaua, az konkolis: Adna lsten
hogi ne volnanc az eghazi emberec közöt kit fe-

Matt: 13 u:
30

Rom: 2 u: 24

Isa: 52 u: 5

Ezech: 26 u:

10

Bern. Serm:

33 in Cantica

sub finem.

löl meltan monthatna az lsten: *Per uos blasphematur*
nomen meum. Kic az luhoknac nem chiac az giapiat
vonniac hanem az zagatis nielneiec: De talam mo-
stis vannac ollianoc kikirül Zent Bernard imigien
zol: *Ministri Christi sunt, & seruiunt Antichristo, hono-*
rati incedunt de bonis domini, cui domino honorem non des-
ferunt: *Inde is quem quotidie uides meretricius nitor, histo-*

rionicus

rionicus habitus, regius apparatus: *Inde aurum in frenis, in*
sellis, in calcaribus, Et plus calcaria, quam altaria fulgent.
Inde splendida mensa & cibus & scyphis: *Inde commessa-*
tiones & ebrietates, *Inde Cytbara, & lyra, & tibia*: *Inde*
dolia pigmentaria, inde referta marsupia Pro huiusmodi uo-
lunt esse, & sunt Ecclesiarum Præpositi, Decant, Archidia-
coni Episcopi, Archiepiscopi: *Es masut*: *Nunc dati sunt* Ser: 1 de cons
sacri gradus, in occasionem turpis lucri, Coptosissima pietas uers: D. Pau
est in suscipienda animarum cura, sed hæc apud eos minor li.
est cura &c.

De itilede hogi ebből az mi hitűnc gialazhaf-
lad: Azt alitode hogiaz Papac iambor fagan eppit-
tetet az mi tudomanniunknac igaz volta: Ti azt
valliatoc magatoc felől hogi minden chielekedetes
tekbe verkeztec: hogi az lsten törueniet meg nem
tarthattatok, megis azt akariatoc el hitetni velűnc,
hogi igaz az ti tudomantoc, az mi hitűnket pedig
azzal akariatoc hamissítani, hogi az ő tanítói kö-
zöt, nemelliec latrul eltenec: Talam külömb fon-
tal mertec nekűnc, hogi sem magatoknac: Ha vala-
ki el akar az regi hitűl szakadni, az okon hogi ne-
melliec az ő tanítói közzül latroc, kerem addig el
ne szakaggion, mig oli tudomant nem talal, meli-
ben minniaian artatlanoc, es Zentec legienec, mi
hent illient talal, baar mingiart el szakaggion mitől-
lűnc. En lattam loc Lutheristat, hogi mihent Ca-
tholicus lät, oli igen meg iobbitotta eletet, es el vala-

toztatta

toztatta feslet erkölcziet, hofi ugian czudalkoz-
tam raita, De soha meg senkit nem lattam, nem hal-
lottam, nem oluastam à ki el hagiuan az mî regi-
hitûnket, meg iam borodot volna, es à ki az lam-
bor sag keresefert lôt volna Lutherre, vagi Calui-
nistaua: hanem vagi Azzoniom kedueert, vagi az
testi zabad sagert, vagi az hamissan kereset marha-
nac meg tartasaert, vagi egieb effele okert rukta far-
ba az Christus igaiat Es à mint Zent Pal mongia
Amittentes bonam conscientiam naufragauerunt circa fi-
dem.

1 Tim: 1 u:
19

Idem V vita

ker q: 5 de

Eccle: cap: 11

fol: 535 u: fol:

537

Cyp: lib: 3

Epist: 3

Tertul: de

Prescript: 3

Aug: Tom: 8

Concio: 3 in

Psal: 36

Okosb vala Luther Marton te nallodnal Ma-
giari Vram, mert õ niluan mongia hogi. A moribus
ad doctrinam, non ualet argumentari: az elet nec gonoz
voltabûl, az tudomant, meg nem hamissithani. A
Zent Atiakis mit tanichianac ez dolog felôl halha-
cza: Cyprianus arra int, hofi meg ne tantorog-
giunc az hitben, akar minemû bûnökôt halliunkis
az Papoc felûl hirdetni. Tertullianus pedig igi zol:
Quid ergo? Si Episcopus, si Diaconus, si Virgo, si Doctor,
si etiam Martyr, lapsus à regula fuerit, ideò heresi uerita-
tem uidebitur obtinere? Ex personis probamus fidem, an ex
fide personam? Zent Agoston pedig: Videmus in ca-
thedra Moysis, cui successit cathedra Christi, sedere bonos
& malos, quare propter malos Cathedram ipsam dimittis?
si bona loquuntur, & bona faciunt, eos imitare, si autem bona
& mala faciunt, habes consilium Domini: Quae dicunt fas-
cite se-

loquuntur

cite, secundum opera eorum nolite facere &c. tamen à Ca-
thedra Catholica noli discedere. Es masut: De Praposi-
tis malis securam fecit Dominus plebem suam, ne propter
illam, doctrina Catholica deferatur, in qua coguntur etiam
mali bona dicere. Es masut: minec utanna az Romai
Papakat Zent Petertûl fogua elô szamlalta volna:
In illum ordinem Episcoporum, etiam si quispiam traditor
subrepperit, nihil praeiudicat Ecclesiae, & innocentibus
Christianis. Es ismett: Veruntamen, Si omnes per totum
orbem tales essent, quales criminariis uanissime, Cathedra tibi
quid fecit Ecclesiae Romanae, in qua Petrus sedit, in qua hodie
Anastasius sedet? Quare appellas Cathedram Pestilentiae
Cathedram Apostolicam? Hac si cogitaretis propter hos
mines quos infamatis, non blasphemaretis Cathedram Apo-
stolicam. Quales fuerunt Marcellinus, Syluester, atq; alij,
quibus obijciunt pro sua defensione quod uolunt, nihil praei-
dicat Ecclesiae, nullo modo eorum innocentia coronamur,
nullo modo eorum iniquitate damnamur.

Tom: 2 Epist:

166 sub fine.

Epist: 165.

Tom: 7 lib: 2

con: lit: Petil:

47 & 51

Et lib: 3 initio

Tom: 7 De

Vnico Bapt:

c: 16 Et Tom:

6 heresi: 69

Latom mi iuthatna ezedbe: Az giûmôlczból
mongia uduôzitônc, hofi à fat meg kel ismernûnc:
Vgi vagion: de az hit nec giûmôlczeből kel, az hit
nek miuoltat meg visgalnunc, nem az Emberek nec
az õ hit ec ellen valo gonoz eletéből, es en nec oka-
ert mongia Christus vrunc, hofi az Moyses szeki-
ben ûlô tanitoknac, kôuestûc tanitassokat, de ne
eleteket: meli mondasbol niluan meg techic, hofi
az meg erôssitetet zekben ûlô tanitoknac eletibûl,
S nem

Matt: 7 u: 21

Matt: 23 u: 2

nem kel az tudománirul itéletet tenni. Annac'oka-
ert ha az tudomani oli, hogiaz ő természetiszerent
gonoz giümölcziöt terempt zabadsagot ad az fe-
let erkölczre, niluan valo dolog, hogi ez hamis tu-
mani. Az mi hitunc pedig nem ad szabadsagot,
az batorlagos gonoz eletre: Söt oli zaian, oli fele-
leben tartia az embert, hogi ez okon Luther
Marton, Babyloniai fogfagnac neuze az mi vallas-
sunkat: Az mostani vy tudomanioc felöl pedig

meg mutatom böusegeffen hogi szabadsagot aad
minden gonossagra. Ennec fölötte nem chiac Chry-
sost: Theodoretus es Vincencius Lyrinensis, de
meg tiközzületek is Vitakerus, azt mongia, hogi az
az giümölcz, meliből meg ismeriuc az farkasokat,
nem egieb az Zent Irafnac hamis magiarazattianal,
mint böuebben meg mutatom masut.

Az Zent Irafba pedig azt oluassuc, hogi à Zent
Lelec lsten, az ő meg szentelő malasztia által, nem
lakic az halalos bűnben elő emberbe, de sohult azt
nem mongia, hogi mingiart mi helt valaki vetekbe
elie, az igaz hitetis, à Zent Lelec meg zentelő ma-
lasztiaual egietemben eluezesse, es hitetlennelegien:
Söt Zent Ianos azt mondja, hogi sokan hittec az
Christusba, de megis inkab zeretec az emberi di-
chiösséget az lstenel, es nem meric vala meg vala-
ni ötet. Zent Iacabis az hitet haszontalannac mon-
gia az Zeretet nélkül mint szinte Zent Pal: Chris-
tus

Chrysostom.
19. in Matt.
Theodor: lib.
3 hanc Fabu:
Lyrin: c: 36
cont: profa-
nas, V Via-
ker q: 5 de
Eccles: c: 11.
fol: 544

104: 126: 42

Vide August:

Tract: 53

45 in Ioan:

Iaco: 2 u: 10

1 Cor: 120:

2

stus Vrankis nem oly conditionual igiri az igassa-
gra veselő Zent Lelket, ha az ő törueniet meg tart-
iuc: Es bizoniara iai az Lutheristaknac (kic azt
hizic hogi az lsten törueniet meg nem tarthattiuic)
ha ilien conditionual igerte volna, mert soha őc ab-
ba à Zent Lelekbe reizefec nem lehetnenec.

Daniel az poganiokrul szol. Zent Pal pedig
azokrol, kik még giengec az hitben, es kik nec tei kel
nem kemeni etec.

Io tanaciot adoc azért az Lutheristaknac, ha
veszic, mikor nem mellieket az papoc közzül, az te
Atiad közzül (mert vgian ezec szültec azért teged
az Euangelium által Christusnac, miuel hogi effele
emberec által iöttec az te eleid, à pogansagbol, az
kereztienlegre) gonozul elnec, azt ne chieleked à
mit Cham az ő Atiaual, ki ne nilarkoztasd az ő sze-
mermeket, hanem inkab az lsten felő fiakkal be fős-
dözd: Ne iteld az máas ember szolgálait, köuesd
amaz lsten felő Constantinus Chiaszart, ki imigien
szolla az Niceabeli Atiaknac: ha szememmel lat-
namis hogi valameli Püspöc, lsten telenül felebarat-
ianac agiat meg rontana, nem chiac ki nem kialta-
nam de ha lehetne, az ennen kiraly palastommalis
be fődöznem az ő gialazattaiat. De ki fakadna az
mostaniaknac az oldalokon, ki forrana az nielue-
ken, ha ki nem kialtanac valamit gondolnac, vagi
hallanac az papokrul.

1 Cor: 4 u: 15

Ro: 14 u: 15

Rom: 2 u: 1

Soxom lib: 1

c: 6 Nicap:

lib: 8 cap: 16

Similia D. Ste

phanus Rex

lib: 1 Decret:

cap: 3

AZ EGIHAZI EMBEREK

Gazdagfagarol.

Chiac az Isten tudna nektec kedueteket találni: ha sirunc, sem teczie, ha neuetünkis ragalmazza: toci: Szinte ugi vagion azért nekünkis dolgunc veletet, mint Christus Vruc mongia hogi Zent lasnosnac, es omaganac vala dolga az Sidokkal, kic eggikbe az szaniaru eletet, malikba az köz eletet, nem szenuedhettec: Tys azokat, kic az Aniaszent egihazba szeginiseggel, es koldulással elnee, erőssen zidagatiatoc karhoztatiatoc: De azonközbe az papirendnec böchlülletes, es gazdag allapattiat sem iaualliatoc: Mert igen banod mind te, es mind az töb Attiadfiai, hogi az egihazi emberek gazdagoc, es nagj vrasagokat birnac, kiualkeppen az Papat karomliatoc minniaian, söt (à kin soksor igen chiudalkoztam) az ti karomlastokat Zent Bernard neueuel akariatoc be földözni, mintha őis az Romai Papaba karhoztatta volna az gazdagfagot, es viagi pompat.

Nem akarom most meg visgalni, ki atta legien az Romai Papanac Romat, soka irtac ez dolog felől: azokat oluasd, ha tudni akarod: Eleg ha közel 800. eztendütül fogua, bekefege urasagaban volt, soha senki nem haborgatta benne, hanem inkább az kereztien Chiazarok öregbitettec az ő birodalmat.

rodalmat. Es annac okaert Præscribalhattac eddig az ő birodalmokat, ha zinte elein, mod nekül kaptac volnaistüle: oluasd meg chiac, Matildus anno 1077. menni soc tartomaniokat adot az Romai Papanac, es el chiudalkozol raita temagadis, mert Tusciat, Mutinat, Ferrariat, Parmat, Mantuat, Liguriat, o ada az Papanac, Tekinz meg mindenüt az kereztien orszagokba az Püspökök nec, es Ersekek nec meni iofzagot attac, az kereztien feiedelmec regenten, es nem chiudalkozol raita, hogi az Papanac ilien birodalmot attac. Soc zoual nem akarom terhelni az en oluasomat. Ha pedig röuid zoual akar ez dolog felől valamit erteni hald mit ir röuideden ez dolog felől Pammelius. *Vrbe, & dittonibus Italiae amplissimis, donatam fuisse à Constantino Romanam sedem, ex edicto Donationis Constantini à Bilsidoro edito constat: Quod authenticum esse, patet, tum ex Concilio Romano sub Syluestro, Can: 1. Ex Synod: 2. Nicæna, generali 7. ubi ad confirmationem imaginum, in Ecclesia primitiua usitatarum, citantur ex actis donationis eiusdem, imagines Apostolorum à Syluestro ostense Constantino: Eodem pertinent, quæ tradunt (ex iisdem actis haud dubie) Gregor Turon: lib: 2. Beda in Chronicis anno mundi 4288. Adrianus Epist: ad Constant: & Ireneū: Niceph: lib: 7. c: 33. B: Thomas 3. p: q: 67. ar: 4. de curata lepra Constantini: Quiq: de Baptismo eius per Syluestrum Papam scribunt præter dictos, Damasus in Pontificali: Acta Liberij cap: 6. Nicephor: lib: 7. c: 35. lib:*

Bozzius: lib: 17 de signis Eccles: signo 76 fol: 488 Tom: Secunda.

Pam: Annot: in lib: de Punctis Teratull: 4: 5.

Luc: 7 u: 32
Matt: 11 o:
17

35. lib: 8. cap: 3. Metaphrastes, Hieron: de quo praterea
 à Cardinali Polo, in libro de hoc argumento, citantur Theophranes Nicanus, Cedrenus, Zonaras, Theodorus Balsamon.
 Quid? quod Ammianus lib: 27. Splendorem Romanorum Pontificum, tempore Damasi, eundem, quem illa acta, describit: Et Laonicus Chalcondylas lib: 1. de Gest: Turc. idem refert, quin & Gratianus dist: 46. cap: Constantinus. & 12. q: 1. cap: Futuram, illud edictum: in decreta sua retulerunt: Et uero penitus confirmatur dicta donatio, uerbis Ludouicij Pij cap: Ego Ludouicus dist: 63. apud Gratianum, ubi ab antiquo artem Romam Pontificum fuisse ait. Hac Pamelius: Es ebból aztiz meg erted, hogi Constantinust nem egieb kereztelte meg, hanem Syluester, mint igen bőuen meg mutattia Iodocus Coccius Tom: 1. Thesauri lib: 7. actio: 9. fol: 882. Et Baronius in Annalibus anno 324.

De opibus Eccl:
 clis: Romane
 uide Bozzium
 de signis Eccl:
 clis: lib: 17
 signo 76 fol:
 465

Es: 39 u: 18

Niluan valo dolog pedig azis hogi az Zent iras ellen nincsen, az Egihazi emberek vilagi birodalmoc, es gazdagsagok. Meg tiltotta az Isten hog az Egihazi emberek az o reaioc bizot hiueket, ne ugi biriac, mint az Pogani kiralioc az o alatta valokat, fel fualkodot kegyetlen birodalommal, hanem oly alazatos sziuvel, mint illic az szolga tarsnac birni, az o alatta valo szolga tarsat: Meg tiltotta az keueliseget es az egihazi tizt viselöket, alazatos sagra tanitotta, meli, meg az kirali tiztbenis oly nagi lehet, hogi szoluan az lelki szegenesegrül azt mondassa Zent Dauidal akar meli kiralis: Ego autem mendicus

mendicus sum & Pauper: De mutasd meg hol tiltotta az Isten hog iöuedelmek ne legien: hog szolgakat, hogi iöszagot ne tARTHASSANAC: Söt en azt mondom, az Istennek fogadala tartotta, hogi az Aniaszentes gihaz tanitoit ez vilagi iokkalis meg aldana: hald mit iger Isaias altal, Az vilagi dichösseget, es keueliseget te alad uetem, az te ekessegedre forditom: min: Isa. 60 u: 16 den nemzetsegnec teiet te zopod, es az kiralioc emleieuel taplaltatol. Es ugian ottan: Et uenient ad te u: 14 curui filij eorum qui humiliauerunt te, & adorabunt uestigia pedum tuorum. Es masut: Az kiraline Azzonioc leznec az te daikaid, az földre le boruluan imadnacted, es az te labad niomdokit nialiac: Akaria ezekkel ielenteni à Zent iras hogi az Egihazi emberek, az Aniazentegihazra, oli gongioc lezen à kiralioknac, hogi noha az fioktul meg kimiluen magokot, daikat fogadnac nekic, de az Aniazentegihazat az o magoc testekből zakat teiel tattiac: az az magoktul, es fioktul meg kimillet ekessegeket, es birodalmokat, neki aggjac. Masut pedig igi szol: Vos autem Sacerdotes Domini uocabimini, fortitudinem gentium commedatis, & in gloria eorum superbietis: Ezen pedig az helieken nyluan valo dolog hogiaz vy Testamentombeli Egihazi emberekrül szol az Propheta. Es masut minec utanna azt monta vol: na, hogi meg gözi az Aniazentegihaz ez vilagi hatalmassagot, es az hatalmas varast: azt veti utanna, hogi

Isa. 61 u: 6

Isa. 26 u: 6

na, hogiez az Zegenieclaba ala vettetic, mineműc azoc kic az Papasagra emeltetnec. Noha azért az Apostoloc à Prædicallasnac ideiekor szeginiec voltac, mind azon által az Istennecigereti szerint, Iaz Aniaszentegihaz Pastorinac az után, böchiülletes állapotban kellett lenniéc : löllehet az Apostoloc, még akkoris birtac az keresztieneknec ioszagiual, es azt osztogattackinek kinec szükség szerent.

A mi pedig az böchiülletet illeti : Eleitül foguagi böchiületbe voltac az Egihazi Emberec : iusszon ezedbe mit monda Constantinus Cziaszar az Niceabeli Püspököknek, mikor őket Isteneknec, magat Embernec neueze : iusszon eszedbe az Theodosius Cziasar czelekedeti, ki Amphilocheus elöt Terdre esec : iusszon eszedbe mit monda Esaiás által az Isten : *Puluerem pedum tuorum lingent.* Valentinianus Cziaszaris ugimond Seuerus Sulpitius Zent Marton labahoz esec : es à mint Fortunatus írta : *Hinc sede exilijs, rapiens se, Caesar, & ardens, Martini genua amplexus, pedibusq; uolutans, Imperiale caput, Sancti ad uestigia subdit.* Zent Agostonis : *Ad Ecclesiam curris : Episcopum uidere desideras, ad pedes eius uolutaris.* Es Zent Ambrus. *Regum colla & Principum, submituntur genibus sacerdotum.* Mikeppen azért Maria Magdolna, es az fel tamadas után amaz Isten felő Azzeniallatoc, az mi vrunc lababoz borulanac, azon keppen szokasoc volt az keresztieneknec, hogi az Papac,

Act. 4. 35
Act. 5

Ruffin. lib. 1
cap. 2
Niceph. lib. 12
cap. 9

Sulpit. lib. 3
de Vita S.
Martini.
Fortunatus
lib. 3 de uita.
S. Mart.
Aug. Serm.
18 de Verbis
Apost.
Ambr. de dignit.
Sacerd.
62

Papac, es Püspökök labahoz borulnanac, mert ugiannis Zent Ianosnal az Görög böttöszerint igi szol Christus : *Gloriam quam dedisti mihi, dedi eis* : Es annakokaert az Apostoloc dichiekednec. *Subiecit Populos nobis, & gentes sub pedibus nostris* : Niluan Zent Pal Labahozis oluassuc hogi borulanac.

De hogi mezze ne menniűnc, iusszon eszedbe mit miuele Zent Istuan kirali mikor az űk őuete à Romai Papatul meg ioue : Bonfinius azt írta, hogi mikor Az Papatul meg hoztac volna neki az Coronnat, valamikor az Papanac neuet említic vala, meghaituan feiet, szűueg vetue, terdet hait vala, akarsuan igi egieb embereketis az Papa böchiülletire felgeriezteni.

Latod azért, hogi nem vy dolog, nem valami hizelkődő Istentelen Emberec talalmania, hogi az Papat annira böchiülliec, hanem az regi szent Iamboroc zokasa : Azt pedig el higgad hogi erőuel hatalommal ez vilagi gazdagfaggal, nem niertec ezt à böchiülletet à Papac, kic sokkal erőtlembec voltac mindenkor az Czaszaroknal es kiralioknal : Aztis iol tugguchogi ez vilagi feiedelmec, az elöl iarasba bizoni senkinec nem engednec, hanem giakran keszec orzagokatis eluezteni, hog sem az Reputatiot : Kiből niluan meg esmerzic hogi nem emberi erő, hanem *digitus DEI*, az ki à Cziaszarat Kiraliokat, igi meg sziliditi az Pü Pastor elöt. Es bizoniara ha meg tudnad az egihazi rend allas

Psal: 46. 4
Act: 16. 29
vide Bozzii
lib: 20 de signis
signo 86
fol: 761
Bonf: decada
2 lib: 1

pattiat bőchiülleni egi cziepet sem chiudalkoznal
raitá, hōgi illien nagi tiszteſſeget teſznec az kereztie
enec à Papanac: Sőt inkab azon chiudalkoznal,
hōgi ugian ezen tiszteſſeggel nem illetic midenic
Papot, mert ha ez vilagi kiedelmec elōt terdre eſnec
az Emberek, kezet meg ciokolliac, noha ezekre az
Iſten chiac ez vilagi rothadando dolgokat bizta:
Mentūl meltoſ, hōgi az kiket Iſten ugi meg bő
chiüllōt, hōgi ezekre à Lelkeket, az Euangeliomot,
à Zentſegeket, à menniorſag kuchiat bizta, meg bő
chiüllīuc mint Iſtennec leg főb zolgait: Es à mint
Zent Pal mongia z. Corintis. u. 20. az Iſten kepebeli
kōuetek az Eghazi zolgac, es igi az kōuetbe azt
tiztelliuc, à ki ōket küldōtte: De ti miuelhōgi nem
Papoc hanem Sūlt parazt kapoc vattoc, nem tug
giatoc meg bőchiüllni az eghazi rendnec allapato
iat. Oluafđ meg Zent Chryſtoſtomuſt, es Zent
Ambruſt az Papi meltoſagrul, es nemchiudalko
zol ezen à mīten mondōc.

Ne aggia pedig Iſten azt ſoha, hōgi nektec mo
dotoc legien az keuelifegbe, mert ha à feſtekkel fel
ernetec, azt alitom hamar meg iſmerneiōc, hōgi irigi
ſegbūl volt az Papoces Pūſpōkōc ellen valo kiala
raſtoc, nem az Apoſtoli alazatoſſagbol. Moſt
valami kozos tituluſokon annira kaptoc, hōgi tei
el ſzenueded mikor teged az Czepregi Iskola Me
ſter illien tituluffal tiztel, SENIORIS IN ECCLESIA

SIA

SIA CHRISTI PRIMARI, az egez Aniaſzente
gihazba Primariuſſa tezed magadot, mintha So
pron varmegie kiūūl ſohul nem volna az Ania
ſzentegihaz Az te Atiad pedig Luther Marton
meli alazatos volt, meg mutatom maſut gōzd elō
varni. Eſezekből kiteczic hōgi nem az akaratan
hanem az ertekben vagion fogiatkozás, hōgi tijs
rea nem tartiatoc magatokat, mint az. De biz onios
legi benne nem oli hatalmas az ti Euangeliomotoc,
hōgi az kic ezt be vezic, az vilagi gazdogſagot az
Apoſtoloc labaihoz vigiec, hanem ha lehetne, meg
Chriſtus vrunkrulis le vonnac.

Zent Bernardal dichekedel mind te, ſmind
Hunnius, es Caluinus: Azt allittiatoc hōgi ō az Pa
pat igen giūlōlte: Karomlotta az ō gazdagſagat.
Io lelki iſmerettel mondom, ſoc tudatlan bolonds
ſagtokon ſzoktam giakran chiudalkozni, deezen
leg inkab chiudalkozom, hōgi Zent Bernardot,
meg chiac emlitenijs meritec: Ciuda hōgi meg az
Miſſalet es Breuiariomotis reanc nem tamaztiatoc,
nam Hunnius meg az Hortulus Animætiſ Luth
riſtaua tōue. Te read pedig Magiari ki talam Zent
Bernardot ſoha chiac ingen ſem oluaſtad (mert ha
oluafđad volna, niluan nem bizonitanal ex lib. 25. de
conſider.) annira nem neheztelec, hōgi Zent Bern
ardot az Papa ellen, es mi ellenūnc tamaztod, mint
Hunniuſſa, ki tudos embernec tartia magat.

T z

Sök

In Anglia
ſunt Archie
piſcopi: Epiſ
copi &c.

Oſtander uo
cat ſe Abba

tem, & Gene
ralem ſuper

intendentem

In ſine collo
Ratiſb: Lau

inge editis
Habent in

Germania
Epiſcopatus

Lutherani, ut
Brandeb: Ar

gent:

Sők dolgokat hozhatnec elő a Zent Bernard irasiból, melliekből meg teczenec, minemű itiletben volt ő az Romai Papa felől, kit Epist: 190. & 160. summus Pontifexnek: Epist: 110. & 184. Zent Peter successorának: Epist: 112. Beatissimus Paternek: Epist: 131. Vniuersitatis Patrem, neuex: ki felől azt mongia Epist: 132. hogi plenitudo potestatis super uniuersas Ecclesias, singulari prerogatiua, Apostolica sedi donata est. De hogi ennec es tőb effele mondalnac bekét haggiac, chiac abba az kőniűbe, meliből te, ellenűnc bizontal, lassuc mit mond. Igi zol egihelen, az Papanac: Quis es? Sacerdos magnus, summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, tu haeres Apostolorum, tu Primatu Abel, gubernata Noe, Patriarchatu Abraam, ordine Melchisedec, dignitate Aaron, authoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus: Tu es cui clauis tradita, cui oues credita sunt: Sunt & alij gregum Pastores, sed tu, tantò gloriosius, quantò & differentius pra illis nomen haereditasti: Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos, tibi uniuersi crediti, uni omnes. Es ismet: Tu sol terrae, orbis lumen, sacerdos altissimi, Vicarius Christi, Christus Domini, Deus Pharaonis: Masut, minec utanna azt monta volna, hogi nem illichozza, hogi töruent tegien: Mihi tamen non uidetur bonus aestimator rerum, qui in dignū iudicat Apostolicis uiris iudicare de talibus, quibus datum est iudicium in maiora: Es egnihani szo utan: Non quia indigni uos, sed quia indignum uobis talibus insistere, quipo

Bern: lib 1 2
de Consider:

lib: 4 de Con
sid: in fine.

Lib: 1 de
Consider:

re, quippe potioribus occupatis: Es minek utanna azt monta volna, hogi mikor az szükseg kiuannia, effele töruenieketis tehet: Sed aliud est, excurrere in ista, causa sã urgente, aliud ultrò incumbere istis, tanquam dignis tali. Ismet igi szol az Papanac: Si res magnas a magnis considerari oportet, cni aequè ac tibi id studij competit, qui pacem super terram non habes? Es ugian ottan azt mongia az Papanac: Hogi az kiralioc, es orszagoc birodalmara emeltetet. Minek utanna pedig azt monta volna: Ager est Mundus, tibi creditus, es noha ez vilag gongia rea bizatot, nem szükseg hogi mind ez vilagot el iaria, eleg ha gondot visel rea, azt mongia, hogi ő Summus Pontifex, summus Planè inter ministros, non comparatione meritorum, sed ministerij. Es masut: Successisti Apostolis in haereditatem, ita tu haeres & orbis haereditas, dispensatione tibi super eum credita est, non possessio. Ezes utan ismeg: Appellatur de toto mundo ad te, idq; in testimonium singularis primatus tui. Es ez utan: Fateor grande & generale Mundo bonum esse appellationes, idq; tam necessarium, quàm solem ipsum mortali libus. De inti hogi io moggiaual legienec effele Appellatioc, mert ugimond: Subtrahuntur Abbates Episcopis, sic faciundo, probatis uos habere plenitudinem potestatis, sed isticia non item. Intuen pedig hogi ezt nechielekeggie: Erras si ut summam, ita solam institutam a DEO, uestram Apostolicam potestatem existimas. Vegeszetre, miuelhogi nem gőzöm mind elő szamlalni

lib: 3 initio

Eodem libro

Lib: 4

mondasit, igen ir az negiedic kőniűbe: *Quid tu de-
nuo usurpare tentas gladium, quem semel iussus es ponere in
uaginam? quoniam tamen si quis esse tuum negat, non satis uide-
tur attendere uerbum Domini dicentis: conuertere gladium
tuum: tuus ergo & ipse, tuo forsitan nutu, etsi non tua manu
euaginandus. Vterq; ergo Ecclesia, spiritualis scilicet &
materialis gladius, sed ille sacerdotis, hic militis manu exe-
rendus, ad nutum Sacerdotis.*

Centuri: 12
cap: 10In libro quo
causam red-
dunt recusati
Concilij Tri-
dent:lib: 3 de con-
sid:

Im erted azert Zent Bernard mikepen gialaza
az Papat, es az obociulletes gazdag birodalmat.
Ez lön oka, hogi az Centuriatoroc ig irnanac ofe-
löle: Coluit DE VM Maozin, ad nouissimum uitæ arti-
culum acerrimus propugnator Sedis Antichristi. Es az
töb Lutheristakis, Antichristus Prædicatoranac,
Papa katonainac neuezik: meg sem szegienled te,
ötet, az Papac ellen tamasztani.

Nem tagadom, Zent Bernard mindenüt arra
inti az Papat, hogi alazatoslagba tarchia megat, az
Pompaba fel ne fualkodgiec, ne ugi vralkoggiek
mintha öue volna az vrasag, hanem, *præsis* ugimong
*non domineris, dispensatio tibi super orbem credita, non data
possessio, possessionem cede Christo, tu curam habes: præsis
ut prosis: Mert mint az Masodick kőniűbe meg mon-
dotta vala, pascendas, non præmendas oues suscepisti: Gia-
lazza azert Zent Bernard az gazdagisghoz valo
ragazkodast, es ez vilagi dolgokert az Lelki dol-
goknac el mulatasat, de e mellet, az mint erted, meg
az*

az Vilagi Feiedelmec kargiatis ö alaia veti, hogi mi^{2 Paral: 23}
keppen az ö törüenybe, loiadas teczele zerent Atal^{4:1 & cap:}
ia: Es Azarias paranchiolatiabol, Oza kirali szes^{26 u:20: 4}
kek ből ki vettetenec, azonkeppen mostis az vilagi^{Reg: 11 u:4}
Feiedelmeken, hatalma legien az fő Paztornac. Nil^{Cent: 8 c:}
ua meg az Centuriatorokis meg valliac, hogi Za^{Col: 7 06}
charias, Romai Papa, ada Pipinusnac, az Franciai^{Otho lib: 6}
kiralisagot. Otho Frisingensis, es az töb Histori^{cap: 31 pag:}
cusokis, azt iriac, hogi Christus vrunc születese utan^{115.}
sor. eztendöbe Romai Cziaszar sagot, Istuan Papa
ada Carolus magnusnac, ki felöl az Centuriatorokis^{Cent: 8 c: 18}
azt iriac, hogi az Papa labat meg chiokoluan, az^{Col: 724.}
kengiel mellet gialog iar vala, mikor az Papa louon
iarna.

Latod azert, hogi Zent Bernard, semmiben az
te partodat nem fogia, es ha meg tekinted azokatis
az helieket mellieket ti Zent Bernardbul ellenünc
hoztoc, nem foltonkent, hanem a mint en ez kőniű-
nec elein elő hozam, meg latod hogi Zent Bernard
ottis ti ellenetec tamad, Es ez vilagi kegyetlen feies
delmeknec keueli es föl fualkodot uralkodasat tiltia,
Christus vrunkal, nem az Istē zerent valo birodal-
mot.

AZ VYTOKNAK űL Dö-
zesekrül.

Ne

Ne chiudalkozzal raita io Vram, ha titeket nem örömeft zenuedhetnec az kereztien feiedelmec, es az Egihazi Pastoroc, mindenkör zokas volt az, hogi meg büntettec az hittül zakattakat: Oluasf meg az ô törüenibe Exod: 22. u: 18. Deut: 13. u: 1. Deut: 17. u: 12. 3. Reg: 18. u: 40. 4. Reg: 10. u: 24. 1. Esdr: 6. u: 10. 1. Esdr: 7. u: 26. es ezedben uezed, mint bantac regenten azokkal, kie az hitben vyraft chinaltac: Iusson ezedbe az Apostoloc historiaibol, mint iara Elimas, mit chielekedec Priscilianussal Maximus Cziaszar: Hus lanossal az Constantiai Göleközet: Seruetussal Genuaban, Caluinus: mellidologert dichyri Caluinust Philippus Melancton. Oluasf meg Zent Agostont: Az Constantinus vegezefet Eusebiusnal: Az Arcadius, es Honorius vegezefet, az tób regi Zent Attiakatis, mellieket bösegeffenelö zamlal Coccius, es meg latod hogi mindenkör meg szoktac az eretnekseget büntetni az teueligöket.

Ha pedig ezeket restelled oluasni, chiac iusson eszedben az Magiar orsagij vegezes, mert az articulosoc közöt eggiüt en ezt oluastam: Omnes Lutheranos, & eorum fautores, ac factioni ipsi adhaerentes, tanquam publicos Hæreticos, hostesq; Sacratissima Virginitatis Mariae, pena capitis, & ablatione omnium bonorum suorum, Regia Maestas punire dignetur. Masut ismet azt oluasom, Lutherani omnes, de regno extirpentur, & ubiq;

AA: 13 u: 11

Hier: de uen

ris illustribus

Philip: in lo

cis cap: de Ec

cles:

Au: Epist: 48

50 2 Re

tract: cap: 5

Euseb: lib: 3

de Vita const:

c: 62

C ad: de Her:

Coccius Tom:

1 Thef: lib: 7

art: 23 fol:

969

Su: Ludonico

2 In Art: 34

anni 1523

In art: 4

anni 1525

cunq; fuerint, non solum per Ecclesiasticas, uerum etiam per seculares personas liberè capiantur, & comburantur. Sõt, nem chiac az articulasha, de az Decretombanis az vagion vegezue: Publici Hæretici, damnata hæresi ad hærentes, infidelitatis notam incurrant: Masutis igi vegeze az Orszag Enitendum omnibus modis, ut sancta Catholica fides iuxta ueterem sanctorum Patrum doctrinam, longo tempore, per uniuersum orbem Christianum approbata, ubiq; in Regno restituatur, euulsis undiq; hæresibus & impijs doctrinis: Sancta Romana, & Catholica Ecclesia, que unica est, & sibi perpetuò constans, errareq; non potest, omnes Regni ordines perpetuò ad hæreant.

Tudom hogi regen senki az hitben valo teueligefert meg nem öletet, hanemà mint Zent Agoston iria, chiac fizetessel büntetie vala öket, noha à mint ô maga mongia, az utan az kereztien Ciazaroc kezerittetenec halallalis meg büntetni, mert ugianis az Püspökoc es egihazi emberek, halalal senkit ô magoc meg nem zoktac büntetni, à mint Gratianusbol 22. q: 3. meg teczie: Es annac okaert Idacius Püspököt Excommunicala, meg atkoza, Zent Marton es Zent Ambrus miuel hogi, az Priscillianus halalaba közösult vala, Mert noha (à mint Z. Agoston iria Epist: 50.) zabad az Egihazi emberek kerni az feiedelmecet, hogi meg zablazza, es kircia az eretnekseget, de ô maganac nem zabad ember verbe moldani, az Aniazentegihaz törüenie

Art: 3 anni

1495 sub

vvlad:

Tripart: p: 1

tit: 14

Pofonij anno

1550 art: 12

Aug: Epist:

50 & lib: 2

con: Petil:

cap: 20

Seuerus in

Vita D. Mart

li: 2 Ambros:

Epist: 27 si

geb: an 386

zerent, hanem ha ettul az törüentül ki venne az a kieflele toruenniel meg kötötte őket:

Mat: 7 u: 15 Es bizoniara nem latom miért nem volna zabad, zinte ugi meg büntetni az hit vytókat, es az hamis tanitokat (kiket lopoknac, latroknac neuez az Zent Iras) mint egieb gonozteuóket, kiualtképpen holot Zent Pal ó maga minec utanna elő zamlalt volna ennihani vetket, es ezec közöt az eretneksegetis, es sectakat, azt vete utanna, *Quit talia facti sunt, digni sunt morte*, Es igen zepen mongia Zent Agoston, *Cur in Veneficos rigorem legis exerceri iuste factentur, in hereticos nolunt fateri, cum in eisdem iniquitatis fructibus numerentur, auctoritate Apostolica?* Ezt pedig fő keppen az hamis tanitokrulertem, mert az ó tölölök meg cialatot emberek, meltoobbac hogi őket zanniuc, hogi sem mint büntetéseket kiuanniuc:

Ez ellen azt mongiatoc', Leg előzőr, hogi az hit lsten aiandekia, es arra senkit nem kel erőltetni:

Masodzor hogi az Apostoloc az teueligóket nem zoktac halallal büntetni, hanem auagi chiac erősen meg feddettec az Zent Pal intese zerent, *hanem* auagi mint az pogant el tauoztattac, meg chiac ingien sem közöntuen őket: Vegezetre hozzatoc elő amaz Christus mondasat *Mat. 13.* holot azt haggia, hogi az ikonkolt az buzaual eggiut haggiuc neuekedni mind vilag vegeig:

An Epist 50

De igen zepen meg felel erre Zent Agoston.

Cur

*Cur cum datum sit hominibus liberum arbitrium, Adulteria puniuntur, sacrilegia permittantur? An leuius est, fidem non seruare animam Deo, quam feminam uiro? Es masut Frustra dicis, relinquo libero arbitrio: Cur enim in homicidijs, stupris, & alijs facinoribus, libero arbitrio dimittendum non clamas? Dedit Deus hominibus liberam uoluntatem, sed nec bonam infructuosam, nec malam uoluit inpunitam: Nos ha azert az hit lsten aiandeka: Es ember nec zabad akarattia zerent kel hinni, mikeppen az hazassagban valo tizta eletis, lsten aiandeka: Mind az altal, aki az lsten aiandekat nem akaruan venni, hitetlensegbe, vagi faitalanlagba esic, vgian melto büntetefere: Söt annal inkab hogi az ó zabad akarattian aluan, hogi igaz vallasban legien, nem akaria azt miuelni: Es annac okaert meltan mongia az Chalcedonbeli göleközet (melliel te egiertelembe vagi) *Si, Eutyches (Luther &c.) prater Ecclesia dogma sapit, non solum pana dignus est, sed etiam I G N E.**

Az Apostoloc, ugi vagion, nem ölettec meg az teueligóket, (noha Elimast es Ananiast igen meg büntetec) de zinte azonkeppen, az hazassag törölakat sem ölettec meg, hanem chiac azt haggia, hogi effle embert el tauoztassanac az hiuec: kiből mind az altal, nem köuetkezie hogi effle gonozteuóket meg nem ölheti, aki (ugimond Zent Pal) lsten kepebe hordozza az zabliat, az gonoz teuók. *nec büntetefere: Noha azert azokat, kik Christust*

V z

nem

Ita Trid. Sess. 14 cap. 2 ex 1 Cor. 5. 11. nem ismertec, nem kel halállal erőltetni mert ezeken nincz hatalma az Aniazentegihaznac, De azert az Príbekke lot zolgákat *Compelle intrare* ugi mond Zent Agoston *Epist. 50.*

Az konkolt pedig tiltia Christus vrunc, hogi ki ne irtuac az búza közzül, de ugi. ha az búzanac vezedelme es kara nekül nem giomlalhatnac ki: Akarnam hallani, mikor egi halálra itiltet ember, Magiari Istuan elót, ezzel az Christus mondasá ual akarna meg bizonítani hogi, őtet nem zabad fel akasztani, Mit felelne erre: A mit ő felelne az Latoranac, azt felelem enis Magiarinac:

Noha pedig, meg büntethetneiecc effele teueligő tanitokat mint te vagi, halallal is az feiedelmec: Mind az által, kerlec mond meg, hani embert ölettec meg Magiar orzagban, auagi nemet orzagban, az ti hitetekert?

Bizonniai el hid, nem oli kegyetlen az mi Euangeliumunc mint az tietec: Nem oli giors az kerez-tien feiedelmec kargia, az ver ontasra, mint az vy Euangeliumtul közorult pallos: Mert regenis Theodosius vegezeseből, meg az halálra itilt embertis, harmincz napig, meg nem zoktac vala olia az keresztien Cíazaroc?

Ha pedig meg tekinted az Angliai, es Francia ver ontasokat, es keserues halalokat, mellickek az vy Euangelicusoc, ennihani ezer keresztien embert:

Niceph. libro 12 c. 41 Ita
Sozom libro 7 c. 24 Ty-
berius decem
dies proro-
gabat Suet.
cap. 75.
Vide lib De
Pers. Angli-
cana.

Bert meg ölenec, az igaz hitert, nilua meg latod, hogi sem Nero, sem Phalaris, nem kegyetlenkedet ugi mind ti: hollandiaba, soc keresztien embereket öle-
nec meg illien izoniü kinba Haniattia le kötözuen őket, az mezitelen hasokra, nagi öreg patkaniokat, rez medentzeuel boritanac: Annac utanna az medentzere tuzet rakuan, addig melegitec, mig az patkanioc, nem zeuedhetuen a meletet, az emberec hasat által liukasztuan, izoniü kinnal ölik vala meg őket: Nemelliek nec az böri közibe vakondakokat töttek, hogi az bőr alatt iarnanac: Annac okaert az ti vy tudomantokrul, azt nem mondhattiuc a mit Tertullianus monda regi teueligesekrül, *Persecutio & Martyres facti, haeresis Apostatas tantum* mert ti zantalan soc martyrcinaltatoc, Hanem inkab azt mondhattiuc nektec a mit Zent Agoston az Donatistaknac: *Quia uel ipsas leges, uel inuidiam formidatis, uel ad resistendum impares estis: Etiam de mansuetudine gloriamini, quod ad uestram partem neminem cogatis, Isto modo Cymilius, cum pullos rapere, territus, non potuerit, columbam se nominat. Vbi enim potuistis, & non fe-*
stis? Vnde ostenditis quod plura face-
retis, si possatis:

Claud: Sancte
lib: de direct
Ecclesiar 2
Lib: de Furo
re Caluinistico
Lib: de Sicae
Tragic: fo: 63
Tertull: de
Prescrip: c: 4
Aug: lib: 2
con: Pre: c: 83

HOGI MI BALVANIAZOK
nem vagiunk.

AZ mostani vy kerezti Lutherista, es Caluista tanitoknac, három elű segiuerec vagion, mellie ellenűnc viaskodnac. Az hazugsag, Gialazas, es karomlas. Mert noha mindenkor azt haniac, hogi ők à Zent irással harczolnac ellenűnc, de bizoni abbasemmi ninchien, az mint ez kőműűnc első reszebe meg mondam. Melli igen mestersegesen viaskoggianac pedig ellenűnc az hazugsag gal, meg mutatom masut rőuid űdön: Az mi rendűnken valo Emberec gialazattiaualis, mint harczöllion mind Magiari, smind az tőb kialtoc, nem regen meg mondam: Most immar az karomlasra iutanc, melyben al nagio b resze az vy tanitoc kialtasnac: Mert mihelt vagi prædicacioba, vagi irasokba lattiac, hogi Souanioc, es nincz mit mondanio, mingiart nagi torokkal, azt kialtiac, hogi mi baluani imadoc vagiunc, ldegen lsten imadunc: Ezell akariac utalatossa, giűlűsegesse tenni az mi vallasunkat, az tudatlan kősség előt:

Confe: Aug:
1511 21

Elein midőn az ő teueligefeket kezdec, nem mer ez mondani, sőt azt mongiac az Augustana Cone

Confessioba, nem egiczer, hogi ők az hit dolgaban semmit nem kűlőmbőznec mi tőllűnc. Annac utanna, latuan hogi az emberec minden szouokat el hiszic, el bizakoduan, az mi vallasunkat baluani imadasnac kezdec hini: Ezt pedig oly oktalan bizoniszagokkal szoktac meg mutatni, hogi meltan effele tanitoc Symbolomia lehet, amaz Zent Pēter mondasa, *Tanquam irrationabilia pecora, quæ ignorant*, 2 Pet: 2. 12. *blasphemant.* De kiualtkeppen te erdemlened meg ezt az czimer leuelet Magiari lstuan, mert chis az sem tudod mi legien az baluaniozas, es megis nagitörokkal minket baluaniozoknac merz mondani, azt alituan talam hogi fenki az te tudatlan karomlasidat torkodban nem veri.

Hogi pedig te magadis eszedbe vegied magadat, es mind az en irasomnac rendit, mind az te tudatlan karomlasidat meg ismerhesse. Először meg mondom mi legien az baluaniozas, mert latom hogi te azt nem tudod. Masodzor rendzerent meg mutatom, hogi azokban melliekert te mikit baluanizoknac neuez, ninchien semmi baluaniozas.

De minec előtte ezeket meg magiarazom: őró mester tenem, ha te baluaniozonac tartode magadat vagi nem? irasodbűl ugi veszem ezemben, hogi niluan valo baluaniozo vagi.

Mert leg előzőr azt mondod, hogi az keuelis leg, fősueniseg, es az tőb lsten töruenie ellen valo ²⁷ *uerkek.*
bale

baluaniozasoc, ti felöletec penig azti saiat vallas-
stokbol meg mutattam nem regen mint egi tükör-
ben minemü vattoc: Es chiac abbolis meg teczie,
hogi az ti hitetec zerent, az Istenec törueniet meg
nem tarthattiatoc, sem meg sem tartiatoc: Tehat nem
chiac fösuenifeggel, keuelifeggel &c. rakuac vattoc,
de annac fölötte idegen Istentis imattoc, mert az tiz
paranchiolatnac ellö törueniet meg nem tarthattias-
toc:

Masodzor ha valaki baluaniozo, niluan azis
baluaniozo, à ki teremtet allatnac tulaidonittia azt,
à mi chiac az Istent illet: Te pedig Magiari Istuan
azt cielekeded: Mert az Isten ö maga, az iouendö
dolgoknac tudomaniat, chiac maganac tulaidonittia
ia, ugi annira hogi Isaiasnal azt mongia: *Annunciate*
quæ uentura sunt in futurum, & sciemus quia Dñs estis. Te
pedig azt mondod, hogi az Astrologusoc iol tugs-
giac az iouendö dolgokat, es regen megis montac
azokat, mellicc immar feiünkre töltene.

Masuttis azt mondod, hogi mindenkör az
üstökös czillag, viz aradas, harom nap latas, es töb-
effele dolgok, hadat, vagi egieb veszedelmet ielent-
nec, mert Peucerus es Hemmingius azt mondottac.
Dignum patella operculum: Sac meg leste fölciat. Es
fele bolondsagokat, neked, prædicator leuen, nem
kellene à zent irasellen el binned, melibe niluan ol-
uassuc, hogi chiac az egi elö Isten az, à ki az iouen-
dö dol-

Isa. 41 u. 23

Isa. 44 u. 8

Isa. 45 u. 21

Isa. 46 u. 10

Pag. 82

Pag. 90

Ita legitur in

Biblijs Ma-

g'arini, folio

fractio.

uendö dolgokat tudhattia, es à ki maga felöl azt
mongia: *Ego Dominus, irrita faciens signa Diuinorum,* Isa. 44 u. 25
& Ariolos in futurum: Es masut, chiufoluan az te
hozzad hasomlo embereket: *Saluent te Augures ca-* Isa. 47 u. 12
li, qui contemplantur Sydera, ut ex eis annuncient uentura
tibi. Christus vrunkis meg tilta az ö tanituanitul,
hogi effele egi ielekre szamor ne tartananac, mikor
Zent Lukacznal azt mongia: *Nolite in sublime ferri:* Luc. 12 u. 29
auagi à mint az Görög irasba oluassuc: *Nolite Mete-*
orologari: auagi à mint leremiasnal niluaban mon-
gia az vr Isten: *A signis Cali, nolite metuere, quæ timent* Iere. 10 u. 2
gentes, quia leges populorum uanæ sunt. Es ismet, azt
paranciola, hogi ha szinte effele iouendölöc valami
igazat mondananakis, még se higgiúc, mert az Isten
probal ezzel minket. Az Philosophiabus (ki
hez te, à mint latom, annit ertez mint à bagoli az
Aue Mariahoz) igen zepen meg mutattiac Phauo-
rinus, Mirandulanus, Scaliger, Pererius, es az Zent
Attiac közzülis, Zent Basilius, Zent Agoston,
hogi effele egi ielekbul valo iouendölölec, czupa
sult hazugsagoc: Deteriunc az derec dologra.

Iere. 10 u. 2

Deut. 13 u. 3

Phauor apud

Cell. l. 14 c. 1

Salig. Exerc.

79 Perer:

Toz. in Gen.

lib. 2 Aug. 5

de Cinit. cap.

5 lib. 2 de

Doctr. cap.

22 & 23

MI LEGIEN AZ BAL- uaniozas.

AZ Zent irasban, két keppen vetetic az bal-
uaniozasnac neue: Előzör közönseges kep-
pen,
X

Ephes: 5 u: 5 pen, minden nemű vetkekert, es igi Zent Pal az fő-
 Coloss: 3 u: 15 uenfeget, es tobzodaft, Az Zent Attiac pedig az
 Phil: 3 u: 19 eretneksegetis baluaniozasnac neuezic. Masodzor
 Hieron: in c: 2 Amos: 5 az baluaniozason neminemű kiualtkeppē valo ve-
 inc: 44 Isai: 44 tecterteticā Zent irasba meli az főuenisegtül, tob
 Aug: de Vera Relig: c: 38 zodaftul, faitalan elettül &c. külömböz, es annako-
 1 Cor: 6 u: 9 kaert mind Zent Pal, mind Zent Ianos, es Ieremias,
 Galat: 5 u: 19 elő szamlaluan azokat az bűnököt, melliekert az
 19 20 ember karhozic, az baluaniozast az töb vetkektül
 Apo: 21 u: 8 el valaztiac. Es effele baluaniozast tiltia Isten az el-
 Apo: 22 u: 15 ső paranchiolatba, melliet Zent Pal Superstitionac
 Hier: 7 u: 8 neuez Acto: 17 u: 23:
 Exo: 20 u: 4
 Deut: 5 u: 8

Niluan valo dolog azert, hogi ha az baluanio-
 zason akarminemű Isten ellen valo vetket ertunc,
 (miuel hogi nincz veteknelkül valo Ember) senki
 nem lezen az Lutheristac, es Calvinistac közzül, ki
 illien ertelemben baluaniozo nem volna: De effele
 baluaniozasrul nem aranzom hogi velunc sokat
 versengietec: Annakokaert chiac arrul az baluanio-
 zasrul vagion vetekedes, melliet Isten, az tiz paran-

Ambr. in c: 5 chiolatba, mint leg nagioz vetket, leg elől tiltia meg,
 Ephes. Aug: 1 es annakokaert azt kel meg latnunc mi legien ez
 Trinit: c: 6 az baluaniozas.
 q: 6 in Gen.

Beda in 4 Ezt azert az baluaniozast, igi magiarazza
 Luca Tertul. Zent Ambrus, es Zent Agoston: Idololatria est, quae
 Apolog. c: 11 dei honorificentiam usurpat, & tribuit creaturae: az az:
 & 12. Et de Idololatri, ini- A baluaniozas az Isteni tizteletet teremtet allatnac
 tio. tulaido-

tulaidonittia. Es à Zent iras valahon zol az bal-
 uaniozasrul ezt niluan ielenti. Zent Pal az Bal-
 uaniozoc felöl igi szol: mutauerunt gloriam DEI in
 similitudinem hominis, uoluerum, &c. Es ismet coluerunt
 & seruauerunt creaturae potius, quam Creatori. Es ugian
 ezek felöl, Incommutabile nomen, lapidibus & lignis im-
 posuerunt, Ignem, Aerem &c. deos putauerunt. Es vison-
 tak, Adorauerunt sculptile, mutauerunt gloriam suam in
 similitudinem uituli, obliti sunt DEVM qui saluauit eos,
 immolauerunt filios suos Damonis, & non DEO. Masut.
 Adorauerunt omnem militiam cali: Es vegezetre, vala-
 hon à Zent iras, az baluaniozoc bolondfagat feddi,
 azt mongia, hogi el hagiuan az Istent oli teremtet
 allatot imadnac, meli nem szolhat, sem halhat, auagi
 à mint Zent Daud, es Zent Pal, niluan mongia, az
 ördögöt Isten gianant tartottac, es neki aldoztac:
 A mint penig Ieremias mongia, el hagiuan az Istent,
 az ő tiztesseget, à baluannac attac: Ennekem (ugis
 mond az vr Isten) hatat fordítottac, es az fanac mon-
 tac, te teremtettem minket.

Ezekből tehat meg teczie, hogi az a baluaniozo
 à ki az Teremtet allatnac Isteni tizteletet ad, es igi
 à mint Zent Agoston beűsegesen meg mutattia, az
 Poganioz azert voltac baluaniozoc, hogi az kepe-
 ket ugi tizteltec mint az Istent: Auagi pedig az
 kepbe valamely teremtet allatot, kitül valami iot
 veznec vala, Isten gianant imaggiac vala, mely
 X z teremtet

Rom. I u: 23

u: 25

Sap. 14 u: 21

Sap. 13 u: 2

Ps. 105 u: 20

4 Re. 21 u: 5

2 Par. 33 u: 3

Isa. 42 u: 17

Isa. 46 u: 6

Ose. 2 u: 13

Isa. 44 u: 19

Ps. 113 u: 4

Ps. 96 u: 7

Ps. 95 u: 5

1 Corint. 10

u: 20

Ierem. 2 u: 11

13

Ier. 44 u: 18

Aug. 7 de Ci-

uit. c. 6 lib. 8

c. 23 3 de

Doctri. c. 7

Tertul. Apo-

cap. 12

Psa. 105 u. 35 teremtet allat, nem egieb. vala az ördögnel, ugimond Zent David, es Zent Pal. Es vgian ezen okokert voltac. az Zidokis baluaniozoc, à mint ezennel meg mutatom, mert okis, ugimond Zent David, az Pogani nepec szokások zerint, az Poganioc baluaninac zolgaltac.

Nem egieb. tehat az Baluani, hanem oli teremtet allat, melliet Isten nec alituan, imadnac az Emberec, es miuelhogi effele teremtet allat, nem az, à minec itili lenni az baluaniozo, miuelhogi nem Isten, Annac okaert Zent Pal, es Isaiás azt mongia, hogi az baluany, semmi, az az nincz semmi affele ez vilaggon, à minec itili az baluaniozo à baluant, miuelhogi vgi mond Zent Pal, egi Istennel több nincien. Es vgian ezen okert, Ieremias az baluant, hamissag-nac neuzei.

Ezec noha à Zent irasbol nyiluan meg teczenec mindazon által à Lutheristac azt vitattiac, hogi ezen kiül az is baluaniozas, mikor valaki, az egi igaz Istennec tizteletre, oli dolgot chielekeze, meli az Zent irasba nyiluan nincz meg paranchiolua. Es ezt ennihani peldaul megis akariac erőssiteni: Mert az birakrul irt köniübe azt oluassuc, hogi az baluaniozasba esec az Sidosag, miuelhog az Gede ontul cinalt papi öltözetbe, oli helien aldozanac, Ierusalē kiül, à hol zabad nem vala aldozni. Michasis az Isteni tizteletre, cinala egi kepet, de miuel hogi

hogi ezt az Isten meg nem paranchiolta vala, baluannac neuzei azt az Iras. Azonkepen az puztas bannis, az Sidoc, nem à boriunac, hanem az Istennec aldozanac, es azért mondac, *Solennitas Domini est*: mind az által baluaniozasnac hiya ezt az Zent Iras, mert az Istent, teremtet allatba tiztelec, körül nem volt parancioltat. Az hegiekennis az Istennec aldoznac vala à sidoc, megis baluanioznac vala ugimod az Iras, mert az Isten Ierusalem kiül effele aldozatot nem rendelt vala.

Es igi be feiezuen, azt mongiac, hogi valamit embercielekeze az Isten tizteletre, melirül parancioltat ninc, à Zent Irasba, az nyiluan valo baluaniozas.

De ez nyiluan valo bolondozas. Mikor David dobosokat, trombitasokat rendelt az Isteni dicsire, es tizteletre: Mikor zentegihazat akara cinaltatni, kit az Isten (ugimond ő maga 1. Paral: 17. v: 6.) Soha nem paranciolt vala: Vallion baluaniozo Lőnc? Mikor Mardocheus, mikor az Machabeusoc, az Isteni tizteletre, es louoltarul valo emlekezetre vy innepeket rendelenec, mellieket Christus vrunc sem karhoztata, vallion baluant imadnake? Hon vala Abelnec, Noenac, lobnac meg hagiua az Zent Irasba, hogi Istennec aldoznac? Hon vala meg parancioltua hogi az Sidoc közzül valaki ő magát az Isten tiztelegere meg zentelneie?

Num: 8 u: 2
Isa: 19 u: 21

Tuggiuc mind az által, hofi kedues volt Istennek,
ha ki paranciolat nekül, szabad akarattiból, magat
az Istennek fogadással kötelezte: Hon vala meg pa-
raciolua amaz Samuel anianac, hofi Istennek igerne
az ő első zűlettet? Hofi keresztelő Zent Iános, es
amaz őzuegi Aña azzony oli saniaru életben zol-
galnanac az Istennek. Tinektekis Lutheristac, hon
vagian meg paranciolua hofi zombat napot hatra-
vetuen, az vasarnapot zentelietec Isteni tizteletre?
hofi Husuet es karaczion napiat meg illietec? Hon
vannac az ti egihaztokban valo rend tartasoc meg
paranciolua? baluaniozoc vattoke tñs, miuelhogi
az Isten tiztelességere valo rend tartasokat zerzetet-
tec az ti Synagogatokba? Latod azert, hofi ha
baluaniozokka nem akariatoc magatokat teñi, effele
bolondfagoknac beket kel hadnotoc: Mert bizony-
iara, ha mind baluaniozoc azoc, kie valamit olliat
cielekesnec, à mit Isten meg nem paranciol, ti maga-
tokat kel legelőzőr baluaniozokka tennetec, mert
azt valliatoc magatoc felől, hofi az ti Isteni zolga-
latotokban soc fogiatkozas vagion, es minden cie-
lekedetec utalatos az Isten elöt: Az Zent Irasba
pedig, nem paranciol Isten oli Isteni zolgalatot,
meli utalatos volna ő elötte: Es igy, ha baluaniozo
à ki oli tizteletet ad Istennek, melliet ő meg nem pa-
ranciol, ti, tizta sult baluaniozok vattoc.

Azokbol pedig az Irasnac peldaiból, mellie-
ket

Az Sopron
Varmegiei

Agendat anni
1598 lassad:

ketelő hoznac az te attiadfiai, niluan meg teczie,
hofi cialardul, es lelketec ismereti ellen zoktatoc ti
az Zent Iras cigazni.

Az Gedeontul cinalt Papi öltözet felől, azt
mongia az Iras, hofi abba förtelmeskedet (*Fornica-
tus est*) az Sidosag: De ez az förtelmesség nem az
baluaniozast ielenti ugimond Zent Agoston, ha-
nem egiebetket mint zinte masuttis *Psalm: 72. v: 27: Aug: Tom: 4
lib: 70*
Miuelhogi azert ebbe az Papi öltözetbe oly helien
aldoznac vala az Sidoc, ahon nem vala szabad al-
dozni, az Istennek paranciolattia zerent, meltan
mongia az Zent Iras *Fornicati sunt in Ephod: Hape-
Rebra: c: 19
Deu: 12 u: 13*
dig ezen az förtelmességen à baluaniozast akariuc
erteni, miuelhogi ebbe az Papi öltözetbe aldoznac
vala az baluanioknac, à mint az Zent Iras ielenti
meltan mongia az Zent Iras *Fornicati sunt in Ephod: Iud: 8 u: 33*

Michas pedig azt à kepet, Isten gianant tartot-
ta, es azert mongia ő maga, *Deos meos tulistis*, az Zent
Iras baluannac neuezi: Nem ciuda pedig ha azt
mongia, hofi az vrnac zentelte ezt az Ezüstot,
meliből az baluant cinala, miuel hogi ebből, az ő itis-
leti zerent, Isten cinala maganac:

Az boriut mikor à sidoc imadac, oly bolondoc-
valanac, hofi azt Istennek itilnieic, es azert mon-
giac, *Hi sunt Dij tul*, es à mint Zent David mongia,
El feletkezuen az Istenrül, baluant imadanac: *MOY: Psalm: 105 u:
fes pedig Immolauerunt ugimond demonijs, & non Deo: 19 & 21*

Deum

Deu. 31 u. 17 Deum qui te genuit dereliquisti. Es valamikor à Zent
 18 iras emlékezic e dolog felől, azt mongia, hog akkor
 Aft. 7 u. 40 el hagiuan az Sidoc az Istent vy Isteneket cinalanac
 1 Reg. 8 u. 8 magoknac: Es annac utannais, valamikor az Istent
 Amos 5 u. 25 feddi őket az baluaniozafrul, mindenkor el hagi-
 26 uan az igaz Istent, idegen Isteneket imadnac vala az
 Iere. 2 u. 28 Sidoc 3. Reg. 12. u. 24. 3 Reg. 14. u. 19. & cap. 18. u. 21. Iere.
 6. 11 u. 13 z. u. 11. 13. 27. Isa. 46. u. 6. ugiannira hogi, à mint lere-
 mias mongia, Minden varasnack külömb külömb
 Istene volt: Mikor azert azt kialtac à Sidoc, hogi
 Holnap az vrnac innepe lezen, azon baluant neue-
 zec vrnac, melliet Istennekis neuestec vala:

Dent. 12 u. 2 Az Poganioknac pedig zokasoc volt, ugi
 mond à Zent iras, hogi az hegieken aldoznanac az
 6 Ezech. 6 u. 23, 1/4 7 u. 5 3 Reg. 14 u. 24
 2 Paral. 33 u. 4 o hamis Istenneknec, kikhez kepest, az Sidokis al-
 doznac vala az hegieken, nem Istennec, hanem à
 baluanioknac, mint az Z. iras sokzor niluan meg
 mongia. Ezekből, meg teczie elegsegesen, miles
 gien az baluaniozas, lassuc immar, ha meltan
 hic minket Magiari Istuan bal-
 uaniozoknac.

HOGI

HOGI AZOLTARI ZENT-
 seg Imadasaba: Az Romai Papa tiz-
 teletibe: Az Bermalasba, Az kerezt-
 seg Cæremoniaiba: Az tcremp-
 tet allatoknak meg aldasaba,
 nincz baluanio-
 zas.

Tizen ket rendbeli dolgot zamlalz elő, melliek- Eadem ferè
 be az te itiled zerent, mi baluaniozoc va VVithak 92
 giunc, noha en igazabban mondhatnam hogi te 6 de Eccl. 62
 ezekbe bolondozo vagi, es nem mi baluanio- 3 fol. 740
 zok:

AZOLTARI ZENTSEGBE mi, zinte ugi
 imaggiuc Christus vrunkat, mint ha lathato abra-
 zatba elöttünc volna: Es egi dolgon nagio b ciu-
 dam nincz, mint hogi ti, Companista Lutheristac, hic
 zitec, hogi az vr vacioraiaba Christus vrunc, ze-
 melie, es emberi termezete zerent ielen vagion, (no-
 ha ötet zemunkel nem lattiuc, mikeppen az Istent
 sem lattiuc) es megis azt itiliec, hogi mi baluant
 imadunc, mikor Christust ez Sacramentomban
 imaggiuc: Talam azt itiled hogi Christus baluani-
 Mi bizoni egiebet Christusnal nem imadunc, az
 Y kenier

kenier es bor zine alat: Vgi hogi, miképen à ki
Christus urunkat ez földön iartaba imaggia vala,
nem puztan az ő lathato őltőzetit, es abrazattiat,
auagi *Accidensit* imaggia vala, hanem ő magat az mi
urunkat: Azonkeppen mijs, nem az kenier es bor
zinet, hanem à mint az Tridentumbeli gőlekőzet
mongia, *Christum in Eucharistia* imaggiuc: Ezt akar-
nam erteni hogihogi neuezzed baluaniozasnac?
Mert ha zinte az ti velekedestec zerent, az kenier es
bor, elnem változneiekis, mind az által, ha ki nem
az puzta kenieret es bort, hanem Christust (kit tys
hiztec hogi it ielen vagion) imadna, nem ertem mi-
keppen mondhatod hogi baluant imaggion: Sőt
nagjobbat mondod. Ha zinte az Calvinistac vala-
lala zerent, ielen nem volnais az Christus teste,
ugian nem lehetnenc baluaniozoc, ha Isteni tiztele-
tel tiztelnoioc, nem az bort, vagi kenieret, hanem
az Christust, kit hizzunc hogi ot ielen legien:

Ha azert nem baluani az mi űduőzitőnc, nile-
ua nem mi vagiunc baluaniozoc, hanem ti vattoc
haladatlan zolgac, kic az ti vratokat Isteneteket,
az Zent Iras paranciolattia zerent nem akariatoc
imadni, az az Christust, kit az vr vacioraiaba hiz-
tec ielen lenni: Es ebbe el zakattoc az regi Zent
Atiaknac egienlő ertelmektől, kic mindenkör
imattac Christust, az oltari zentsegbe: *Nemo illam
carnem manducat* ugimond Zent Agoston, *nisi prius
adorauerit.*

Trid: Sess: 13
can: 6

Ita Lactan:
22 c. q: 143
Vasq: lib: 3
de Ador: diff:
1 cap: 5

Deut: 16 u: 13
Matt: 4 u: 10

Aug: Tom: 8
in Psal: 98
c. 21

adorauerit. Zent Chrysostomus pedig *Adora & man-
duca*, es azt mongia, hogi zinte ugi kel őtet imad-
nunc ebbe az zentsegbe, mint az Zent kiralioc
imadac az poliaba: Zent Dienes pedig igi zol en-
nec az Sacramentomnac. *O diuinissimum & sacrosan-
ctum sacramentum, Oculos nostros spirituales, tua lucis ful-
gore imple*, Sőt Zent Basilus azt iria hogi à minem ű
imadással zoktac vala az hiuec imadni vrunkat, mi-
kor fel mutatattac az Paptúl, azt az Apostoloktul
tanultac: Zent Ambrus pedig *Carnem Christi hodie
quoq; in mysterijs adoramus*: Vgian ezent tanittia Zent
Cyrillus *Catech: 5. Euseb: Emiss: hom: 5. de Pasch. August:
Tom: 2 Epist: 120. c: 27. Epist: 118. c: 3. es az tőb Zent
Atiakis, ugi annira hogi az poganioc azt fognac az
kereztienekre, hogi Ceresz es Baccus imadnac (ugi
mond zent Agoston lib: 20. in Faust: c: 13.) es hogi
ember hussal laknac (ugimond Tertullies Euseb:)
miuelhogi az kenier es bor zine alat, Christust ezic,
es imaggiac vala: Es ő magais Kemnitius, es Lu-
ther Marton lib de Verbis cana, ugian ezent vallia:*

Sőt eleitől fogva az kereztienec közöt, zokot
dolog volt, hogi az oltari zentseget, bociulletesen
hordoztac az Processiokba, es à mint Irenaeusbol
iria Eusebius, az püspökötégi mas eleibe kültec az
Eucharistiat: Mert bizoniara ha az Sidoc, mikor
valameli sullios dogoc volt, az Istennec zekreniet
vellec hordoztac, es ez kedues dolog volt Isten

Chas: hom: 3
ad Ephe: c
hom: 24 in 1
Corinthe
Dionys: c: 3
de Eccl: Hie:
Basil: de Spir.
Sanct: c: 27
Amb: lib: 3
de Spir: San:
cap: 12
Alij apud
Vasq: lib: 2
de ador: disp.
8 c. 11 Valen
3 p. d. 6 q. 3
p. 1 u. 6
Tert. Apol. c.
7 Euseb. 5
hist. c. 1
Kem in 3
parte Exam.
Sess. 13 c. 5

val. 3 p. dif.
6 q. 3 p. 1 u. 6
Euseb. lib. 5
c. 24 Greg.
Turon. de
glor. Mart.
cap. 85

Y z

elöt,

Isa. 64. 6. elöt, mint meg tanulliuc az zent Irasbol, nem latom
 2. Reg. 11. 11. miert nem volna kedues az ő zent fianac tizteleti:
 Aug. Epist. Nilua az reg zent iamboroc arani es ezüst edenieke
 41. 16. 3. be zoktac vala nagi böciülletesen tartani az mi
 cont. Cresc. Vruc testet, à mint Z. Agostonbol, es az tób reg
 cap. 29. zent Doctorokbül, meg mutattia Thomas Bozzius
 Ambros. 2. de Signis Eccles: Signo 87.
 offic. cap. 28.

De azt mongiac à Panistac, hogi nem à vegre
 vagion Christus vrunc az Sacramentomban, hogi
 ötet imaggiuk, hanem hogi velleelliunc: Parancio
 lat sincz rolla hogi ötet ot imaggiuc: Alla elö
 smonda ezt: Vgian ezen forman meg mutathat
 nad, hogi Christust meniben sem kel imadni, mert
 oda sem à vegre mene, hogi ötetot imaggiuc: Val
 lion az kerezifara azert ment valae hog ötet imad
 na az Lator: Vallion az iazolba azert fekueke
 hogi ötet az Pastoroc, es maguloc imadnaiac: Hon
 vala az zent irasba meg paranciolua ezek nec, auagi
 az tób emberek nec kie imadac vrunkat, hogi ötet
 imadnac: Nem de otte ahon azt mongia Dominum
 Deum tuum adorabis, meg nem hatarozuan, hog chiac
 egi es nem mas helien kellien ötet imadnunc:

Karhoztatod az is, hogi az Papokat, nem tus
 dom micioda kóniü, neuezi *Creatores Creatoris*: En
 nem akarom minden ember mondasat oltalmazni,
 de mind az altal ezt io ertelembe vehetned, mert ez
 nem egiebet ielent hanem chiac à mit zent Hiero
 nymus

Vide 3 Soar.
 3 p. Tom: 3
 disp. 50 sect.
 5 in fine.

nymus ir: *Clerici Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt: auagi à mint zent Chry*
ostomus mongia, Caro Christi sanctis efficitur manibus sacerdotum: Ha illien ertelembe akarod venni azt
 à mondas, meltatlan karomlod, ha pedig külömbet
 ertez azon, nem en bünöm, hanem à te tudatlan sa
 god: De az oltari zentsegrül maszor zolloc böse
 gelsen, gözd el varni.

A ROMAI PAPA felöl, nem chiac te, de V Vita
 kerulisigi ir *Papiste omnes colunt Papam tanquam Deum.*
 Te tudod vr lsten, hazudnac ezec az karomlo fiac:
 Senki kozzüllunc az Papat, nem itili egiebnec len
 ni, hanem egi ollian giarlo, es halando ember nec
 mint ő magat: Senki ötet lsten nec nem neuezi kü
 lömben annal, à mint ez elöt meg mondam az az, à
 mint Zent David, es az lsten ő magais lstenek nec
 neueze az meltosagban valo emberek: Hozugul
 fogod azt is reanc, hogi azt hizzuc, hogi zabad à
 Papanac à Zent Iras ellen, az lsten töruenie ellen
 cieledni, Es hogi az lstenel egienlő hatalma les
 gien az Papanac, smeg cieledhesse őis, valamit
 lsten cieledkezie: Ezt sem Gomez, sem Decius, sem
 senki az Catholicusoc közzül nem tanittia: Es
 ha valaki ezeket tanította volna, nem az Aniazen
 tegihaz vallasat, hanem az önnön teueligefet tani
 totta volna:

Hizzuc hogi az Christus igireti zerent, à mit az

Y 3

Papa,

VVita: q: 5 de
 Eccl: c: 8 fbl:
 502

Psal: 81 u: 6
 Exod: 7 u: 1

156 20 1133 Papa, es az többegihazi emberis, meg odoz ez föl-
dön, meniorzagbais, meg lezen odozua: Az Isten
toruenienec igaz értelmetis, inkább akariuc az
Aniazentegihaztul, es az ő fő Pástoritul, tanulni,
hogi sem ti tölledec: Az Papanac nagi meltofogot
tulaidonitunc az Aniazentegihazba, de azért ötet,
nem Istennec, hanem az Istennec hely tarto zolga-
iának valliu lenni, es melcannis valliu.

Rövid zonal azért, ha zinte meg mutatnadis
hogi mi az Papa felől valami hamis velekedesbe
volnanc, (kit soha bizoni meg nem mutathacz)
mind az által, ugyan hamissan hinal ezért minket
baluani imadoknac, mert mi nem tulaidonitunc az
Papanac, es nem is akarunc tulaidonitani sem mines
mú Isteni tiztesseget, hanem chiac fő Paphoz illene
dó böciülletet, es (mikeppenez világ fiedelmekne-
kis, terdet feiet haituan, kezeket meg ciokoluan) &c
tiztelluc ötet.

Bellar 504.
rius Valent
etc.
Cal: lib: 4 c:
17 11: 43

Az BERMALAS, es az keresztsegben valo
Cæremoniac meli igen regi, es zokot dolgoc vol-
tanac az Aniazentegihazba, meg mutattiac bösege-
sen az Catholicus Doctoroc: Sőt ő mag is Calui-
nus Non ignoro ugi mond, quàm antiquus sit in Baptismo
Chrismatis & ex sufflationis usus: Es bizoni igen ciu-
dalom hogi Zent Agoston, az Bermalasba semmi
baluanozast nem latot, te pedig vakondac leuen-
lacz: Hald mit mond Zent Agoston. Sacramen-

tunc

tum Chrismatis in genere uisibilium signorum sacrosanctum Aug: Tom: 7
est, sicut ipse baptismus Es masut. Vngimur in Sacramen- lib: 2 con: lit:
to, & Sacramento ipso prafiguratur quod futuri sumus: Petil: c. 104
Es masut. Vngit Deus oleo gratia, quod uisibili signifi- Tom: 8 in
catur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia: Es minec psal: 26 Eo
utanna azt monta volna ennihani helien, Per imposi- nar: 2
tionem manuum, etiam nunc inuisibiliter datur gratia spiri- Tom: 3 l: 19
tus, Tom: 7. lib: 3 de bap: con: Don: c: 16. Tom: 3. de Eccle- de Trin: c: 26
si: dogmat: c: 52. Vegre azt iria Tom: 4. quæst: 42. Vet: &
Nou: test: Non: pertinet ad omnes credentes, sed ad Episco-
pos tantum, ut baptizatis per manus impositionem dent sa-
lutem.

Az keresztsegben valo Cæremoniakat zepen
meg talalod chiac egi Zent Agostonbais: Mert
legelőzör azt mongia hogi az vizet meg zoktac
vala aldan a Zent kereszt iegie által Tom: 7. lib: 6. con:
7. Iulian: c: 8. Tom: 10. Sermon: 19. de sanct: & lib: 50. hom: 27.
Az ördögnek ellene mondna vala. Tom: 9. lib: 2. de
Symbo: c: 1. & lib: 3. c: 1. Az Pap realhellic, es Exorcis-
sallia vala az gyermekket. Tom: 3. de Eccle: dogm: c: 31.
Tom: 7. de grat: Christ: c: 11. & lib: 2. de nuptiis & concup:
c: 17. & 18. Meg kenic vala olaial Tom: 10. Sermon: 206.
de Temp: Tom: 4. lib: 2. quæst: Euang: c: 40: Es az több Z.
atiakbais ezeket, es több effele Cæremoniakat fel ta-
lal a mint bösege sen meg mutattiac az Catholicus
Doctoroc:

Ezekben azért mi az Aniazentegihaznac eleis-
tül.

Bell: 504.
Valent.

túl fogua valo zokasat kőuettünc, ti, mint vytoc el
zakattatoc attúl: Ezekben semmi Isteni meltoſagot
nem tulajdonitunc az teremptet allatnac, semmi
à Zent iras ellen nem cielekezünc: Hogi mered te
hat ezeket baluaniozasnac neuezni? Erte de micio
da az baluaniozas: aluttale vagi rezege voltak: bore
ral, vagibolondozással voltak teli, mikor ezeket
irad: Azt iulede hogi az emberek mingiart az te
bizonisag nekül valo mondasidert, Zent Ago
stont, es az több regi Zent Doctorokat, baluanio
zokka, Istentelenekke, Poganiokka tegiec: De
phrenesi laborantes commiseratione, non reprehensione digni
sunt à mint ez előttis mondam Zent Damascenus
sal.

AZ ZENTELT VÍZ, es eledel felől oly ha
zugſagokat mondaz, meliekert melto volnal, hog
karació masod napian, torkig ülnel à zentelt vízbe,
es husuettül fogua Pünk őstig chiac kokoniat ennel,
talam az hazug őrdögöt el uzhetnőc tölled.

Hogi pedig iol meg ercied, nem mostani do
log az viznec meg zentelese, mert ezt, Zent Basili
us Apostolica traditionac neuezi, es ugian errül emles
kezie, nem chiac Zent Agoston, à mint meg mon
dam de Clemens Roman 2. Con: Apost: c: 30. Dionys: Ecc:
Hier: Cyrill: Catech: 3. Cypr: lib: 1. Epist: 2. Epiph: har: 30.
Ambr: 4. de Sacram: 5. es az több regi Doctoroc: Es
fele Zentelt allatnac pedig, minemü hazna legien,
ez elöt

Basil. de Spi.
Sanct. c. 27
Baron. anno
christi 132
Alexand. 1
Scripto san-
xit quod ante
ex traditione
fiebat.

ez elöt bōuōn meg mondam, mikor ez kőniünec
harmadic rezebe, az viazbol cinalt es meg zentelt,
kepekrül zollec, à mit ot mondec az felől, ugian
azont mondom à zentelt víz, auagi kenier felől,
Es vellem eggiut azt mongiac az Catholicus Do
ctorokis: Ha el feleitetted à mit ot mondec, teri
vizza, oluasd iobban meg:

De ha zinte heaba valo dolgok: Sőt ha Isten
ellen valo dolgot volnanak is ezec, à rend tartasoc,
Meg sem volnanac baluaniozasoc, mert ezeknec
senki Isteni meltoſagot nem tulajdonit, sem ugi nem
tíztele ezeket mint az Istent.

Latod azert Magiari Vram, hogi az te Maso
dic, hetedic, Niolcadic, kilenczedic, Tizedic, es Ti
zen eggedic baluaniozasod nem mi baluanioza
sunc, hanem te bolondozasod:

HOGI AZ IO CIELEKE
detek Erdeme vallasaba, nincz
semmi baluaniozas.

HA zinte hamissan hinndőökis az mi io cieleke
deteknec erdemet, ugian meltatlan, es eztele
nül hinal minket Baluaniozoknac: Mert soha sen
kit addig tulajdon baluaniozonac nem neuezes

Z

tunc

D. Tom: 3 p:
q: 87 43 ad
1 et 3 Bella:
Tom: 1 lib: 3
de Sancto:
cultu cap: 7.

tűnc (ha zinte eletebe, auagi vallasaba vetkezikis) miig meg nem mutattiuc, hogi az Isteni tizteletet teremtet allatnac tulajdonittia, à mint meg mutatam à Zent Irasbol:

De ti, soha nem ertettetec mit vallion az kereztien Aniazentegihaz az mi cieledetünknek iutalma felől: hanem cialardúl aggatoc.

Vvitha: q: 6
de Eccl: cap: 13
fol: 7 24
Az kösszeg eleibe az miuallasunkat, mikor azt mongiatoc Docent Papistæ Deum excitari & moueri, ut nos ad se conuertat, nostris operibus: nec ideo misereri nostri, quia amat, sed quia operibus nostris inducitur: In nostris meritis uolunt nostram iustitiam consistere, Ita docet Concil: Trid: Sess: 6. cap: 6. & 7.

Vide Gab: 14 q: 11 p: 1
Tom: 1 disp. 89 c: 4 & 5
Apud August: heresi: 88
Epist: 106
& 2 de pecc: merit: c: 11
&c.
Effele kezdes labas hazugsagokat melliekkal minket karomlotoc az kösszeg elöt, hogi rendzerent ki tilatkoztaffuc: Ezünkben kel vennűnc, hogi Zent Agoston ideiebe tamada Pelagius, ki, noha vallana, hogi az bűnnec bocianattiara zűkseg volna az Christus meg zentelő malasztia, (à mint oluassuc Zent Agostonnal Epist: 49. & 150) Mind az alta, azt hizi vala, hogi effele malasztot, az Isten, az embereknec természet ereieből valo io cieledetekertanna: Es hogi az ember természet ereieből be telliesithetne az Istennek törueniet:

Ita Semipelag: relati à Gab: V asq: 1 p: disp: 91 c: 1
Minecutanna pedig effele velekedesnec hamis volta, niluan meg teczet volna, tamadanac à Pelagius tanituani közzűl, kie azt mondanac, hogi nem chac

chic az bűnnec bocianattiara, de arrais hogi ember iot cieledegiec, zűkseg az Istennek segitő malasztia: Noha e mellet aztis mongiac vala, hogi az ember az ő természetnec ereieből, meg nierhetiet az malasztot, es hogi a Facienti quod in se est per vires naturæ, deus dat hanc gratiam.

Ezt pedig, azert tanittiac vala, hogi okat adhatnac, honnan legien, hogi az Isten nemellieknec ad effele malasztot melliel az igassagra terienec es abba meg maraggianac, nem ad nemellieknec: Ennec azert ili okat aggiac vala, mert nemeli emberec meg cielekezic à mit à természet ereieből cieledkedhetnec, nemelliecnec celekezic.

Ezek ellen az teueligesezec ellen, mingiart fel tamada nem chiac Zent Agoston, es az Romai Cælestinus, es Innocentius Papa, kiknec irasi, à Zent Agoston leueli közöt vannac, De az egez Aniazentegihazis, es három giöleközöt lon, meliekben karhoztatanac az Pelagianusoc, Palæstinum, Arausicanum, Mileuitanum: Ez utannis valakickereztienec voltac, erőssen hadakoztac ez ellen az teueliges ellen:

ELŐZŐ azert azt vallotta midenkor, mostis azt vallia az Romai Aniazentegihaz: Hogi oly zűkseg az Christuserdemeert adot, Istennek malasztia, az giarlo embernec, hogi e nekül az mi zabad akaratunknac ereieből, semmi nemű üduössegre valo

Vide solū D.

Thoma 1. 24.

q: 109 art: 1

c: 2

Probat: fufē

Gab: V asq: 1

p: disp: 91 c:

11 & sequen

Ita definit:

Concil: Trid:

Sess: 6 c. &

can. 1 & 3

Mileuit. can.

4 & 5 Cæle-

stinus Epist.

ad Concil.

Mileui, Schol-

astici omnes.

12 q. 109

art. 2

valo iot, nem cielekedhetünk: Siquis dixerit (ugimond az Tridentumbeli gőlekezet) hominem suis operibus, quæ uel humana natura utribus, uel per legis doctrinam fiunt, absq; gratia Christi posse iustificari: Siquis dixerit, absq; praueniēte spiritus sancti inspiratione, atq; eius adiutorio, hominem credere, sperare, diligere, aut peritētere posse ut oportet, ut iustificationis gratia conferatur, Anathema sit:

Soha azert mi azt nem tanítottuk a mit te mi reanc fogz, az őtődic baluaniozasodba, soha nem mondottuk, hogi ember az ő zabad akarattia ereieből meg terheffen Istēchez, es ő tolle kegielmet nieres hessen, hanem ezt mindenkor karhoztattuk, mint Pelagius eretnek seget, meli az zent Irassal ellenkezik: Mert a Zent Iras niluan mongia, Sine me nihil potestis facere, non dixit (ugimond Zent Agoston) parum potestis, uel difficile potestis, sed, nihil potestis: Mas fut pedig, senki nem iū (ugimond Vranc) en hozzam, a kit nem vonzon az en Atiam, es azert mondam, hogi nem minniaian hiznec en bennem, nem mongia ugimond Zent Agoston, Nisi pater duxerit, hanem Traxerit, hogi az mi erönknec giarlo voliat meg ismeriuc: Zent Palis Deus est qui operatur (ugimond) in nobis uelle & perficere, mert, senki magatul nem elegseges hogi még chiac iotis gondollion, auagi hogi chiac az Istent említie es segetsegül hiazais, hanem Deus operatur omnia in omnibus Es ugian ezent bizonittia Zent Agoston amaz Zent iras

Ioan: 15 u: 5
Aug: lib: 1 de
grat: Chri: c:
29 Et concil:
Mile: can: 5
Ioan: 6 u: 44
46 Ioan: 3 u:
27

Phil: 2 u: 13
2 Cori: 3 u: 5
1 Cor: 12 u: 3
Ibid: u: 6
Aug: toto lib.
de Prædest:
sanctor.

mon

mondasibol, Quid habes quod non accepisti 1. Cor: 4. u: 7. Qui capit opus bonum, perficiet Phil: 1. u: 6. Non ego sed Es: 10 u: 15 gratia dei mecum 1. Cor: 15. u: 10. Omne datum optimum de sursum est Iacob: 1. u: 17. Non est in homine uia eius, Ierem: 10. u: 23.

Ennec felőtte mindenkör azt tanítottuk, es tanítottuk is, hogi ezt az zűkseges segito malasztot, az Istent nem a mi erdemünkert, auagi cielekedetünkert adgia, hanem az ő Zent fianac erdemeert: Az Tridentinum Concilium igi vegeze, Exordium iustificationis in adultis, a gratia Sumitur, propter Christi merita data, qua nullis eorum existentibus meritis uocantur: Az Arauscanum Concilium is karhoztattia mint eretnekeket, a kic azt mongiac Quod misericordia conferratur pulsantibus, & quarentibus sine gratia, & non potius constetur hac omnino fieri per gratiam spiritus sancti, Eset bőségesen meg bizonittia Zent Agoston a Zent irasbol, mert Zent Pal niluan mongia Saluatistis per fidem (& hoc non ex uobis, Dei enim donum est) non ex operibus ne quis gloriatur, vizontag. Quid habes quod non accepisti? Si quid boni facit homo sine gratia, (ugimond Zent Agoston) per quod meretur gratiam, respondere posset, se multa habere: Es ismet, Ha az Zent Pal mondasia zerent (ugimond,) az Istent kezd el minden iot mi bennünk, sőt ha semmi iot nem gondolhatunk mi magunktul, ketseg nekül iot sem cielekedhetünk, mert minden cielekedetünk az gondolat

Vasq: disp. 91
cap. 12 & 15

Sess. 6. cap. 5
Idem. cap. 3

Araus can. 5
& 4

Aug. toto li.
de Præd. Sin.
Et 1 Retr. c.
23 retractat.
contrarium.

Aug. c. 3. de
Præ 5

Phil. 1 u. 3

Z 3

dolaton kezdeticel, es ha semmi iot nem gondola
 Aug. lib. 2 ad hatunc magunktul, iot sem cieledhetunc: Es ma-
 Simplis. q. 2 fut, Non ideo solum dicit Apostolus, Non est uolentis neq;
 currentis, sed Dei miserentis, quia sine gratia uelle non pos-
 sumus, nam eodem modo dici posset, non est Dei miserentis, sed
 Voluntatis, quia sine nobis, non potest Deus efficere ut uelis
 Idem Grego. mus & curramus. Sed ideo dictum, Dei miserentis, quia
 16 Moral. c. 1 necessarium est aliquod adiutorium praeueniens liberum con-
 sensum:

Annac okaert, mindenkör alhatofon vallottuc
 mi ezt az ket dolgot: Előzőr, hogi senki, az Isten-
 nec segítő malasztia nekül, semminemű üdüősségre
 valo iot nem cieledhetic, az az à mint az Arausi-
 canum Cocilium mongia, Nemo potest cogitare, ut
 Idem Triden. expedit, aut eligere bonum quod ad salutem pertinet, sine il-
 Supra allatū luminatione Spiritus Sancti, Mert az üdüősségre, sem-
 can. 3 minemű cieledet haznos nem lehet à hit nekül,
 Ita Trid. sess. 6 cap. 8 meli fundamentoma, es gókere, az meg igazulaf-
 nac, es üdüősségre, annac okaert, ha az hit Isten
 aiandeka es malasztia nekül nem lehet emberbe, nil-
 ua semmi üdüősségre valo io cieledet sem lehet
 e nekül. Malodzor aztis mindenkör hittuc, hogi
 effele segítő malasztot az Isten ingien, es nem az mi
 Rom. 11 u. 6 erdemünkert ad, Si gratia iam non ex operibus alioqui
 gratia iam non est gratia ugimond Zen Pal: Es ismet
 Rom. 9 u. Non ex operibus sed ex uocante dictum est, Iacob dilexi, Esau
 odio habui: Vgi annira hogi egieb oka nincz, mellieret

az

az Isten nemely embert effele malasztal meg segit,
 nemelliet nem, hanem chiac az melliet Christus
 vrunc ada, Abscondisti haec à sapientibus & reuelasti
 parulis, Ita pater quondam sic placitum est coram te: Et
 Deus cui uult miseretur, quem uult indurat: Es annac oka-
 ert karhoztattiac az kereztiene, à kiazat mongia,
 hogi az ember nec zabad akarattia ereieböl, az Isten
 malasztia nekül valo io cieledetekert, vagi effele
 io, cieledet utan, adatic az Isten nec segítő ma-
 laztia.

Ezt à mind mondam valliac minniaian az Ca-
 tholicusoc, (söt hogi ezedben ved, menit tulaidonis
 tunc mi az Isten nec Gratiaianac) efölöt, még azon-
 nis vetekednec, (noha zeretittel, vakmerő eretnek-
 seg nekül) az Catholicus Doctoroc, Ha oly zükse-
 ges legiene az Isten nec effele segítő malasztia, hogi,
 nem chiac üdüősségre valo iot, de eg altalliaba ugian
 semminemű iot, ne cieledhessec senki, e nekül: Es
 fokban azt tanitiac, hogi telliesseggel semmi iot nem
 cieledhetic senki, miuelhogi nem chiac Zent Ago-
 ston, de az Arausicanum Conciliomis azt mongia,
 Nemo de suo habet nisi mendacium & peccatum, si quis
 autem ueritatem habet & iustitiam, ab illo fonte habet: Es
 ismet, Diuini muneris est cum recte cogitamus, & pedes
 nostros ab iniustitia detinemus Amaz Zent Iras monda-
 tijs Sineme nihil potestis: Non sumus sufficientes cogitare,
 e zent ielengetic: Zent Tomas pedig ezt azzal
 bizonittia

Luc. 10 u. 21

Rom. 9 u. 18

Araus. can. 7

Vide Vasq.

illa disp. 91 c.

12 c. 15

u. 117.

D. Tom. q.

14 de Verit.

art. 14 Cast.

Verb. Grat.

Conclu. 3

Aug. Tract. 5

in Ioan. Arau.

usie. can. 22

pedes can. 9

Idem D. Aug.

de bono per-

seu. c. 19 de

grat. & lib.

arbit. c. 7

Hanc rationē, bizonittia. Hogi az ember semmit iot nem ciele-
 eleganter de- kedhetic, ha oly gondolat nem iutezebe, meli ala-
 ducit Gab. kolmatos legien az ő akarattianac fel inditafara:
 Vasq. 1 p. Hogi pedig illien gondolat utközzec à mi züink-
 disp. 91 c. 14 be, nem al miraitunc, mert Non est (ugimond Zent
 Aug. lib. 1 ad Agoston) in hominis potestate, ut illi occurrat cogitatio,
 finem. simpli. moneat uoluntatem, Es meg az pogani bőlcs, azt iria
 Arist. 7 Mo- omnis bona consultatio, originem ducit à bona fortuna, quæ
 ral c. 18 præcedit humanam industriam: Zükseg tehát hogi az
 Nazian ora. Istennec gond vifeleketül, es aiandekiabol zarmaz-
 31 Voluntatem zec, hogi most ennekem, auagi masnac, oly gondos-
 filici compæ- lat iussón ezüinkbe, meli fel geriezzec züinket, az io
 rat, non pro- cieledetrec, mert e nekül iot nem cielededhetic sen-
 ducenti igne ki: Effele gondolatoc pedig es io indulatoknac kezo-
 nisi percutia- desere nem köteles az vr lsten, hanem chiac az ő ira-
 tur. galmaffagabol zarmazic ez az aiandec, à kikre ő
 Aug. de spir. akaria, es mikor ő akaria: Es ezert mongia Zent
 lit. c. 26 Agoston, hogi még azokis, à kikerül mongia Zent
 27 lib. 4 con. Pal, hogi termezet zerent (az az, à termezet törves-
 Iul. c. 3 niennec tanitafabol) iot cielededenec, nem cieledetec
 ezt az iot, az Istennec segitő malasztia nekül:

Vannac mind az altal sokan, kicazt alittiac, hogi
 Bell. lib. 5 de az ember, az ő termezetincc ereieből, cielededhetic
 Grat. c. 9 lib. valami iot, noha ez telliesseggel hazontalan az űda
 6 c. 4 1 uőssigre: Mert az űduőssigre valo iőkrül mongia
 vrunc, Sine me nihil potestis facere, Es okat az ő velekes-
 desenec azt aggiac, Hogi, Ex ut beneficij creationis, de-
 betur

Betur homini interdum congrua cogitatio ad bonum quam
 ut ex spectali providentia Dei, in creationis beneficio cons-
 tenta, oriatur, ut ex cursu & ordine causarum, cogitationes,
 & occasiones maiores occurrant uni, quam alteri, & ut
 cause secunda, ordinata sint, cum maiori commodo unius,
 quam alterius, quò ad sanitatem, Ingenium, & occasiones
 bene agendi, pro quo Deo merito sunt agenda gratie:

Ez pedig à Segitő, es fel indito malaszt, nem
 egiebb, hanem az Istennec hiuatallia, es meg vilago-
 sitafa, melliel az ember nec ziuert fel indittia, es melli
 altal azt cieledkezilsten Vt non lateat quod latebat, &
 suauesiat, quod natura sua non delectabat: Vgi annira
 hogi, nem chiac meg ismerteti az emberrel mit kel-
 lien cielededni, de felis indittia az iora, Es azert
 mongia Zent Agoston Hæc gratia, si doctrina dicen-
 da est, certè sic dicatur, ut altius, & interius eam Deus, cum
 ineffabili suauitate credatur infundere, non solum per eos,
 qui plantant exterius, sed etiam per seipsum, qui incrementum
 prabet: Si enim ipse Deus in carne loqueretur, nil profice-
 ret prædicatio, nisi interiore gratia mentem ageret: Es à
 mint Zent Gergeli mongia, Nisi prius aliquid in no-
 bis, sine nobis ageret diuina pietas, ut subsequente nostro ar-
 bitrio, bonum quod appetimus, agere possit nobiscum.

M A S O D Z O R. Mikeppen mondam, hogi az
 Istennec segitő, es iora indito malasztat, valliu hogi
 erdemine nekül, es ingien agia az vr lsten: Azon-
 keppen aztis mindenkor vallottuc, hogi az meg
 zentőlo

Trid: Sess: 8
 cap: 5 Araust
 can: 7

Aug: 2 de
 peccati meritis
 cap: 17

Aug: de Gratiis
 abris: cap: 31

15 de Civitate
 cap: 6

Greg: 16
 Morali c: 10
 Vide Gab:

Vasq: 1 par:
 Tom: 1 disp:
 88 ubi fufe
 hac de re.

zentelő malasztotis, meli által, Istennek fiait lezűnc,
ingien, aiandekön, es az mi erdeműnc nekűl aggia
az vr Isten, chiac az ő zent fiai, erdemeert: Vgi
annira hogi, senki az ő cielekedetiuel, sem az bűn
nec boeianattiat, sem az meg igazulást nem erdemli,
hanem chiac ingien, az mi űduőzitonciouoltabol,
adatnac embernek: Halhacza ezt meli zepen előnk
be aggia az Tridentumbeli gőlekőzet, *Gratis iustifi-*
ficat, ideo dicimur, quia nihil eorum quæ præcedunt iustifi-
cationem, siue fides, siue opera, ipsam iustificationis gratiam
promerentur. Es vizontag. Non remittuntur peccata
nisi gratis, diuina misericordia, propter Christum: Es mas-
sut iustificationis causa efficiens est misericors Deus, qui gra-
tulō obliuit, meritoria autē, Christus Dominus, ugi an ezent
tanitottac az regi Romai Papac, Zent Agoston, az
Arausicanū es Mileuitanum Concilium, az regi Do-
ktoroc minniaian, Es bizoniara külömbet sem tanit
hattac, Mert Zent Pal az egez Romabeliekhez irt
leuelbe, maid chiac eztaggia előnkbe, es zantalan
zor mongia. *Iustificati gratis per gratiam ipsius: Ex ope-*
ribus non iustificabitur omnis caro: saluati estis non ex ope-
ribus sed gratia: Si gratia, iam non ex operibus: Non ex
operibus iustitia quæ facimus nos, sed secundum magnam
misericordiam suam.

Ebből pedig niluan köuetkőzic, ugimond az
Trident: Concil: hogi az örökke valo bűntetelís,
melliet ember bűneuel erdemel, ingien, nem az mi
erdeműnkert, vag satisfaktionkert bociatattac meg:

Es

Es hogi az örök bodogságnakis örökös lezűnc,
ingien, mihelt az vr Istē minket fiaiu fogad az meg
igazulasba, mert mihent Isten fiait vagiunc, mingiart
örökös vagiunc az bodogságnac, ugimond az Z.
iras:

Noha pedig az vr Isten erdeme nekűl, es in-
gien igazittia meg az bűnös embert, mind az által,
azt ki uannia ő zent felsege, hogi az bűnös ember,
az ő tolle adot segitő malasztal, meg zűnuen a go-
nosztat, io, es Isteni dolgokba fogiallia magát, es
ezec által disponaltassek az ő bűnenec bocianattia-
ra: Es annac okaert, leg elozor zűkseg, az igaz hit az
meg igazulasra, mert a nekűl lehetetlen hogi az
Istennek keduebelegiűnc miuelhogi a mint az Tri-
dentinum concilium mongia, a hit, fundamentoma
az űduőfegnek: Zűkseg az Pænitentia tartalis
13. u: 5. Act: 2. u: 38. Az Isteni felelem Eccles: 1. u: 27. 28.
Prouer: 14. u: 27. az remenseg Prouer: 28. u: 25. Rom:
8. u: 24. es több effele dispositiok: Mert noha ezec al-
tal nem erdemliuc az Istennek meg zentelő malaszt-
iat, meli ingien adatic nekűnk: mind az által, ugi
rendelte az Isten, hogi az ő zent fia erdemene-
haznat né venne az bűnös ember hanem, vagi az ke-
reztseg által, vagi az hit, es egieb io cielekedetec, ugi
mint, ezközőc által: Mikeppen azert, nem zoktac
az emberek alamisnat adni (noha ezt ingien aggia)
senkinec, a ki az ő zegenseget, vagi kereset, vagi ze-
ginsegenec

A a z

ginsegenec

Trid: Sess: 6
cap: 8

Cap: 9

Cap: 7

Apud Aug:

Epl: 91. 93

96

D. To: 1. 26.

q: 114 art: 5

7 Bella lib:

5 de iustif: 62

21 6c.

Rom: 3 u: 24

u: 20

Ephes: 2 u: 8

Rom: 11 u: 6

Titum 3 u: 5

2 Tim: 1 u: 9

1sa: 55 u: 1

Exe: 35 u: 32

Trid: Sess: 6

cap: 14

Rom. 8 u. 17

Galat. 4 u. 8

1 Pet. 1 u. 3

Heb. 11 u. 6

Rom. 3 u. 28

Rom. 5 u. 1

Ephes. 1 u. 28

Trid. Sess. 6

cap. 6 8

D. Thomas

12 q. 113.

ar. 3

ginsegenec mutogatasa által meg nem ielenti,
Azonkeppen az Isten sem ad senkinek ingien, meg
zentelő malasztot, valamig effele ezközöc, auagi
dispositiok nekül vannac:

Ebbe pedig azt alitom, nem külömböztoc mi-
tőlüncc, mert tijs azt mongiatoc, hogi ingien bo-
ciattia meg Isten à mi bűneinket, es ingien fogad
minket fiaiva, be oltuā Christusban: De mind az al-
tal, azt sem meritec tagadni, hogi azt kiuannia Isten
attul à kit fiaua fogad, hogi Higgién, Pænitentiat
tarcion, es fellie az Istent, mert *Qui sine timore est, non
poterit iustificari*, es hogi, valamig az ember nem his-
zen, addig Istennec fia nem lehet:

De megis hogi ne lattassatoc telliesseggel egieze-
ni velüncc, azt mongiatoc, hogi semmiegieb kezű-
let, es dispositio nem zűkseg az meg igazulafra, az egi-
puzta hitnel, ugi hogi *Sola, Sola fides sufficit*, Ezt te
Magiari vram, amaz Zent Pal mondasabol bizo-
nitiod *Arbitramur hominem iustificari per fidem, sine ope-
ribus legis: Gratia estis Saluati per fidem, non ex operibus:*
Azokat à Zent iras mondasitis zoktatoc elő hoz-
ni, melliekbe oluassuc, hogi hit által igazul meg az
ember.

Ciudalom hogi ezt meritec mondani: Es hogi
hamareb az lesre vigielec, azt kerdem tölled magia-
ri Istuan: Az igaz hit lelete valakibe à ki bűnben
vacion: Auagi nemlehet, hanem, valakinek igaz
hiti.

hiti vacion, abba minden eggiebb iozagis talaktatic
es bűnben nemlehet. Ha valakibe chiac az hit tas
laltatic, az tób zűkseg az iozagoc nekül, nilua az ő
puzta hiti által bűnenec bocianattiat nem nieri, mert
az Zent Pal mondasza zerent hazontalan, es holt à
hit, à zeretet nekül, Es à mint Zent Agoston mon-
gia, *Fidem non facit utilem nisi charitas, Sine charitate quip-
pe fides esse potest, prodesse non potest:* Ha pedig azt
mondod, hogi à hit nemlehet az tób iozagoc ne-
kül, sem az bűnos emberbe, Előzőr ellene mondaz,
Zent Ianosnac, ki niluan mongia hogi sokan hiza-
nec vala Christusban, kie mind az által nem zeretic
vala az Istent mindeneknel inkább, hanem *Dilexerunt
magis gloriam hominum*, Es Zent Palnac, ki niluan
mongia hogi *confitentur se nosse Deum, factis negant*, es
annac okaert ezeket hazugoknac neuzei Zent la-
nos, mert az ő hitec es vallasoc, külömböz, az ő cie-
lekedetekül, es cieledetekkel nem mutattiac hogi
ismerne az Istent, mikeppen az Istenis mikor cieles-
kedetiuel nem akaria meg mutatni az gonozokhoz
io voltat, azt mongia nekic *Nescio uos:* Masodzor
ellene mondaz te magadnakis: Mert ha az hit nem-
lehet à tób iozagoc es tekellates cieledetec nekül,
tehat nem chiac az puzta hit zűkseg az meg igazu-
lafra, hanem azis à ki nekül nemlehet az igaz hit:
Ennec fölötte Ha az hit ő maga elegseges dispositio
az meg igazulafra, miert mongia Zent Iacob, *Vides*

Eccle. 1. 28

Rom. 3. 28

Ephes. 2. 8

Act. 13. 39

Luc. 7. 50

Ioan. 3. 14

36

Ro. 11. 10

Ioan. 5. 24

Aug. Tom. 3.
lib. 15 de Tri-
nit. 18

Ioan. 12. 42

Titu. 1. 16
1 Tim. 5. 8
1 Ioan. 2. 24

14col 2 u: 24 *fit quoniam ex operibus iustificatur homo, & non ex fide*
 1 Cor. 13 u: 12 *fantum?* Miert mongia Zent Pal; hogi semmi à hit
 1104: 3 u: 14 à zeretet nekül? Miert mongia Zent Ianos, hogi
 2Co: 7 u: 18 az zeretet által, Zent Pal pedig hogi az Pænitentia,
 Ro: 8 u: 24 es remenseg által, iutunc az eletre? Auagi hogi az
 Heb: 10 u: 36 tûres, es testi saniargatas zûksegessé minekûnc?
 Rom: 8 u: 17

Az te ellen vetesid pedig, igen erőtlene: Mert
 ugianazon Z. Pal, azon leuelbe, melibe azt mon-
 gia, *Arbitramur hominem iustificari per fidem, aztis*
 mongia, *Factores legis iustificabuntur apud Deum:* An-
 nac okaert hogi Zent Pal õ magaua ne ellenkez-
 zec, azt mongiuk Zent Agostonnal: Mikor Zent
 Pal ki rekezti à cielekedetet az meg igazulástul,
 azokat az cielekedeteket erti, meillieket hit nekül
 cielekezne az emberec, Noha az hitbõl es az Zent
 lelec malazriabol zarmazot io cielekedeteket zûk-
 segesséknec mongia az meg igazuláfra, nem hogi
 ezekkel erdemlenõid az meg igazulást, meli in-
 gien adatic, hanem hogi ezek által disponaltunc,
 es kezittetunc az meg igazuláfra: A regi Zent
 Atiakis, mikor azt mongiac, hogi chiac az Chris-
 tusban valo hit által igazulunc, az hit nekül valo
 cielekedeteket akariac ki rekezteni à meg igazulá-
 stul:

Mikor pedig à zent iras azt mongia, hogi à hit
 által üduözülunc, azt akarta elõnkbe adni, hogi az
 igaz hit zûksegessé az üduösségre, De abból nem kô-
 uetközic,

uetközic, hogi chiac õ maga az hit, elegseges legien.
 Mert ugian ezen Zent Iras, az tõb iozagoss cieleket
 detetekrûlis ezent mongia, *Remittuntur ei peccata,*
quia dilexit Luca 7. u: 47. Eleemosina liberat à morte Tos
bie 12. u: 9. Spesalui facti estis Rom: 8. u: 24. Prouer: 28. u: 25.
Timor domini expellit peccatum Eccl: 1. u: 27. 28. Pro: 14.
u: 27. Saluos nos fecit per lauacrum Titum 3. u: 5. Ezek-
 bõl mind az által nem kôuetközic hogi az hit zûk-
 segessé ne legien, az meg igazuláfra, Tehat zinte
 azonkeppen, noha azt mongia az Iras hogi à hit
 által üduözülunc, nem kôuetközic hogi az tõb io-
 zagoss zûksegessé ne legienec az meg igazuláfra, es
 üduességre: Mert mikor valameli dologhoz soc-
 ezköz zûksegessé, mindenicezközrûl meltan mond-
 hattu, hogi az által ment veghez ez à dolog, de
 nem mondhattu azert, hogi chiac ez az egi ezköz
 zûksegessé ez dolognac veghez uitelere: Es igi zok-
 tud mondani, hogi az zeket seizeuel cinalliac, kibõl
 nem kôuetközic hogi az embernecc keze, es tõb ez-
 közökis ne legienec zûksegessé à zek cinallafara.

Ennec fölõtte à zent Iras, nem chiac azt mongia
 hogi à ki hizen üduözül, de aztis mongia, *Omnis qui*
sperat in eo non confundetur: Qui diligit, ex deo natus est,
Quicumq; inuocauerit nomen domini Saluus erit, Qui se hu-
miliauerit exaltabitur &c. De ebbõl ugian nem kô-
 uetközic, hogi chiac az vrnac neue kialtasa, vagi az
 alazatosag üduözicien, es az hit ne kiuantassé:
 Azon

Ro. 10 u. 13

Azonkeppen nem kőuetkőzic, hoga chiac az puz-
ta hit elegleges legien, holot (à mint mondam) à Z.
iras zűkleges nec mongia az remenfeget, zereteter,
alamisnat, pænitentiat &c.

Az zent iras pedig, effele mondasokkal, *Qui in-
uocat nomen domini, Qui crediderit & baptizatus fuerit
Saluus erit*, chiac azt ielenti, hoga ha masunnan egieb
dologbol, valami fogiatkozás nem tamad, à ki eze-
ket cielekezi űduözül:

Minniaian azert eggiezűnec abba az Catho-
licusoc, hog az bűnőc bocianattia, es az meg igazu-
las, nem az mi erdeműnk ből, hanem az Isten nec in-
gien adot aiandekabol vagion: Mert noha sokan
azt mongiac, hoga azoc az io cielekedetec, mellie-
ket ember, az Isten nec segitő malasztiaual cieleke-
zic, az ő meg igazulasa előt, *de Congruo merentur lu-
stificationem*: Nemelliec mind az altal nem akariac
femmikeppen azt mondani, hoga erdemelliuc, *ettam*

de congruo az meg igazulast, mert az Tridentinum
Concilium, es à zent iras, effele meritumotis ki re-
kezt, mikor azt mongia, hoga Ingien lezen az mi
meg igazulafunc: *De* (à mint Bellarminus iol
mongia) ebbe, chiac az zorűl vagion vetekedes
ezec közöt, Mert azt minniaian valliac, hoga Gratis
ingien, chiac az Christus erdemeert legien az bűn-
nec bocianattia, noha azt kiannia az Isten, hoga
mij az ő segitő malasztiaual, erre rea kezűlliunc, io
cielekedetec, es Pænitentia altal: Es minec utanna

meg

meg cielekezzűc à mit Isten kiuan mi tőssunc, ke-
pes, es illendő, hoga az Istenis, az ő aiandekat aggia:
Annac okaert iollehet à mi munkanc nem erdemli
ezt az nagi aiandekot, Es igi nincz it *meritum pro-
priè*, mind az altal, *Meritum* nac neuezhettiuc ezt, *de
Impropriè, cum illo addito diminuyente, de Congruo*, az az
oly *meritum quod non impediatur, quò minus gratis detur
Iustificatio*, mikeppen zóktuc mondani, hoga ez az
koldus meg erdemli az alamisnat, auagi meg erdem-
liez az ember hoga meg aiandekozzűc őtet.

HARMADZOR azt valliac, es vallottuc mino-
denkor, hoga az meg igazult ember io cielekedetis
nec, erdeme, es iutalma vagion, nem chiac ez vila-
gon, de az bődögslagbais, es à mint Zent Pal mon-
gia, *Non est inanis labor noster in domino: sed Pietas pro-
missionem habet, huius, & futura uitæ*: Mert oly nagi az
Isten nec hozzanc valo io volta (ugimond az Trid:
Concilium) *ut uoluerit nostra esse merita, quæ ipsius sunt
dona*:

Hoga pedig iol meg ercied Magari Vram, mit
tanicianac az Catholicus Doctoroc ez dolog felől:
ket dolgot mondnac zűkleges nec lenni, hoga mi
valamit erdemelheffunc az Isten nel: Előzör hoga
az iutalom, melliet erdemlűnc, nagiob ne legien à
munkanal, hanem à munka, melto legien erre az iu-
talomra, mert ha az iutalom fellieb valo, à munka-
nac erdemenel, nem iutalom lezen, hanem aiandec:

Bb

Az

Ita multido-
stres relati
à Gab: Vasq:
1 p: disp: 91
e: 5 u: 26

Soto lib: 2 de
Nat: & Grat
ci: 14
Bell: lib: 1 de
Iustiff: c: 21

1 Cor: 15 m
38
1 Tim: 4 u: 8
Trid: Sess: 6
e: ult: 1 dem
Aug: Tom: 7
de Grat: 6
lib: arb: c: 7
8

Omnes docto-
res ctm D.
Thom: 12 q:
114 art.
Condignitas
operis &
mercedis

Rom. 8 u. 18 Az mi io cielekedetunc pedig, ha chiac az ő magoc termezetit tekintiu, niluan nem meltoc az őroc bodogfagra, mert az Zent Pal mondasa zerent *Non sunt condignae passionis huius temporis ad futuram gloriam,* Ennec okaert az meg igazumlas elot valo io cielekedetekkel, nem erdemelhetiu semmi kepen az bodogfagot: Mind az altal, mikor ember, ingien, erdeme nekul, chiac az Christus erdemeert, Istennec fiaua fogattatic, es amaz igaz zolo tokesben, be oltatic: Az ő cielekedeti meltoc az bodogfagra, miuelhogi ezec immar az Istennec fiatul es barattiatul zarmaznac: Mert mentul meltob, es bociuulletesb zemelitul zarmazic valameli cielekedet, annal nagio es bociuulletesb: Vgi annira hogi a mi uduozitonk nec akar mikicin cielekedetys veghetetlen meltosagu es erdemu vala, miuelhogi az a zemeli meltul zarmazec, veghetetlen vala meltosagaba: Es ezt igen zepen iclenti Zent Pal *Si filij & haeresedes, si tamen compatimur, ut & conglorificemur: Existimo enim, quod non sunt condignae passionis huius saeculi ad futuram gloriam, mint ha azt mondana. Hereditatem adire debemus per passionem, quae tamen passionis ex se condignae non sunt ad gloriam, absq. dignitate, quam habent a dignitate personae operantis, quae filius est Dei, & haeres:*

Trid. Sess. 6 cap. ult.

Iacob. 1 u. 12 sp. 2 u. 5

Es az az oka hogi az Concilium Tridentischiac az meg lgazult emberrul mongia, hogi az oroc eletet erdemli: Az Irasis niluan mongia hogi chiac

az

az otet zeretoknec igirte Isten ezt az bodogfagot *Trid. Sess. 6 cap. ult. Bell. lib. 5 de Iustificatione. 14 &c.* Masodzor hogi az Istennel valamit erdemelhes, sinc zugseg, hogi az Isten, az ő iouoltabol igiretet tegien, hogi a mi munkanknac iutalmat aggia: Mert ha azt nem igirne, semmit nem erdemlenenc ő felsegenel: oka ennec nem egieb, hanem hogi, a kierdemel valamit, az ő erdemenecc iutalma nem ingien aiandekoztatik neki *Merces* ugimond Zent Pal *non imputatur secundum gratiam sed secundum debitum,* Az Istent pedig adossa nemlehet kulomben, hanem igireti altal, meli kotelozi otet, hogi az ő lgassaga zerent, be tolcie fogadasat, es azert meg emlekeztetuen Zent Pal az biueket az Isten fogadasarul, *Non iniustus Deus (ugimond) ut obtineatur operis uestri: Zent Agoston pedig ezt igen zepen meg magiarazza. Debitor nobis factus est Deus, non aliquid accipiendo, sed quod ei placuit promittendo: Et possumus exigere a Domino, isto modo: Redde quod promisisti, quia fecimus quod iussisti: Et hoc tu fecisti, qui laborantes iuisti: Zent Bernard pedig. Promissum quidem ex misericordia, sed tamen persoluum ex iustitia: Annac okaert, hogi valamit erdemelliunc Isten elot, nemeleg hogi az mi munkank melto legien az iutalomra, mert ha Isten ennec iutalmat nem igirte, ugian nem tartozic azert semmit adni ő felsege: Azonkeppen, ha zinte az Isten igiretet tot volnais, hogi aiandekiat aggia, a ki valamit cielekezic, mind az altal, ha effele cielekedet*

Trid. Sess. 6 cap. ult. Bell. lib. 5 de Iustificatione. 14 &c. D. Thomas 12 q. 114 ar. 1 Scholastici 1 sent. dist. 17

Rom. 4 u. 4

Heb. 6 u. 10

Au. Tom. 10 Serm 16 de Verb. Apost.

Bern. de Gra. & lib. arbit.

Ido beati non merentur, quia eorum actibus promissa non est retributio.

Bb 2

alab

alab valo az iutalomnal, es nem melto arra, ugián nem mondhattiuc, hogi effele cieledetel erdemlettuc à iutalmot, es igi nem erdemli az ember az ő bűnenec bocianattiat, noha lsten ezt meg igirte az Pœnitentia tartonac, mert à mint mondam, à bűnos ember cieledeti nem melto az őrc bodogfagra es annac őrc offegere, hanem arra valo melto sagot vez nec, az lsten fiaua fogadot zemelinec, böciülletes melto sagatul, meli az Christus erdemeert adas tot ő nekic.

Immar azert, hogi az dologhoz közelb ioiunc: Azt hizzuc es tanittiuc mi, hogi az meg igazult ember, az ő io cieledetiuel, Leg előzőr erdemli ez uilagon az ő igassaganac, az mas vilagon, az ő bodogfaganac őregbűlelet, mert à zent iras tanitasa zere nt, noha az meg bodogult emberec minniaian el vezic az napi pinzt, az lsten nec zine latafat, es bodoglagat, mind az altal oli külömbseg lezen kőztőc, mint az egi cillagoc kőzöt ugimond Zent Pal, es eggie finiesb lezen az masiknal: E uilagonis, egi ember zenteb masnal, es aki immar meg zenteltetet-

Apoc. 22 u. 11 *Qui iustus est iustificetur adhuc: Iustorum semita quasi lux crescit, Augebit incrementa frugum iustitie vestre: Es noha Zent Pal azt monta vala az Corintusbeliek nec Sanctificati estis, 2 Cor. 7 u. 1 az utan inti oket Vt perficiant Sanctificationem, Az Luc. 17 u. 5 Apostolokis, azon kerice vrunkat, hogi őregbicie bennec*

bennec az hitet. Zent Iacabis azt mongia Abra. 10b. 2 u. 22 ham, es Raab felől, hogi io cieledetec altal igazult 25 tac, az az őregbűlelet az igassagba, Salamonis igi int *Ne uerearis usq; ad mortem iustificari, quia merces domini manet:*

Ennec felőtte, azt hizzuc, hogi az meg igazult ember, az bodoglagotis erdemli az ő io cieledetiuel: Mert iollehet mihent az ember, erdeme nekül, meg igazul, es lsten nec fiaua fogattatic, min giart az atia őrc kseg, az bodoglag ötet illeti, mind az altal, az utan valo munkaiaualis erdemli ezen bodoglagot, mint faratsaganac iutalmat, es viasko dasanac coronaiat, hogi ebbeis *conformis fiat imagi ni filij Dei*, hasonlo legien Christushoz, kinec noha őrc ksege vala az bodoglag, mind az altal kin zent uede seuel kelle ezt meg nierni ugimond Zent Pal, Hogi igi, *Duplici titulo, Et tanquam hereditatem, & tan quam mercedem habeant beatitudinem, sancti:* Es azert mongia az Trid: Concilium, *Iustificatis proponenda est uita aeterna, sicut gloria promissa filiis, & sicut merces reddenda fidelibus:*

Hogi pedig effele erdeme legien az mi cieledetünk nec, zantalanzor niluan mongia à zent iras: Salamon nem ciac azt mongia, hogi à ki alimisnat ad, kölczön, es vsurara ad az lsten nec, de aztis, hog az irgalmassag heliet zerez mindenek nec az ő io cieledet nec *Meritumia*, erdeme zere nt, Zent Palis

Heb. 13 u. 16 az irgalmasságrul zoluā, talib⁹ hostijs promeretur De⁹,
 2 Cor. 4 u. 17 Esismet, Momentaneū tribulationis nostrae, aternū gloria
 1 Cor. 9 u. 10 spondus operatur in nobis Vgian azont ielenti az iras,
 Pro 11 u. 18 mikor zanto emberhez hasonlit minket, mert eze
 zel előnkbe aggia hogi nem heaba munkalkodunc,
 1 Cor. 15 u. 58 Non est tantis labor noster ugimond Zent Pal: Es
 masut niluan oluassuc, hogi az mas vilagon iutale
 1 Cor. 3 u. 8 ma vagion à mi munkanknac, Vnusquisq³ propriam
 Matt. 5 u. 12 mercedem accipiet, secundum suum laborem: Merces ue
 Matt. 20 tra copiosa est in calis. Voca operarios reddo mercedem:
 u. 8 Vrunkis az itilet napian, Venite benedicti, esuriut enim
 Matt. 25 & dedistis &c. holot, amaz Enim, causalis, es nem'ciac
 u. 34 Nota ordinis, aut consequentiae à mint Hunnius almodic,
 Hun. lib. de Indul. p. 4. 110 mert ugian azon forman zol Christus vrunc az
 karhozattaknakis, Ite maledicti, esuriut enim, holot, nilu
 an okat aggia Christus Vrunc, miert karhozattat
 őket, tehat zinte azonkeppen, az hiuec meg dűcő
 Rom. 2 u. 6 űlesenekis, okat aggia: Vegezetre zantalanzor
 7. 1 Cor. 3 u. 8 mongia à zent iras, hogi az Isten, mindeneknec er
 8 Psal. 61 u. demec es cieledetec zerent fizet az mas vilagon,
 13 Matt. 6 u. vagi bodogsaggal, vagi karhozattal: Es annac oka
 2 & cap. 16 ert Zent iacob, es Zent Pal, az bodogsagot, igab
 u. 17 sagnac coronaianac neuezik:
 1 iacob. 1 u. 12
 2 Tim. 4 u. 8

Ezeket à menire ezembe vehettem az mostani
 vytokis helien haggia, Vitakerus eggiut igi zol.
 Vitak. 9. 5 de Non dicimus prēmia in Calo aequalia fore, nam propter
 Eccl. cap. 7 Christum, ulta donamur aterna, uirtutibus uerò prēmia tri
 fol. 482 buuntur

buuntur uaria: Hunniusis vallia, hogi az vyonnan Hunn. lib. de
 zűletet ember munkaia nem heaba valo, mert ez Indulge. pag.
 vilagi ioc, es az bodogsagnac oregbűlese adatic 73. 74. 75
 erette, de nem ugi mint erdemert, miuelhog az Isten. Clarius pag.
 nec ingien valo igireti, fundamentoma ennec: Az 101. 102.
 dűczősség pedig, ugimond, nem adatic az ember 103
 munkaiaert, mert öröktűl fogua meg volt ez kee Page 101
 zítue neki, es annac okaert, azt nem erdemlhetete,
 Mikor pedig à Zent Irasba iutalomnac neuezetie
 az dűczősség, nē oly iutalmot kel erteneunc, meli az Pap. 74. 75
 io cieledetert adassac, hanem olliat, meli az Isten
 igiretiert adatic:

Hogi pedig az mi io cieledetűnk el nem erde
 melhettűnc az bodogsagot, igi bizontittia: Hunnius: à Pag. 79
 Előzőr Azt mongia à zent iras, hogi chiac az egi
 Iesus Christus altal igazulunc, es űduőzűlűnc: Nem Act. 4 u. 12
 erdemellűnc tehat munkankal az bodogsagot: Ma Rom. 5 u. 9
 sodzor, Elegseges az Christus erdeme, à mi űduőf
 segűnkre: Nem zűkség tehat ehez foldozni à mi Is. 64 u. 6
 cieledetűnket, melliec Isten elót utalatosoc ugi
 mond Isaias: Harmadzor, az bűdűgsag Isten aian Rom. 6 u. 23
 dekanac neuezetie à zent Irasba: melibe aztis ol Ephes. 2 u. 6
 uassuc, hogi ingien űduőzűlűnc, hogi senki nedicie, & 8
 kedhessec ugimond Zent Pal, mert mi minniaian Rom. 3 u. 27
 hazontalan zolgac vagiunc: Negiedzer, az Isten Luc. 17 u. 10
 minden nem ű erdeműnc nek űl fiaia fogadot min
 ket à kerezűslegbe, es örökösiue tot, az űrűc bodog
 sagnac:

Labyrinth. 1
Thesi. 164

sagnac: Nem erdemelliuc tehat ezt mi: Vegezeta
re, mas helien, igi eszeskedic Hunnius, Ha minden
io cielekedettel az öröc eletet erdemli az meg igas
zult ember, követhetök zic hogi à ki zaz iot cielekes
zic, zaz öröc eletet erdemel.

1 Cor. 15 u.
58
Heb. 6 u. 10
1 Cor. 9 u. 10
Psal. 118 u.
112
Heb. 11 u. 26

Ezekben vőuec, azt aranzom, ő magoc az vy-
toc, hogi miuta azt kezdec mondani, hog semmi er-
deme nincz Isten elöt az mi cielekeketünk nec, nem
oli giümolciok kezdenec lenni az emberec között,
mineműc valanac mikor giakrabban amaszt halliac
vala, *Non est inanis labor uester in Domino: Non est Inius-
stus Deus ut obliuiscatur operis uestri: Qui arat, debet in spe
fructus percipiendi arare, Inclinaui cor meum ad faciendas
iustificationes, propter retributionem:* Ezekben vőuec
aztis, hogi à zent iras, niluan tanittia, hogi az mi io
cielekedetünk nec iutalma vagion: Annac okaert ő
magoc meg ezmenluen magokat, es el zakaduan az
ő ello attioktul, kie zantalanzor tanittottac hogi
semmi hazna nincien à mi io cielekedetünk nec, meg
engedic immar, hogi az bódög sagnac ő regbüleset
erdemelliuc az mi io cielekedetünk el: De megis,
hogi ne lattassanac meg gőzetni az igassagtul, gan-
ciot keresnec à dolögba. Mert ahol Hunnius azt
mongia hogi az Isten nec ingien valo igireti, fonda-
mentoma az mi erdemünk nec, nem külömboz mi
töllunc, miuelhogi hittuc, es hizzuc azt, mñs, hogi
haaz Isten, igiretiuel nem kötötte volna magat az
mi

mi munkanknac iutalmara, ha meg nem zegődöt
volna velunc, *Conuentione facta ex denaro diario, semper* *Matth. 20 u.*
mit ő nalla nem erdemlenenc cielekedetünk el: Mics-
keppen teis mikor zolgat fogacz, ha meg nem ze-
gődnel velle, nem tartoznal fizetni neki, es igi late-
siuc az vraknal, hogi noha az Inasoc többet farad-
nac, es zolgalnac, hog sem, soc louas legeniec, mind
az altal, nem tartozic az vr fizetni az inasnac, mert
az ő zolgalattiaert nem igirt fizetést: Minec utan-
na azert, meg zegőduen velunc az vr Isten,
az ő io voltabol, iutalmat igirte cielekedes-
tünk nec, nilua nem heaba valo effele cielekedet,
melliert az Isten meg aggia az meg igirt fizetést.
Ezt Hunnius helien haggia, es igi telliesleggel egy *Concedit rem-
ipsum Hunni-
us: de nomi-
ne (quod ad
placitum sig-
nificat) litem
monet.*
giet ert ez dologba mi velunc, chiac hogi nem akar-
ia ezt Erdemnechini, miuelhogi, az Isten igiretin
fondaltatic: Maga az emberec közöttis, sem à zol-
ga, sem à miues erdeme, nem lehet à gazdanac igireti
nekül, kinec zabadlagaba al, hogi töb, vagi kiueleb
iutalmot igirien az ő zolgaia munkaiaert, es igi late-
tiuc hogi azon rendbeli zolganac ki többet, ki ke-
tesbet fizet: Es ebből meg teczic, *Non solum, non esse
contra rationem meriti, promissionem gratis, & sine ullo
debito, factam operibus, sed potius, ordinari hoc necessari-
um esse ad omne meritum etiam inter homines: Ita, ut, nisi
Conuentione facta cum seruo, promittat herus, praelium
labori (ad quam conuentionem tamen nulla lege astringi-
tur,*
Ce

tur sed sponte. & ad placitum conuenit) non debeat merces ex iustitia famulo, facta autem tali conuentione, debeat:

Ennec fölőtte aztis ezünkbe kel vennűnc: mi uelhogi Hunnius meg engedi, hogi az mi io cieledetűnc nem heaba való, hanem, ezekert az örőc bodogsagnac őregbűlese adatic, ketelen velle, hogi ő maga, meg feiczie azokat az bizonisagokat, melőliek ket mi ellenűnc tamazt. mert ezeket mind ő elle ne fordithattiuc, illien forman: Az Isten örőktűl fogua, minden cieledetecelőt, meg kizitette az bodogsagnac allapattiat minden valasztotnac. Nem adatic tehatez à io cieledetert: Az bodogsag, es minden lelki io ingien, aiandekoztatic nekűnc es az egi Christus erdemeert meli elegseges minden nemű ionac meg nierefere, Nem zűk seg, tehat ide fol dozni à mi io cieledetűnket, mintha ezertis valami lelki iot anna az vr Isten, Es annac okaert hazontalan telliesseggel à mi io cieledetűnc: Sőt, ha minden io cieledetűnc, utalatossag Isten előt à mint Hunnius mongia, nem chiac hazontalan, de artalmasis: Annac okaert, vagi azt kel mondani Hunniusnac, hogi telliesseggel hazontalan az ember nec az ő io cieledeti, Auagi, hogi az ő bizonisagi erőtlene:

Derostalliuc meg rend zerent ezeket az Hunnius bizonisagit: Meg kizitette az Isten örőktűl fogu

ua, az

ua, az valasztottac bodogsagat, de ugi kizitette nem meliek nec mint faratsagnac Coronaiat, es nem ciac ugi, mint atiai örőkseget: Az io cieledeteketis pedig mellic altal el kel nierni, ezt az Coronat, örőktűl fogua meg kizitette vala, ugi mond Zent Pal. *Creati in Christo Iesu, in operibus bonis, quae prae-* *ephe 2:11*

Az első bizonisagra azért azt mondom, hogi *solis Christi* chiac az egi Iesus Christus altal igazűl es űduőzűl, *meritis salus* à ki űduőzűl, sőt valaminemű iozag vagion ben *obtinetur,* nűnc, az Christus halalanac erdemeből vagion: *quia & merita ipsa sunt et* Mert leg előzőr ingien igazulunc mg, es ingien ol *actus meritorum Christi.* tatunc be az igaz zűlő tőkebe Christusba, chiac *sti.* az ő erdemenec ereieből: Ennec fölőtte. Hogi az *ioan 5:24* mi io cieledetűnket nec erdeme legien, azis à mi *& 5* űduőzitőnc erdemeből vagion, mert à mint meg mutatam, lenki semű űduőssagre való iot nem cieled kezic az Christus erdemeert adot malazt nekűl: Semmi cieledetűnc nem melto az bodogsagra, mīg az Christus erdemeert, meg nem igazittatunc, mert azért vagiō à mi io chieleledetűnket nec oli mel tofaga az Isten előt, hogi az meg igazűlt embertől, es az Istenec fiatul zarmazic: Annac okaert, mikeppē *Ecol: 1 u: 7* az bolcz mondasa zerent, minden viz à tengerből zarmazic, es ismet à tengerbe foli, zinte ugi, valami io vagion mi bennűnc, à Christus erdemeből zar *1 cor: 12:16* mazic, es à mint sokzor mongia Zent Pal, őcieleke *ephe 1:11*

C c z

zic

Phil: 2 m 13 zic mindeneket mi bennűnc: Mi azért à mi io cie-
 1 The: 2 m 13 lekedetűnk nec erdeme vallafauat, nem chiac meg
 1 Corint: 15 nem űressitűnc à Christus erdemet, de sokkal tőb-
 110 bet tulaidonstunc annac, hoga sem Hunnius, mikor
 azt mongiue, hoga oli ereie lon ennec, hoga meeg az
 mi keues munkankatis oli böciűletesse tőue, hoga
 noha ő magokba nem volnanac meltoc az bodogs-
 sagra, mind az altal, az Christus halalanac ereie, mel-
 tokka tőue ezeketis: Mikeppen azért, az holdnac
 az ő finiessege, az napnac vilagossagat, es az zóló-
 uezző nec giümölcié az zóló tőkenec ereiet, meg
 nem kissebiti, mert az vezző nec ereie az tőketűl
 az hold finiessege à naptul vagon, zinte ugi à mi
 erdeműnkis az Christus erdemet erőtlenne nem tes-
 zi, hanem inkább annac ereiet, es hathatosagat meg
 jelenti:

Az masodic bizonisagis erőtlén Mert mñs
 vallűnc hoga az Christus erdeme elegseges à mi űd-
 űősségűnkre, miuelhoga ezzel niere meg, valami
 zűkseges vala à mi űduősségűnkre, tudni illic hoga
 ior cieledheűsűnc, es hoga meg igazuluan, meltoc
 legienec az mi munkainc az bodogsagra:

Őrő mest hallanam aztis mit felelne Hunnius, ha
 ugian ezen forman, azt kezdenem enis ő ellene bi-
 zonitani, hoga az hit sem zűkseges az bodogsagra:
 Mert elegseges à Christus erdeme az mi űduőssé-
 gűnkre, es chiac ő alcala kel űduőzűlnunc, nema
 zűkse-

zűkseges tehát hoga mi biggiunc ő benne: A mie-
 erre felelne Hunnius, ugian azont felellie maganac
 mi kepűnkbeis, Tudni illic, hoga elegseges az Chri-
 stus erdeme, mert malasztot niert nekűnc melliel az
 ő erdemebe rezesec leheűsűnc, azok az ezközőc, es
 cieledetec altal, melliec altal, rendele az lsten, tud-
 ni illic, az hit, kereztség, es io cieledetec &c altal:
 Az kereztienee cieledetit pedig, ciudalom hoga
 Hunnius utalatosoknac mongia, mellieket Zent ^{Heb: 13 u: 16}
 Pal kedues, es lsten előt gőnőűseges illatuknac ne ^{Phil: 4 u: 18}
 uez: Vrunkis az io fanac, giümölciét, ionac neuezi: ^{1 Pet: 2 u: 5}
 es az lob cieledetirűl azt oluassuc, *In omnibus his*
non peccauit, kirűl tőbbet zolliunc mikor az tőruens ^{Iob: 1 u: 22}
 nec be tőltelerűl disputalunc: Mikor pedig Isaias
 azt mongia, *Omnes iustitie nostre ut pannus* zol az
 lstenelen sidoknac aldozatirűl, kie lstenelensegbe
 elnec vala, es nem az lsten nec rendelese zerent al-
 doznac vala, kigrűl meltan mongia, *Incensum abo-* ^{Isa: 1 u: 13}
minatio est mihi: Es noha nemelliec iamborokis vala-
 nac közőttők, mind az altal zent iras zokafa zerent,
Quod multis comune erat, omnibus tribuit, mikeppen ma ^{Gen: 6 u: 12}
 luttis azt mongia, *Omnia caro corruerat uiam suam*, ^{Gen: 6 u: 9}
 noha ugian ottan aztis mongia, *Noe uir iustus, atq;*
perfectus.

Az harmadic bizonisagra igi felel Zent Ago. ^{Tom: 2 Epist}
 ston: *Si uita aterna bonis operibus redditur, sicut apertis* ^{105 Tom. 7}
simè dicit scriptura, Quomodo gratia est uita aterna? Et ^{lib: de Grati}
^{et lib: arbit}

uerum est, quod sicut merito peccati, redditur mors, ita merito Iustitiae, tanquam stipendium, uita aeterna: Ipsa ergo uita aeterna, meritis precedentibus redditur: Tamen, quia eadem merita quibus redditur, non à nobis facta, per nostram sufficientiam, sed in nobis facta, per gratiam, etiam ipsa

Idem Trid: Ja, gratia nuncupatur, Et gratis datur, non ideo quia meritis
8ess: 6 cap: 6 non datur, sed quia data sunt & ipsa merita quibus datur:

Arausic: cant

18

Az Arausicanum Conciliomis Debetur meritum bonis operibus, si fiant, sed gratia quae non debetur, praecedit, ut fiant: Ingien mondatunc azert üduözülni, mert ingien, es az Isten aiandekaból, vagion az mi erdes munkis, melliel az bodogsagot, mint coronat, erdemelliuc: Hazontalan zolgac vagiunc, mert à mi io cieledetünkkel, semmi haznot nem zerzünk Isten munknec mint à zent iras giakran mongia: Nemis diciekedhetünk mi magunkba, mert, nem à mi erönkbül, hanem az Isten aiandekaból vagion mindenne, minden erdemünk: De az az Christusban meltan diciekedhetünk ugi mond Zent Pal, chiac ugi ne diciekeggiünk (1. Corint: 4. v: 7) mintha ezec mi magunktul volnanac:

Beatitudo

quatenus est

hereditas

gratis datur:

quatenus pra-

mium labori,

propter me-

rita, quae &

ipsa, gratia

sunt &

Az Negiedic bizontifagra azt mondom, hogi, noha az kereztseg által, ingien örökösfelelünk az bodogsagnac, mind az által, ezt az atiai örökseget mint az mi vitezködésünk nec iutalmat, erdemels hetiukis, à mint mondam hogi Christus Vrunkis, az ő zenuedeseuel niere az atiai örökseget: Mert

Duplici

Duplici titulo res eadem dari potest, mi keppen ez vilagi feiedelmekis giakran zoktac ugian azon iozagor. Et pro seruitutis, & pro pecunia dare, à mint az Magiar In Triparto orzag vegezesebe niluan oluassuc: Vegezetre nem Part: 1 Titul lezen tób egi bodogsagnal, melinec oregbülese ada lo 28. tik, minden io cieledetiert, az meg igazult ember nec, à mint ő maganakis Hunniusnac meg kel valani, ha azt nem mongia, hogi hazontalan, az hju ember nec munkaia: Es ezt az bodogsagot multis titulis es sokzor erdemli, à ki soc iot cieledetiert:

Ennec azert az dolognac veget vetec, azt mondom Zent Agostonnal. Abstinensibus à uino, uel caribus, amore castigandi corporis, nihil credere meriti accrescere, non Christiani, sed Ioviniani est: A minemü bizo, nifagokat pedig elő hoztoc Zent Agostonbol, ezec ti ellenetec viaskodnac à mint meg mutattiac az Catholicusoc, Ezek nec mondasit hamissiezd meg, es ugi diciekeggietec Zent Agostonnal:

Ha pedig valaha valaki az Catholicus Doctos roc közzül, ennel külfömben zollot, ez dologhoz, es nem ugi, mint az Zent göleközetőköl, es Zent irasbol, meg mutatam, azokhoz chiac azt mondom Zent Agostonnal, Etiam hoc Catholica mentis est, si

quae forte aliter sapit, quam ueritas exigit, non ea certissimo definire, sed detecta respuere:

Aug: lib: 2

cont: duas

Epist: Pelag

cap: 3.

Idē Epist: 162

initio, fusius

Hoci

HOGI AZ ZABAD AK A-
ratnac, Es az Isten törüenie meg
tartasa vallasaba, nincz sem-
mi baluaniozas.

LAtom hogi Magiari Istuan nem tuggia ez dola-
lgoc felöl, mit higgien az Aniazentegihaz: Meg
mutatom azert rövideden meli igaz, es az derec Z,
irasbol valo igassag legien, à mi vallasunc:

ELŐZŐ azert mindenkor azt vallotta az
Aniazentegihaz, hogi az ember, az ő zabad aka-

rattianac ereieből, az Christus érdemeert adot ma-
lazi nekül, az Istennek töueniet be nem telliesitheti,

sem az ioban meg nem maradhat: Hanem ha ma-
ga ereiere hagiatic, el esic: Ezt igen zepen előnkbe

aggia az Arausican: Concil: can: 14. Nallus miser de qua-
cunq; miseria liberatur, nisi qui dei misericordia praeventur.

Zent Agoston pedig z. Confess: c: 7. Gratia tua depus
ad Innocent. to omnia quae non feci mala Es masut, lib: de grat: Christ: c:

14. uenit quisq; & non uenit arbitrio uoluntatis, sed hoc ara-
bitrium, est solum, si non uenit, non autem nisi adiutum, si ue-

nit Zent Cyprianus pedig De Orat: Dominica: Cum
oramus, ne in tentationem ueniamus, admonemur nostrae in-

firmittatis, ne quis sibi superbe aliquid assumat. Vegre az
Concil: Trid: Si quis dixerit ~~se~~ diligere, patitere posse, ut

oportet, Anathema sit: Vgian ezent à zent irasis nilo-
uan

uan előnkbe aggia, mert (à mint nem regē meg mu-
tatam) zantalanzor azt mongia, hogi magunktól
sem mi iot nem miuelhetünc: Ennec fölötte aztis
mongia hogi az fajtalanlagot, ellnem tauoztathat-
tiuc, az Istennek segítsege nekül: Vduözitönkis
lehetetlen dolognac mongia az emberierötül, hogi
az kazdog menniekbe mehesen, de az Isten segít-
segeuel lehetsegesnec:

Az Istennek zeretetrülis pedig) melirül vagion
az első, es leg nagio b paranciolat, es melibe al az
toruennec tellies volta) niluan azt oluassuc à Zent
irasba hogi nem à mi erönkbül, hanem az Isten

aiandekabol vagion, Charitas ex Deo est: Fructus spi-
ritus sancti sunt Charitas &c. Z. Agoston pedig, Non

solum perfecta Charitas, sed & initium dilectionis ex Deo
est: Es nem chiac az Tridentinum, de az Arausica-

num, es Mileuitanum Conciliomis karhoztattia,
à ki azt mondana, hogi az Istent zerethettiuc tere

mezetünc ereieből, ugi, à mint tartozunc ötet zeret-
ni, mindeneknec fölötte, az az inkab azoknal, mel-

liec az Isten toruenieuel es akarattiaual ellenkezne:
Vegezetre Zent Agoston, ugian ezen igassagot,

zep bizonsaggal meg erőssit à zent irasbol: zük
seg ugimond, hogi züntelen keriuc az Istent, hogi

az kifirtettül zabadicion minket, tuduan, hogi à Z.
Dauid mondasa zerent, chiac Istent, à ki az kifir-

tetből ki zabadit, ugi annira hogi, mihelt az Isten el-
fordittia

Ita Concil.

Trid. sess. 6

c. 1. 13. can. 3

c. 13.

D. Thomas

Scholast. om.

nes 1. p. q.

109 ar. 3

10 Concil.

African. &

Aidculi Epist.

ad Innocent.

quest. 90

92 inter Au.

Innoc. Papa

Epist. 91

93 inter Aug.

Celestinus

c. 1.

Somnia sine

gratia

fordittia az ōtalmat, mingiart meg haborittatunc:
 Zent Palis niluan mongia hog ez vilagi kilirtetek-
 ból nem zabadithat egieb ki minket, az Christus
 erdemeert adatot malaztnal, Es hogi az Isten az, à
 ki nem zenuedi hogi, erōne fölōt kisirtetlunc: An-
 nac okaert *Donum Dei est* (ugimond Zent Ago-
 ston) *quod non patitur tentari nos. quod suavior, tempus, aut*
locus non sit ad malum: Es ilmet Sufficientia ad perseue-
randum non potest esse ex nobis, in quorum potestate non est
cor nostrum, nec nostrae cogitationes, sed à Deo in cuius po-
testate hac sunt:

Ennec felōtte, tartozunc (ugimond Zent Ago-
 ston) halakat adni Isten nec valamikor valami iot
 cielekeslunc, es valameli kisirtettul meg zabadulunc,
 à mint Zent Pal mongia. *Deo gratias, qui dedit nobis*
ut toriam per Christum: Ha mi magunc ereiebōl be
tolthetnōiōc pedig az Isten tōrueniet, mi zūksēg
volna ugi mond Isten tūl erōt kernūnc: Auagi mi
zūksēg volna azt masnac kōzonni, à mit magunc
ertekebōl cielekettūnc: Ezekkel pedig nem ellenkei-
zic, à mit Zent Pal mond, Gentes quae legem non ha-
bent, naturaliter ea quae legis sunt faciunt: Merit Zent
Pal nem mongia hogi az Isten nec segitō malaztia
nekūl, az termezet ereiebōl cielekezic ezeket, ha-
nem hogi az meg irt tōrueni nekūl, az termezet ze-
rent valo okoskodasnac (melliet Isten az ō malaztia
iaual igazgat) vezerlesebōl:

MASODZOR azt hittuc, mi mindenkor, hogi,

noha

noha minden ember giakran vetek ben esic (chiac az
 mi ūduōzitōnket, es az ō zent Anniat, kel, ugi mond
 Zent Agoston, ki valasztanunc) Es igi senki sinez
 az ōreg emberec kozt ki oli tekelletesen be tōlcie az
 Isten nec tōrueniet, hogi azt soha altal ne hagia:
 Mind az altal az Isten nec segitō malaztiaual ugi
 meg erōssitteic az emberi giarlosag, hogi ezzel
 egiecmbe, meg tarthattia az Isten nec tōrueniet, no-
 ha, à mint mondam, senki kōzzulunk: ezt tellieseg-
 gel, es fogiatkozas nekūl meg nem tartia:

Ti Magiari Vram, azt alittiatoc, mint ha mikor
 mi azt mongiuc, hogi az ember meg tarthattia az
 Isten nec tōrueniet, azt valanoioc, hogi az emberec
 bün nekūl ellienec, mint Pelagius eretnekūl tanitot-
 ta: kit mi soha nem tanitottunc: Sōt az Tridenti-
 num Concilium Sess: 6. Cap: 11. Minec utanna azt
 monta volna, hogi az Isten tōrueniet meg tarthattia
 az ember, Igi zol. *licet in hac mortali uita, quantumuis*
sancti & iusti, in leuia saltem, & quotidiana peccata ca-
dant, & lustrorum sit illa uox: Dimitte nobis debita. Es ilmet
can: 23. Siquis dixerit posse in tota uita peccata emula, etia-
am uenturia uitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemad-
modum de Beata Virgine tenet Ecclesia, Anathema sit.

Tuggiuc azert, es valliuc mijs azt, à mit à zent
 Iras, niluan soc helientanit, hogi senki vetec nekūl
 nem talaltatic. 1. Ioan: 1. u: 8. Iacobi: 3. u: 2. Ecclesi: 7. u: 21.
 Proverb: 20. u: 9. & cap: 24. u: 16. De emellet azis mon-

Dd 3

giuc,

Aug. d. citat
 & grat. c. 36

Hieron. lib. 8
 cont. Pelag.
 Pelag. apud
 Aug. Tom. 6
 heres. 88
 Epist. 89. q. 1
 & 2 de pecc.
 mer. c. 6
 Idem D. Tom.
 12 q. 109. 6
 8 & omnes
 Scholast. Con-
 cil. Mile. c. 7

giuc, hogi el tauoztathattia az Istenecsége segeuel
ember az vetket, meliben ez vilagi galibac, botran
koztatoc, es kesirtetec közt, az ő giarlosagabül giak-
ran el esic, Sőt ha el nem tauoztathatna, hanem erő-
uel, ketelenségből esneie el, vgian bűnt sem cie-
kedneie, mint mai d meg mondom: Nem io Con-
sequencia tehat *A posso ad esse*, es nem köuetközic hog
ha az ember meg tarthatia az Istenec törueniet, azt
ugian valoba megis tartia: Mert niluan valo dolog,
hogi soc dolgokat meg cieledhetűnc, mellieket
meg nem cieledhetűnc, es azért mongia Zent Ago-
ston *Alia quaestio est (Tom: 7. lib: 2. de pecc. merit: cap: 6)*
an homo possit esse sine peccato, alia utrum sit: Potest qui-
dem esse per Dei gratiam &c.

Ennec fölötte az bűnőc közöttis külömbseget
kel tenni, Mert nemelliec oli bűnőc, melliekkel em-
ber karhozatot erdemel, mint amazoc, mellieket elő-
zamlal Zent Pal: *Cor: 6. u: 9. 1. Cor: 15. u: 50. Gal: 5. u:*
21. Ephes: 5. u: 5. Es effele vetkekrül azt mongia, *Qui*
taliam agunt digni sunt morte, & regnum Dei non posside-
bunt, ugian effele vetkekrül aztis mongia Zent Ia-
cob, hogi chiac egi illien bűnis, zinte ugi el karhoze-
rattia embert, mintha mindenekben vetkes volna:
Nemeli vetkec pedig kissebbec, es meg az Istenec
zerelmes fiaibannis talaltatnac, annac okaert ökis
mondhattiac *Dimittite debita nostra*, mert az Salamon
mondasa zerent *Non est iustus qui non peccet: In multis*
offendimus

*Datur gratia
sufficiens,
qua possimus
non semper
efficax qua
etiam facia-
mus: atque ita
non habent
omnes poten-
tiam qua om-
nia faciant,
solum qua
possunt acce-
re.*

Lat. 2 u. 10

Psal. 31 u. 6

Ecel. 7 u. 21

Iacob. 3 u. 2

*offendimus omnes: De effele vetkekkal, ki nem esne-
az bodogsagnac örökössegeből, es az Isten kedue-
ből, hanem mind addig tiztac, zentec, es tokelletesec
mig derec, es halalos vetekben nem esneec, melliekbe* *1 Ioan. 3 u. 9*
nem es hetic ugimond Zent Ianos, à ki Istentől zúe *Ita interpre.*
letet, az az, nem vetkezhetic halalos vetekkel à ki *Aug. Tom. 9*
kedueben vagion Istenec, mert mihelt effele ve- *Tract. 5 in*
tekben esic, az Istenec kedueből ki esic, es ellensege *Epist. Ioan.*
lezen: Mikeppen azért az emberec közöttis, niha *Hieron. lib. 1*
törtennec aprolec vetkec, melliekert fel nem bomlic *cont. Pelag.*
az baratsag es zeretet, Azonkeppen az igaz embe-
ris giakran aprolec vetkebbe esic, vgi mint hiuolko- *Lucas 6 u. 42*
do bezedbe, (melliekert à Zent iras, festucanac, ciñe *1 Cor. 5 u. 13*
pűnec, aprozuniogoczkanac &c. neuez) de ezekert *Matt. 23 u.*
24
nem lezen mingiart ellensege Istenec:

Hogi pedig az Istenec segitő malasztiaual meg
tarthassa ember az Isten törueniet, melliet ő maga
ereieből meg nem tarthatna, sőt az ő giarlo volta-
bol giakran, meg sem tart, nem ciac à zent Atiac, de
az irasis, es az ember nec termetzet zerent, valo okos-
sagais niluan tanittia: Nilua Zent Agoston sok-
zor mongia *Deus impossibilia non precipit, sed iubendo,*
admonet & facere quod possis, & petere quod non possis: Tom. 7 de
Es ilmet Non iuberet Deus quod sciret non posse ab homine *Aug. Tom. 7*
fieri, Certum est nos mandata seruare si uolumus sed quia *de Nat. &*
preparatur uoluntas à Domino, ab illo petendum est, ut *grat. c. 43 &*
tantum *lib. 2 de pecc.*
arbit. c. 16.

Phil: 2 u. 13
Tom 3 de
Spir: & lites
6. 10.
Tom 10 Ser.
191 de Tem.
pore.
Hieroni lib: 1
com: Pelagi:
cap: 8.
Aug. de nat:
& Gra: 169
1 Ioan. 5 u. 3
Mat. 11 u. 30
Deu. 30 u. 11
Philip. 4 u. 13
1 Co. 15 u. 10
1 Ioan. 14 u.
2. 23.
Matt. 19 u.
17.
1 Io. 3 u. 14

tantum uelimus, quantum sufficit ut uolendo factamus: Certe
tum est enim nos uelle, cum uolumus, sed ille facit ut uelimus,
qui operatur in nobis uelle & perficere, Ideo gratia datur,
non quia legem impleuimus, sed ut implere possimus: Es ve-
gezetre. Execramur uigmond eorum blasphemiam, qui
dicunt impossibile aliquid homini à Deo esse praeceptum: Z.
Hieronymus Deus possibiles dedit humano ingenio, om-
nes artes, quippe quas plurimi didicerunt, Quis nostrum ta-
men poterit omnia comprehendere? Ita Deus possibile iussit,
tamen id quod possibile est, per naturam nullus potest com-
plere, Hogi pedig az tób zent atiakrúl semmit ne
zolliac: à zent irasbolis igen zepen meg bizonittia
ezt Zent Agoston, mert, uigmond, niluan oluassuc
hogi nem nehez az lsten törüenie, hanem igen
küniü terh: Moyses altalis azt mongia az lsten, hog
az paranciolat, nem halaggia fellül az embert, es
azert mongia oli batran Zent P. 1. Omnia possum in
eo qui me confortat, Non ego, sed gratia Dei mecum: Ene
nec fölötte, niluan mongia vrunc, hogi à ki ötet ze-
reti, az ötörüeniet meg tartia, es chiac azoknac igiri
az bodogsagot, à kik meg tartiac az ő paranciolat
Si uis ad uitam ingredi serua mandata: Niluan valo do-
log pedig, hogi fokban üduözülnek, es fokban zeres-
tic az lsten, miuelhogi Qui non diligit, manet in morte,
kő: rőzie tehat, hogi fokban megis tartiac az lsten
törüeni, t: illien vala, a maz ifiu legeni, kincc mikor
vrunc mona volna, meg tarczia az paranciolatot,
azt

azt felele, hogiezt giermeksegetül fogua meg tar-
totta, es hogi ebbe nem hazuda, abbol ki teczie
hogi üduözitőnc Intuens eum, dilexit eū, kit az hazug: Marc. 10
sagere nilua nem kedüelt volna, Illien vala Zent 21.
Dauidis, ki igi zol maga felöl. Custodiui uias Domini,
nec imple gessi: Ab omni uia mala prohibuit pedes meos: Psal. 17 u. 23
Seruau mandata tua. Igne me examinasti, non est inuenta in
me iniquitas. Es ugiane zent mongia à zent irasis ő u. 168 Psal.
röll. 7. Reg: 14. u. 8. Actor: 13. u. 22. 3. Reg: 15. u. 5. Non 16 u. 3.
declinavit ab omnibus quae praecepit ei dominus, prater Ser-
monem Vria: Ezent mongia losias felölis à zent iras, 4. Reg. 23 u.
es zent Lukacz Zachariafrül, Erant iusti ambo ante 25 Luc. 1 u. 6
Dominū, incedentes in omnibus mandatis domini sine quere-
la, es effele embereket à zent iras Tekelleteleknecc Gen. 6 u. 9
neuez: Phil. 3 u. 15

V Vithakerus pedig ezen dolgot bizonittia Z. vithakin:
lanosbol ki igi zol Qui dicit noui eum, & mandata eius Cygnea. Cand:
non seruat, mendax est 1. Ioan. 2. u. 4. kiből ezt hozza ki. tione, annexa
Ementita fides est, quae coniuncta non est cum obseruatione libro de Eco
mandatorum falsa autem fides, nulla fides est, nam Ens & clisfol. 19.
uerum conuertuntur, Sőt az Augustana confessiois In Editioni
niluan mongia, hogi az ki bünben el, az hi nec igals anni 1540 2
sagatis el vezti, De ha az lsten nec törüeniet be nem Greg. Rhau.
tölthettünc, leheterlen hogi halalos bün nekül ellünc, V Vittemb.
esigi igaz hitünc sem lehet:

Vegezetre Zent Agoston, az emberi okosság Aug. To. 10
nac tanitasabolis, igen zepen meg erőssiti ezt az Tempore,
igassa.

igassagot *Nec impossibile aliquid potuit imperare, qui tu-
stus est, nec damnaturus est hominem pro eo, quod non potu-
it uitare, qui pius est*: Nem paranciolhatot ugi mond
lehetetlen dolgot az Isten, igaz leuen, sem az embert
el nem karhoztattia azert, à mit el nem tauasztathat,
kegies atia leuen: Es bizoniara kegietlen Tyrans-
nuszac, nem igaz feiedelemnec neuezndőc mijs
azt, à kielete, tiztessege veztebe, paranciolna vala-
kinec, hoga az zent Gellert hegiel el nielnéie, vagi
az Dunat ki linna: Hoga lehetseges dolog tehat,
hoga az igaz Isten, à mi kegies atianc, az örök ke va-
lo karhozatnac kinniat, vetne büntetesül, az ő tör-
uenie meg rontoinac, nem chiac az O, de az vy te-
stamentombannis, ha ezeket semmi keppen meg
nem tarthatndőc? *Quis peccat in eo, quod ultare non
potest*: Vgi mond Zent Agoston.

Aug: Tom: 7
de Nat: 6
grat. c. 67 Et
Retra: 6: 9

Ennec fölőtte, ha meg nem tarhattiuc az Isten
törueniet, mi az oka, hoga Prædicatorokba es iras-
tokba intitec az embereket az Isten töruenienec
meg tartasara? Miert feniegetitec az gonőz tőuő-
ket? En bizoni ha Luterista uolnec, s azt hinnem,
hoga semmikeppen, az Isten nec malasztiaual sem
tarthatnam meg az töruent, mikor hallanam az ti
Prædicatorokat, mellickebe intenetec az Isten törnis-
enec meg tartasara, zinte ollian ezeseke nec itilnelec
bennetec, mintha soc bizonisagokkal, nagi fenietes-
sekkel azt akarnotoc velem el hitetni, hoga Beczbe
à zent

à zent Istuan torniat el nielnem, ha ūduőz ūlni aka-
rok, holot zinte oli, lehetetlen nec alittiatoc az Isten-
nec töruenienec meg tartasat:

Vegezetre örömeft ertenem, mellic törueniet
nem tarthatod meg az Isten nec zerető Magiari
Vram: Talam nem hiz egilstent? Talam his-
tetlengilkos, parazna vagi? Talam örű, tol-
uai vagi? Talam à masember hazas tarsara nierie-
tezz? Chiac azt mond meg, az Isten nec mindenie
paranciolattias alitode lehetetlen nec, Auagi chiac
nemelliket? Ha mindeniket, nilua künniel el hite-
ted velem, hoga minniaian idegen Istent imadtoc, es
hoga az hatodic paranciolat nem tartia zablan ha-
zad nepet: Ha pedig ciac nemeli paranciolatoc le-
hetetlen nec, azt kiuanom, mutasd meg à zent irasbol,
hoga Isten nec ket rend beli paranciolati vannac,
tudni illic, lehetetlen nec, es lehetsegesec, es ezt meltan
kiuanom tölled, holot te semmit nem akarz hinni,
à mi niluan ninez à zent irasba.

Ez ellen tudom mit mondotoc: Azt kerditec
ha meg tarhattiuc az Isten törueniet, mi zükseg volt
hoga Christus meg hallion? Miert mongia à Zent
David *Non intres in iudicium cum seruo tuo, quia non iustus
ficabitur in conspectu tuo, omnis uiuens*? Miert hūia zent
Peter az ő töruent, viselhetetlen iganac? Vegezetre
azt kerditec kicioda az, à ki be tolri amaz parancio-
latot *Diliges Dominum ex toto corde &c.* Auagi amazt,
Non concupisces holot ő magais Zent Pal azt mongia
Ee Non

Ps: 142 u: 2

Act: 15 u: 10

Rom: 7 u: 15

De hac re ui-
de Belli: 2 de
Monachis: c:

13.

Ita conceptis
uerbis Augu-
preter loca
citanda Tom.

7 lib: 2 conf:

Iulianum cir-
ca finem. Sine
peccato su-

mus ait, si ei
non consenti-

amus. Et Tom
4 proposit

17 ex
Epi: ad Rom.

Non in ipso
disiderio pra-

uo ait, sed in
nostra con-

sensione pec-

camus: Idem lib: 1 de
Nupt: &

concup: c: 27
Aug: Tom: 7
lib: 1 de Nupt:

liesiciue, hanem most ciac arra kőtelez az parancio-
lat, hogi az lsten hatra ne vessuc, ez vilagi iokert:

Az Concupiscentiat a mi illeti, niluan valo do.
log, hogi az ember nec vagiodasa hailando az go-

nozra, es zuntelen izgat minket: De mind az altal,
azt kelezunkben vennunc, hogi az gonoz indula-

toc, es az Concupiscentia, o magokba, nem bunoc,
ha ember zabad akarattia zerent helt nem ad ezek-

nec, hanem ellenec tufakodic: Az lsten paranciolat-
tia sem kőtelez arra, hogi gonoz indulatokat ne

erezzunc, mert ez nincz a mi hatalmunkba: Ha-
nem chiac arra, hogi zanzandekkal az gonoz indu-

latoc utan ne menniunc, es azoknac helt ne agguinc,
kit az lsten nec malazual megis. cielekedhetunc:

Igi ertettec mindenkor az kereztiene ez az pa-
ranciolatot, Sot a Zent irasbolis niluan meg mutat-

tia Zent Agoston, hogi igi kellien ezt erteni, Dimitt-
titur ugimond concupiscentia carnis in Baptismo, non ut

non sit, sed ut in peccatum, non imputetur: Concupiscentia
non sic manet in membris eorum, qui ex aqua & spiritu res-

nati sunt, tanquam non sit eius facta remissio, ubi omnino ples-
na & perfecta est remissio peccatorum, omnibus inimicitijs

interfectis, quibus separabamur a Deo, sed manet tanquam
superatum & peremptum, si non illicitis consensionibus re-

uliscat quodammodo: ideoq; monet Apostolus Non regnet
peccatum in uestro corpore mortali ad obediendum deside-

rijs eius: Es vizontag. Omnia Peccata deleta in Baptis-
mo.

mo, restat cum carne conflictus, quia deleta est iniquitas, sed
manet infirmitas: Titillat delectatio illicita concupiscentia-

pugna, resiste, noli Consentire, & impletur illud Post concu-
piscencias tuas ne eas Vgian ezent amaz Z. Pal mon-

dasabol eröslit Zent Agoston Non ego operor illud,
sed quod habitat in me peccatum es amaz Zent Iacob

mondasabol. Vnusquisq; tentatur, a concupiscentia sua
illectus, Concupiscentia cum conceperit parit peccatum, ho-

lot, az vagiodasuaac kisirtetibe, bunt nem mond-
lenni Zent Iacob: Vegezetre igi zol Zent Ago-

ston, Illa concupiscentialis inobedientia: quanto magis
absq; culpa est, in corpore non consentientis, si absq; culpa est

in corpore dormientis:
Mikor pedig az vagiodas bunnec neueztetie

Zent Paltul, igen zepen meg mongia Zent Ago-
ston, mint kellien ezt erteni: Peccatum uocatur, quia

peccato facta est, cum iam in regeneratis non sit ipsa pecca-
tum: Sicut uocatur lingua, locutio quia facit lingua, & ma-

nus uocatur, scriptura quam facit manus: Itemq; uocatur
peccatum, quia peccatum st uincit facit, sicut uocatur frigus

pigrum, quia pigros facit, mikeppen a zent irasbais, az
arani boru, bunnec mondatic, mert az bunnre okot

ada:
Hozod elo teis Zent Agoston, magad olkalma, vide Belli: 1: 5

ba &c. Tom: 9. lib: de nouo cantico c: 2. de ot ciac igi zol de Auij: gra:
Zent Agoston, Quid ualeat liberum arbitrium non ad-

lutum, in Adam est demonstratum. Ad malum sufficit sibi, ad
bonum

bonum non, nisi adiuuetur. Akit mijs vallunc à mint meg mutata: Hozod elő lib: de peccat: merit: cap: 8. de ot nincz semmi affele, à mit te mondaz, es ha zinte ot volnais, semmibe nem ellenkezneiee mi velunc, Mert mijs mindenkör vallottuc, hogi az mi erõnk bõl, az Istennek segitsege nekül, meg nem tarthatuc az paranciolator:

HARMADZOR azert azt hizzuc hogi, az ember be zabad akarát vagion, ugi hogi az Istennek malasztiaual iot cielekedhetic ha akar, ha pedig nem akar, meg vetuen az Istennek malasztia, gonozt cielekedhetic: Nem mongiuc azt, hogi az ember az Istennek malasztia nekül, chiacaz õ akarattianac ereiebõl mind iot, s mind gonozt egienlõ keppen cielekedhetic: Mert à mint mondam, az Istennek malasztia nekül, nincz arra valo erõ az mi akarattunkba, hogi valameli üduõsségre valo iot cielekegiunc: Hanem azt mongiuc, hogi az Istennek malasztiaual, erõ adatic nekünk, hogi iot cielekedhesünk, es az gõozt eltauoztathassuc, de mind az által zabadlagunc vagiõ mind az iora s mind az gõozra, mert à Z. Agostõ mondasz zerent Nõ ideo tollitur uoluntatis arbitrium, quia tuuatur, sed ideo tuuatur, quia non tollitur. Es ismet. Peccato Ada liberum arbitrium perijsse non dicimus, sed ad peccandum ualere, ad bonum non ualere, nisi Dei gratia fuerit liberata, & adluta: Hogi pedig az emberbe zabad akarát legien, az Zent irasbol bõsege

Nulli uero
desse auxilium
Dei sufficiens
ad obseruationem
mandatorum,
ostendit optimè
Gen. 22. 1. 2. 3. 4.
Aug: Tom:
2 Epist: 89
q: 2 u: in Psal:
78.
Tom: 7 lib: 2
sont duas
Epist. c. 5 lds
lib. 1 cap. 2.

gelen meg mutattia ezen Zent Agoston Tom: 7. lib: de Grat: & lib: arbit: c. 2. holot elő hozza emez zent iras mondasit: Ne mond hogi az Istenen mulic à te eletednec fogiatkozasa, mert az Isten zabadlagba hatta az embert, töruent vetet eleibe, mellet ha meg akar tartani, meg aldati: Tüzet es vizet tõt ember eleibe, à mellic tezcic, ahoz niullion: Masut azt mongia, hogi mikor iot nem cielekezunc, azzal nem menciuc magunkat, hogi erõnc nincien: Az teremteskoris azt mongia Istè, Sub te erit appetit, & tu dominaberis illius. Vrunkis azt mongia hogi sokzor õz ue akarta gõiteniaz Sidokat, mint azt iuc az czirke ket, de õc nem akartac: Salamon pedig Qui potuit transgredi & non est transgressus: Es hogi az iob Z. Iras mondasit el haggiã, mellicet elő zamlal Z. Agostõ Z. Palis niluã mongia maga felõl hogi õ zabad magaua. Es masut. Qui statuit in corde suo, non habens necessitatem, potestatem autem habens uoluntatis suae: Ismet Non ex necessitate: Vegezetre sok sor oluassuc à zent irasba hogi zabadlag adatic embernek, hogi valazson à kettõ közzül, à mellicet akaria.

Es ugian ezen bizonios okokkalis zepen meg mutat Zent Agoston: Quoniam peccare non dubium est, nec dubium est habere animas liberam uoluntatem: Es ismet Peccata nisi libera uoluntas esset in nobis, peccata non essent, Si homo libero caret uoluntatis arbitrio, nec peccatum ullum est, nec recte factum, ac per hoc, & pana iniusta esset.

Recl. 15 u. 14
Pro. 24 u. 12
Gen. 4 u. 7
Vide Aug. 19
de ciuit. c. 7
Matt. 23 u.
37. Pro. 1
u. 24.
Eccl. 31 u. 10
1 Cor. 9 u. 1
1 Co. 7 u. 37
1 Cor. 9 u. 7
Iosue 24 u.
15 Deut. 30
u. 15. 2 Reg.
24 u. 12.
To. 1 de Ver
ra Reli c. 14
Tom. 6 disp.
2 cont. For
tunatum.
Tom. 1 lib. 2
del. arbit. c. 1
Et lib. 83 q.
29. 24.

Tom. 1 lib. 3 *præmulum, Masut, Motus uoluntatis nisi in nostra pote-
state esset, neq; laudandus homo, nec culpandus esset, neq; om-
nino monendus, Quisquis autem existimat monendum non es-
se hominem, de hominum numero est exterminandus: Nisi li-
bero arbitrio sciremus, non nobis præciperetur, obedientia,
si quidem nulla potest esse, sine libero arbitrio: Rõuid zo-
ual azt môngia Zent Agoston, hogi ha nem zabad
az mi akaratunc, hanem ketelensegbõl cielekezie
mindent, heaba valo az Isten nec intese, paranciolats-
tia, es feniegetese: zinte mintha az bõlciõ beligier-
meket paranciolatal, igirettel, intessel akarnoc el
hitetni, hogi fegiuere derekba õltõzzec, es az hadba
mennien: Nem fedhetne Isten az embert ha nem
akaratibol, de ketelensegbõl cielekedneiec midene-
ket, sõt bñnt nem tenne akar mit cielekedneiekis: De
errul most nem zükseg tõb bizonisagokat elõ
zamlalni:*

Ez igassag ellen, tudom zoktatoc valami bizo-
nisagokat tamaztani, melliekre, bõsegefen meg felel-
nec az Catholicus Doctoroc: En keduedert chiac
azt irom most ide, à mit nem regen roud zowal irec
deakul, egi illien io hús ellen, mint te magad vagi:
A tõb dolgoc kõzõt azert igi irek: Libertatem uos à
Dei scientia, à uocationis ipsius efficacitalabe factari, inscite-
ntimis contenditis.

Nam quod ad scientiam Dei attinet, tam pridem elegans-
ter ostendit Augustinus, per illam non tolli arbitrii liberta-
tem.

tem, Dei præscientia inquit non cogit hominem, sed præscit
talem futurum, qualis futurus est: Et rursus: Non ideo ni-
hil est in nostra uoluntate, quia Deus præsciuit quid futurum
esset: Si igitur præsciuit, quid futurum sit ex nostra uolun-
tate, profectò illo sciente est aliquid in nostra uoluntate: Vbi
uides ex Augustini sententia tantum abesse ut præscientia
Dei tollatur libertas, ut potius præscientia (qua Deus uidet
nos libere operaturos) uera esse non possit, nisi liberè opera-
remur: Boetius quoq; Si uideo ait iacentem aliquem, necessi-
tas ei non infertur, à uisu meo, ut iaceat, sed potius à iacente
infertur mihi necessitas ut uideam, ubi id innuit Boetius, quod
expressè docent alij patres, Ideò Deū præuidere futura, quia
futura sunt: Et ut paucis re tantà dicā, licet scientia Dei fal-
si non possit, qua uidit aliquid futurum, ideoq; necesse sit fore,
quod Deus uidit fore: Hæc tamen necessitas, non est nisi ex
suppositione operis futuri, qua non impedit quo minus uolun-
tas indifferens sit ad operandum, & possit non operari:
Aliud enim est uoluntatem infallibiliter hoc facturam, Ali-
ud uerò ita necessario facturam, ut non sit indifferens ad fa-
ciendum oppositum, Illud enim uerissimum est, & omnino ne-
cessarium ad omnimodam diuinæ præscientiæ certitudinem,
Hoc uerò falsissimum, nec ad præscientiæ infallibilem ueri-
tatem necessarium, ad hanc enim sufficit, si res fiat, quantum-
uis fiat liberè.

Nec efficax Dei uocatio, aut operum nostrorum præse-
nitio, imminuit libertatem: Nam non præfiniuit Deus nisi ut
fierent libera libere, necessaria necessario: Ideoq; non definit
opera

opera nostra libera independenter à libero arbitrio: Sed totus ordo determinationis Dei ab aeterno ita se habuit: Deus infinita ui intelligentiae cognouit ab aeterno, quid qualibet creatura, etiam libera, factura esset, si haec uel illae occasiones, cogitationes, facultates &c. illi darentur, quemadmodum Cognouit, quid uiri Ceilae, quid Tyrus Sydom (ut caetera nunc praetermittam) actura fuissent, si in istis occasionibus fuissent posita, in quibus nunquam fuere: Cum ergo Deus perfecte noscat, quid quisque in his uel illis occasionibus, aut tentationibus facturum esset, si talis gratia, & inspiratio à Deo ipsi immitteretur: hac cognitione supposita, decernit in qualibus circumstantiis, quas, cuique inspirationes dare uelit, Efficaces: an solum sufficientes, cum quibus uidet hominem non operaturum: Cum igitur non praedefinat Deus opera nostra, independenter à nostra uoluntate, sed supposita, cognitione conditionata liberi concursus nostri, si in talibus circumstantiis constituatur, Iccirco nullam, nec gratia, nec decretum Dei aeternum, libertatis adfert detrimentum: Et solum necessitatem ex suppositione, seu consequentem liberam determinationem, infert: non uero necessitatem, quae tollat arbitrii indifferentiam:

1 Reg. 23

Luca. 10

Gab. V. 19

p. disp. 67

Gab. V. 19

p. disp. 119

HOGI

HOGI KINEK KINEK AZ
 ó u' duóssgerül ualo bizontalan-
 ga, nem baluanio-
 zas.

HAmissan es Istentelenül mondod io Magiari Vram, hoga mi az keresztieneket ketsegeben elesre indittuac, mint az ördögök, mert mi, nem az ketsegeben elesre, hanem az io remenlegre izgattuac az hiueket: Ti követitec inkab az ördögöt, mert mikor ő meg akara eiteni az embert, leg előz ő ez hitete el uelle Nequaquam moriemini: tñs el hitetuen az embereket, hoga felelem nek ül ellienec, es zinte oly bizoniosoc legienec, hoga semmi bűn ki nem rekeztí őket az bodogsabol, meli bizonial hizic, hoga meg holt Christus ő erettec, az keresztieni zabadsagnac zine alat, minden nemű gonossagra vizitec: Laudatur peccator in desiderijs animae suae, Annac okaert meltan ti rollatoc mondhattuac amaz Ezechiel mondasat. Consuitis pultullos sub omni cubito manus, & facitis cerutcalta, sub capite uniuersae aetatis, uiuificantes animas, quae non uiuent, mentientes populo meo, holot tñs, akar minemű bűnos embertis arra intetec, hoga ne fellien, bizonioson higgie, hoga kedueben vagion Istens nec, es hoga el nem vezhet.

Psal: 10. 163

Eze: 13. 4. 18

Ff 2

Ebből

Ebból az követközic, hofi (az Salamon mon-
 da fázert) Sokan gonozul, es Iſtentelen latorſa-
 gokba eluen, oli batorſaggal vannac, mint ha tekel-
 letes eletűc volnanac, mert az moſtani vy tanitok-
 tul, ki vetettec az emberecamaz Zent Pal tőruenie-
 tül, Az Rezegeſec főſueniec, faitalanoc &c. nem
 mennec az Iſten orzagaba, Miuelhogi az moſtani
 vy kereztienec kőzöt, ha valaki ez vilag latorſagat
 hordoznais, chiac felelem nekűl higgie, hofi ő az
 Iſtennec kedues fia, es hofi el nem vezhet mind iol
 vagion az dolog:

Ita Trid:
 ſeſſ: 6 c: 9.

Az mi vallaſunc pedig, ez dolog felől, ebben
 al: Senki kőzzűlűnc nem ketelkedic az Iſtennec ir-
 galmaſſaga felől, az Chriſtus erdemenece vegheterlen
 kincierűl, es à Zent Sacramentomoknac ereierűl:
 Mind az altal, meg tekintuen az mi giarloſagunkat,
 meltan felűnc, hofi az Iſtennec kedueből, ki ne ef-
 ſűnc: Hizzuc azert bizonioſon es felelem nekűl,
 hofi az Chriſtus erdeme altal, az Sacramentomok-
 ba, bűnnec bocianattia adatic, az oknac, kic, oli hitel,
 es lelki kezűlettel vezic ezeket, à mineműuel illic:
 Hizzűc aztis, hofi oróc bodogſag adatic az oknac,
 kic mind vegig meg maradnac, mert az Zent Iraf-
 ba oluaſſuc, *Qui perſeuerauerit uſq; in finem ſaluus erit*:
 De mind az altal meg tekintuen az mi giarloſagun-
 kat, meltan felűnc, hofi ne talam, bennűnc valami
 titkős fogiatkozás vagion, melliet magunc ſem iſe
 merűnc:

Matt: 24
 u: 13.

merűnc: Auagi hofi ne talam, mind holtig, meg
 nem maradunc az ioba, iol tuduan, az Salomon
 mondaſabol, hofi ſokan iol keztec, de gonozul ve-
 geztec el, es hofi à ki allis, el eſhetic, a es el teuelied-
 hetic.

Senkinēc azert ketſegbe nem kel eſni az ő ſűd,
 uőſſegenec meg niereſe felől, hanem io remenſegbe
 kel lenni, hofi az Iſten őtetis rezeſſe tezi az bodog-
 ſagba, es ebbe az remenſegbe mongia Zent Pal,
 hofi őrűllion es diciekeggiec az kereztien ember.
 Es à mint nem chiac Zent Pal, de Iob es Tobias
 mongia, annac nagio b bizodalma vagion à ki iob-
 ban zolgal Iſtenenec, mert *Gloria noſtra haec eſt te-
 ſtimonium bonae conſcientiae* ugimond Zent Pal z. Cor:
 1. u: 12. Mind az altal, ez az remenſeg, ki nem reke-
 ti zűlűnk ből az felel met, es annac okaert minden-
 kor felelembe kel elnűnc, *Ne forte* (ugimond Zent
 Pal) *nec tibi parcat*:

Azert mi Z. Pallal egietemben, az Hit es az Re-
 menſeg kőzöt, kűlőmbſeget tezuñc: Vgi hofi, az
 Hit altal bizonioſon higgic igaznac lenni, valami
 az Iſten megieñtet, ugi annira hofi, azon nem fe-
 lűnc hofi az ugi ne volna, miuelhogi az meg cia-
 latkozhatatlan Iſtennec bizoniſag tetelen erőſſitte-
 tie: Az Remenſeg altal pedig, az meg igirt bodog-
 ſagot, es annac meg niereſere zűkſeges malaztat-
 remeniliuc: Meli altal, az ketſegben eſes, es az mod-
 nekűl

Ff 3

nekűl
 22. q. 40
 ar. 1

Eccl: 8 u: 10

2 1 Cori: 10

u: 12 Luca 8

u: 13. 1 Tim:

1 u: 16 & c:

4 u: 1 cap: 6

u: 10 Heb: 6

u: 4. 5. 2 Tim

2 u: 18 Ro.

12 u: 12 & c:

5 u: 2

1 Tim: 3 u: 13

Iob: 11 u: 14

15 Tob: 4

u: 12

1 Cor: 13 u:

13 Roman: 8

u: 24.

Sperare, eſt

actus uolun-

tatis, qua bea-

titudinem, &

media prop-

ter illa, ama-

tamus, qua tenu-

sunt bona no-

bis D. Thom:

22. q. 40

ar. 1

nekül való batorlag közöt, helihez tetűnc: Mert á
mint Zent Tamas sokzor mongia, az ketsegeben
eles arra vizi embert, hogi az ő bodoglagat ne res
menilie, Auagi hitetlensege miat azt itiluen, hogi
semmi bodoglag ne legien az halál után: Auagi pe
dig latuan, melinehez annac az bodogsagnac meg
nierele, meg ieduen nem akaria azt kiuanni es ugi
Ephē: 4 u: 19 Desperantes semetipsos tradiderunt impudētia &c. Az
Prasumptio pedig, arra vizi az embert, hogi az ő űd
uőseget, nem azoc altal az ezközöc altal akaria
meg nierni, mellieket rendelt az Isten, mikeppen, ez
mostani vytoc, nem az Isten töruenienec meg tar

Mat: 19 u: 17 tafa altal, hanem oli hit altal akarnac űduőz űlni, mel
Heb: 11 u: 6 liel chiac azt hizic, hogi őc űduőz űlnec, es az egieb
Apud philo
sophos Dubi
tare est inter
utrumque flu
ctuare, neutri
adharefcere
& assentiri
Nos uere non
dubitamus
sed, (licet cū
formidine op
positi spera
mus beatitu
dinem, per ad
hensionem uo
luntatis de
terminatam

3. Ma
ga az Isten, az ő töruenienec meg tartafa altal akar
ta, hogi mi űduőz űllűnc Si uis ad uitam ingredi, serua
mandata. Zent Palis nem azt az hitet kiuannia az
űduősegre, hanem Accedentem ad Deum oportet crede
re, quia est, & inquirentibus se remunerator sit: Fide Intelli
gimus aptata esse sacula Zent Athanasius, Hac est fides
Catholica ut credamus quia Dominus noster Deus est &
homo: &c.

Az remenseg azert ez ket vetec közöt, az bo
dogfagnac varafauat vigaztal minket: de azert ki
nem rekezti az felelmet: Mert az mi fele baratunk
nac űduőseget, es meg igazulalat, nem tartozunc
minden

minden bizonnial hinnűnc, az Luteristac tanitafa
zerentis, noha bizonnial tuggiuc Zent Palbol, hog
az mi felebaratinc iauatis remeliuc, Spes nostra firma 2 Corint. 1 u.
est pro uobis. Confido, qui cepit in nobis opus bonum, perfle 7 Phil. 1 u. 6
ciet usq; in diem Christi Iesu, Zent Agostonis niluan
mongia, hogi az mi Atiankba chiac azokat keriu
Istentűl, mellieket remenlűnc, Abba pedig az mi, fe
lebaratinkhoz tartozo iokatis, közönsegefen ke
rűnc Istentűl, Remenliuc tehat az mi felebaratunk
rűlis hogi az Istennec orzoga ő reais zal, noha ezt
meg az Luteristac itileti zerent sem tuggiuc bizon
ioson, es felelem nekűl:

Ezekből immar meg teczic, hogi à mit Isten
meg ielentet, azt bizonioson, felelem nekűl hizzuc,
Tudni illic, hogi az igazan meg terő ember nec,
meg bociattatic bűne, es hogi à ki vegig meg marad
az ioba, űduőz űl &c. De miuel hogi az Isten, sohult
az zent irasba, azt meg nem ielentette, hogi Magia
ri Istuan, vagi Pazmani Peter &c, mind holtig, meg
marad az ioban, hanem chiac azt igirte hogi à ki
vegig meg marad űduőz űl: Remensegbe ioba le
hetec, de felelem, es retteges nekűl nem lehetec, az en
giarlosagom miat, tuduan (à mint mondam) hogi
az Isten meg nem ielentette nekem hogi enis ugi
nem iaroc, mint nemelliec, kic iol keztec vala, de
gonozul vegezec el:

It pedig azt kiuanom hogi iol ezedben véd az
ti teueligestek nec giökeret, Mert ti igi zoktatoc
okoskod

okoskodni, *Qui perseverat, in fide, & bonitate &c. Saluatur: Sed ego perseverabo &c. Ergo Saluabor, Ti min-*
denkor chiac az *Mator propositiot* niesztec, chiac azt
erőssítetec à zent irasbol, melliet senki nem tagad,
De az *Mtnor propositiot*, meli à zent irasba nincien,
hanem chiac ti *Imaginatiotoc* es almatoc, soha meg
chiac ingien sem igietkeztec meg bizonitani: De
ezennel zolloc az ti bizonisagtoknak erőten vol-
tarul:

Immar azert igen rőuiteden mutassuc meg az
derec Zent irasbol, hogi senki maga felől (hanem ha
az Isten ezt neki bizonioson meg ielenti) minden
felelem nekül nem tudhattia, hogi az Istennec ked-
uebe, es az örőc eletre valasztattot, legien:

Ecc. 9 u. 1

Előzőr azert, Salamon niluan mongia hogi
sóc igaz emberec vannac, kiknec cieledetec az
Isten kezebe vagion, mind az altal, nem tuggia az
ember, ha haragra, vagi zeretetre legien melto, mert
mindenec (ioc es gonozoc) egi arant adatnac mind
az ioknac, smind az gonozoknac, *Omnia in futurum*
seruantur incerta. It Salamon chiac az igaz emberek-
rül zol, (*Sunt iusti*) es azokrul mongia, hogi nem
tudhattiac ha haragrae, vagi zeretetre melto, mert
az gilkos, rezeges &c. iol tudhattia hogi ő Istennec
haragiaba vagion: Ezt pedig azzal bizonitria Sa-
lamon. Hogi ha valaki meg tudhatna hogi az Isten-
nec keduebe legien, ez vilagi io, auagi gonoz ze-
rencieből

rencieből tudhatna, Abból pedig nem tudhattia.
Mert koz mindenec, mindeneknec: Tehat senki
azt nem tudhattia, es azert mongia, *Omnia in futurum*
seruantur incerta: Holot nem chiac azt mongia Sala-
mon, hogi az vilagi zerencieből azt meg nem is-
merhettiuc, hanem hogi ugian semmikeppen nem
tudhattiuc, *An odio uel amore digni sim?*, mert ha ezt va-
lahog tudhatnőioc, hamissan mondana az Iras, *Omnia* *Pro. 20 u. 19*
seruantur incerta: Ennec főlőtte, malut igi zol Sa-
lamon, ki mondhattia maga felől, Tizta az en zi- *Eph. 5 u. 26*
uem? Niluan tuggiuc à Zent irasbol, hogi vannac *Titum 2 u.*
oli emberec kiket az Christus erdemeert meg tiztia *14 &c.*
tot az vr Isten, de mind az altal à zent iras azt mon-
gia, hogi senki maga felől azt nem mondhattia, hogi
ő ollian legien: Miuelhogi noha az ember nem tug- *1 Cor. 4 u. 4*
gia semmi vetket, mind az altal *Non in hoc iustifica-* *Psa. 18 u. 14*
tus sum, ugimond Zent Pal, es meltan mondhattia *Iob. 9 u. 11*
Dauiddal *Ab occultis meis munda me Domine, & ab ali-*
enis parce seruo tuo, Mert ha az Isten hozzam iois
(ugimond Zent Iob) meg nem latom, ha el hagi
engemet, ezemben nem vezem, *Si simplex fuero, hoc u. 21.*
ipsum ignorabo:

Ennec főlőtte à zent iras mindenut arra intben: *Ecc. 5 u. 5*
nőnkot, hogi el ne batorkoggiunc: hanem felelem- *Pro. 28 u. 14*
be, rettegesbe elliunc *De propitiato peccato noli esse sti-* *Phili. 2 u. 12*
ne metu: *Beatus qui semper est pauidus: Cum timore &* *1 Pet. 1 u. 17*
et amore salutem uestram operamini: In timore incolatus ue- *Psal. 2 u. 11*
stri *Psal. 118 u.*

ne emlekezzem, Zent Agoston eggiut imigi zol:
 Aug. Tom. 7 *Quis ex multitudine fidelium, quamdiu uiuitur, in numero*
 de Corr. & *prædestinatorum se esse præsumat? Omnes ergo etiam qui*
 gra. c. 130. *benè uiuunt timeant, dum occultum est, quò perueniant: Qui*
 Idem 20 de *dam de filiis perditionis in fide qua per dilectionem operas*
 Cimit. cap. 7 *tur, incipiunt uluere, & aliquandiu fideliter ac iuste uiuunt,*
 Lib. 11 de *postea cadunt: Es masut. Quis hominem se in actione lu*
 Cimit. c. 12 *sticia perseveraturum usq; in finem sciat, nisi aliqua reuela*
tlone ab eo fiat certò, &c. qui de hac re, non omnes instruit?
 Vgian ezen dolgot Tom. 2. Epist. 107. amaz Zent Pal
 mondasauat bizonit, *Quis stat uideat ne cadat. Es ismet.*
 Tom. 7 de bo *De uita æterna, quam filiis promissionis, promisit uerax De*
 no Perseu. *us, nemo potest esse securus, nisi cum consummata fuerit ista*
 cap. 22. *uita, ideo quotidie dicimus, ne nos inferas in tentationem:*
 Egieb heliekennis giakran ezent tanitia Zent Ago

ston.
 De lassuc immar minemü bizonisagokkal tas
 mogassacaz vytoc, ezt az ő vy, es vakmero biza
 kodasokat: Előzzör, Az igaz hitnec bizoniosnac
 felelem, es ketelkedesnekül valonac kol lenni. a mint
 te is Magiari, sok bizonisagokkal meg öröslited mi
 uelhogi az te tölted elő zamlalt, Zent Iras mondas
 ennel egiebet nem tanitnac: Az Papistac pedig nem
 bizoniosoc az ő üduösségokrül, Nincz tehát nekik
 igaz hitec: masodzör, azt kerdem, ugimond vizont:
 mikor az Credoban mongiac, Hi zem az öröc ele
 tet, mit hiznec? Chiac azte hogi legien öröc elet, es

az

az hiueknec meg adatic? Ha chiac azt hizic, az ő
 döggel egi hiten vānac, miuelhog, az őrdögis ugian
 ezent hizi: Harmadzör bizonzial hizzuc hogi Hunn: labyyi
 Christus meg holt, es eleget töt erettunc: Tarto. 1 prop: 243
 zunc tehát aztis bizonzial hinni, hogi immar az 262.
 Isten nem haragzic reanc: kit ha nem hinnenc ket
 segbe kellene esnanc: Negiedzör igi okoskodic Propos: 288
 Hunnius: Az ki be töltheti az Isten törueniet: A
 ki pænitiatiat tartuan meg giönic: A ki valameli
 zerzetbe megien, ugi meg tiztül (az Papistac itileti
 zerint) mint az kereztseg által: Anni pænitiatiat
 tartnac, hogi meg az Purgatoriombaisiut benne:
 Söt az Indulgentiac altalis minden bünöktül meg
 odasztatnac: Tehat bizoniosoc hogi az Isten kedue
 be vannac: Ördözör hozzac elő amaz Zent Pal
 mondasat, *Certus sum quia neq; mors &c. separabit nos*
a Charitate: Spiritus testimonium reddit spiritui nostro
quòd filij dei sumus: Masut azt mongia, hogi Tug Rom: 8 u: 38
 giac az hiuec minemü aiandek ot vöttec Istentül: Es 4: 16.
 ismet, *An non cognoscitis uos ipsos, quia Christus in uobis* 1 Co: 2 u: 12
 est? Vrunkis azt igiri az ő tanituaninac, hogi meg 2 Cor: 13 u: 5
 ismeric, hogi őc Christusban vannac, Es vegezetre 1 Io: 14 u: 20
 Zent lanos igi zol, *Scimus quoniam translati sumus de*
morte ad uitam:

Az első bizonisag, telliesleggel semmire kellő,
 Mert az niluan vagion, hogi az igaz hit erös, este
 kelletes, meli minden ketseget, es felelmet ki rekezt:

Gg 3

Annac

Annac okaert valamit kerezten hittet tartozunc
hinni, azt felelem nekül, minden bizonnial kel hini
nunc: De azt kellene meg mutatni az zent irasbol,
az lsten igeiböl, hog tartozom en, vagi te, magunc
felöl el hinni, hogi mi vallaztottac vagiunc, Es hogi
ez legien eggic dolog, melliet tartozunc hinni: Eb-
böl meg teczic hogi zinte ollian ez az Hunnius es
Vitaker argumentuma, mintha en igi okoskodnā:
Az igaz hitnec bizoniosnac kel lenni, De Magiari
nem hizi bizonioson hogi ő a pokolnac also fenes
kere vettetic: Ninc tehát neki igaz hiti:

Az masodic bizonisag még illien io: Mikor
az Credoban mongiuc: hizem az bunnec bocia
nattiat, az öröc eletet: Miuelhogi it nem emlitem en
magamat, hanem közönlegesen mondom *Credo res-
missionem peccatorum* &c. chiac azt hizem, hogi az
Aniazentegihazba legien az bunnec bocianattia-
valo erő, es hogi legien bodogsagis, melibe rezesec
leznec az valaztottac, noha kic legienec ezec, nem
tudom: zinte mint mikor latom, hogi ket roppant
sereg özue megien, bizonnial tudom, hogi sokan el
esnec, noha nem tudom zam zerent kic legienec:

*Iacob: 2 u. 19
Heb: 11 u. 6
Obiectum fi-
dei demonis,
& Christiani
potest esse
idem, licet
etiam fidei di-
versus sit:*

De ezt ugimond Vittaker, az ordogis hizi: vgi va-
gion: de aztis hizi az Ordog hogi egi lsten legien, a
mint Zent Iacob mongia, kit mijs az Credoban hi-
zunc, estartozunkis hinni a mint Zent Pal mon-
gia: Tuggiac, es, Valliac az ordögökis hogi az Chris-
tus

stus meg holt, meg gözte az ordögöt, &c. De azért
az kerezten emberis tartozic ezeket hinni:

Az harmadic bizonisagis erőten: Meg holt *1 Ioan. 2 u. 2*
Christus Vruc, es eleget töt mind ez zeles vilagert, *2 Cor. 5 u. 19*
mint sokzor mongia a zent iras: tartazunke azért *Rom. 11 u. 15*
el hinni, hogi mind Sido, Töröc &c. üduözullien:
Eleget töt azért Christus ez vilagert, de az ő eleg-
tetele giümölcsos nem lehet nekünk, ha az ő tölle-
zabot ezközöc által, ezt magunkhoz nem kapciola-
liuc, a mint ez előtis meg mondam: Annac okaert
nem ketelkedunc az Christus erdemerül, de chiac
azonfelunc, hogi ne talam mi, nem kapciolliuc ugi
hazzanc az ő erdemet, a mint illeneiec: Nem eyt-
tuc pedig mi ketsegbe az hiueket, hanem az remeni-
segre intiuc, de ugi hogi az felelmet se vesséc ki zi-
uekből.

Az Negiedic okoskodasis semmirekellő: Hizo-
zuc mi hogi az ember, az lstenec malasztia által, be-
tölthetiaz paranciolatot, az fellül meg magiarazot
modon, De ki tuggia ha en, vagi te, be töltettüke:
Si simplex fuero. hoc ipsum ignorabit anima mea: Est ula *Iob. 9 u. 12*
qua uidetur homini bona, & ducit ad mortem: Nomen ha- *Pro: 14 u. 22*
bes quod uiuus, & mortuus es: Dices quia diues sum, & mi- *Apo: 3 u. 1*
ser es, kiből meg teczic, hogi ha zinte be töltöttuc *& 17*
volnais, nem tugiuc mi bizoniosan, hogi be röle
töttuc, mert Etsi nihil mihi conscius sum, non in hoc iustifi- *1 Cor: 4 u. 4*
catus sum, qui enim iudicat me Dominus est: Ab occultis me- *Psa: 18 u. 14*

es munis

is munda me: Ennec fölötté ha zinte tünndiökis hogi
Thron 24. u. 5 meg tartottúc, ki tugia ha végig ebbe maradunké,
Enutriti in Croceti, amplexantur stercora:
 Hizzúc hog az keresztlegbe meg tisztulunc, de hon-
 nan tudgiuc, hogi az keresztleg utan el nem estunc?
 Auagi ha el estunc, honnan tuggiuc, hogi az igaz
 penitentia tartas által, meg mostatunc az Christus
 verebe? Hizzúc hogi az ki meg igazult, es iot cie-
 lekezic érdeme vagion: Hizzúc hogi az Aniazen-
 tegihazba, sokan vannac Istennek kedues zolgai,
 kic az Purgatoriumba valokatis segitik De eze-
 kic legienec, azt mi nem tuggiuc: Hizzúc, hogi az
 Indulgentiac által, az büntetes, melliet erdemlettunc
 (meli giakran bűnnec, neuzetic, mielhogi az
 bűnnec solgia) meg bociattatic: De ugi, ha az
 Istennek keduebe, es zerelmebe leuó embertül vete-
 tic az Indulgentia, mert à meg ember az pænitentia
 által, meg nem igazul, addig semmit nem haznal ne-
 ki, ez vilag Indulgentiaiais: Annac okaert, mint hog
 nem tuggiuc ki legien az Istennek kedueben, azt
 sem tuggiuc, enni ezer ember közzül kic az Indul-
 gentiaert mükalkodnac, kik legienec rezelek azokba

Patres citati
à Plato: lib: 1
de bon: stat:
Relig: c: 13

Az zerzetben valo allast, igen kedues dolog-
 nac mongiac à Z. Atiac, Isten elót, de ugi ha Isten-
 nec keduebe vagion à ki à zerzetbe áll: Vannakis
 nemelliec oli velekedesbe, (mert ez chiac velekedes)
 hogie az által meg bociattatic, valami büntetést er-
 demlet

demlet vala az ember, az elót valo bűneiért, es
 chiac ebből hasonlittiac az keresztleghez: Mert eg-
 ieb keppen iol tuggiuc hog az keresztleg sokkal bős-
 ciülletesb, es hatalmasb, mielhogi az keresztleg ala-
 tal, nem chiac az erdemlet büntetes, de az bűnis meg
 bociattatic, az zerzetben valo allas pedig, az bünt
 meg nem bociattia: Hanem ha az elót meg volt
 bociatua az embernek bűne, ez altalis (ugi veleked-
 nec nemeli Doctoroc) meg bociattatic, az büntetes
 sre való kötelesség, meli meg zokat maradni az meg
 igazult emberbeis: De mielhogi senki nem tud-
 gia, ha az Istennek keduebe vagione, vagi haragia-
 ba, mikor az zerzetbe áll, annac okaert azt sem tud-
 hatia, ha meg bociattatike neki, minden verkeinec
 büntetese:

Az ötödie bizonisagra, azt mondom: Leg-
 előzzör zent Pal az valasztottakról zol, mikor azt
 mongia *Certus sum quia nemo nos separabit*, kic kőz-
 zül, hogi ő volna eggic az Istennek meg ielentese-
 ből tuita: De azt nem mongia Zent Pal hogi min-
 den ember tartozic velle, hogi ő is ezt, ili bizonio-
 son higgie maga felől, kit mind az által, akar kijs
 meltan mondhatna, ha Isten meg ielenteneie neki,
 hogi ő is valasztot volna. Az Luteristac ő mago-
 kis ketelenec hogi ezt igi magiarazzac, mielhogi ic
 Zent Pal, nem chiac magarül zol, hanem egiebek-
 rülis (*Nos*) kikerül ökis valliac, hogi nem tartozunc

Hh

bizon

Rom. 15: 14 bizonnial hinní, hofi ūduőzűllienec: Vannac kiő
azt mongiac hofi amaz zo *Certus*, vetetic, *pro certis*
tudine Morali, mikeppen masuttis zokta Zent Pal
ezt az zot, ili ertelembe venni:

2 Cor. 1: 12 A Zent lelec bizonisagot ad nekűnc, hofi Isten
fiai vagiunc, belső lelki gőnőrsűseges ciendesleg al-
tal, melliet jerez az Isten felő ember, meliből igen
hiendo keppen alittia, hofi ő Istennek fia, es őruen-
dez az ő lelki ismeritűnec ciendeslegbe:

Tuggiac az hiuec, minemű aiaudekokat adot
vala Isten az Aniazentegihaznac, az hiuec eppűle-
tire, tudni illic az neliueken valo zollast, betegsegee
giogitasat &c. De azt nem mongia Zent Pal, hofi
ki ki meg ismerheti az Istennek minden aiaudekias
ő magaba.

Azonkeppen mikor azt mongia Zent Pal,
hofi meg ismerhetic hofi Christus lakozic kzzőta
tőc, ez előt valo sententiabol, meg teczic, hofi chiac
azt mongia, hofi az ciuda tetelec altal meg ismer-
hettec, hofi ő az Christus ereieből, igazan hirdeti
nekic az Euangeliomot, es hofi Christus az ő ciu-
dalatos cielededi altal, ő kezőtűc lakozzec: Chri-
stus Vrunc azt igiri, hofi az Zent lelec el őuetele-
kor, az niluan valo ciudac altal, mellieket latond-
nac, niluan meg ismeric, hofi az Christus ő benne-
vagian, Sőt aztis hofi az Zent lelec altal Christus
ba oltattac, mert ezt az Zent lelec, lathato es ciuda-
latos

latos keppen reaűc zaluan, meg ielente nekic: Tug-
giuc pedig ugimond Zent Ianos, hofi az halalbol
ki vitettűnc, mert ezt bizonios ielekbold, es ciudak-
bol, (melliekel bōuőzskōdic vala az Aniazente-
gihaznac sengeie) meg ismeric vala: Es az Zent le-
leknek belső bizonisag tetelebolis, soc *Contecturak* al-
tal tuggiuc mys ezt, noha nem oli bizoniosson, meli
bizonioson tuggiuc, hofi Christus meg holt eret-
tűnc.

Hozdelő Magiari Vram oltal madra Zent
Agoston, *libro de Non cogitando in crastinum. Et In ex-*
posit: Epist: 8. ad Romanos: De ezeket ki oluastad
Zent Agostonbol, mert en effele kōniueket, ingien
sem lattam Zent Agostonban, keresd meg azert
Quoto Tomo Quoto folto legienec Zent Agostonba
ezec az kōniuec, es enis meg felelec az ő mondasira

HOGI AZ MEG HOLT
Zentek tizteletibe, nincz semmi
baluaniozas:

NEm te voltal első Magiari Vram, à ki az kerez
cieneket baluaniozoknac neuezted, à zentec
tizteletiert, Hald mit mondnae vala az Manichæ-
usokis: *Idola uertitis in Martyres, quos uotis similibus co-*
litis; kik nec ciac azt feleli Cyrillus, mjs nektec, Nos

Hh z

nou

Aus: 20 com
Faustic: 40
21. Et Epist:
43.
Cyril: lib: 6
in Iulianum.

*non adoramus sanctos, ut Deos, sed honoramus, ut viros pri-
marios:*

Hogi pedig te magadis, mikor az más vilagon
zembe lezez Giarmaival (ki az bodog emlékezes
tű, Vespri Püspök, Monoslai. Vram ellen, ezen
kabafagokat vitata, mellieket te,) bizonilag lehes,
Sapientis uis hogi ti vattoc azoc, az kic imig zolnac. Ergo errauis-
*mus a uia ueritatis, iustitie lumen non luxit nobis, sol intelli-
gentia non est ortus nobis,* Im elődbe rakom czikkeli-
kent az kerezteni valasnacigaz voltat, mert latom
hogi ezt nem ertuen, kapdostoc mint az vakoc ide-
stoua, es minniaian meg utköztoc ez dologban:

Minapis, egi Zent Agoston zerzetiből zököt
barat irasat niomrata ki, az Galgoczi kialto, mel-
bül meg lathattiuc hogi ennec az zegin baratnakis
ebbe zakada niaka, à mint ő tetti, noha bizoni mas
lön oka, az ő esetinec.

Es miuelhogi ennec az baratnac emlékezetire
iutanc, nem itilem mod nekül valo dolognac, ha rő-
uid glossat tezec az ő irasara: Annac okaert.

Ciudalkozom leg előzőr azon, hogi meri az ő
első predicationiaba oly Istentelen dolognac, es An-
tichristus rabsaganac neuezni az Barati zerzetet:
Holot ő maga Zent Agostontis baratnac neuezi,
Epist. 137 es meltan, mert Zent Agostonis Tom: 7. libro 3. cont:
litter: Petil: c: 4. niluan mongia hogi barat, es barati
zerzetnec kezdőieuolt, Ha azert zent Agoston (kit
ő magais

ő magais ez az barat, zentnec neuez, az ő masodie
Prædicationi nac vege fele) zent lehetet az barati
zerzetbe, miért itili Hollosi, ezt oli Istentelen dolog-
nac lenni: A mit pedig az tizta eletnec fogadasarul
rebeg, meli erőtlen legien, ez előt meg mutattam:
Az zerzetben valo allastis mi okon hasonlittiac az
kerezteseghez, chiac im nem regen meg magiara-
zam:

Masodzor ciudalom hogi az Vittebergai Do-
ctoroc, ili nagira böciülliec ezt az zököt baratot,
kie mindenkor azt zoktac kialtani, hogi az baratoc
tudatlan herec, es ez az Godfrid bizoniara ollianis
volt: De igaz amaz Tertullianus mondasza Hære-
*Tert: de præ-
scrip: cap: 41*
tici omnes tument, omnes scientiam pollicentur, ante sunt
perfecti catechumeni, quam edocti, ipsæ mulieres hæreticæ
quam procaces, quæ audent docere, contendere, exorcismos
agere: Ordinationes eorum temerariæ: Nunc neophytos
collocant, nunc Apostatas nostros, ut gloria eos obligent,
quia ueritate non possunt: Nusquam facilius proficitur,
quam in castris rebellium, ubi ipsum esse illic, promereri est:

Harmadzor, noha az Vitebergai Doctoroc,
mas okat aggia ennec az barat esetinec, de az ő ma-
ga Prædicationiabol, ket okat vezem ezembe ennec:
Első az, melliet első hoz az első prædicationac har-
madic tanusagaba, Hogi ő Hűz eztendeig volt ba-
rat, eskötelezte magat az tizta eletre, melliet ugi-
mód senki meg nem tarthat, s meg sem tart, mert ez

Hh 5

nincz

ninez az ő hatalmába, es tehetségebe: Es mint az
nagi leán síralmat, oli keferuesen iria meg az ő maga
törödelit, ciuda hogi azt nem iria, à mit Luter maga
felől, hogi sokzor ciac meg nem bolondult zerel-
meben: Barát vram azért, által ugorduan az at-
kot, *Amittens bonam conscientiam, naufragauit circa fi-*
dem: Masodíc okat, azon első prædicationban az
masodíc tanúságnac vegen aggia, Az niaualia ugí-
mond az Istenhez terít, az az à mint Z. Pal mon-
gia, *Radix malorum cupiditas, quam quidam appetenter ero-*
auerunt à fide, Vgíanis eleitül fogua az keueliseg,
es ez világi ioknac kiuanfaga volt kezdeti az eret-
neksegeknek, à mint masut meg mutatom:

Negiedzer, ez kis irasbol ezemben vezem,
meli igen házug, es itekelletlen ember volt
ez az Coruinus barát: Mert házud mikor azt mon-
gia, hogi nallunc minden nap Míse vásár vagion,
es kitegi forint, kit tizenket kraiczaron adunc: Ho-
lot ő maga tuggia, meni zantalan tilalma, es bunte-
tese legien mi nallunc az Simonianac, az zentséggel
valo kereskedesnek: De azért *Qui altari seruit, de al-*
tari manducat, mert dignus est operarius mercede. Si nos
uobis spiritualia seminamus, magnum est si nos carnalia ue-
stra metamus, Ha en azt mondanam, hogi az Luter
tanitoc az Isten igieuel kufarkodnac es kompolaro-
kodnac, miuelhogi az ő tanítasokert, Temetesert,
kereztelesert &c, fizetést veznek, Es az eggic zaia-
ba

ba dragab az Isten igie, (miuelhogi több jóvedelme,
ez fizetése vagion eginéc közzülóc, hogi sem maso-
nac) vallion mit felelne Hollosi? Miért nem, felele-
ugian azont eretunkis? Hazuda abbais, hog mi az
Mísenec Canonaba, azt keríuc, hogi Christus Vrun-
kat az Isten *Sanctificet, benedicat, acceptum habeat*, ked-
uebe vegie, es meg zentellie, Azonkeppen, aztiskeo-
ric ugimond, hogi az Isten, az mi Vrunkat *Iubeat*
per ferri per manus Angeli, in sublime altare, Mintha
ugimond Christus menibe nem volna, auagi az
Angialoc nekül menibe nem mehetne: Harom fe-
leis törice ugimond az Christus testet, mikor az osti-
at elzegdelic, az Papistac: Eze mind niluan valo
házuglagok, Mert soha mi azt nem keríuc, hogi
Christus vrunkat keduebe vegie az Isten, vagi az *Res sacrificia*
Angialoc által, menibe viteffe: hanem, ciac azt ker-
íuc, hogi az mi aldozasunkat zenté, kedueffe es mi-
nekünc haznossá tegie az Isten, az az *Vt placeat, Ita orarunt*
quatenus fit, & offertur à nobis, nobisq; sancta & salutaris *tempore Am-*
fiat, quò in se sanctum & placitum est. Azonnis kőniör *brof: lib: 4 de*
günc, hogi az mi aldozasunkat (nem Christust ő *Sacra: cap: 3*
magat) az Angiali imaságok altalis segicie az Isten,
es ő altaloc keduesen vegie: Iollehét az *Consecratio*
utan, soha nem mongiuc *Sanctifices Benedicas*, hanem
Sanctificas, utiuficas. Annac okaert meg hamissittia
Hollosi az canont, azt iruan, hogi mi az Christus
testerül zoluan keríuc az Istent, *ut sanctificet, &c.*
Hazud

1 Tim: 1 u: 19

1 Tim: 6 u: 10
& u: 21.

1 Cor: 9 u: 13

u: 11.

In Prosa:
corpus Christi.

Hazud abbais hogi mi az Ostia zinenec el törefes kor, az Christus testetis fel darabolliuc: Mert, *Fractio demum Sacramento Nulla rei fit fractura, signi tantum fit fissura: A sumente non confractus, non diuisus, Integer, accipitur.* à mint az Aniazentegihaz enekli:

Töb hazugságokis vannac abba az kőniueczkebe, melliekrül maid többet zolliunc:

De lassuc immar, mi nem teczic oli igen az zentec tizteletiben, az mostani vytoknac:

Előzőr azt mongiac, hogi mi, az meg holtoknac lsteni meltofogot tulaidonitunc, azt alituan hog az mi ziuönc kiuanislagat, es akarattiat lattiac ökis:

Calu: lib: 3 o.
20 u: 24

Az mi kőniörgesünket mindenut halliac, maga ez az lstenhez illeneie: Es bizoniara, ugimond Caluinus, hozzűfülenec kel lenni az zentnec, ha minden zot meg halhat: Maga nilua az iras azt mongia

isa: 63 u: 16

Abraham nesciuit nos, & Israel ignorauit nos, Es bizoniara (ugimond Hollosi) ha tunnaia az zentec

Ro: 12 u: 15

Apoc: 7 u: 17

Ec: 31 u: 4

isa: 32 u: 18

az mi niaualiainkat, tartoznanac ökis be tölteni a maz Zent Pal mondasat, Siriatoc az sironkozokkal, maga az lsten el törölte az ő kőniühullatafokat:

Psa: 49 u: 15

Heb: 4 u: 16

Masodzor azt mongiac, hogi mi az lstenec, es az mi meg valtonknac tiztit tulaidonittiuc à zenteknec mikor őket segitsegül hiiuc. Mert az lsten azt mongia hogi züksegünkben ötethiiuc, ő hozza foliamiunc, mint kegies atiankhoz, holot azert

azert ily io Atianc legien, mi zükseg mastul keres nunc segitseget, à ki magais zükölködic? Vduözitönc felöl pedig azt mongia Zent Pal hogi chiac ő egiedül az mi kozbe iaronc: Es *Aduocatum habemus apud patrem, Iesum Christum: Z. Palis niluan mongia,* hogi segitsegül nem kel hinunc azt, à kibe nem hiiunc, es Isaiasis bolondsagnac monga az halottaktul varni, az eleuenec segitseget:

1 Tim: 2 u: 5

1 Ioan: 2 u: 1

Ro: 10 u: 14

isa: 8 u: 20

Harmadzor azt mongiac, Hogi mi Imaggiuc à zenteket, nem chiac segitsegül hiiuc: Maga az lsten paranchiolattia zerent, chiac az legi elő El Schadai lehova lsten kellene imadnunc: Es ennek okaert, Templomokat eppitunc nekic, aldozatokat rendelunc, mikor, hol egi, es hol mas Zent Mieleit mongiuc:

Deut: 6 u: 13

Matt: 4 u: 10

Negiedzer es utolzor, mert az zenteknec ziti te ugi kőniörgunc (azt mongiac) mint lstenec, a uagi Christus Vrunknac nekikis oltarokat, aldozatokat, zentegihazakat eppitunc: Bodog Azzont remensegünk nec, Mindenhatonac, üduösszeg zerönknec neuezzuc: Söt, ugimond Hollosi, mint az poganioc lsteninec ugian tizteketis zabnac az Papi stac à zenteknec, Mert Zent Apalin az fogfaioc lstene, Zent Lenart az foglio ke, &c.

Kemnit: in

Exa: Sess: 25.

Ez sommaia azoknac, melliekert az zentec tizteletit baluaniozasnac hiiac az Luteristac: melliekre enis rend zerent meg felelec.

Előzzör, mijs valluc, hoga chiacaz lsten tud
hattia, az ember nec kiuanlagat, gondolattiat, imat
lagat önnön saiat ereieből, es veghetetlen ből cieffe
geből, A ki ezt az meltosagot masnac tulaidonia
tana, az lsteni tulaidonlagot adna, az teremptet al
latnac: Es azért mongia Zent Agostonis, hoga az
meg holt zentec, nem iudhattiac, önnön ereiekből
ez vilagi dolgokat: Mind azon altal aztis bizon
ioson hizzúc, hoga az emberekis, meg ismerhetic az
mas ember kiuanlagat, es gondolattiat, az lsten nec
ielenteseből es tanitasabol: Nilua Samuel meg ismer
re Saulnac minden ziué gondolattiat, es halala utan
nis meg monda Saulnac az ő kőuetközendő zeren
cieiet, à mint Zent Agostonis meg vallia Ahias
profetais 3. Reg: 14. u: 6. meg ismere az ő hozza tit
kon iot kiraline azzont: Elisæus pedig meg ismer
re mit cielekuec Geise tauul leuen, es azt monda ne
ki Nonne cor meum in presentia erat? Zent Peteris
Acto: 5. u: 3. meg ismere az Ananias titkos cieleke
detit: Elisæus Samariaban iluen tuggia vala, min
den titkos tanaciat az Syria kiralinac. Daniel meg
monda Nabugodonozornac minemű almot latot
volna: Vegezetre az Profetakis meg mondottac
regen az iouendő dolgokat. De miuelhogiezeket
nem az ő magoc ereieből, hanem az lsten nec tanita
sabol tuttac, nem volnac rezefec az lsteni tulaidon
lagokba:

Zinte

Zinte azonkeppen azért, ha az meg holt zen
tec lelkei, tuggiac, es ertikis az, mi züksegünk, es
kiuanlaginkat, ugian nem leznec rezefec az lsteni
meltosagba, ha, nem ő magok ereieből tuggiac, de
(à mint Zent Agoston mongia, es az Aniazentes
gihaz tanittia) Auagi az Angialoc altal, Auagi az
lstenben mint egi tükörben lattiac, Auagi az lsten
meg ielenti nekic, mint az profetaknac, Si Propheta
absens corpore, uidit puerum suum Geisi accipientem munus
ra, Quanto magis (ugimond Zent Agoston) uidebant
sancti etiam unde sunt absentes? Nem zükseg azért,
hoga hozzú fülöc legien az prophetaknac, auagi
az zentek nec, az tauol valo dolgot ismeretire. Nil
ua ő maga Caluinus azt mongia, hoga Zent Istuan,
es Zen Pal Christus Vrunkat az egbe lattac, es on
nan adatot zauát hollottac, de mind az altal erre
nem itili züksegesnac, hoga zent Pal fülle, az eget
erte legien:

Mikor Abraham felől oluassuc, hoga nem ismer
te à Sidokat: Nemelliec azt ugi ertic, mint mikor
az lsten mongia, az gonozoknac, Nescio uos Non no
ui uos, scientia scilicet approbationis: Ennec fölötte Isai
as ot panaz olkoduan hoga az lsten nec Atiai olta
ma meg vonatot az Sidoktól, es irgalmaslagot ker
uen, igi zol. Meltobban hihatunc teged atianknac,
hoga sem Abrahamot: Mert Abraham ez vila
gon eltebe, nem ismert minket, te pedig öröktől fog
ua

li z

ua

Aug: Tom:
4 de Cura:
pro: mort: c:
13 Et de spir:
ani: c: 29

1 Re: 9 u: 19
Ecc: 46 u: 23
Aug: de Cur:
pro: 1 Mor:
cap: 15.

4 Reg: 5 u:
26 Aug: 22
de Cini: c: 29

4 Reg: 6 u: 9
11.
Greg: 4 dial:
c: 33 Quid
nesciant qui
scientem om
nia sciunt?

Ita ad uer
bum Augu:
Tom: 4 de
Cura: pro
Mort: c. 15
Thomo 3 de
Spir. & Ani.
cap. 29.
Lib. 22 de
Cini: c. 29.
Cal: lib: 4 c:
17 u: 29.

Hieron in cū
locum.
Matt. 25 u:
13 c. 7 u. 23.
Nesciuit, in
preterito,
non uerò nesci
cit, dicitur

ua ismertel, es gondot viseltel, &c. Mikeppen az
 2 Mach: 7us Machabæusoc Añiais, *Nescio filij qualiter in utero meo*
 22. *apparuitis, singulorum membra non ego ipsa compegi, sed*
 Aug de Cur: *mundi creator.* Zent Agoston aztis mongia, hogi az
 pro Mo: 6: 13 o testamentomba, mint hogi nem lattac az meg holt
 zentec az Istent, mint most lattiac, nem ciuda ha ak-
 kor nem tuttac ez vilagi dolgokat: Az sem zük-
 seg, hogi ha tuggiac ez vilagi niomorufagokat, ö
 kis sirankozzanac, mert az sirasrül adot törüeni,
 chiac az siralom volgiet illeti: Es még az Luteristac
 sem tagadhattiac hogi az zentec lelkei iol tuggiac,
 hogi ez vilagon soc niomorült, es meg keseredet
 ember vagion, kiken semmit nem sirankoznac:

Masodzor, miaz zenteket segitsigül hiiuc, de
 ezzel semmikeppen az Isteni meltofogot nekic nem
 tulaidonittiuc: Mert mijs hizzuc hogi *Vnus est*
 1 Tim: 2us 5 *Meditator qui dedit semetipsum redemptionem pro omnibus:*
 Egi az az közbe iaro, ki mideneket meg valta, ele-
 get tön minden vetkeinkert, es önnön ereieböl kut
 feie az Istennel valo bekesegnec, es az meg igazus-
 lasnac: A ki illien közbe iarot eginel többet, valla-
 na, nilua az Christus zekibe ultetne, az teremptet
 allatot: De mià zenteket nem hizzuc illien közbe
 iaroknac lenni, (akar mit kennienec mi reanc az vy-
 1 Cor. 2us 11 *toc. Nemo scit quæ sunt in homine, nisi spiritus hominis)*
 Deut. 5us 5 Hanem chiac ollianoknac, minem ű kozbe iaronac
 Gal. 3us 19. *neueziaz Zent Iras Moysest: Minem ű kozbe ia-*

roua

roua fogada Zent Pal azokat, kiket giakran ker,
 hogi imatkozsanac ö erette Rom: 15. u: 30. 2. Corint:
 1. u: 11. Coloss: 4. u: 3. 1. Thessa: 5. u: 25. 2. Thess: 3. u: 1. 1. Tim:
 2. u: 1. Heb: 13. u: 18. Iacob: 5. u: 16. & Jerem: 42. u: 2. es
 tób heliekennis, holot ker az hiueket hogi kőniös
 rőgienec ö erette, de nem ugi mint meg valto közbe
 iaroc, hanem mintefedez ő zolga tarsoc: Mijs azert
 chiac ezen modon, es nem külömben kerunc segit-
 seget az zentektül, tudni illic hogi imatkozsanac
 erettunc: Ha ki azert Zent Palnac igi zollot volna
 mint az vytoc nekunc: Mit miuelz Zent Pal? Mi-
 ert foliamol az bünos emberhez? Miert kerz tőle
 segitseget *Adiuuate me orationibus?* Ninczie elegse-
 ges közbe iarod az Christus? Nem tudode hogi
 azt hagia az Istent. *Inuoca me?* Nem emlekezele rea,
 hogi temagad azt mondad *Quomodo inuocabunt in*
quem non crediderunt?

Ezekre, vallion nem azt felelnede, hogi chiac
 az Istent kel ugi segitsegül hinunc!, mint minden
 ionack űtfeiet, es az önnön saiat ereieböl, meg adaiot:
 De emellet hihattiuc segitsegre az embereketis, ugi,
 mint imasagoc altal segitő zolga tarsainkat: Mijs
 azert ugian ezen feleletet aggiuc az Luteristaknac:
 mert mijs ciac ugi kerunc az zenteekt, mint az mi ia-
 uainknac, kőniörgesec altal, meg nierdit: Isaias pedig
 chiac az ördöngos azzoni allatoknac, az halottak,

li 5

*Etiam per
 sanctos ad De-
 um accedimus
 & ipsum in-
 uocamus:
 Oratio que
 dirigitur ad
 alium tanquam
 ad primum
 principium est
 actus Religi-
 onis, & hac
 dirigi non pos-
 test ad sanctos
 Val: 22 de 6
 q: 12 p: 5 col.
 1453.*

túl való ertekezéseket tiltia, à mint meg teczie, ha éppen meg oluafod az Iſaias ſententiaiat.

Ennec' fölőte aztis ezünk be tarczyuc, hogi miſkor Zent Pal az elő emberek, vagi mi az bodogſagba uralkodo lelkeket keriuc, hogi kőniörgies necertűnc, az Chriſtus erdemet meg nem homalioſittiuc: Sőt inkább fel magasztalliuc, miuelhogi ez által adatot à zenteknec ez à meltoſag, hogi őkiſ imatſagoc által, az Chriſtus erdemeben való rezeſ ſüleſt nierienec maſnakis, mert ugianis az ő kőniörgeseknec egieb hazna nincz, hanem chiac ez, hogi az Chriſtus erdemenechaznaba mſs rezeſec legiűnc. Es ez az oka hogi minden imatſagoknac vegen ezt veti az Aniazentegihaz *Per Chriſtum Dominum noſtrum*: Ezzel ielentuen, hogi az zentec imatſaganac Chriſtus által vagion ereie, es giűmőlcie, à nekűl hazontalan volna:

Ezekből azért meg teczie, hogi az terempter allattul való ſegitſeg keres, nem baſſuanozas: Es igi mikor mi ugian azon forman kőniörgűnc à zenteknec, à mint Zent Pal kőniörge az emberek nec, tudni illic *Ora pro me*, ezzel az Iſteni meltoſagot, es az Chriſtus tiztit maſnac nem tulaidonittiuc: Annac okaert, Ha zinte az meg holt zentec ſemmit nem tudnanakis az mi kőniörgesűnkben, es igi telieſſeggel hazontalan volna is (ki ſugi nincien) az zenteknec való kőniörgeſ, mind az által, ugian nem kiſſebi-

kiſſebitenőioe meg effele kőniörgeffel az Chriſtus közbe iarafat, zinte mint Zent Pal effele kőniörgeffel meg nem kiſſebite: Sem az Iſteni meltoſagot maſnac nem tulaidonitanoioc, holot ez az imatſag *Ora pro me* ſemmikeppen az Iſtennec nem tulaidonithatikis, *tantum abeſt* hogi ez az kőniörgeſ chiac az Iſtent illeſſe:

Hogi pedig az zenteknec való kőniörgeſ, nem val: 22 d. 6 vy dolog legien bōuōn meg mutattiac az Catholiz q: 2 p: 7 Belli cuſoc: Az Chalcedombeli gōlekōzet Acto: 11. igi ^{sc.} zol. *Sancti Protherij interceſſione propitium Deum habere* Tom: 9 libro ^{sc.} *postulamus.* Zent Agoſtonis Bodogazzont, az A ^{sc.} *postolokat, Baratokat, zűzeket, keri hogi imatkoz* 24. *zanac erette: Es maſut, Sancta Maria ſuccurre miſeris,* To: 10 Sere *Iuua puſillanimes, ora pro populo &c.* Maſut Zent Cy ^{sc.} *prianuſt keri hogi ſegitcie őtet* Tom: 7. lib: 7. *de Baptiſ:* 18 *cont: Donat: c: 11.* Zent Bernard pedig (à kit te Luther ^{Homo 2 ſua} *Catonaiaua akarz tenni*) bodogazzont, őli eillag ^{per Miſſus, in} *mac neuezi, melliet minden niaualianokban kel ſegit:* ^{ſine ſerm: 1} *ſegűl hinűnc: Athanaſiuſis, Baſiliuſis, Nazianz: Nyſſe* ^{de Aſſumpt:} *ſenuſ, Chryſoſtomuſ, Hieronimuſ, ugian ezent niſ* *uan tanittiuc:*

Harmadzor, nem tagaggiuc, hogi mi à zentes ket imaggiuc, az ő moggioc zerent, de ti, azt ſem tuggiatoc mi legien az imadas, es annac okaert *Qua ignoratiſ, blaſphematiſ:*

Az imadſag azért, es az Imadas abba kűlöm-
bőznec,

Oratio
Adoratio.Damasc. Ora:
de imagin.D. Thom: 22
q: 84.Eodem modo
honor alius
soli Deo debi-
tus 1 Tim: 1
u: 17 alius
creature Ro:
2 u: 10.

Deut: 6 u: 13

Matt: 4 u: 10

Aug: Tom: 1

de vera Reli:

c: 55 Epipha.

heres. 9 alij

apud Vasq: 1

d: 5 c: 7.

Psal: 98 u: 5

közne, hoga az Imatlag, az mi züksegink nec alaza-
tos meg ielentese, segitseg keressel egietemben: Az
imadas pedig uigimond Damascenus, *Submissionis* &
honoris signum azaz tiztelet nec, es böciüllet nec iele,
meli altal valakit, az ő meltofagaert, nalunknal fel-
lieb valonac ielentunc: Annac okaert az Doctos
roc harom dolgot mondnac züksegese nec lenni az
Imadafra: *Opintonem de excellentia alterius, sine qua ado-*
ratio ficta esset: Actum uoluntatis, significandi alterius ex-
cellentiam, & suam erga alium submissionem. Actum de-
niq: significantem talem submissionem, siue externum, siue
internum, qui etiam ad placitum possunt esse signa submissio-
nis, quemadmodum ex solo placito hominum etiam externa
signa indicant submissionem, ideoq: alij alijs signis utuntur:

Az zent Irsba pedig, ket rendbeli imadaft talas-
lunc: Nemelliet olliat, meli chiac az egi elő Istent il-
leti, es meg vagion hagiua, hoga chiac ő neki, es sen-
kinec egiébnec ne adassac: Effele Imadas felől zol-
uan az Zent Atiac, niluan mongiac, hoga senkit az
egi Istenen kiűl nem zabad imadni:

Ezen kiűl talalunc az Irsba, mas rendbeli
imadaft, melliel az teremptet allatot imadhattiuc,
Mert az Angialokat imada Abraham Gen: 18. u: 2.
Loth Gen: 19. u: 1. Iosue c: 5. u: 14. Az embereket is imada
Abraham Gen: 27. u: 7. Iacob Gen: 33. u: 3. Gen: 42. u: 6 &
cap: 43. u: 26. Bersabea, 13. Regum: 1. u: 16. Natan: 3. Regum
1. u: 23. Propheta 4. Regum 2. u: 15. Iudith c: 10. u: 20. Cor-
nelius

nelius Actor: 10. u: 25. Sőt az Istent ő magats *Adorate*
(ugimond) *Scabellum pedum eius*, holot nem az földet Matt. 5 u: 35
neuezi az Istent labanac Samolianac, mint egiéb hely Isa. 66 u: 1
seken, hanem az Moyses zekriniet, à mint meg te-
czici. Paral: 28. u: 2. miuel hoga az Istent az Cherubi-
nokon ül vala, à mint oluassuc z. Regum 6. u: 2.

Enni soc zantalan zent iras peldai ellen, megis
azt mongiac az vytoc, hoga semminemű imadással Esth. 3 u: 2
nem zabad semmi teremtet allatot imadni, Mert Apoc. 19 u:
Amant nem akara imadni Mardocheus: Az Angial, es Zent Peter sem zenuede hoga őtet imadna-
10 & 12 u: 8
Act: 10 u: 25
iac: De niluan való dolog, hoga vagion oli imadas
melliel zabad imadni az teremptet allatotis: Annac
okaert, auagi azert nem akara Mardocheus imadni
Amant, hoga ez nem chiac ollian imadaft kiuan va
114 D. Tom:
22 q: 84.
la, mineművel imada Abraham, vagi Iacob az po-
ganiokatis: Hanem olliat, mely altal az emberec,
valami emberi termetzet fölöt való meltofagot ie-
lentenec ő benne. Es azert mongia, *Timui ne hono-*
rem Dei mei transferrem ad hominem: Auagi pedig Esth. 13 u: 14
meg ielentette vala Istent Mardocheusnac, hoga ha
Amannac tiztesseget nem tenne, Aman meg ha-
raguan, okot adna az Istent nepenec meg zabadula Esth. 13 u: 13.
sara, es annac okaert noha ő maga azt mongia, hoga Esth. 5 u: 9.
ha zükseg volna az Istent nepenec iauara, kez volna
meg az ő laba niomatis meg ciokolni, mind az al-
sal chiac fel sem kele ő előtte, kit bűn nekül meg

Gab. Vafq. l.
de Ador.
d. 5. c. 3.
Aug. lib. 20
cont. Faust. c.
21. Et q. 61
in Genes.

zoktac vala cielekedni az Sidoc: Nem akara tehat
tizteffeget tenni neki, hogi az Isten nepenec zabadu
lasat, es ebbol koutkoozotizteffeget az Istenec, el
ne mulatna: Zent lanos felol azt mongia Zent A
goston, hogi az Angialt az o finiessegeert Istenec
alitotta es ugi akarta otet imadni mint Isten. Zent
Hieronymusist Vigilantius ellen ezent mongia
Cornelius felol, hogi ois Isten gianant akarta imade
ni Zent Petert, mint Zent Palt az Lycaoniaiac:
De ha zinte chiac teremtet allathoz illendo modon
akarta volna is Zent lanos imadni az Angialt, Cor
nelius Zent Petert: es oc ezt az imadaft sem akara
tac volna fel venni, Vgian nem koutkoozic ebbol,
hogi zabad nem lot volna, oket imadni, Mert giako
ran az emberek is az o Modestiaokert, es alazatos ma
goc viselesekert nem vezic fel, azt az tizteletetis,
melliet erdemlenenec:

Immar chiac azt kel meg magiaraznunc mine
mu imadaft, es tiztelet legien tulaidon chiac az Iste
ne, es minemu az teremtet allate: Miquel hogi azert,
nem egiebert tiztelunc es imadunc valakit, hanem az
o meltosagaert, es bociuilletes allapattiaert: Anna
kokaert ollian lezen az tiztelet, es imadas, minemu
meltosagot alitunc abba lenni, a kit tiztelunc: Es igi,
ha teremtet meltosagert bociuillunc valakit, ugi
miat, fejedelmsegert, zentsegert &c. teremtet al
lathoz illendo tiztelet, es imadas adatic neki: Ha pe
dig.

Ita Chry. Ast
10 Beda An
sel. in Apoc.
Vafq. libro
1 d. 5 c. 2

Arist. 1 Ethic.
cap. 12

Tarasius in 7
Syno. act. 7
Hec adora
tio, nil aliud
est, quam ho
norabilis sa
lutatio:

dig Isteni meltosagot, Istenhez illendo imadaftal tiz. Au. 20 cont.
telliuc, melliet baluaniozas nekul, teremtet allatnac. Faust. c. 21 ne
senki nem tulaidonithat: Ezt pedig, az Istenhez il. 10 de Ciuit.
lendo Imadaft, es tizteletet Latrianac neuezic az. 1 c. q. 94.
Doctoroc, az masikat Dulianac, Mert noha az Go. 15 de B. Vir.
rogoknel, mind eggic, smind masic zoö, niha az. 15. Alanus
Isteni, es niha az teremtet allat tizteletit iegzi, mind Dial. 5 cap. 9
az altal zokas immar nallunc, hogi chiac az meg Vafq. lib. 1
magiarazot ertelembe vegiuc ezeket az zokat: d. 1 cap. 10

Ezekbol meg teczic, hogi nem az kulsö feö, a
uagi terd haitasbol, le borulasbol, ciokolasbol &c. Ita Aug. 10
kel meg ismerni, ha valaki Istenhez illendo tiztelet. de Ciuit. c. 4
tel, tiztelé valakit, auagi nem: Mert még ez uilagi
feiedelmec elottis terdre es nec, es le borulnac az em
berec: Hanem az ember nec ziué indulatiabol, ugi
annira hogi azon kulsö terdre eses, ciufolasis lehet,
(mikeppen az Sidoc terdre esuen Christus Vruc
elot, ciufolliac vala otet) Isteni imadasis, es teremtet
allathoz illendo tizteletis lehet:

Ezekbol niluan meg teczic, hogi mi a Zentek
nec nem tulaidonittiuc az Istenhez illendo Imadaft, Aug. lib. 20
es bociuilletet: Mert mi Zent Agostonnal azt mon. cont. Faust. c.
giuc: Colimus Martyres, eo cultu, quo in hac uita coluntur 21 c. 10 de
sancti homines, sed illos tantò deuotius, quantò securius, post Ciuit. c. 4
incerta omnia superata, in ultra felicitore, ultiores: At illo
cultu quæ latria dicitur, estq; propriè diuinitati debita ser
uitus, nec colimus, nec colendum docemus nisi unum Deum,

K k z

Cum

Qualem cul- Cum autem ad hunc cultum pertineat oblatio sacrificij, nullo
tum Angelo lo modo tale aliquid offerimus uel offerendum precipimus ul-
rum prohibet li Martyri, ulli sanctæ animæ, uel Angelo: Es mince utan-
Apost: Collo: na azt monta volna, hogi igen nagi bűn volna, ha
24: 18 & ki aldozneie az Martyrnac: Sacrificare Martyri dixi nō
Concil: Læ- dixi Sacrificare Deo in memorijs Martyrū, quod sapissimè
dic. explicat facim⁹, &c. Mi azerť chiac ugi tiztelliuc, es imaggiuc
Baronius an- a zenteket, mint Abraham az Angialokat, es mint
no Christi 60 Istennec hui zolgait, s baratit. Nem valamez vi-
lagi rothadando meltoſagert, mint az feiedelmeket:
Hanem az termezeti fűlöt vala meltoſagert, melire
az Christus erdeme által emeltettec: Ezt pedig bi-
zonittuac az mi ſaiat vallafunkales lelki ſmerettün-
kel. Mint hogi mi iobban tuggiuc mit cielekezűne,
hogi ſem mas ember, à ki nem lattia zűűne gondos-
lattiát.

Negiedzer, hamiffan es Istentelenűl fogiatoc
reanc, hogi mi à zenteknec zinte ugi kőniörgűne.
mint az Istennec: Mert à zenteknec mi nem ugi
kőniörgűne mint az mi űduűſegűnk nec kut feie-
lib: 5 c: 14 nec, es meg adoinac hanem chiac ugi, mint Istennec
Vasq: lib: 11 d: hui zolgainac, baratinac, ſiainac: Nem ugi hogi ő
5 cap: 2. magocereieből ſegicienec hanem ugi, hogi, kőneör-
geſec által, az Istentűl nierienec ſegitleget, Orate pro
nobis, meli imatſag ſemmikeppen nem illic az Istens-
hez, es neki igi nem imatkozhatűne, miuelhogi à ki
erettűne maſnac eſedeziec, zűkſeg hogi maſnac eſe-
dezzec.

dezzec, ~~zűkſeg hogi maſnac eſedeziec~~, à ki hatalmasb
ő nallanal: A zenteknec pedig mi, ſem oltarokat,
ſem egihazakat nem eppitűne, ſem aldozatokat nem
adunk, Quis aſſiſtens altari (ugimond Zent Ago-
ſton) dixit aliquando, offerimus tibi Petre, Paule, Cypriane. Aug: 30 cont
Sed quod offertur, offertur Deo, qui Martyres coronauit, d- Fauſ: c: 21 &
pud memorias Martyrum: Nulli Martyri, ſed ſoli Deo,
Martyrum conſtituimus altaria, ad memorias Mar-
tyrum: Es maſut, Martyrum reliquias, ut Chri-
ſtus membra, ſinceriffimè honoranda, & Baſilicas Idem libro I
eorum nom inibus appellatas, adeundas credimus Tom: 3. de de Ciuit: c: 1
dogmat: Eccleſ: c: 73. Miſeretnekek nec valliuc az & 4 lib: 8 c:
Collyridianuſokat, kic, bodog Azzoñac aldoznac 26.
vala ugimond Epiph: hereſ: 78. & 79. Mi pedig, chiac
Iſtennec aldozunc, chiac neki eppitűne zentegia-
zat, noha à zenteket Iſtē utā Patronuſiñac fogag-
giuc az egihazaknac, es az ő oltalmoc ala vetet egia-
hazakba, őket kiualtkeppen tiztelliuc, es az ő ſegit-
ſegec kereſeuel aldozunc Iſtennec, à mint Damafce-
nus mongia Honoramus ſanctos, in eorum nomine templa Dam: 4 de
Deo extruimus, dona offerimus. fide c: 16.

Soc kőniörgefeket zoktac elő hozni, az vytoc.
Ex Pſalterio Mariæ: Ex orario: Stellario, Antidotario,
Curſu horarum: Conformitatibus & Floſculis S. Franciſ-
ci, es tőb effele kőniuekből, mellieket zorgalmato-
ſon elő kereſnec, chiac hogi az regi egiiűűne imato-
ſagaba, valami ganciot talallianac: De ezekre en leg
Kk 3 előzzör

előzzer azt mondom; a mit hasonló dologban Z.

Agoston Vobis nondum litigantibus, securius loqueban-

Aug. lib: 1 tur: Certè antequam (ugimond Hieronymus) in Alexo-

cont: Iulian: andria tanquam demonium meridianum Arrius nasceretur:

c: 4 explicans Innocentes, quidam minus cautè locuti sunt, & quæ non

s. Chrysosto: possent peruersorum hominum calumniam declinare, Mis-

mi dista: korazert anni Phariseusoc nem valanac, kic meg

Hier: libro 2 akarnanac minket zauunkba kapni, mint most, ba-

con: Ruf: c: 4 torlagosban zollottac az hiuec, de io ertelembe:

Ennec fólótte, ha valami ektelen, botrankozol, ha-

mis tudomani vagion ezekbe az kóniuekbe, nem

In Indic lib: az Aniazentegihaztul vagion, meli meg tilt es kar-

prohi: Reg: 8 hoztat minden kóniuet valameli effele dolgokat

foglal magaba: Effele sprolec kóniueket pedig, ugi

In Prefat: li: mint Orarium, Stellarium &c. nem chiac meg nem

belli Precat: eróssitet, domegis tiltot az Romai Aniazentegi-

Iussu Pij 5 haz: Vegezetre azt mondom, hogi ezeket az imate

editi: sagokat, io ertelembe zoktac az hiuec mondani:

Canis lib: 5 c: Mert minden imatszinkuac illien ertelme vagion:

22 Vasq: lib: Zent Peter, segitsegül hilac tegedet, nem ugi mint

1 d: 7 c: 2. teremptót, es meg váltot: Tudom hogi magad

erodbúl te engemet lelki iokkal fel nem ekesithec:

hanem kerlec, kóniörgesed által segiez, kóniörül raj-

tā, ved el bünömet, ugi az bodogsagra, orogbiczd

lelki iomat, iutas keduebe Istennec. Nem tennöm

erodbúl, es hatalmadbúl, hanem kóniörgesed által,

bünböl ki, gerest nieri Istentül, az Christus erdeme

által;

által: Es bizoniara, ha Zent Pal, es Zent Ianos, sok-

zor mongia, hogi ő üduőziti az embereket, es hogi

az ember meg zenteli ő magat, miuelhogi, az Istent

az Paztoroc munkaia által üduőziti az embereket:

nem latom miert nem mondhattiuc, hogi az zentec

üduőziciene minket, az az, kóniörgesed által segit-

ciene minket az üduősszegre: Mikor Bodog Aze-

zont, Istent után, minden hatonac neueztec az regiec,

chiac azt ielentettec, hogi kóniörgese által, mindent

meg nieri Istentül. Mikor remensegünk nec

hiuuc, oli ertelembe mongiuc, mint David Homo pa-

cis mea in quo sperabam, Mert igen zepen meg magia-

razzac az Theologusoc: Cum dicimus, Sperare in alto,

Ilud. In) principium, & causam rei sperata denotat, Atq;

ita, eo sensu, quo possumus iudicare aliquem esse causam rei

sperata, possumus in eo sperare: Non possumus igitur spera-

re in sanctis, tanquam in causis, per se conferentibus bona

spiritualia, sed tanquam in causis impetrantibus.

Hazud pedig Hollosi mikor azt mongia, hogi

mi Zent Apalint az fogfaioc Istennec itilliuc, mert

mi egi Istennel többet nem ismerünk: Hanem azt

mongiuc, hogi az Istent, a zentec által soc külömb

külömb fele iokat zokat adni az embereknek, a

mint Zent Agoston bőségesen meg mutatja lib: 22.

de Cluit: c: 8: 9. Es mafut igi zol: Populus Christianus,

memorias Martyrum celebrat, & ad excitandam imitatio-

nem, & ut meritis eorum consocietur, atq; orationibus iuue-

tur: Fasti: c: 21.

1 Tim: 4: 16

16 Rom: 11

4: 14. 1 Cor:

9: 22. 1

Ioan: 3: 13.

D. Tom. 22

q. 17.

Fusus lib: 9

Confes: cap: 8

Epist: 137. 8

Retra: 6: 13.

Aug. 20 con

Thom. 4 de
Cura. pro.
Mort. 6. 15
16.

Rom. 12. 6
1 Cor. 12. 11.
1. Ephes. 4
17.

tur: Deus exaudiens Martyrum preces, praebebat hominibus solatia, & suorum merita Martyrum, ubi uult, quando, & quomodo uult, maximeq; per eorum memorias, mirabili atq; ineffabili potestate, commendat: Miuezhogi azért, Isten soc iokat zokot az zentec kőniörgése által cielekedni, igen hiherseges dolog, hagi Mikeppen az elő zentec között, *Diuisiones gratiarum sunt*, azonképen, az bodoglagos zentec közöttis lehet oli külső lőmbseg, hagi eggiknec kőniörgése által, az Isten kőnniebben aggion, egy fele aldomast, hagi sem mas által: lollehet ez nem illeti az hit dolgot, hanem ciac *Experientia* bol vót, aítatos velekedes, de oli, melibe semmi Istenelenseg nincien:

Ezekből niluan meg teczie, hagi az zentec tizteletibe nincz semmi baluaniozas, semmi zent irasellen valo dolog:

Meg mutathatnam pedig soc bizoniságokkal, hagi az meg holt zentec lelkei imatkozzanac erettűnc, es hagi mijs meltan kőniörgűnc nekic: *Demi-uthegi* most chiac azt akaram meg mutatni, hagi, Ha zinte à zentec semit nem kőniörgenének is erettűnc: Auagi az mi kőniörgesűnket sem hallanaia kis, meg sem volna semmi baluaniozas, vagi à zent irasellen valo dolog, ebbe az vallasba:

2 Machab.
16. 14.
Bar. 3. 4.

Mind az által, im ezedbe iutatoc ennihani bizoniságot chiac rőuid zoual: Előzzör azért oluassuc à zent irasba hagi Ieremias halála után, sokat kőniör

kőniörge Ierusalemert: Baruchis azon kerilstent, hagi most halgassa meg az meg holt iamboroc imatlagat: Ezek pedig az kőniuec hagi Canonicus soc legienec, meg mutattiac igen niluan *Pistorius contra Mencerum*, Coccus 1. *Theauri*: Az *Apocalypsis* Bellar: 47. Apo: 6. 11. Apo: 5. 18. be oluassuc, hagi az Martyroc keric Istent, hagi meg bűntesse az Aniazentegihaz üldözöit: Az az tis mongia Zentlanos, hagi az meg holt zentec, draga illatot vinec Istē eleibe, meli, nem egieb, ugi mond, à zentec imatlaganal: Az Angialokrűlis nem ciac azt olluassuc hagi imatkoznac erettűnc *Zach. 1. 11. 12.* de aztis, hagi az mi imatlaginkat Isten eleibe uizic *Tobia 12. 11. 12.* *Apo: 8. 11. 13.* Nem azért mondatnac pedig, Isten eleibe vinni az mi kőniörgesűnket, mintha Isten ezeket à nekül nem latna: Hanem azért, hagi ő kis Isten mi kőniörgesűnc mellett imatkoznac: Es bizoniara ha az karhozot Gazdag, kőniörge az ő elő attiafiatert, nem latom, miért nem kőniöröghetnec az meg dűcioült zentekis. Holot niluan tanittiac sokan az regi Zent Atiac közzül, hog ez nem pelda bezed, hanem igaz historia volt, mert az pelda bezedekbe, nem zokas neueken neuezni az embereket, mint it Lazart, es Abrahamot *Apo: 13. 11. 21.* Vranc meg neuezi: Ennec fölőtte, Christus Vranc, nem chiac azt igire hagi, à ki holtig meg marad vele, az ő zekibe ülteti, de aztis, *Dabo ei potestatem super gentes, reget eas in uirga ferrea, & tanquam uas figuli confringet, sicut & ego accepi à Patre meo*, hatalmoc vas

Apo: 13. 11. 27.

Matt 4 24 47. gion tehat, Isten után, à zenteknek is az orzagokon, azokat bíriac az Isten engedelmeből, es à mint Vranc mongia *Super omnia bona constituet eos :*

Vegezetre az regi Patriarchac, segítsegül hie uac, es tiztelec az Angialokat. *Angelus benedicat: Gratia & pax à Deo, & à septem spiritibus,* Iacobis azon kere az Angialt melliel kúzdec (mert ezt Angiala nac neuezi Oseas 12 u: 4.) hogi meg algia ötet: lob nalis oluassuc, hogi az Isten meg halgattia az Angial imatlagat, az emberekert: Azis Angial valà, à ki Moysesnec, az Isten kepebe ada az törüent, ugimond Zent Pal, megis giakran imada ötet Moyses, es kóniörge neki: Ha azert kerhettiuc az Angialokat hogi segicienec, es ök imatkozhatnak is értünc: Mi az oka hogi à zenteket nem kerhettiuc? Talam oc meg holtac? *De niluan, Visti sunt oculis insipientium mori, illi sunt in pace: Non est Deus mortuorum, sed* *uluorum,* Bizoniara az ö lelkec zinte ollian elő, ming az Angial, ök is diciric az Istent, mint soc helien oluassuc à Zent lanos latafaba, Es ha mi testi zai mozagatas neküls imatkozhatunc züünkbe, miert nem imatkozhatnac az lelkec? Talam elnec, de nem ertetic oc, az mi kóniörgefünkert? De miert zinte ugi nem ertheti mint az Angial? nem ielenthetic meg Isten ö nekikis? Hogi hogi tudá Abraham az gazdagnac kiuanlagat? Hogi tudac az Martyroc lelkei hogi meg Isten bözzüt nem allot vala az ö üldözöiökön

dözöiökön Apoc. 6. u. 10: Hogi tudac az regi Profetac az iouendö, es titkos dolgokat? Auagi talam tuggiac niauallankat, de nem akarnac értünc kóniörge: De ez hogi lehetséges dolog? Nem de nem Aniankenekünk az bodogoc göleközetit? Nem polgar tarsainke ökis? Nem azon egy fő tagiai vagiünke? Hogi lehet tehat (ugimond Zent Pal Rom: 12. u: 5. 1. Corin: 12. u: 12.) hogi az tagok egimast ne segilliec? Ha ez vilagon valo hiuec imatkoznac eg masert, es haznosonnis, mi az oka, hogi az meg dü cöült zentec nem imatkoznac ugimond igen zepen Hieronymus *Epist: 53. aduersus Vigilantium cap: 3.* Noha azert az zent irasba illien igikkel (kóniörögi az zenteknec) nincz meg paranciolut, hog à zenteket segítsegül hiiuc, mert ez ugian nemis zükseges, holot soc töb dolgökis vannac kikerül illien paranciolat nincien: Mind az altal, ezekből meg teczie, hogi az zenteknec valo imatlag, à zent iras zerent valo dolog, es nem ellenkezie azzal. Söt mikeppen meg vagion paranciolut, hogi ne à zombatot, hanem az vasarnapot illiuc, amaz paranciolatban, hogi halgassuc az Aniazentegihaz tanitasat, Vgian azon paranciolatba vagion az zenteknec valo imatlagis, meg paranciolut: Mert eleitül fogua minniaian az Aniazentegihaz Paztori, ez tagiai zokafa zerent, kóniörgöttec az hiuec, à zenteknec:

Zent Agoston à kit emleget Magiarinus, sem-
mit mi ellenünk nem tanít, hanem 10. Confes: cap: 42.
chiac azt mongia, hoga az zentec nem oli közbe
iaroc, mint Christus: *Libro de spiritu & Anima c. 19.*
egi zot sem zol ez dologrul, hanem Cap: 29. azt
mongia, hoga az zentec nem lattiac, es halliac, ó ma-
goc ereieből, ez földiec zúkséget: *Spiritu Dei reue-
lante cognoscere possunt. ugi mond, quæ hic aguntur:*

HOGI AZ KEPEK TIZ- teletibe nincz semmi bal- uaniozas.

AZti karomlastoknak Dandarát, melliet te, mint
Agi martalekot elől helihez tetel, en utolra tar-
tottam, hoga az te niargaloidnac erőtlen kopiait el-
rontuan, könnyebben diadalmat vehessék, az derek
örödonnis:

Hogi pedig ezedbe veged, meli Isten telenül
hijz minket baluaniozoknak, meg magiarazom, mit
valliunc mi az kepec felől, mert te, *Asinus ad lyram,*
ezt nem ertetted soha, es talam mostis az tókbe, bot-
tal sem verhetem:

ELŐZŐR azert, valliuc, hoga az kep, es az
baluani, az zent irasba fölötte igen külömböz-
nő, noha talam az Poganibolciéc, ezecközöt, külömb-
séget

seget nem töttec. Mert az irasba Christus Vranc, *Vasq: lib: 2
az ó attianac kepenec neueztetie Sapia 7. u: 26. Coloss: disp: 1 c: 3*
1. u: 16. Heb: 1. u: 3. De azert ötet baluannac nem neuez-
hettiuc: Azonkeppen az Isten templomabais, bal-
uaniokat, nem vala zabad tartani, de azert zabad *Exod: 25 ut
18 Num: 21*
vala kepekkel azt fel ekesíteni: Sőt az Luteristac *u: 8. 3 Reg: 6*
hazabais, soc kepeket lattam (mert óc sem tartiac az *u: 23. 29. 32.*
Törőc töruent, melibe semmi kepet, nem zabad tar- *35. 3 Reg: 7.*
tani) mellieket nem alitom hoga baluanioknak itil- *u: 29. 35. 36*
ienec, kiualkeppen ha Bodog Azzoni kepe leend, il- *2 Paral: 3 u:*
lien titulussal PATRONA VNGARIAE: *7 c. 18.*

Az baluani azert, nem egieb, hanem oli teremp, *Au: 20 cont:*
tet allat kepe, melliet Isten gianant imadnac az em- *Faust: c: 5.*
berec. Es azert mongia Zent Agoston, es Tertull: *Auglib: 6 q:*
Idolum est falsi Dei simulachrum, Zent Palis 1. Cor: 8. u: 4. *9 Vet: Test:*
Idolum nihil est, az az, oli dolgot iegiez, meli telliesseg, Tertul: de
gel semmi, à mint Orig: bom: 8. in Exod: Theodor, q: 38. *Idolo: c: 4*
in Exodum magiarazzac: *u: 16.*

Masodzor Azt mongiuc, hoga az kereszties
nek nec zabad, nem ciac hazoknal, de à zentegih- *a Ita Euseb.
lib. 7 c. 14.*
zakbais kepeket tartani, Es nem chiac az Christus *Sosom. lib. 5*
Vranc, es az zenteket, de Angialoc, es az zent ha- *c. 20. Nicep.*
romlag kepeis: Az meli azzoni allatot ki giogis *lib. 6 cap. 15*
ta Vranc az verből, az mi üduözitőnc kepet, a rez- *c. l. 10 c. 30*
ből öntete ki, meli alat egi fű nő vala, ez, mi hest az *Damas. orat.*
rez kep ruhaja zeliteri vala, mingiart oli erőt vezen *3 de Imag:*
vala, hoga akar meli ver beteksegből is ki giogittia *Theophyl. in*
c. 9 Matt. 7
vala *Synod: Aq: 4*

b Damas: 4 vala az embereket : Ezt pedig az kepet, Iulianus
de fide c. 17. Apostata vonta el, es az önnön kepet allata heliere,
Euagr. lib. 4 melliet, ugimond Nicephorus es Theophylactus,
c. 26 Nicep. az menikö, le vere mingiart: Abagarusnakis Chris
l. 2 c. 7 The- stus Vranc ö maga küldte az ö kepet, *b Meli kep al-*
ophanes l. 17 tal oli ciudat cieleküec az Isten, hoga mikor *effat,*
Miscell. 7 Cosroes kirali meg zallotta volna, es immar faual
Synod. Act. 5 megis töltötte volna az arkokat, Az kereztienec,
Bar. anno 31. ezt az kepet az fokra viuec, es ciudalatos keppē min
Euag. Nicep. giart meg giulada smeg ege az varas ellen cin
lib. 17 c. 16. töltet, *Euagrius lib: 5. c: 18.* aztis iria, hoga Anatolius
 elüt, elfordula az Bodog azzoni kepe, mikor ez
Nicep. lib. 2 elöt imatkozneiec : Nicephorus pedig azt iria, hoga
c. 43 lib. 6 c. Zent Lukacz ö maga kezeuel, az Christus, az Bo
26 lib. 14 c. 2 dog azzoni, es az Apostoloc kepet le ira, mellieket
lib. 15 c. 14. ugimond, nagi böciülletbe tartottac az hiuec. Em
 lekezie à Zent Peter es Zent Pal kepeiröl Zent
 Agostonis Tom: 4. lib: 1. de Cons: Euan: c: 10. lib: 22. cont:
 Faust: c: 73.

Hogi pedig à zentegihazakba böciülletesen tar
 tottac legien az hiuec ezeket az kepeket bizonyisa
 ginc, ugian ezen Zent Agoston, az elö hozot hel
 ieken Paulus Epist: 12. Et in Natalem S. Felicis, Basilus in
 Epist: quæ habetur 7. Synod: Act: 2. Sozom: pedig lib: 5. c:
 20. es Nicep: lib. 10. c: 30. azt iriac hoga, mikor amaz
 verböl ki giogult azzonitúl cinalt kepet, el rontotta
 volna Iulianus, az kereztienec, özue zedegetuen,
 böciül

böciülletes helire, az egihazba tőuec: Constantinus
 Ciazaris az ö tölle cinalt egihazakat fockepekkel *Apud. Vasq.*
 fel ekesite, à mint Nazian: Basil: Nissenus Chrysostomus *lib. 2 d. 5 c. 10*
 es többennis meg mongiac: Pulcheriais (ugimond
 Niceph: lib: 15. c: 14.) az ö tölle cinalt egihazat, à zent
 Lucacztul iratot, Bodog azzoni kepeuel fel ekesite:
 Tertulianus lib: de Pudicitia c: 7. u: 51. & c: 10. u: 84. Nil
 uan mongia hogi keliheken, az mi vrunkat Paztor
 kepibe zoktac vala leirni. Zent Gergeli Papais
 lib. 9. Epist. 9. Placuit uetustati, ut in locis uenerabilibus, sacra
 images pingerentur: Az hetedic Generalis Zent
 göleközetbeis, minc utanna meg mutattac volna *Plura de bib.*
 à Zent Attiac, hoga az kepec tizteleti Apostoli tra- *Bozzius To.*
 diuo volna, az göleközet vegen igi zolnac: *2 de signis*
Hæc est fides Apostolorum, hæc est fides patrum, Nos antiquæ le-
Eccl. fol.
296 & 315.
gislacioni insistimus, nos decreta patrum custodimus:
Pamel. in A.

Az Angialoknac, es az Istenec, miuelhoga
 nincz külső abrazattioc, melliet az kepec ielentnec,
 lehetetlen hoga öket, ugi meg iriac az emberec, mint
 magokba vannac: Annac okaert, nem zabad ezek.
 nec oly kepet cinalni, meli felöl azt itilnőioc hoga
 zinte ollian volna, mint az Isten, vagi az Angial,
 mint à Zent Iras niluan mongia, *Non debemus aestima-*
re, lapidi aut sculptura artis, & cogitationis hominis, diui-
1sa. 40 u. 18
num esse simile ugimond Zent Pal: Az Zent Docto- *& c. 46 u. 5*
 rokis ezen ertelemben zoktac mondani, hoga nem
 zabad az Istenec kepet cinalni, ugimint zent Ago-
 ston

Vasq. lib. 2. d. ston lib. 6. de Ciuit: c. 10. Damas: 4. de fide c. 17. Clemens 6.
3. 4. Strom: D. Thomas 3. p. q. 25. ar. 3. ad 1. &c.

Mind az által, miuelhogi az Angial, emberi
abrazatba zokot meg ielenni, es őtet, Moyfes, es
Salomonis effle abrazatba irac le, mijszinte ugile
irhattiuc: Az Istentis pedig ollian abrazatban ira
hattiuc, mineműbe őtet, auagiaz Angialt őkepibe,

3 Regum 22
n. 19 Dan. 7
n. 13 Is. 40. 1

latta Micheas, Daniel Isaias &c. A zent Lelket pe-
dig ollian abrazatba irhattiuc, mineműbe meg ieles-
nec az Christus kereztelesekor: Es bizoniara, mi-
keppen az Iras zoluan az Istenrűl es az Angialoka-
rűl, kezet, zemet, labat &c. említ, noha illien tagoc
nincienec az Istenbe, 'à vegre hogi effle testi tagoc
által, az Istennek külömb, külömb, cielekedetre valo
ereie, es hatalma előnkbe adassac, Nem latom mi oka
lehetne, miért nem volna zabad, az kepec altalis,
ugian ezen tulajdon sagit Istennek, az hiuec eleibe
anni: Holot mind egi, akar zoual, akar festekkel ag-
giac ezeket az hiuec eleibe: Zent Dienes ugian
ezent mongia az Angialoc keperűl, es okatisaggia,
miert iriac az Angialokat ifiu abrazatba, zarniason
&c. Erössen meg paranciolla pedig az Tridentomi
Concilium (ki akaruan minden botrankozasnac
okat giomlalni (Doceatur populus, Non propterea diu-
nitatem figurari, quasi corporeis oculis conspici, uel colori-
bus, aut figuris exprimi possit.

Exo. 20. 4
Deut. 17. 18

Ezec ellen ti ciac ezt mongiatoc: Előzzör, meg
tiltia

tiltia az Isten hogi faragot kepet ne cinalliunc: Es
annac okaert nem chiac az regi kiralioc, az ő testa-
mentomban z. Reg: 22. u: 21. & cap: 23. u: 3. 3. Paral: 4. Epiph: Epist:
u: 5. de az vy testamentombannis Epiphanius, el ad Ioan: Elen-
ronta az kepeket: Az őtődic Cusztantinapoli, az
Francfori, es az Elibertinum Conciliomis, meg til-
ta az kepeket:

De ezekre igen künű az felelet: Similitudinem Tertull: lib: 2
vetans fieri (ugimond Tertul) ostendit & causam, Ido- cont: Mar: c:
latria scilicet substantiam cohibens, subiecit enim, Non 22 u: 139 &
adorabis ea, serpentis autem enei effigies postea non ad ido- lib: 3 c: 18 u:
latra titulum, pertinebat, sic & Cherubin & Seraphin au- 135 libro de
rea &c. Annac okaert, nem azt tiltat Isten, hogi tel- Idolol: c: 5 u:
liesseggel semmi kepet ne cinallianac az emberec,
miuelhogi ő magais, annac utanna kepeket cinalta-
ta Exodi: 25. u: 18. cap: 37. u: 7. Numeri 21. u: 8. Sőt Zent
Lelket ada Beseleelnec Exod: 31. u: 3. hogi effle 3 Reg: 6 u:
munkakat meg tudna cinalni: Az Salamon tem- 23 &c. cap:
plomabais azt akara hogi soc kepec lennenec mint 7 u: 29 &c.
ez előt meg mondam: Es bizoniara, ha egi altallia-
ba minden kepeket, es hasonlatossagokat meg tiltot
az Isten, mi az oka hogi az Luteristac el nem han-
niac az arasi forintokat mellieken az bodog azzo-
ni kepe vagion? Miert irattiac le őkis az Hunnius,
es tőb közös Luter Predikatoroc kepet, es azt tize-
tesseggbe tartiac? Az Isten azert chiac azt tiltia, hogi
oli kepeket ne cinalliunc, mellieket Isten gianac

M m

imag-

Sept: 15 u: 15 imaggiunc, mint az Poganioc, kic Omnia idola, deos
astimarunt. Auagi à meliek be, valameli teremtet
allatnac, Isteni tiztelet adássec, az az (mint az Iras
niluan meg magiarazza Leuit: 26. u: 1. & c. 19. u: 4.)
baluant ne cinalliunc:

Nem volt azért szabad à Sidoknac'oli kepet
cinalni, es tartani, melliet Isten gianant tizteltec az
poganioc, auagi à melibe teremtet allatnac Isteni
tiztelet adatot: Es annac okaert sok zor inkab akara
tac meg halni, hogi sem az Romai Ciazaroc kepet
be vinni Hierusalembe, miuelhogi az Romai Ciaz
zarokat Isteneknec tartottac az Poganioc, kikrül
mongia az Poeta.

Hoc iubet Dominusq; Deusq; noster:

Az regi Zent kiralioc, el rontac az baluane
iokat, Sõt az Isten paranciolattiabol cinalt kigiötis,
miuelhogi az baluaniozafra hailando Sido nepnec
botrankozafara vala: Az Epiphanius cielekeditis
re, azt mongiac sokan, hog' ezt az kepel zaggatafa
rul valo historiat, valameli eretnec ember ira az
Epiphanius leuelebe: De az niluan valo dolog,
hogiez az kepel, melliet Epiphanius el ronta, nem
Christus, auagi valameli zent ember képe vala, ha
nem valami zentegihazhoz nem illendõ abrazat
Mert õ maga Epiphanius igi ir abba az leuelbe:
*Habens imaginem quasi Christi, uel sancti Iulianus, non enim
memini, cuius imago fuerit, es azt veti utanna, hogi õ, az*
elrono

Soar: 3 p:
Tom: 1 d: 54
Sec: 1.

Vas: lib: 2 d:
5. 6. 3.

el rontót kepel heliebe, mastigire, tudni illic, oliat, meli
az zentegihazhoz illeneiec: Mert ugianiserõssé meg
vagon tiltua az Aniazentegihaztul, hogi az zen
tegi hazakba, valami ektelen, es ditzelen kepec ne
allianac.

Az ötödik Cusztantinapoli gölekőzetet, Leo
Papa Epist: 9. c: 22. atkozot, eretnec gölekőzetnec
hiia, melliet az második Nicænum Conciliomis kar
hoztata, miuelhogi, nem közönseges gölekőzet
volt, hanem az Iconoclastac Sinattia: Hozzatoc elő
az Carolus Magnus kőniuetis, mi ellenűnc, melliet
1549. eztendõben niomtatatoc, de bõsegesen meg
mutattiac az Catholicus Doctoroc, hogiez, nem
Carolus magnus irasa, hanem valameli eretnec em
ber talalmania:

7 Synode
Añ: 6.

Alan, Dial. 4
c: 19 Soar: 3
p: Tom: 1 d:
54 Sec: 3
Vas: lib: 2 d:
6 c: 6.

Az Elibertinum Concilium, nem közönseges
gölekőzet volt, hanem chiac tizen kilencz Püspöc
gölekőzeti: Es annac okaert, nemelliec azt mon
giac, hogiez is egi porazon futot az Cusztantinapo
li gölekőzettel: lollehet Alanus Dialog: 5. c. 16. Bossius
Tom. 2. de signis Eccles. fol. 319. Vasq. lib. 2. d. 5. c. 2. kün
lõmben felelnec, az Elibertinum Concilium vege
zefere: De ha zinte akkor, az vy onnan meg tert
kereztienec botrankozasanac el tauoztatasaert, tel
liesleggel meg tiltottac volnais Hispaniaba az ke
peket, mikeppen az Apostoloc meg tiltac az veres
M m z allatoc

Canus. 5 de
locis c. 4.

allatoc etelet, ugian nem követkőzneie ebből, hogi
most sem volna zabád kepeket tartani:

Az Francoforti gőlekőzet felől, niluan oluaf
sue Platinaba, AEmiliusba, Sabellicusba, Blondus
ba, es az Senonensis gőlkőzetbe, hogi nem az kepe
ket, hanem az kepec rontót karhoztata, es amaz
Iconoclastac Cusztantinapoli Synattiat, melliet Cos
pronymus Ciazar az kepec ellen giotót vala: Mert
Amonius in Annal: Francor: Anno 794. Vsspergensis in
Chroni. anno 793. Regio anno 794. Ado. anno 792. es az
vide Alanum Carolus Magnus neuuel itt kőniűnec praefatio
dial. 4. c. 18. jais, minecutanna azt montac volna, hogi ez az gő
lekőzet, karhoztata az kepekről valo gőlekőzetet,
Amonius, Vsspergensis, es az Carolus neuuel itt
kőniű, ezt az karhoztatot gőlekőzetet, Cusztanti
napoli gőlekőzetnec neuezic: kiből niluan meg te
czie, hogi nem az Masodic Nicænum Concilio
mot, karhoztatac Francofortba: Tudom hogi ne
meli historicusoc azt itiltec, hogi Francofurtba, az
Masodic Nicænum Concilium karhoztatot, noha
bizoni abba semmi sincien, à mint bõlegesen meg
mutattia Gab. Vassq. lib. 2. de Adorat diff. 7. c. 9.

HARMADZOR az kepec tizteleti felől, mit
vallat legien eleitől fogva az Aniazentegihaz, elõnk
ben adatic, amaz ket regi versek be, mellieket az 7.
Generalis gőlekezethe zerzenec

Nam Deus est, quod imago docet, sed non Deus ipsa,
Hanc uideas, sed mente colas, quod cernis in ipsa.

Az

Az Tridentinum Concilium pedig igi tanit,

Imaginibus debitus honor, & ueneratio impertienda, non ^{Trid: Sess: 25}
quod uideatur aliqua ijs diuinitas inesse, uel uirtus, propter
quam sint colenda, uel quod ab eis sit aliquid petendum: Sed ^{Idem Damasc}
quoniam, honos qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, ita ^{4 de fide cap: 2}
ut per imagines, quas osculamur, & coram quibus caput ^{17 August: le}
aperimus, & procumbimus, Christum adoremus, & sanctos ^{3 de Doctr: Chrij. c: 9}
quorum illa similitudinem gerunt, ueneremur: Zent Ger ^{latius Tom: 9}
geli Papais. Aliud est picturam adorare, aliud per pi ^{lib: 2 de uisib}
cturæ historiam, quid sit adorandum, discere: Nam quod le ^{infr: cap: 3.}
gentibus scriptura, hoc idiotis pictura præstat cernentibus: ^{Greg: lib: 9}
Es masut, Nos quidem, non quasi ante Diuinitatem, coram ^{Indict: 4 Epist}
immagine prosternimur, Sed illum adoramus, quem per Imagi ^{9 Idem lib: 7}
nem, aut natum, aut passum recordamur: Es azert mon ^{Epist: 109.}
gia masut, hogi ha tudatlan sagbol az kősség vala ^{Lib: 7 Epist}
mit vetkezneie az kepec tizteletibe, nem az kepe ^{53 in fine.}
ket kell el rontani, hanem az tudatlan kősseget tanis ^{Lib: 9 Api: 9}
tani:

Mi azert az kepekbe semmi hatalmat, es melto
sagot nem ismerünk, sem azokat nem imaggiucō
magokert: hanem kepekbe, es azoc altal az listent
es a zenteket tiztelliuc, o hozzaioc illendō tiztelete
tel, es bōciüllettel: Annac okaert a zent Atiakis
giakran mongiac, hogi az kepeket o magokert nem ^{Aug: de Mo}
kel imadni, Sot Zent Agoston ^{baref: 7. Irenaus lib: 1, rib: Ecc: c: 34}
cize. Epiph: baref. 79. meltan eretneknechia Carpo ^{Greg: lib: 9}
cratest, ki az Christus, Plato, es Aristoteles kepet, ^{Epist: 9.}

M m 3

pogani

In Confessione fidei.
Abbas Vasquez lib. 2 disp. 6 c. 5
Ord. 8 c. 14. pogani modon, egi arant imatta : Az hetedic kő-
 zönleges gőlek őzetis ezent tanittia, kirül igen ze-
 pen igi ir Vasquez, Quoties Patres dicunt imaginibus
 non tribui latrām, intelligendum est de intimo affectu serui-
 tutis, & submissionis, hic enim non potest respicere imagines
 secundum se : Cum enim adoratio, sit significatio interna
 submissionis erga alterum, solum ordinari potest in excellen-
 tiam, quae iudicatur supertor adorante : Imagines autem
 (utpote res inanimae) excellentiam in se nullam habent, sed
 tota illarum excellentia, est exemplar ipsum : Imaginibus ergo
 exhibemus notam affectus submissi, sed spiritu totum hoc in
 exemplar per imagines dirigimus, quod nisi respiceret affe-
 ctus submissionis, signum imagini exhibitum stultum esset, aut
 superstitiosum, cum in se nullam habeant excellentiam Mi-
 azert az Christus kepibe. Christust : à zentec kepi-
 be, à zenteket tiztelliuc, es annac okaert, Latrāual
 (az az oli tiztelett, melliel, lsteni meltosagot ielens
 tunc) tiztelliuc Christust az ő kepe altal : Duliaual
 à zenteket :

Mikor pedig nemelliec az Catholicus Doctos
 roc kőzzül azt mongiac, hōgi az kepeket zinte ol-
 lian tiztelett, es imadassal tiztelhettiuc, mint azt, à
 mit ielent, (noha fōkan kőzzülloc ezt nem akariac
 mondani,) mint kellien ezt erteni, igi magiarazzac
 meg ő magoc : Adoratio Latrāe, significatio quadam est
 Diuinae excellentiae, orta ab interno iudicio de excellentia
 alterius. Cum igitur quaestio est, An imago Christi ados-

retur

retur Latrāe, duo possunt inquiri. Primum est, In quo nam
 iudicetur esse excellentia, cui, & ob quam signa externa sub-
 missionis exhibemus, quibusq; significamus nostram submissi-
 onē. Alterum est, Circa quid uersetur immediatē & coram
 quo, uel per quod medium, exhibeatur actus ille externus, quo
 excellentiam Dei significamus : Certum igitur est, solam
 Dei, per imaginem representati, & non ipsius imaginis excel-
 lentiam, significari, actibus, submissionis indicibus : & hono-
 re illo, diuinitatem, non imaginis, sed prototypi, indicari.
 Atq; ideò rectē 7. Synod. definit: Imagines non debere Latrāe
 adorari, quia scilicet significetur illarum Diuinitas, cum id
 mera Idololatria esset : Nihilominus quia signa externi cul-
 tus, ut oscula, attactus &c. quibus non imaginis, sed prototy-
 pi excellentiam significamus, uersantur etiam circa imagi-
 nes, per quas Christum honoramus, ideo dicuntur quo-
 dammodo Imagines adorari eadem adoratione, qua prototy-
 pa: Cum igitur Ecclesia canit, O crux aue spes unica, *Aue Vasq. lib. 2*
ge pijs iustitiam &c. per Metonymiam, continens crux, pro d. 9 q. 3.
 Christo contento sumitur, alias enim, ex Tridentini Concilij
 decreto, nullam lignis inesse uim, fatetur Ecclesia.

Hōgi pedig zabad legien az teremtet abra-
 zatba imadni az lsten, igen niluan meg teczic à Z. *P. 4. 98 u. 3.*
 lrasbol : Mert legelőzzör, az lsten meg parancio-
 la regenten, hōgi az ő labainacisamoliat, az az (mint
 nem regen meg mutatam, à Zent lrasbol) amaz
 zekrent, melibe az tōrueni vala, imadnaiac. Ha
 azert à zekrent, meli az lsten ielenti vala, baluani
 imadas

imadas nekül, imadhattac az hiuec: mijs ugian azon
 okon, baluaniozas nekül tiztelhettiuc à kepeket:
 Ennec fölötté, à ki az Istenec zentegihozan eskü-
 zic, vagi az Eghen, az Egihazba es eghbe lakozo
 Istenre esküzc, ugimond Christus Vrunk kiből
 niluan meg teczic, hogi mikeppen az teremptet al-
 latra valo eskües, az Istenre háromlic, meli ebbe az
 teremptet allatba lakic, Azonkeppen, az kepekbe
 valo tizteletis az Isten tizteletire fordül: Touabba,
 Mikor az Prophetaknac à Zent Isten auagiaz An-
 gial meg ielenic vala, emberi abrazatba. Imadac
 ötet az Prophetac, mint nem regen meg mutatam:
 Mikor azert az külső, lathato abrazatba, es kepbe
 imadac az Isten, nilua nem valanac baluaniozoc az
 Prophetac, mert az külső Elementombol cinalt
 abrazat altal, az Isten imaggiac vala: Mijs mikor
 az Istenrül gondolkodunc, vagiakariuc, vagi nem,
 az mi gondolatunkba valami abrazatot kel faraga-
 nunc, mert *Intelligentem necesse est phantasmata speculari*,
 es ezt az Isten imaggiuc, melirül effele abrazatot
 gondoltunc, noha iol tuggiuc Zent Palbol, hogi
 nem hasonlo az Isten, az mi gondolatunkhoz:
 Mind az altal nem vagiunc baluaniozoc ez okon,
 zinte ugi tehat baluani imadas nekül, imadhattiuc
 az külső abrazatbais, laz Isten:

Vegezetre az kic Christus vrunkat ez földön
 iartaba imaggiac vala, az ő ruhait illetic vala, le bõ-
 ruluan:

Matt. 9 u. 20

Mat. 14 u. 36

Luc. 8 u. 44

Arist. 3 de

Anima tex.

30 u. 39.

Act. 17 u. 29

Matt. 23 u.

22.

Matt. 5 u. 34

Isa. 61 u. 1

Dan. 7 u. 13

3 Reg. 22

u. 19.

ruluan: Noha ötet az külső, lathato zinalat imago-
 giac vala, ugian nem valanac baluaniozoc, mert lel-
 ki zemekkel az Isten nezic vala: Zinte ugi tehat
 mi sem lezünc baluaniozoc, ha zinte az teremptet
 allatba imaggiuk is az Isten: Mikeppen azert Ester
 meg ciokoluan az kirali vezzeiet, nem az vazzö-
 nec, hanem az kiralinac tön tiztesseget: Mikeppen
 terdet haitunc az I e s v s emlitesere, es süueget ve-
 tunc, mind az altal senkiezert baluaniozonac nem
 itiltetic, holot nem az zengő bötük nec, hanem an-
 nac haitunc terdet, à kit iegiez à zo: Azonkeppen
 mijs, nem az fanac, hanem az meli Isten iegiez, an-
 nac tulaidonitunc, Isteni tizteletet:

De ha nem ő magokat tizteltec à kepeket, (ugie-
 mond Caluinus) mi az oka tehat, hogi nemeli kepe-
 ket nagio b aítatossaggal tartotoc, es tizteltec? Nem
 egieb az oka io Vram, hanem hogi, bizonios pro-
 bakbol meg ismertec az hiuec, hogi az vr Isten ne-
 meli helieken, nemeli kepec, es egihazac altal valo
 tizteletit, nagio b aiandekokkal zokta meg latogate-
 ni, hogi igi fel indicia az embereket az ő zent neue
 diciret: Hogi pedig nemeli helieken az kepec al-
 tal, focciudat cielegeggiec Isten, ez elöt meg mon-
 dam, es bõuebben meg mutattia Damasc: Orat: 1. u.
 3. de Imagin: 7. Synod: act: 4. in fine Epistola Germani Pa-
 triarchae. Athanasius libro de passione Imaginis Christi,
 citato etiam à 7. Syn: Act: 4. Zonaras in Micbaele Balbo,
 Nn de

de Sabacio: Regino in Chron: Anno 84. Canislib: s. de B: Virg: 22. Es ugian ez az oka, hogi az hiuec nemeli zentec tetemehez zarandokul mennec: Mert az lsten ciuda tetelec altal meg ielentette, hogi kedues ő előtte, az illien helieken valo kőnőrges, mikuppen zoua altal meg ielentette vala az Sidoknac, hogi kedues volna ő előtte az Hierusalembe li templomba valo imatlag: Meni ciudac lőttene pedig az zentec tetemenel meg lathatod az regi Zent Atiakba, ha nem restelled:

Aug: 22 Ciuit
cat: 8 & seq: Annac okaert heaba mesterketecazon, hogi
Ambr: Epist: à zentec teteme tiztelet el hagiassatoc, mert iol tug
85 Turonen: giuc hog meg regentennis bōciüllebe voltac à zent
si & c. tec tetemi, es annac okaert az iacob tetemit el viuec
Exo: 13 u: 19 az Israel fia i A Egiptombul, es az mint mongia az
Ecc: 49 u: 18 bōlcz Ossa ipsius post mortem prophetauerunt: Az Elis
4 Reg: 13 u: 4 seus teteme halottat tamazta, auagi à mint az bōlcz
20 Eccl: 48 mongia Mortuum corpus eius Prophetauit, Meg tizte le
u: 14. losia i s. 4. Reg: 23. u: 18. az Prophetac contiat: A, Z.
Peter arnieka Act: 5. u: 15. A Zent Pal terdōtōie
Act: 19. u: 12. altal ciudakat cielemek az lsten: Az
Isa: 11 u: 10 Christus kōporsoiarulis niluan oluassuc, hogi dū
Ro: 15 u: 12. cōsseges lezen:

De ti ezec ellen, igen zep bizonisagokat tamaztotoc: El reite az lsten à Moyses tetemet: Vrun
Luc: 11 u: 47 kis meg fedde az Sidokat hogi az Prophetac kō
Hieros: Epist: porsoit meg eppitec: Es vegre Zent Hieronymus is
93 ap: 3. egi

egi ugian tudatlan sagnac neuezi, az nappali giertia giutasokat az Martyroc teteminel:

Kellemes bizonisagoc: Miert reitette legien el lsten az Moyses testet, mikor az lstenec tirkos tanacia lezez meg ertheted: A bizoni dolog, hogi az baluanioza fra hailando Sidoknac azishaznok, ra volt, de innet nem latom mint sutulod ki, hogi nem zabad az zentec tetemet bōciulni: Az Sidokat miert karhoztattia Christus Vrun, ő maga meg magiarazza Zent Matenal, holot meg akar
Matt: 23
u: 29. uan mutatni hogi őc kep mutatoc volnanac, azt monda, hogi az tōruennec nemeli apro cikkeit zorgasmatoson meg tartiac, az kōmeniből, es men taból tizedet adnac, de à mellet, el halgattiac az derē dōlgokat: Vegre arra io, hogi őc azt mongiac hogi meg nem őltec volna az Prophetac, noha ezal (be akaruan tōlteni az ő attioc merteket) az Prophetaknac urat halakra keresic vala: Es azert mongia Zent Lukacznal, hogi őkis az ő attioc cielemek detibe rezeset, miuel hogi noha őc bōciüllic vala, az meg őletet Prophetakat, mind az altal, az ő ziuōk be az Prophetac uranac halalat, forralliac vala, kep mutatoc leuen:

Zent Hieronymus ciudalom hogi emlitatec, hald kerlec mit mond ő abba az leuelbe: Minec
Hier: Ep: 79 utanna az Vigilantius kōniueből amaz eretnec kerdest elő hozta volna. Quid puluerem linteamine circ
Agnosce
uerba uestra
N n z cum datum Lutherani s

cumdatum adorando oscularis: Ratum gentium uidemus
 sub pretextu Religionis introductum in Ecclesias, sole lucen-
 te moles cereorum accendi, puluisculum nescio quod, in modico
 uasculo, pretioso linteamine circumdatum, osculantes ado-
 rare: Erre meg feleluen, az tób zok közöt igi ir
 Ergo sacrilegus fuit Constantinus, qui reliquias, ad quas Dæ-
 mones rugiunt, transtulit Constantinopolim: Omnes Epi-
 scopi non solum sacrilegi, sed & fatui iudicandi, qui cineres
 dissolutos in serico, & uase aureo portauerunt: Stulti om-
 nium Ecclesiarum populi, qui occurrerunt sanctis reliquijs:
 Malè facit Romanus Episcopus, qui super mortuorum Petri
 & Pauli, secundum nos, ossa ueneranda, secundum te, uilem
 puluisculum, offert Domino sacrificia, & tumultus eorum
 Christi arbitratur altaria: Es ismet: Quia colebamus
 idola, nunc Deum colere non debemus, ne simili eum uideas
 mur cum idolis honore uenerari: Illud fiebat idolis, ideo de-
 testandum, hoc Martyribus tunc recipiendum, Nam &
 absq; Martyrum reliquijs, per totas orientis Ecclesias, quan-
 do legendum est Euangelium, accenduntur luminaria, tam
 sole rutilante, non utiq; ad fugandas tenebras, sed ad signum
 letitie &c. Es mince utanna soc zonal meg monta
 volna meni ciudakat tegien Isten à zentec teteme-
 nel, vegre amaz Istentelen fogastis (melliel az po-
 ganioc meg akariac vala erőtleniteni az ciuda tete-
 leket) meg hannia, Ad sepulchra Martyrum, non uerè
 clamare demones, sed sua simulare tormenta: De
 ezekrül mazzor böuebben zolliunc.

HATODIC

HATODIK REZE.

HOGI AZ ORZAGBAN
 valo vezdelmeknek, nem mi vagiunk
 okai: Hanem az Luteri
 stac:

Mondam ez előttis hogi nekünk zinte ugi va-
 gion dolgunc ti ueletec, mint Christus vrunka
 nac az Sidokkal, vagi sirunc, vagi neuetünk, vezel:
 Cantauimus uobis, & nolistis saltare, plorauimus, & non
 estis lamentati: Vithakerus abbol akaria meg mus-
 tatni az mi gölek özetünk nec hamis voltat, hogi
 meg aldatot mindenkor, minden iokkal, böseggel,
 bekeleggel, düczöfleggel, Mert ez vilag zerent va-
 lo io zerencies allapat, ugimond, az ördög gölek ös-
 zetinec iele, holot az Isten az ö hiueinec, siralmat, fol: 605
 üldözeft, zarandoklagot igirt ez vilagon Ioan: 16. u:
 20. Luca 21. u. 17. 2. Timoth: 3. u: 12. es azert hasonlittia
 az Aniazentegihazat, az kozik laba lakezo gas-
 lambhoz, ide s toua haniatot hajohoz: Az gono-
 zoknac pedig io zerencietek vagion ez vilagon
 lerem: 12. u: 11.

Mas felöl Magiari azt kialtia, à mit Achab Illies
 Prophetanac, Ta es qui conturbas Israel: hogi mi va-
 giunc

Nn 3

3 Reg: 18 u: 17

Gen: 39 u:

14. 17 Danie

13 u: 36.

Luc: 7 u: 32

Matthi 11 u: 2

17.

Vithak: q: 5

de Eccl: c: 16

giunc okai minden zerencietlenségnek, es haborus
sagnac: ōc zauariac fel az vizet, es az baranira fo-
giac: Iosephre fogia Putiphar, es Sufannara az ōgo-
nossagat.

Aug: de Ci-
uit: cap: 8

Nem vezic ezekbe az ostaba emberec, à mit
igen zepen elõnkbe ad Zent Agoston, illien zok-
kal. *Placuit diuina prouidentia, preparare in posterum
bona iustis, quibus non fruerentur iniusti: & mala impijs,
quibus non excruciabuntur iusti: Ista uero temporalia bona,
& mala, utrisq; uoluit esse communia, ut nec bona cupidi ap-
petantur, quæ mali quoq; habere cernuntur: Nec mala tur-
piter euitentur, quibus & bona plerumq; afficiuntur:*

Nem vezic ezekben, hogi noha az Aniazentes-
gihaznac kezdetül azt mongia üdüözitõne, hogi
üldözesbe, budofasba kel lenni, mind az által, aztis
meg mongia, hogi annac utanna minden iokkal
meg aldati:

3 Reg: 18 u:
18.

Ha azert zabad embernek az Isten titkos itéleti-
rül valamit zollani: Nilua mijs lazt mondhattiuc,
ez vy atiafiaknac, à mit Achabnac Zent Illies: Nem
mi eitiuc haborusagban az nepet, hanem ti, kik el-
hattatoc az Istent: kit hog iobban ezeben vehessen
minden ember.

Leg elõzzõr, azt kel meg ertenõnc, hogi az
Isten, ket keppen zokta ostorozni az embere-
ket: Mert niha, Atiai ostorozassal sangiargattia az
ō fiait, à vegre, hogi az zenuedes által tisztullianac
bünõkbõl,

bünõkbõl, meg probaltassac alhatatossagoc, es az
Isteni felelemben õregbõggienec: Es effele ostoro-
zastrul zoluan az Isten, azt mongia, hogi à meli fiat
zeret, azt meg ostorozza, ugi annira hogi à zent
Pal mondasa zerent, *Si extra disciplinam estis, adulteri,*
non filij estis: omnes enim qui pie uiuere uolunt, persecutio-
nem patiuntur.

Apo: 3 u: 9

Eccle: 30 u: 1

Pro: 3 u: 11

Heb: 12 u: 6

2 Tim: 3 u: 12

13 Irem: 30

u: 11.

Az Istennec pedig effele ostorozasa, nem chiac
nem karos, de fõlõtte igen haznos, giõniõrõsiges es
vigasagos ostorozas, es azert intic az Apostoloc
az hiueket, hogi õrüllienec, mik or az Istennec illien
ostorat erzic magokon: *Omne gaudium existimate, cum
in uarias tribulationes inderitis: Communicantes, passio-*
nibus Christi gaudete: Mert az Isten Cum tentatione fa-
cit prouentum, mikeppen Ieremias azt niluan ielenti.
Castigasti me & creditus sum, quasi indomitus iuuenculus.

Iacob: 1 u: 2

1 Pet: 4 u: 8

13 & 19.

Hor: 10 u: 13

Hier: 31 u: 8

Mas fele ostorozasa vagion az Istennec, melliel
zokta az ō ellenlegit ostorozniez vilagoñis, az em-
berek tanusagara, noha õket sokaig zaiokra
bociattia: Es effele ostorozastrul igi zol Ieremias,
*Plaga inimici percussit te, castigatione crudeli, Quid clamas
super contritione tua? Insanabilis est dolor tuus, & insana-*
bilis fractura tua, pessima plaga tua. Masut effele osto-
*rozast oli zelneec neuez meli által nem tisztittatic ki
az buza az poluia közzül, hanem elragattatic, es le-
meg magiarazuan mi modon, Azt mongia, hogi
oli nem zetseget küld reaioc, meli ollian lezen, mint*

Ier: 30 u: 14

Isa: 42 u: 24

Zach: 11 u: 9

Leu: 4 u: 11

az kő, es az kinec louai oli giorfak mint az Saffoe,
 Auagi à mint mas Propheta által mongia, *Leuiores*
Abacuc: 1 u: 8 *pardis equi eius, uelociores lupis uespertinis, equites eius dif-*
fundentur, equites namq; eius de longe uenient, uolabunt, quae
si aquila festinans ad comedendum.

Effele kegyetlen ostorozással, az Isten, iollehet
 eggieb bűnekertis, (mint az Sodoma vezesebül
 ezünkbe vehettiuc) de kiualkeppen az hitben valo
 vytasert, esteueligefert zokta meg verni az emberek
 ket: Igh lattiu, hogi az Sido nep közöt, noha soc
 tób bűnekis valanac, mind az által, effele ostoroza
 soknac az baluaniozast, az hamis vallast, mongia
 à Zent Iras okanac mint te soc peldakkal meg mu
 tatod Magiari Istuan: Noha ebbe nem volt volna
 zűkség faradnod, melliet chiac az nem tud, à ki az
 bibliat soha fel nem nitotta. Mert niluan valo do
 log à mit Achiar monda Nabugodonoz ornac) hog
 senki addig gőzödelmet nem vehetet az Sidokon,
 myg az Istent el nem hattac: Senki az kőrnül valo
 nemzetec közzül nem merite soha őket haborgat
 ni, valamig Istennek zolgaltac à mint az Zent Iras
 mongia: Es igen zepen meg igere ezt az Isten Da
 uid által, *Si dormitis inter medios Cleros, penna columbae*
de argentata & posteriora eius in pallore auri (sub audi, erla
tis) Az Syrusoc, kie az Sidokkal hatarosoc valanac:
 az feier galambot mint Istent ugi imaggiac vala:
 Nem vala senkinec zabad azt meg haborgatnis,
 mert

Iudit: 5 u: 24

Iosu: 10 u: 21

2 Paral: 17

u: 10.

Exo: 15 u: 15

P: 67 u: 14

mert azt hizic vala, hogi az ő első kiraline azzon
 ioc, Semiramis, feier galambá változot volna, es
 azert mongia az Poeta, *Alba palestino sancta colamba*
Syro. Az Zent Iras ezen okon Assyriai hadat, Ga
 lamb fegiuerinec neuzei: Azt igiri tehat az Isten,
 à Sydoknac, hog myg ötet tiztelic, ha az ő Sors ze
 rint iutot hatarokon minden conduiseles nekül ele
 nekis, mint ha alunnanac, vgi megh remiti az ő
 zomzedfagokba lakozo nepeket, hogi zinte ugi
 nem meric őket bantani mint az feier galambot,
 Mert az *columba de argentata*, anni mint az feier ga
 lamb, mikeppen az Poeta is az feier ludat, *Argentee*
us anser nec neuzei. Atq; *hic auratis uolitans argenteum*
anser, Porticibus: &c.

Az mi saniarusagunkra teruen immar: Nilua
 à kinec zeme vagion, ezebe veheti, hogi az mi nem
 zetsegünkön, az Istennek bozzu allo, haragos ostor
 ra vagion: Es nem chiac ugi saniargat minket mint
 az io fiakat, ha nem mint gonoz szolgakat.

Ha ki meg tekintti romlasunkat: magunktul,
 külső nemzetsegtől, ellensegtől zerzet soc insi
 gunket: Ha ki az Erdeli izoniu rettenetes pusztis
 talt, rablast, giasazatot meg hannia magaba: Ha ki
 az Ehseget, dög halalt, hadat, baromnac uezedelmet,
 es rőuid zoual, meg tekintti az mi vezet orzagunk
 nac Söpreiet: Nilua azt mondhattia felölle *A plan*
te pedis, ad uerticem, non est in eo sanitas, uulnus & liuor, &
plaga tumens. Es nilua igen vakoc vagiunc ha megis
 ezünk

Ier: 50 u: 18
Isa: 46 u: 11

Esa: 46

ezünkbe nem vőzzúc hogiez az lsten ostorozaa
 Ieri 30 u:14 sa, plaga inimici, haragos büntetes es nem chiac fiui
 ostorozas, latuan hogi az gazdag, tellies, bō, diczōs
 seges es neuezetes orzag chiac nem arniekka lōt,
 chiac nem tellieseggel elfogiot:

Hogipedig nem mi, hanem, ti legietec nagio b
 okai, az ti vyonnan toldozot foldozot, soc regen
 karhoztattot eretneksegekből őzue tatarasztatot
 vallastokkal, meli (mint az vipera kigio fiakrol
 zoktac mondani) meg emezti azokat az kik őtet
 zűltec, es tartottac, igen kōnniū meg mutatnunc.

Mert ez az lsten nec ostora, auagi az egieb
 rendbeli bűnőkert vettetec mi reanc, Auagi az hit
 dolgaiban valo teueligefert, az hamis tudomaniert,
 eretnekseget. Tagadhatatlan dolog, hogi miuta ti
 ez vilagra hozatoc az vy tudomant, miuta az ti
 tudomantoknac vezedelmes es artalmas almaiat
 meg őuec az emberec, az uta fel nittatec az emberec
 zeme, minden gonossagra, es lsten telensagre: Vgi
 annira hogiaz utatul fogua, meg chiac az tiz ezten
 dōs giermekis tōb latorfagot, es gonossagot tud,
 czelekezie, hog sem az elōt az Neguien eztēdōs em
 ber: Ezt az tinnen vallastokon valo ven emberek
 kel bizonyitom, kic meg iol emliti minemū allapat
 volt az ti hitetec el hatalmazasa elōt.

Az mi nemzetsegūnc az elōt, oli tekelletes,
 egūgū, aitasos nemzetseg volt, hogi hozza foghae

tot

tot nāgi földig nem talaltac volna: Az lopas, es ra
 gadomani: Az faitatlan es feslet elet: Az zitoc es
 atoc, chiac hirrelis aleg hallator kōzōtte: De miuta
 ti tamadatoc, nem chiac azokat, az kic titeket kō
 uetnec ollianokka teuetec mint az zabla nekūl vas
 lo, vad louakat, es kegietlen Tigrisseket, de meg
 azokais kic, tölletec kűlōmbōznec, (miuelhogi *qui
 tangit picem inquinatur ab ea*) az veletec valo tarsals *Ecclesi 13 u:1*
 kodassal, mint az Basilicus az ő latsauāl, ugian el
 ualtoztattatoc, ugi, hogi az kit most leg iamborb, es
 tekelletesb erkölczūnec tartunc, ez elōt zaz ezten
 dō uel, igen gonoz ember nec laczo volna. Ezeket
 ha nem hized, tudakozzal azoktul, kicez elōt hat
 uan eztendōrū emlekeznec, auagi annal tōbrūlis, es
 meglatod hogi en igazat mondoc, oka pedig cñec
 nem egieb, hanem hogi az ti vallastoc, az kerezti eni
 zabadfagnac palastia, es arnieka alat, fōlōtte igen
 nagi zabadfagot adot es kaput nitot minden nemū
 gonoz es feslet eletre, à mint mas kōniueczkebe, az
 tinnen vallastokbol, bōsegeffen meg bizonyitottam:
 Annac okaert, nektec kozonhettiuc hogi ennire el
 arradot ez vilagon minden nemū gonossag: Ezeze
 kert valo lsten ostoritis, ti gūmōlciōtōknec neuez
 hettiuc: De miuelhogi te magad sem alitod, hogy
 egieb vekekert vettetec legien ez az ostor reanc,
 hanem az hitben valo teueligefert.

Mutalsuc meg rōuideden, hogy az ti teuelige

O o z

stec, es

stec, es nem az mi vallasunc (melliet te karomloul baluaniozasnac neuez) oka, ennec az ciapasnac.

Legelőzör, az te irasodbol ezt igi mutatom meg, Azt mōdod, (es igazannis mōdod, hogi Magyar orzag ōt zaz eztendeig erős, es az Törökōk nec rettenetes orzag volt: Melibe sor io fejedelmec voltac, vgi mint Huniadi lanos, es Mathias Kirali &c. kic altal lsten fel akarta emelni az mi nemzetse gunket: Ez ha igy vagion Magiari Vram: Ha az Magyar nemzetseget lsten ez elōt zerette, oltalmazta, es fel magasztalta: Ha dūciōsegbe, bōsegbe, bekelegbe tartotta, mind addig mīg az mi hitūn kōn es vallasunkon volt: Ha akkor kezdet romlani, espuztulni, mikor az ti vy, tudomantoc tamada, Hogi mered azt mondani hogi az mi vallasunc oka, ez romlasnac? Hogi mered azt tanitani, hogi eddigis eluezet volna az orszag, ha az ti tudomantoc nem tartotta volna? Chiac az uta kezdetek te tartani, mi uta le kezde dōlni: Nilua ti magatoc meg lathattiatoc hog erōsebb gamola, es tamaza volt orzagunknac ti elōttetec, mert akkor volt viragiaba: De iol ertem mit akarz mondani: Azt akarod ielenteni, hogi az ti hitetec zinte vgi tammagatta az romlando Magyar orzag bastiait, mint az megzallot var oldalat, az agiū goliobisoc:

Az te magad uallasabol meg teczie tehat, hog addig volt az lstenec aldasa raitunc; Addig volt orzagunc,

orzagunc, myg az mi hitūnc viragiaba volt: Akkor kezdet romlani, mikor ti tamadatok Laios kirali ideiebe: Mert ā mint megh mutatam az kōniunec elōrezebe, soha senki az Apostoloc ideiet ūl fogua egezz ezer ōt zaz tizenhet eztendeig, az nem vallotta ā mit akkor kezde Luter tanitani: Ha azert addig volt bodog az orszag, myg az mi vallasunkba marat, akkor kezdet romlani mikor errūl el kezdet te rūlni niluan valo dolog, hogiez nem lehet oka az lstenec vyonan ellenūnc fel geriet haragianac. Mert ā mint te magadis mondod *Posita causa, ponitur effectus*, Ha azert az mi hitūnc volna en nec az vezedelemnec oka, nilua Z. Istuan Kiralitul fogua lōt volna vezedelmūnc, Mert az vta soha egieb hit, es vallas, nem volt, az mi vallasunknal Magyar orzagba:

Annac okaert ha iol akarz okoskodni, az te magad irasa Zerent, igi okoskoggial. *Vbi est nouus effectus, ibi debet esse noua causa; Sed Clades regni Vngarici, est nouus effectus, qui ante, totis 500. annis non fuit: Ergo debet dari noua causa illius: Ergo si aliqua doctrina, & Religio est huius causa, cum sola Lutherana Religio sit noua, non autem catholica, sola Lutherana Religio erit causa ruinae, & non Catholica; Ha igi okoskodol, helien tao pogacz.*

De talam azt itiled, hogi a myg Magyar orzag bodog lōn, addig, nem az mi vallasunkon volt,

hanem az tettek: Hogi Huniadi Iános, es Matias kiralis, az Luter Ioua farkat tartotta.

Ha ezt iteled, meg erdemled tudatlanlagodert, hogi az predicallo zekbol, Záp tiukmuniokkal kergettenec ki: Im rövideden Bomfiniusbol meg mutatom minemű hitet volt az regi, bodog allapataban Vrankodo, Magyaroknac.

Bonf. decade:
lib. 9.

Mikor azert az Magyar nemzet masodszor ki iöue Scythiabol, Christus Vranczülete vtan 744. eztendöben, az Atila halala vtan 303. eztendövel: ciachamar az vtā Carolus Magnus, az Magyarok: ra iöue, es Z. Martonnac segetsegevel, az Magyarokat meg göze, az keresztien hitre terite feieruarat az Bodogazzoni Zentegihazat eppite, es abba Catholicus papokat bagia: De az vtan ismet az poganisagba esenec, Geyza kirali lön első az kiralioc közzül, kiniluan keresztienec mutata magát: Ennec felesége mikor nehezkes volna, meg ielenic neki Z. Istuan első Martyr, es meg monda, hogi egi fia lenne, kit Istuannac nevezne, kit ő oltalma ala vezen. Igi 969. eztendöbe, Eztergomba züle Z. Istuan kiralt, kit Adalbertus Püspök, az keresztien hitben zepen fel neuele: Z. Istuan azokat kic ellene tamattac vala az keresztien hitert meg gözuen Z. Marton segitsegebol, az Z. Marton hegien valo Egi haznac ada, az egez Zeremleghez maiat. Ennec vttna Romaba küldte, es az Romai Benedec papatul, kirali

Decade 1.
lib. 10.
Decade 2.
lib. 11.

rali neuet, es Coronatniere, mert az meli Coronat az Papa az Lengiel orzagi kiralinac kezitet vala, Istennec ielentelebol megh hagatec neki, hogi az Magyar kiralinac adna, Es igi az Romai Papatul vagion orzagunknac Coronaia: Az Eztergomi Ersekséget akkor zerze: akkor tiztele fel azokkal az iozagokkal, mellicet te ciac latuanis iriglez: Az Papat vgi tiztele, hogi megh ciac mikor emli tene: iekis ötet, suueget vetne, Certabant (vgimond Bomfinius) Rex, & Regina, pietate, & in Ecclesiis liberalitate, quas simulacris &c. argento postulato, obrizoq; confectis, ornabant: Bodogazzont, Magyar orzag Patronusanac fogada ezen kirali, soc Zentegihazakat eppite, es vegre 1034 eztendöben, Bodazz: menybe vitele napian (meli napot hogi az Magyar nemzet mindenkör megh illene, az elöt erőssen meg paranciolta vala) megh hala: Halala vtannis, Angiali enec zokat hallottac az ö koporsoianal, beteges gögiultac, es halottak is tamattac fel:

Ez vtan az Magyar nemzetbe mindenkör megh marat ez az vallas, mellet Z. Lazlo kirali igen ő-
 reghite, soc Zentegihaz, es Clastrom eppitesel: Es több dolgai között, mikor vadazna, egi Angial altal megh ielente lsten neki, hogi Varadon Bodog Azonnac emlékezetine Zentegihazat, es Varast eppitene: Ez vtan 1095. eztendöben megh hala, es mikor az ő testet Varadda vinneiec, es aluuan az kic vizic

Bonf. Decade
2. lib. 4.

vizic vala, az zeker ő magatul, louac nekül, zinte Varadig mene az testel, meli test által az Isten zane talan soc ciudakat cielekuec, vgimond Bonfinius.

Ez vtan valo kiralioknak is tekelletes vallalat, es mi velunc az hitben valo eggiesseget, megh iria Bonfinius, kie az Romai Papahoz annira halgat tac, hogi az első Laios kirali, az Papa oltalmaert, es az lubilau fert, zinte Romaba faradna: Ciuda tete

Bonf: Decad: 2. lib: 10.

Bonf: Decad: 3. lib: 3.

lekkelis giakran az Isten megerősítette az Magyar Nemzetbe ezt az vallast: Mert Sigmond kirali ideieben (vgimond Bonfinius) mikor Lofonchie meg nertec volna az Olahoc, harom eztendő mul uan, az harez helien valo tetemec közöt, mennec vala nemeli emberec, es az rákas ciont közöt, hal lac hogi LESVS MARIAT ki altananac, oda me nuen, fel haniac az ciontokat, egi feiet talalanac, meli azt monda, hogi Bodog azzoni kőörge seert (mi uel hogi az ő het innepenec boitet mindenkör meg boitólte vala) az Isten meg tartotta őtet, hogi meg gionhatneiec, es kere, hogi egi Papot hoznanac; El ioue az Pap, meg gionec, es mingiart megh ha la, az kialto fő:

Bonf: Decad: 3. lib: 3.

Huniadi lanos, az kit te emlegetez, nilua nem volt Luter Katonaia, hanem Bodog Azzonie: Mi kor Nandor feieruar oltamara mene, Capistranus lanos baratot viue el velle, kinec kőörge seuel gőze megh az Törököt: Es mikor vgian ottan beteg segbe

segbe eset volna, né akara hogi az ő hazahoz vins ne Capistranus az Vrat, hanem az Bodog azzoni templomaba vitete magat, az nagi beteg ember, es az Capistranus: Misciet megh halgatuan, aldozec: azt monduan, hogi ő nem melto, hogi az Vrat, hozza viñec Matias kirali minemű hiten valo em ber volt, ciac abbolis megh teczie, hogi Mihelt ki rallia tőuec, mingiart Ioannes Pañoniust Peczi Pűe spököt, az Papahoz külde, Pontifici legitimum obse quum, viresq; & animum, in quauis re obtemperandi para tissimum obtulit, vgimond Bonfinius:

Bonf: Decad: 4. lib: 1.

Az Kiralioc Decretomat ha meg tekinted, v gan ezent ezedbe veheted, Lasd meg minemű bün tete se volt Z. Istuan, es Z. Lazlo kirali ideie be an nac ki az Cantorokot megh nem boitólte: Az mi serül mind Calmani kirali, es mind Z. Lazlo mit mongion, vgian ot megh lathatod: Hogi az ki gionas nekül megh hál, azert nem kellien imarkoz ni az Zent Lazlo kirali Decretomiba meg talalod lib: 1. cap: 11. Es vegezetre megh mondamez kőnius nec Negiedic rezebe, minemű Vegezeli legienec az orzagnac ti ellenetec:

Decreto 5. Stephani lib: 2. cap: 9. 5. Ladis: lib: 1. c. 25. & 37. 5. Ladis: lib: 2. c. 29. Co: loman: lib: 1. c. 69.

De azt alitom, temagad sem alitod, hogi Ma gar orzagba ciac egi Luterista, vagi Caluinista ki rali löt volnais. Mert bizonios dolog, hogi min niaian az mi hitünkön voltac, es ez elöt kilenczuen eztendőuel tinektec Magyar orzag hireteket sem hallotta:

P p

hallotta: Es igi megh gondolhatod temagad, hogi akkor ti nem tartottatoc az orzagnac bodog allapattiat, melliet most megh haboritottatoc.

Masodzor, Az kereztienslegbe, niluan valo, dolog, soc kiralioc, es Cziaszaroc, soc orzagoc, es birodalmoc voltac, bodog, hatalmas, es bekefegees allapatba, kic közzöl ciacegi sem volt az ti vallastokon, hanem az mienken: Soha Magiar Istuan egi Romai Cziazar, soha egi Hispaniai, Galliai, magiar, Lengiel, Nemet orzagikirali, nem volt az ti teueligesteken, es mind az altal bodog allapatu feiedelmec voltac: Soc zantalan orzagoc, es feiedelmec peldaiabol megh mutattia Thomas Bozzius, hogi az Cziazaroc, es feiedelmec közzöl, leg bodogbac voltac mindēkor azoc, kic az Romai Ecclesiabac, a mi vallasunkon voltac: Ezek nec bekefegeenagiob, es alhatatosb volt, hogi sem egieb feiedelmeknec. Es vegre minden nemzetek nec historiaibol megh mutattia Tom: 2. lib: 23. signo 97. & 98. a folio 1209. hogi zerenzietlen, es bodogtalanoc voltac mindenkor azoc, az feiedelmec, mind magokba, mind maradokokba, es orzagokba, melliec el zakattac a mi vallasunktul. En nem erkezem hozza hogi ezeket ki iriam, mint te Peucerust, hanem olvasd meg te magad.

De rōuid zoual, ciac azt mondom, hogi az mi Ecclesiakba telliesedet be, amaz lsten nec monda,

Bozzius lib: 20 de signis Eccles: signo 89. & signo 90. fol: 797. & 871.

dafa, Letamini eum Ierusalem, & exultate in ea, omnes qui diligitis eam, gaudete cum ea, ut repleamini ab ubere consolationis eius, & delicijs affluatis ab omnimoda gloria eius, qui a hac dicit dominus: Ecce ego declinabo super eam quasi fluvium pacis, & quasi torrentem inundante gloriam gentium, quam sugetis. Ebbe telliesedek be, amaz lsten igireti, Afferentur ad te Reges gentium, Gens & regnum quod non seruerit tibi, peribit, A meli orzag nem zolgal neked, vgimond, el kel annac vezni: Mert bizonyara, az Abrahamnac adot igireti zerent, az lste meg aldotta azokat, kic ezt az mi Ecclesiakac aldottac, meg atkozta az kic ezt atkozta, vgi hogi eleitül fogva, az orzagoc romlafa, es veele, mind ez mai napig, akkor zarmazot, mikor az regi kereztien hittül el zakattac, es ezen küül vytaft cinaltac.

Noha azert az Catholicusoc birodalmabais voltac hadac, es haborusagoc, melliekkal lsten ostorozta az ő vetkeket, es oktatta az ő paranciolatinac meg tartasara, mind az altal, az kereztienek nec izoniü vezedelmes, es orzagoc változtatasual valo hadakozasi, mind azokon az nemzetlegeken voltac, melliec az mi religionkac el zakattac, a mint ezē Bozzius Tom: 2. lib: 24. de signis Ecclesie signo 99. megh mutattia: Esennelis böuebben Tom: 1. lib: 5. c. 11. sig: 16. fol: 579.

Mert hogi az Arrius eretnekslegen el kezgitte, Pp z mikor

mikor ez hatalmat vön, sőkereztién nemzetek nec
vezedelme következec: Hatalmat vön, nem ciac
Görög orzagba, Lombardiaba, Pannoniaba, de az
Gotthusoc közöttis: Az Vr Isten azért, fel tamaz-
ta az Magyarokat, kieleg előzőr, az Gotthusokat
(kic vgi mōd Theodoretus, es Sozomenus Vlphilas
Theod: lib: 4. c: 32. Sozom: lib: 16. c: 37. altal, az Arrius eretneksegebe vitetenec) ki vze-
c orzagokból, Pannoniabanis Arrianusoc valanac az
űdōben, a mint meg teczie az Zeremi Arrianū Con-
ciliombul, annac okaertezen Magyaroc altal, tellies
seggel el ronta az Isten ezeket az nepeket: Azona-
keppen Ariminum tatatis, es az egez Lombardiat,
a hol fezkec vala az Arrianusoknac: De az Romai
Leo Papa eleibe menuen Atilanac, el terite őtet, hog-
olaz orzagba bellicb ne menne: Meg elegeggiel
(azt monda Leo, vgi mond Bonfinius) velle, hogi
meg ostoroztad azokat, kie az Arrius teueligese-
ben voltac, ha touab meg, el kel vezned: Es ő ma-
ga Átila, Z. Petert es Z. Palt, az Papa mellet lata,
kie feniegetic vala őtet, ha touab menne. Ez vtan-
nis Olaz orzagnac soc vezedelme lōn az Gotthu-
soktul, Vandalusoktul, Longobardusoktul, effele
hit dolgaiba valo vytafoc vtan:

Mikor Hispaniaba az Priscillianusoc el hatal-
mazanac, az Vandalusoc rablasaba esec az or-
zag. Mikor Africaba az Donatistac tamadanac,
Z. Agoston ideiebe, az Vandalusoc, kegietlen rabo-
sagra

sagra hozac Africat: Az nap keleti birodalmot
akkor alazac igen meg az Persac, mikor az Nice-
phorus irafa Zerent, az Iacobitac, Georgianusoc, ^{Niceph: lib: 18. c: 45.}
Monophysitac, es töb zantalan eretneksegec vral-
kodnac valajot: Vegezetre, mikor Heraclius az ő ^{Anno 630.}
birodalmanac nagirezeuel, az Monotelitac teuely-
gebe esec, akkor tamada Mahomet: Ez vtan a
Görög orzagi Cziazaroc az ő birodalmokkal e-
gietemben, vizzat kezdenec vonni velűnc, es el za-
kadanac tollűnc, annac okaert, az Isten őket lassan
lassan zűntelen ostorozta: Copronymus ideiebe, az
Töröc Armeniat es az egez Africat el vona tollőc: <sup>Africam an-
no 752. Asia
amant 1050</sup>
Monomachus ideiebe Asiat, Andronicus Paleolo-
gus ideiebe; Thraciaba idue, az első Othomannus ^{Anno 1300}
Ciazar: Vegre Cōstantinapoltis el vőue, es az Gō-
rögőc birodalma fustbe mene, mind azokkal egie-
temben kie az Aniazentegihaz ellen valo partolaf-
ba követec az Görögöket, tudni illic Racz, Bolgar
Cyprus, es töb orzagokkal.

Az mi orzagunc regutatul fogua hadakozie
Töröc ellen, Es iollehet niha igen megh verettec a
Magyaroc, vgi mint 1444. eztendōben Varnanal,
holot Vladislaus kirali el veze: Az vtan 1448. ez <sup>Bonf: Decada
3. lib: 16.</sup>
tendōben az Righo mezeien: De mind az altal, vgi
el teritette Isten az ellenseguet ereiet es ezet, hogi az
orsagba bele nem kaphatna: Miuta pedig ti tama-
datoc, vgian ki tur orzagunkból: Mert leg előzőr

Ez kőnnek
negyedik res-
zebe.

1526. eztendőben (mikor inár az Lutersegh be lepet
vala orzagunkba mint, az 1523. & 1525 eztendőbeli
Articulufokból mellieket elő hōzecz nē regen, meg
teczic) megh verec Mohaczna hadunkat, de megh
akkoris vizza terite lsten az ellenseget, puztan has-
giata az orzagot velle, noha mind Buda, es mind
az tōb hazac, kezebe iutotta vala: Ebből nem ta-
nulanc, hanem megh izeliten azt, az testi kiuanfag-
zerint valo zabadsagot, melliet ti be hozatoc, bel-
lieb gazolanc az hitnec Vytafaba meli miat, latuue
mire iutanc, Az tōb zomzed orzagokis (melliekre
az lsten, mi raitunc, cinal vtat) vegre mire iussanac,
ha az mi peldankból nem tanulnac, ciac az lsten
tuggia:

Voltac azert Luter előttis az kereztinec kōzōt
hadac, vizzauonasoc, es insegec, melliekkal lsten
tiztitotta az ō zolgait: Mind az altal az kerezt-
tienesgebe, ciac egi peldat sem talaloc, hogi az lsten
pogani nepet vit volna, valameli kereztien nem-
zetre, az altal rontotta volna orzagokat, eski res-
keztette volna földōkből, hanem ciac akkor, mikor
el zakaduan az Romai igaz vallastul, valameli vy-
teueligesbe eset: Mert mikeppen ez vilagi iokrul-
zoluan Christus Vranc azt mongia hogi a ki kere-
siaz lstennecc igalsagat (az az igaz tudomaniat) azt
ez vilagi iokkalis meg aldgia: Zinte azonkeppē
aztis mongia, hogi a meli orzag nem halgattia az
Ania-

Matt: 6. u: 33

Isa: 60. u: 11

Aniazentegihazat, el puztul, es el vez, Esazert
mongia Vincentius Lyrinensis. Z. Ambrusalegie ^{Lyrinac. 7o}
temben. *Satis claret, eos qui uiolauerunt fidem tutos esse* ^{contra Pro-}
non posse, Mert az Eretnekség oly zū fereg, meli meg ^{fani Nouis}
ezi minden ereiet az hadakozo embernecc, el vezi
ziuet, es batorlagat:

Aggia az mennec földnec Vra, az ō Zent fia-
nac erde meert, hogi mind te Magiari Vram, mind
predig azoc kie veled egi haioban eueznecc, az igaz
kereztienieggiessegre terhesetec: Hogi egy ziucl,
egy lelekkel, es mint a Propheta mongia *Humero uno* ^{sophon: 3. uo}
zolgalhalsunc az mi lstenünknecc: Enihithessuc az 9.
ō mireanc fel geriet haragiat: az ō eles, es meg h kō- ^{Ezech: 21. uo}
zōrult kargiat, reñcie el, *ō mucro domini usque quo non* ^{9o}
quiescis? *Ingrederet in uaginam tuam, refrigerare,* ^{Ieremi 47. uo}
& file:

PERORATIO.

*Ad Spectabilem Dominum Franciscum
Nad is di Comitem, Sacrae Maiestatis
Caesareae Consiliarium, ac belli
Ducem, &c.*

FErunt Sophoclem inter poetas Tragicos primi
subsellij virum, cum grauescentis aetatis incom-
moda perlentisceret, accusatum a filiis pro deliro ac
fatuo, vt se purgaret, venisse in iudicium, pronuncia-
tacc

PERORATIO.

taq; Tragædia, à se illis ipsis diebus, summo studio, sumo iudicio conscripta: Vtò interrogasse, Num carmen illud, delirantis esse videretur? Gemellam causæ, quâ agimus, causam. vides Vir Illustriss: Hodieq; enim Ecclesia Catholica, genitrix nostra, fure re Magiarino, cæterisq; rebellibus filiis videtur: Traducitur ac si fidem sponso datam violasset, scq; inimicis Christi, contra sanctissimi iura thalami, immani idololatriæ crimine polluentem, prostituisset: Omnia ipsius, quamuis sanctissime facta derident, velut inconditas insanientis gestulationes: Antiquissimos ritus, à proavis nostris, multis iam sæculis, bonis moribus, melioribus temporibus approbatos, vt calamistros, fucosq; insectantur. Tot Ciuitates, tot Principes, tot Respublicas tot Reges, tot Imperatores, totum denique orbem Christianū, veluti meretriculæ Babylonice medicato poculo, philtroq; pernicioso ebrios, accusant furoris, & insanie: Et vno verbo, cum Leonina se pelle, non satis tectos vident, vulpinam assuunt: Mendacia mendacis, calumnias calumnijs, fraudes fraudibus necant: Falsis testibus, ^{et} veritate populi, fucis libertatis proposito, ad vnus matris periculum abutuntur:

Quid hic Ecclesie filij, faciant? Conuictis carent? At id decorum non iudicant: Maledicta omnia, quæ isti velut helleborosi, & certis plaustris admetiuntur, regerant? Id vero Christiana modestia,

PERORATIO.

stia, & aduersus phreneticos commiseratio, non patitur: Mendacia retegant vniuersa? At quis Hercules hoc stabulum plenè perpurget? quis horum mendacia deleat vniuersa, nisi qui liura vna, deleat istorum vniuersa? Singula quæ allatrant, ac lancinant dogmata percurrant? vindicent à calumnijs? At id laboris est infiniti, præsertim, cum ea sit istorum hominum importunitas, vt mataxam redordiantur crebrò, & plus millies refutata, retexant, ne finis exitu labyrinthi ipsorum conspici possit.

Ego sanè minimus inter sanctissimæ huius matris liberos, cæteris tacentibus (fortè quia, nec Leones, allatrantis caniculæ sonitu mouentur) vt aliqua saltem ratione, non tam Magiarino quam grassanti errori occurrerem, Sophoclaeum factum mihi imitandum putauī: Paucula igitur capita eius doctrinæ, quam Ecclesia proponit, quàm potui, breuissimè explicauī, Vt tu Vir Illustrissime, iudicares, An delirantis hæ voces, An hæc oestro perciti capitis, vel potius sanissimè sanctissimeq; sentientis Ecclesie dogmata essent:

Anteuero quàm finem scriptioni imponam, vnam hic tibi, (ne erres) Vir Illustrissime prædicationum tuorum, hæreticorumq; omnium fraudem annotabo, quâ plenè cognita haud scio an vllum aptius sit, ad veritatis intelligentiam, tutiusque compendium:

PERORATIO.

Vetus est omnium, qui ab Ecclesia descivere, consuetudo, ut nunquam se tales, quales re ipsa sunt exhibeant, sed ovina pelle, lupum tegant, diuinarumque scripturarum velo, suarum opinionum portenta occultent: Non posset enim (rectè dixit Augustinus) oboriri error palliatus nomine Christiano, nisi de scripturis malè intellectis, scripturam enim omnes, sibi se-
 ctari videntur, cum suos potius sectentur errores, & ad ima-
 gines phantasmatum suorum, omnia uerba sacrorum libro-
 rum conuertant: Omnes igitur, quotquot vnquam sub nomine Christiano, Christum oppugnarunt, sacrae scripturae clypeo se tutos putarunt: Omnes diuinam hanc faciem gestant non ut illuminent, sed (instar vul-
 pium Samsonis) ut accendant, exurant, absumant: Omnes gladium verbi, non secus ac litigans illa cor-
 ram Salomone meretricula, inclamant, quo veritas ita scindatur, ut nec nobis, nec ipsis, plenè liqueret: Nihil hodie, in hac tanta hæresum procella, in hac tam turbulenta, tot vndique obstrepentium magis-
 trorum vociferatione, frequentius: quam ut quisque figmenta sua, diuinorum eloquiorum dilauda-
 tione speciosa reddat: Ad Caluino, Luthero, Zuin-
 glio Arriano Christianos, inter quos, talis omnino de Religione Christiana, qualis inter gentium sapi-
 entes, opinionum, sententiarumque confusio repe-
 ritur: Hi omnes, ingenti spiritu, magna laterum vi, purum, putum, Verbum Dei, crepant, re tamen ve-
 ro, id

August: 7. de
 Geni ad Lit:
 6, 9.
 Epist: 222.
 Lib: 3. de Ba-
 ptis: 1. ult:

Iud: 15. u: 4.
 3. Reg: 13. u:
 24.

PERORATIO.

ro, id unum agunt, ut omnis de medio tollatur scripturarum August: lib: 32. cõ: 19. autoritas, & suus cuique animus autor sit, quid unaquaque scrip-
 ptura probeat, quid improbet, id est, ut non auctoritati scrip-
 turarum subijciantur ad fidem, sed sibi ipsi scripturas sub-
 iiciant, atque ita, non alio fine dignitatem scripturas
 rum vindicare velle videntur, quam ut scripturam
 pro pilò habeant, eamque pro arbitrio voluant, &
 reuoluant, iaciant, & reiciant.

Tractant enim illam cum altissimo quodam to-
 tius Ecclesiasticæ interpretationis contemptu, cum
 arrogantissimo priuati spiritus præiudicio, humanis
 solum accincti armis: linguarum scilicet, & huma-
 narum scientiarum, vel vera, vel præsumpta notis-
 tia: Et quamuis verbo interdum Patres, Concilia,
 Antiquitatem nominent, centonesque, ut Gabao-
 nitæ, vetustatem simulantes, ex illorum segmentis
 consuant, Vbi tamen, agendum cominus, Nullis
 Magistris, nullis Conciliorum sanctionibus astringi
 volunt: Nulla antiquitatis, nulla consentientis or-
 bis Christiani auctoritate teneri, seipsos in omnibus
 Duces sequuntur, se Censores, se Magistros, se Ari-
 starchos orbis, & Ecclesiæ instituunt, ac veluti pro
 tribunali edicunt, VETERES OMNES IDOLO-
 LATRAS, ET ANTICHRISTI MANCIPIA
 FVISSE, ac si clarius dicant: Audite Nobilissimæ
 nationes, Vngarica, Germanica, Gallica, Polonica,
 &c. Longa illa Imperatorum, Regum, Pastorum
 Pp 3 vestros

PERORATIO.

Matt: 4. Mt 6

Ioan: 7. H. 43
52.

Act: 13. H. 1
22.

vestrorum series, Quotquot vnquam à mille quin-
gentis annis fuere progenitores vestri: Regiæ ma-
iestatis, ac coronæ amplitudinem, Christianæq; Res-
ligionis institutionem, non à Christo, sed ab Antis-
christo acceperunt, non fide, sed perfidia initiati sunt:
Idque ex scripto Dei verbo, non minus luculenter
probant, quàm ostenderat olim Satanas, debere
Christū sese præcipitem dare: aut certè, quàm cer-
tò olim è scriptura conuicere Iudæi, Christum Mes-
siam non esse, Quia è Galilæa Propheta non surgit:
Nam & isti, in deserto, non in Ecclesia: supra pin-
naculum templi, non in templo: supra montem ex-
cellsum, non in valle submissionis, illud SCRIPTUM
EST innotant, & quidquid effutiant, acclamatur sta-
tim, quod olim Agrippæ, Dei voces, non hominis:
Nec intelligunt circumuenti homines, Lucernam il-
lam, quæ si collocetur in Ecclesiæ candelabro, luceat,
sub priuato vacui cerebri modio conclusam, latere:
Ignem qui corda accendit, caudis vulpium, & pri-
uati cerebri vertigini alligatum, strages dare: Glas-
dium corda penetrantem, capulo legitimæ interpre-
tationis, vnanimisq; consensus Ecclesiæ destitutum,
inualidum noxiumq; reddi tractantibus:

Si igitur circumueniri, si falli non vis, vir Illu-
strissime. Illud imprimis, in omni hac, quæ hodie
orta est de Religione controuersia aduertas necesse
est: De scripturæ autoritate ac maiestate, de incons-
cusso

PERORATIO.

cusso diuini verbi robore ac firmitate, nullum inter
Christianos esse dissidium: Adoramus omnes scri-
pturæ plenitudinem: Fatemur, quicquid illis quoq;
modo repugnat, damnandum: Omnia ad salutem
necessaria, vel explicatè, vel inuolutè saltem ac im-
plicitè, in ea contineri. Sed illud est de quo non
conuenit, Qua viâ ac ratione, quo signo ac iudicio,
vera eius intelligentia cognoscatur?

Et noui quidem Euangelici, solam, solam scri-
pturam inclamant: Omnia quæ illi cupiunt, claris-
simè in scriptura contuentur, vsque adeò, vt qui ho-
die Lutheranus est, clarissimè videat in scriptura, ex-
rare Calvinum in articulo Ccenæ Dominicæ: post
biduum factus Calvinista, videat æquè clarè, erra-
re Lutheranos: Omnes verò ad Garamantas aman-
dant, veteris Ecclesiæ interpretationem, vnamimè
consensum patrum, sanguine etiam Martyrum con-
signatum, & si quis horum mentionem faciat illud
inclamant Procul hinc, procul este profani, purum
putum, solum verbum audio: Veram igitur scri-
pturarum intelligentiam, vniuersæ Ecclesiæ consen-
sioni alligatam negant, suo interim quisque vertigi-
noso capiti, ita alligatam credit, vt quod ipsi videan-
tur, sanctum sit oportet. Pluriphorias nescio quas,
& spiritus quisque sui, dissecti, & à seipso dissidentis
Critiria, velut quædam phantasmatum ualla, in quæ
se conijciant, exstruunt, seuerèq; edicunt: Quisquis
illorum

Exemplum
habes Magia-
rine, in tuo
Superinten-
te Boythi.

PERORATIO.

illorum Cascos, somnia, fabulas, glossemata, ut Dei verba non recipit, eum à puro Dei verbo excidisse.

Nos vero, quoniam in hac de scripturarum intelligentia, lite, alteri alteris suspecti sumus, aduersariorum iudicio, verum scripturae sensum metiri non sumus: Nam si genium ipsi familiarem, suae interpretationis autorem produnt: Dicant velim, qui sciam spiritum hunc qui scripturarum sensa illis insusurrat, Dei spiritum esse? quo signo quo iudicio? Ecce Lutherus, Blandrata, Calvinus &c. pari pertinacia, pari fiducia, pari etiam veritate asserunt, se hunc Dei spiritum habere: Si mihi quoque, insanire libeat, me quoque hunc spiritum hausisse dicam, stansque vno pede, centum, & eo amplius opinionum portenta (ut in philosophia assolet) pari vobis scum probabilitate effingam & defendam: quin & Phaneroses, & Emergemata Philumenae conficiam: Si orare te assidue, legere attente, considerare, antecedentia, consequentia, locum loco, textum textui, phrasim phrasi conferre, fontes inspicere dicas: Idem ego, & verius dicam: Si affirmanti mihi non credis, qui credam ego tibi? Itane vero vestra vobis lux placet, ita praesumpta persuasio, corrupta affectio, prauiudicata opinio, temeraria assertio arridet, ut aliorum omnium sensa, ac iudicia praevobis contemnatis? Nimirum soli Luthericae caueae pulli, nec decipi, nec priuato affectu in transversum rapi possunt,

PERORATIO.

possunt, licet interim, doctissimam antiquitatem erroribus inuolutam clametis, idque ut euincatis, nouo more, contra ius ac fas, & accusatores, & testes, & iudices vos ipsos constituitis:

Quoniam igitur & vestra nobis, & nostra vobis iudicia, de vero scripturarum sensu, suspecta sunt: Audiatur saeculorum omnium veneranda canities, Christo propior, ab hac lite remotior: Decidat sacer ille Doctorum senatus, consensus Martyrum & Ecclesiae, Viri nostrum, rectius, scripturae sensum assequantur: Nec meum id consilium, sed doctissimi viri Lyrinensis synchroni Augustini qui in libello aduersus prophanas vocum nouitates, ita loquitur: Saepe inquit magno studio perquirens, à plurimis sanctitate ac doctrina praestantibus viris: Quomodo possem, certa ac generali via, Catholicae fidei veritatem, ab haeretica falsitate discernere: Humilismodi semper ab omnibus responsum retuli: Duplici via muniri fidem debere: Diuinæ legis auctoritate, & Ecclesiae traditione, Cum enim scripturam sacram pro ipsa sui altitudine, non vno eodemque sensu vniuersi accipiant, sed eius eloquia, aliter atque aliter, alius atque alius interpretetur: Necesse est, ^{Cap: 2.} ut Propheticae & Apostolicae interpretationis lima, secundum Ecclesiastici sensus normam dirigatur: Id igitur teneamus, quod ubique, quod semper, quod ^{Cap: 4.} ab omnibus creditum est, & in ipsa vetustate consensus

PERORATIO.

Cap: 4.
 Cap: 9.
 fensionem omnium, vel penè omnium sacerdotum
 sectemur: Eorum ergo, qui diuersis licet temporibus,
 & locis, in vnius tamen Ecclesiæ permanentes
 communione, Et quicquid non vnus aut alter, sed
 omnes pariter, vno eodemq; sensu, apertè, frequen-
 ter, perseueranter, docuerunt, id sibi quoque intel-
 ligat absque dubitatione credendum: Nihil enim
 aliud ratio pietatis admittit, nisi vt omnia, qua fide
 à patribus suscepta sunt, eadem filijs consignentur,
 nosque Religionem non qua vellemus ducamus,
 sed qua illa ducit, sequamur: Idque proprium est
 Christianæ modestiæ, non sua posteris tradere, sed
 à maioribus accepta seruare: Hæc, pluraque his si-
 milia Lyrinenfis.

Hæc si Noui isti Doctores non aspernantur,
 si scripturas non suo quisq; iudicio, sed è veteri con-
 sentientis orbis intelligentia, explicandas consentit:
 tum demum ita in procliui est Catholicorum victo-
 ria, velut imber cum pluit: Amabo enim te Le-
 ctor quisquis es, Confessionem Augustinianam,
 Hieronymianam, Ambrosianam &c. inspicias, si
 non eadem, quæ nos credimus, crebrò, constan-
 terque hi omnes docuere, fidem apud te nullam
 merear:

Cap: 7.
 Sed quia longius quam cogitarem excurrit o-
 ratio, Prece finio, Teque æternum patrem supplex
 veneror, ut prostratas repares Ecclesias, extinctos sps
 rituales

PERORATIO.

rituales populos uiuifices, nefarias nouellæ impietatis non
 literas sed lituras, infuso calitus rore deleas: Mundum saua
 repentinæ hæreseos tempestate perculsum, ad antiquam fi-
 dem à nouella perfidia: ad antiquam sanitatem, à nouella
 uesania, ad antiquam lucem, à nouella cæcitate, reuoces:
 Ne patiaris bene fundatam antiquitatem, à scelestâ nouitate
 subrui, superiorum instituta uiolari, scita patrum, definita
 Maiorum rescindi, sed ad sacratæ atq; incorruptæ uetustas-
 tis, castissimos limites, prophana ac nouellæ curiositatis li-
 bidinem reuoces. Cap: 6.

Vos vero fratres nostros, quos repentina ista
 nouitatum procella abripuit, eisdem quibus Augu-
 stinus Donatistas, alloquar verbis. *Concorda- Aug: Tom 2
 te nobiscum fratres: diligimus vos, hoc Epist: 166.
 vobis volumus, quod & nobis. Si pro-
 pterea nos grauius odistis, quia errare
 vos, & perire non permittimus, hoc Deo
 dicite, quem timemus, malis pastoribus di-
 centem: Quod errauerat non reuocastis:
 Intelligite quid vobiscum agatur, perire
 vos non vult Deus in sacrilega discordia,
 alienatos à matre vestra Catholica:*

Ad me deniq; quod attinet, Oro Dominum,
 Rr cum

PERORATIO.

Fulgent: lib: cum Fulgentio, Doceri multo plura quæ nescio, &
quo accepi pauca quæ scio:

Rogo ut præueniente, ac subsequente miseria
cordia, quæcunque scienda nescio, doceat me: In his
quæ vera noui, custodiat me: In quibus
ut homo fallor, corrigat me:

Soli Deo honor & gloria.

*Datum Tyrnauia ex Typographia Ca-
pituli Strigonienſis.*

Anno 1603.

